PS 69/20 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 19 juni 2020

Inhoudsopgave

Index gesproken personen 3

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant 5

Opening van de vergadering / vaststellen agenda 8

Benoeming en beëdiging van burgerlid de heer J.A.A. van Huijgevoort 9

Actualiteit 9

Actuele motie M87-2020 Provinciale Staten 19 juni 2020 'COMPLEX' ingediend door D66, GroenLinks en PvdA9

Bespreekstukken 15

37/20 Procedure wensen en bedenkingen en instemming Aandeelhouderslening Enexis 15

14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' : Vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid' 36

31/20 Visie klimaatadaptatie, inclusief uitwerking bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'. 98

15/20 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelname aan EGTS Rhine Alpine 138

59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen' 149

43/20 Wijzigen besluiten Provinciale coördinatieregeling voor project windenergie A16 143

35/20 Onteigening tbv realisatie van het provinciaal inpassingsplan 'Natuurgebied Westelijke Langstraat' 202

39/20 Oprichting 'Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies' 212

Stemming 217

Sluiting 260

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 12, 14, 151, 152, 153, 158, 159, 160, 167, 178, 180, 181, 184, 185, 187, 188, 190, 195, 199, 200, 244, 245, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256

Arts, mw. W.M.A., 100, 140, 142, 143, 144, 150, 241

Bankers, J.P.E., 40, 41, 70, 71, 79, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 236

Berg, H.F. van den, 81, 140, 141, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 152, 155, 159, 166, 167, 169, 179, 181, 182, 183, 185, 192, 193, 197, 241, 242, 243, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 255, 256, 257

Bie, E.J. de, 217, 218

Boon, M.C.H., 43, 45, 46, 47, 53, 54, 59, 61, 64, 65, 66, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 81, 82, 84, 86, 87, 90, 93, 97, 98, 224, 225, 226, 227, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236

Broek, H.W. van den, 13, 15, 22, 23, 24, 33, 36, 55, 83, 88, 112, 128, 133, 176, 198, 214, 220, 221, 222, 223, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 261,262

Brouwers, drs. J.F.X.M., 12, 15, 36, 53, 82, 86, 87, 96, 146, 148, 149, 171, 172, 173, 188, 198, 203, 205, 207, 209, 210, 212, 213, 214, 217, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 237, 238, 239, 240, 242, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261

Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 8, 9

Deryckere, M.N.R.C., 14, 215, 259, 260, 261

Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 12, 14

Dijk, mw. E. van, 12, 14, 109, 110, 118, 120, 121, 123, 124, 129, 132, 138, 214, 238, 239, 240, 259, 260, 261

Duijs, F.B.G., 101, 102, 129, 204, 210

Everling, M.J., 18, 31, 41, 42, 43, 62, 80, 81, 82, 83, 219, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 242, 243, 258, 259, 260, 261

Gremmen, R.J., 213, 257

Gruijthuijsen, M.P.J.M. van, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 199, 200, 201, 202, 203

Hattem, LLB, A.W.J.A. van, 12, 14, 25, 36, 99, 101, 106, 107, 108, 113, 119, 120, 124, 125, 128, 131, 136, 204, 207, 208, 209, 214, 215, 218, 238, 239, 240, 258, 259, 260, 261

Heer, drs. ing. C. de, 153, 155, 157, 158, 169, 191, 194, 244, 245, 246, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 258

Heijmans, N.G.L., 213

Hoon, mw. A.J.M. de, 35, 82, 213

Janssen, R.P.M., 150, 151, 152, 153, 155, 194, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256

Kammen, mw. drs. P. van der, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 34, 35, 36, 219, 220, 221, 222, 223

Karaaslan, T., 15, 30, 219, 220, 221, 222

Kessel, mw. J.J. van, 104, 115, 116, 123, 130, 137, 237, 238, 240, 241, 242, 243, 258

Kort MSc, M.V. de, 170, 183, 184, 197, 198, 200, 202

Linden, mw. J.J. van der, 17, 20, 220, 221, 222, 223, 242, 243, 259, 260, 261

Logister, E.H.P., 19, 151, 163, 172, 179, 180, 186, 189, 190, 193, 194, 195, 196, 220, 221, 222, 223, 244, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 257, 258

Ludwig, T.W., 105, 107, 118, 125, 126, 131, 138, 238, 239, 240, 241

Maat, C.A. van der, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 33, 34, 73, 74, 75, 141, 142, 143, 144

Manders, drs. W.J., 214, 259, 260, 261

Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 9, 11, 14, 215, 259, 260, 261

Meijer, A.A., 34, 35, 42, 43, 44, 50, 51, 60, 61, 63, 64, 66, 77, 82, 83, 86, 87, 91, 94, 95, 214, 224, 225, 226, 227, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236

Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 82

Panhuizen, A., 100, 129, 237, 238, 239
Philippart, M.J.A., 13, 44, 45, 46, 47, 69, 71, 72, 75, 77, 78, 83, 84, 92, 93, 142, 157, 158, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 182, 188, 189, 191, 192, 196, 214, 224, 225, 226, 227, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 256,257
Pinxteren, W.F.C. van, 11, 13, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99
Plaatsvervangend voorzitter, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132,133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 155, 157, 158, 159, 160, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262
Roeles, S.G., 140
Roijackers, mw. H.I., 36, 56, 57, 82
Ronnes, H.A.G., 147, 148, 149, 150, 206, 207, 208, 209, 212, 213
Rutjens, W.H.A., 12, 14, 16, 17, 30, 31, 35, 82, 145, 213, 219, 220, 221, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 259, 260, 261
Scholder-Penders, mw. G.M., 14, 35
Smeulders, MA, S.J.A.H., 36, 50, 51, 52, 53, 82, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 241, 242, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 255, 256, 257, 258
Smit, P.C.T.G., 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 135, 136, 137, 138, 139
Spooren, A.J.M., 21, 32, 111, 116, 132, 141, 144, 241
Stoop, drs. J.W.P., 102, 129, 205, 210, 237, 238, 239, 241, 242, 243
Swinkels, H.A.J.M., 35, 103, 104, 122, 125, 130, 135, 136, 139, 237, 238, 240
Thijssen, J.G.M., 17, 18, 219, 220, 222, 223
Vlasveld, mw. A.I., 53, 54, 69, 70, 88, 96, 143, 144, 157, 175, 186, 187, 198, 224, 225, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 236, 237, 241, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 253, 254, 255, 256, 257, 259, 260, 262
Vreugdenhil, ing. H.J., 13, 15, 36, 41, 42, 52, 55, 56, 57, 63, 64, 67, 80, 83, 88, 113, 114, 133, 176, 199, 203, 205, 206, 208, 210, 211, 214, 220, 221, 222, 223, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249,251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 260, 261, 262
Wel, ir. M.C. van der, 13, 15, 21, 22, 32, 36, 82, 111, 112, 116, 117, 126, 127, 133, 134, 136, 139, 211, 214, 220, 221, 222, 223, 238, 239, 240, 243, 244, 258
Wely, L.F.A.M. van, 39, 72, 76, 77, 78, 79
Zwart, mw. P.S., 37, 67, 68, 71, 75, 76, 90, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 232, 233, 234, 235, 236, 240, 242, 243

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bankers, J.P.E.	CDA	Asten
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Broek, H.W. van den	Lokaal Brabant	Reek
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Udenhout
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Forum voor Democratie	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Heusden-Wienen, mw. G.G.A.M. van	Forum voor Democratie	Lage Zwaluwe
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort MSc, M.V. de	PvdA	Vught
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Logister, E.H.P.	D66	Chaam
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Rutjens, W.H.A.	Forum voor Democratie	's-Hertogenbosch

Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen
Sjouw, mw. L.S.	D66	Geldrop
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Smolders, H.A.J.	Forum voor Democratie	Tilburg
Spooren, A.J.M.	50PLUS	Breugel
Stoop, drs. J.W.P.	CDA	Bergen op Zoom
Swinkels, H.A.J.M.	SP	Vught
Thijssen, J.G.M.	CDA	Beers
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de	CDA	Beek en Donk
Vlasveld, mw. A.I.	Partij voor de Dieren	Tilburg
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Wel, ir. M.C. van der	Partij voor de Dieren	Rijsbergen
Wely, L.F.A.M. van	Forum voor Democratie	Oss
Zwart, mw. P.S.	VVD	Lage Zwaluwe

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 19 juni 2020

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Benoeming en beëdiging van burgerlid de heer J.A.A. van Huijgevoort

III. Actualiteit

Actuele motie M87-2020 Provinciale Staten 19 juni 2020 'COMPLEX' ingediend door D66, GroenLinks en PvdA

IV. Bespreekstukken

37/20 Procedure wensen en bedenkingen en instemming Aandeelhouderslening Enexis

14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant': Vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen `Bestuur en Veiligheid`

31/20 Visie klimaatadaptatie, inclusief uitwerking bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'

15/20 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelname aan EGTS Rhine Alpine

59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen'

43/20 Wijzigen besluiten Provinciale coördinatieregeling voor project windenergie A16

35/20 Onteigening tbv realisatie van het provinciaal inpassingsplan 'Natuurgebied Westelijke Langstraat'

V. Stemming

VI. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 19 juni 2020

M.V. de Kort MSc, plaatsvervangend voorzitter
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 54 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, Bankers, De Bekker, Van den Berg, Boon, mw. Bräuner, Van den Broek, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. Van Heusden-Wiemen, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, De Kort, mw. Van der Linden, Logister, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, Roeles, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Scholder-Penders, mw. Sjouw, Smeulders, Spooren, Stoop, Swinkels, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Afwezig: Smolders.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De plaatsvervangend voorzitter opent de vergadering om 10.15 uur.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Volgens mij heeft iedereen zijn of haar plaats ingenomen. Dan open ik hierbij de vergadering en verzoek u allen te gaan staan voor een moment van stilte.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft volgens mij allemaal kunnen horen waarom ik u wil verzoeken zoveel mogelijk te blijven zitten vandaag, los van de coronamaatregelen. Ik verzoek de griffier mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering van de heer Smolders. Mevrouw Arts en mevrouw Dirken zullen later in deze vergadering arriveren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heet u allen welkom in onze tijdelijke Statenzaal, de Bois-le-duc-zaal, in het provinciehuis. Vanwege de coronarichtlijnen en de anderhalvemetermaatregel vergaderen Provinciale Staten de komende periode in deze zaal. Alle 55 Statenleden hebben een zitplaats. De leden van het college van GS zullen vanwege de beperkte ruimte elkaar moeten afwisselen bij de diverse bespreekstukken. Het is vanwege de anderhalvemetermaatregel niet de bedoeling dat u tijdens de vergadering uw zitplaats verlaat, en ook vanwege het geluid niet. Er zullen regelmatig schorsingen zijn, waarbij u conform instructie via de diverse zijden de zaal kunt verlaten.
Vanzelfsprekend wil ik ook degenen die deze vergadering via internet volgen van harte welkom heten. En dan stel ik hierbij de agenda aan de orde.
We hebben een actuele motie. De agendavergadering heeft voorafgaand aan deze PS-vergadering geadviseerd om deze toe te laten. Kunt u daar allen mee instemmen? Ik constateer dat dat het geval is. Er zijn ook mondelinge vragen ingediend, maar daarvan heeft de agendavergadering geadviseerd deze niet

toe te laten. Ook daar de vraag: kunt u daar allen mee instemmen? Goed. Dan maakt de actuele motie deel uit van de agenda en de mondelinge vragen niet.
Alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend worden door de griffie op iBabs geplaatst onder de Statendag van 19 juni 2020, onder agendapunt 3: ingediende moties en amendementen. Degenen die de presentielijst nog niet getekend hebben verzoek ik dit tijdens de eerste schorsing alsnog te doen.

Benoeming en beëdiging van burgerlid de heer J.A.A. van Huijgevoort

De **plaatsvervangend voorzitter**: We beginnen met een mooi moment: de benoeming en beëdiging van burgerlid de heer J.A.A. van Huijgevoort. Ik stel de benoeming en beëdiging van de heer Van Huijgevoort als burgerlid namens Lokaal Brabant aan de orde.
Indachtig artikel 6 van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2020 is door de griffier getoetst of het kandidaat-burgerlid op grond van de voorwaarden als neergelegd in het reglement van orde toelating kan krijgen als burgerlid. Alvorens de functie van burgerlid te kunnen uitoefenen legt het burgerlid conform het reglement van orde de eed of de verklaring en belofte af. De griffier heeft mij verklaard dat de heer Van Huijgevoort aan de voorwaarden voldoet. Ik neem aan dat uw Staten derhalve tot benoeming besluiten. Zo ja, dan vraag ik de heer Van Huijgevoort naar voren te komen.

De **griffier**: Ik zweer dat ik, om tot burgerlid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.
Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.
Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgerlid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.
Zegt u mij maar na: zo waarlijk helpe mij God Almachtig!

De heer **Van Huijgevoort** (Lokaal Brabant): Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik feliciteer de heer Van Huijgevoort met zijn benoeming en ik wens hem veel succes toe bij zijn taak als burgerlid. Ik overhandig u hierbij – ik zal dat op ruime afstand doen – de bijbehorende bloemen.

Applaus

Actualiteit

Actuele motie M87-2020 Provinciale Staten 19 juni 2020 'COMPLEX' ingediend door D66, GroenLinks en PvdA

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan zijn we toegekomen aan het volgende punt, de actuele moties. De volgende actuele motie is toegelaten: mevrouw Meeuwis D66, mede namens mevrouw Van Diemen GroenLinks en mevrouw Van Dijk PvdA, 'COMPLEX'. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dank u wel, voorzitter. D66 wil graag een actuele motie indienen, samen met collega's van de PvdA en GroenLinks dus. Aanleiding voor deze motie is het negatief advies dat de Raad voor Cultuur onlangs gaf aan de minister over het nieuwe designmuseum & futurelab in

Eindhoven, terwijl gedeputeerde Van Pinxteren nota bene eind mei nog aan Provinciale Staten liet weten dat hij voornemens was om 1 miljoen euro bij te dragen aan het nieuwe designmuseum COMPLEX. Dat was mede bedoeld om de kansrijkheid voor Rijkssubsidie voor COMPLEX te vergroten. Maar nu de Raad voor Cultuur de voorkeur wil geven aan een nationaal designmuseum in Amsterdam in plaats van in Eindhoven, willen we dat vanuit dit huis met spoed alles uit de kast wordt gehaald om de minister te overtuigen om toch over de brug te komen met Rijksgeld voor COMPLEX. Het betreft immers nog slechts een advies van de Raad voor Cultuur, dus dat hoéft de minister niet over te nemen. Zeker als je bedenkt dat bij de verdeling van de nieuwe BIS juist meer geografische spreiding werd gewenst, zien wij kansen, want bij dit advies zou van het BIS-geld, totaal bijna 200 miljoen euro, 85 miljoen euro in Amsterdam belanden.
Voorzitter. Omdat D66 al in 2017 het initiatief nam voor een nationaal designmuseum in Eindhoven, voelen wij ons ook schatplichtig. Toenmalig Statenlid Jeroen Hageman diende toen de motie in 'Nationaal Designmuseum in het Evoluon' en die motie werd met grote meerderheid aangenomen en haalde breed de pers. Iedereen was enthousiast over een nieuw designmuseum in Eindhoven en dat enthousiasme lazen wij terug in de Statenmededeling van het nieuwe college en van de nieuwe gedeputeerde van cultuur, de heer Van Pinxteren. Dus wij nemen aan dat hij zich met deze motie gesterkt voelt om alles in het werk te stellen om in september alsnog een Rijksbijdrage voor COMPLEX te bewerkstelligen
Dank u wel, voorzitter.

Motie M87: COMPLEX
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020;
constaterende dat:

- het College van Gedeputeerde Staten via Statenmededeling 8.2.2 (*) bij monde van gedeputeerde Wil van Pinxteren eind mei 2020 aan PS heeft laten weten voornemens te zijn om 1 miljoen bij te dragen aan het nieuwe designmuseum/futurelab in Eindhoven, COMPLEX;
- het College in die Statenmededeling meldt dat de provinciale bijdrage de Eindhovense propositie voor Rijksfinanciering kan versterken;
- de Raad voor Cultuur (RvC) desondanks op 4 juni 2020 aan de minister heeft geadviseerd om COMPLEX geen rijkssubsidie te verstrekken;
- het initiatief op 27 oktober 2017 startte in PS via motie M1 van D66: 'Nationaal Designmuseum in het Evoluon' (**). De motie werd met ruime meerderheid aangenomen door Provinciale Staten dankzij steun van VVD, Lokaal Brabant, 50PLUS, SP, GroenLinks, PvdA en Partij voor de Dieren;

overwegende dat:

- voor cultuurwethouder in Eindhoven Monique List (VVD) de 'nee' van de RvC als 'een klap in het gezicht' voelt. Zij geeft in het ED (***) aan dat voor haar de race nog niet gelopen is: 'Het besluit valt pas in september';
- de minister het advies van de Raad voor Cultuur niet altijd hoeft op te volgen;
- voor de nieuwe BIS (2021-2024) het BIS-geld (bijna 200 miljoen) evenwichtiger over het land verdeeld zou worden;
- vanuit de provincie, de regio Eindhoven, Brainport en BrabantStad al jaren in de richting van het Rijk wordt geijverd om dit initiatief mogelijk te maken;
- het College van GS in de COMPLEX-Statenmededeling andermaal benadrukt wat het belang is van de vestiging van een nieuw nationaal designmuseum in Eindhoven;
- het nieuwe designmuseum een investering in de regio is om daarmee de aantrekkelijkheid van de regio voor (internationale) kenniswerkers te vergroten;
- in eerdergenoemde Statenmededeling ook wordt aangehaald dat het nieuwe designmuseum ook voor de vrijetijdseconomie van Brabant van grote betekenis is;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- alles in het werk te stellen om in september alsnog een Rijksbijdrage voor COMPLEX te bewerkstelligen;

en gaan over tot de orde van de dag."

(*) Agendavergadering 15 juni 2020 8.2.2 Statenmededeling COMPLEX
(**) https://brainps.brabant.nl/search/brainps?q=Motie%20designmuseum%20evoluon
(***) ED 5 juni 2020, pag. 1 en Regio4

Ine Meeuwis, D66
Anne van Diemen, GroenLinks
Edith van Dijk, PvdA.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank mevrouw Meeuwis. Dan geef ik nu het woord aan de gedeputeerde om hierop te reageren.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Het college blijft van mening dat een dergelijk initiatief deze regio toekomt, dus is in principe deze motie geen bezwaar. Ik zou er nog wel een paar kanttekeningen bij willen plaatsen. Dit signaal zou primair vanuit de regio moeten worden gegeven. Daarbij is Eindhoven 'in the lead'. De provincie zal deze lobby dan ondersteunen. Overigens wordt zeer binnenkort al een brief hierover vanuit BrabantStad – ik heb hem zojuist ondertekend – in dit verband verstuurd. Ik wil u dan ook uitdagen dit vanuit uw eigen politieke lijnen in Den Haag ook verder aan te kaarten. Wij zullen zeker de momenten en de mogelijkheden die zich aandienen om dit signaal verder uit te dragen ondersteunen en daarvoor benutten. Maar 'alles' gaat me net iets te ver, want ik was niet van plan om voor de deur van de Tweede Kamer in hongerstaking te gaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de gedeputeerde. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Meeuwis voor een reactie.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dank voorzitter, voor deze reactie. Misschien hadden we in de motie moeten zetten "alles wat mogelijk is", zal ik maar zeggen, en dat mag de gedeputeerde zelf uitmaken. We zijn blij met de steun, dat hij zegt "geen bezwaar", en uiteraard is het primair vanuit de regio; daar wordt er ook van alles aan gedaan, heb ik begrepen. Ik ben blij dat de provincie het gaat ondersteunen en dat er ook al actie wordt ondernomen. Uiteraard zijn onze eigen politieke lijnen richting Den Haag ook heel belangrijk, maar ik denk dat het veel steviger is als we vanuit dit huis ook nog een keer extra benadrukken hoe belangrijk wij een nationaal designmuseum in de regio vinden.
Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mevrouw Meeuwis. Dan geef ik wederom het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Als ik in dezen het woord 'alles' mag vertalen in 'realistische mogelijkheden', dan zal ik me daar uiteraard volledig voor inzetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de gedeputeerde. Dan geef ik nu kort de gelegenheid om vragen te stellen aan de andere partijen, beginnend met de VVD. Geen behoefte bij de VVD. Forum voor Democratie?

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, misschien heel kort. Ik denk dat het een heel mooi initiatief is, dat nationaal designmuseum. Het is natuurlijk ook altijd heel fijn als er nationaal geld naar Brabant komt. Ik hoorde al "niet alles naar Amsterdam, maar ook naar Brabant", en dat is natuurlijk mooi. Ik ben wel een beetje bang voor precedentwerking, dat, als er een volgende keer een instelling is die nationale subsidie zou willen, we daar dan ook weer een motie over krijgen en ook weer een gedeputeerde op pad gaan sturen om daarvoor te gaan lobbyen. Misschien dat mevrouw Meeuwis daar nog iets over kan zeggen, of de gedeputeerde, omdat we toch echt moeten voorkomen dat gedeputeerden een soort lobbycircus gaan worden in plaats van gewoon hun werk doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dank aan de heer Rutjens. Dan gaan we door naar de fractie van het CDA. Behoefte? Nee. De fractie van de SP.

De heer **Altundal** (SP): Nee, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Even kort, want wij zijn mede-indiener. Wat ik de gedeputeerde nog wil vragen, is of hij met volle bak enthousiasme hiervoor wil gaan. Het mag wat mij betreft iets steviger, iets sprankelender, om juist dit, wat voor Eindhoven en de regio Eindhoven, maar ook een uitstraling heeft op heel Brabant, om daar met volle bak enthousiasme voor te gaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de fractie van GroenLinks. De fractie van de PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, daar heb ik wel het nodige over op te merken. Allereerst, een designmuseum: nou, we hebben hier in Den Bosch al een designmuseum, dus de regio is al voorzien in die behoefte. Ten tweede: er moet dus extra cultuurgeld naar Eindhoven worden gehaald. Nou, cultuurgeld naar Eindhoven, dat is daar zeer slecht besteed. Het college daar wil zelfs op cultureel gebied zwarte piet verbieden, zelfs tegen de wens van de meerderheid van de gemeenteraad in, dus wat de PVV betreft geen cent cultuurgeld naar dat verschrikkelijke, linkse Eindhoven. En ten derde: ik wens D66 veel succes om in hun vrije tijd te gaan lobbyen bij hun eigen D66-cultuurminister Van Engelshoven.
Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank. Dan de fractie van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik sluit me aan bij de vorige sprekers/mede-indieners. Het is een hartstikke mooie motie en ik ben blij als er ook met vol enthousiasme mee aan de slag wordt gegaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank. De fractie van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank je wel, voorzitter. Wij zijn het zeker eens met deze motie. Om het wat sprankelender te maken: de gedeputeerde sprak over in hongerstaking gaan, wij zullen wel voor een lunchpakketje zorgen, meneer de gedeputeerde!
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de fractie van 50PLUS, ik denk ook namens de gedeputeerde! Dan de fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Wij zijn voor en wij roepen de gedeputeerde vooral op om altijd en overal te lobbyen voor cultuur en musea en andere instellingen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank. De fractie van Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. De motie zoals die hier voorligt, daar zijn wij zeker niet op tegen, maar de toezegging die al door de gedeputeerde is gedaan, met een grote glimlach zie ik, en vol enthousiasme om dit op te gaan pakken, is voor mij op dit moment zeer zeker voldoende.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank, en dan tot slot de fractie van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, wij kunnen dit voorstel van harte ondersteunen. Richting de fractie van Forum voor Democratie zou ik willen opmerken dat dit, juist vanuit het initiatief dat hiervoor in de Staten al eerder genomen is, en ook breed ondersteund is, een motie is die volgens mij past bij het scherp houden van het Rijk op dit punt. Daarin zullen wij ook onze partijlijn benutten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank. Dan geef ik tot slot het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Even richting de heer Rutjens: als wij met elkaar als GS de aanvraag ondersteunen en vervolgens zorgen dat de aanvraag ook in Den Haag op een goede manier vormgegeven wordt, dan zou het gek zijn als wij onze eigen aanvraag niet verder zouden ondersteunen middels het traject daarna. Dat doen wij vol enthousiasme, want wij gaan ervoor. Wij denken ook dat dit juist een kans is voor de Rijksoverheid om een stukje decentralisatie op dit terrein, waar net al op gedoeld werd: in Amsterdam zit zo ongeveer alles en daar gaat 85 miljoen euro naartoe, ook richting het zuiden vorm en inhoud te geven, juist met COMPLEX, een heel goed initiatief. Wij vinden het ook jammer, en zijn net als Eindhoven teleurgesteld, dat in dit advies dit niet voldoende ondersteund wordt in onze ogen. Dus ja: daar gaan we ons met enthousiasme voor inzetten. Hoe ik dat moet doen, of ik een dansje moet maken of wat dan ook, daar moet ik nog eens even goed over nadenken, en dat lunchpakketje zal ik in dank aanvaarden, alleen: we moeten het op de juiste plek en op de juiste manier doen. En als jullie dat vanuit jullie politieke lijnen zouden willen ondersteunen, wie weet waar we dan nog kunnen komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de gedeputeerde. En dan zijn we nu toegekomen aan de stemming over deze actuele motie. We hebben geen stembel, maar ik heb een hamertje, dat is dan nu de stembel! Dit is de duidelijke oproep om te stemmen. Ik zie dat de heer Philippart nog wat wil zeggen.

De heer **Philippart** (GL): Ja. Ik moet mij van stemming onthouden op basis van – uit mijn hoofd – artikel 28 van de provinciewet. Dus bij dezen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank. Is genoteerd. Dan zijn we volgens mij klaar voor de stemming. Ik kijk even naar de griffier. Ja. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Dank u wel, voorzitter. De VVD zal tegen deze motie stemmen, met een stemverklaring…

De **plaatsvervangend voorzitter**: Graag eerst 'tegen' of ' voor' zeggen, en daarna mag u met een stemverklaring een toelichting geven.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Ja, de VVD zal tegenstemmen, met stemverklaring: dat wij de toezegging van de gedeputeerde ten volste vertrouwen. En dat dansje hoeft niet, wij gaan ervan uit dat het wel goed komt wat u daar doet. Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, maar in het vervolg graag 'voor' of 'tegen' en daarna een stemverklaring. Goed, dan gaan we naar de volgende. De fractie van Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. De toezegging van de gedeputeerde is al voldoende.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van het CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen met stemverklaring. Wij nemen genoegen met de uitleg van de gedeputeerde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de SP.

De heer **Altundal** (SP): Tegen met een stemverklaring. Wij zijn geen voorstander van exclusief lobbyen voor het COMPLEX, waarover de Raad voor Cultuur geen positief advies heeft gegeven. De Raad voor Cultuur was wel positief over andere initiatieven, zoals talentprogramma voor podiumkunst, maar niet gehonoreerd werd omdat het plafond was bereikt. Als je ergens wat wilt lobbyen, zal volgens ons eerst begonnen moeten worden met initiatieven waarover de Raad voor Cultuur positief was.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen met de stemverklaring dat wij alle vertrouwen hebben in de gedeputeerde, dat hij dat goed aanpakt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen met stemverklaring. De toezeggingen zoals die door de gedeputeerde zijn gedaan, wij hebben er het volle vertrouwen in dat dat goed gaat komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En tot slot de fractie van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan stel ik vast dat de motie is verworpen.

Bespreekstukken

37/20 Procedure wensen en bedenkingen en instemming Aandeelhouderslening Enexis

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we nu door met de bespreking van het Statenvoorstel 37/20, procedure wensen en bedenkingen en instemming aandeelhouderslening Enexis. Het is de maidenspeech van de heer Karaaslan van de VVD en ik wijs u er nogmaals op dat dat betekent dat u tijdens zijn bijdrage hem niet mag interrumperen. In de foyer staan bloemen voor u klaar. En dan geef ik u ook graag het woord.

De heer **Karaaslan** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik hoopte al om het genoegen en de eer te mogen hebben om onder het voorzitterschap van onze vertrekkende commissaris mijn maidenspeech te mogen houden. Dat leek gelukt, maar de commissaris is vandaag alsnog afwezig. Ondanks dat is het voor mij onder uw voorzitterschap en in deze omstandigheden ook een unicum.
Voorzitter. Inmiddels is het 1 jaar en 1 week geleden dat ik actief deelneem in de PS. Ik voel mij dan ook bevoorrecht dat ik in deze korte periode meerdere politiek uitzonderlijke situaties heb mogen meemaken. Uitdagend en leerzaam tegelijk. Waar ik echter minder positief over kan zijn, is het urenlange vergaderen. Dit is een vaardigheid die ik het liefst niét verder wil ontwikkelen. Daarom ook juist nu mijn oproep aan ons allen, hoe verleidelijk ook, om ons te focussen op de inhoud. Het gaat nu niet om duurzaamheid, behoud van gasleidingen of social return. Dat zijn zaken die we dienen te bespreken aan de 'RES'en-tafel' Het gaat nu om het vergroten van ons financieel rendement, ofwel geld verdienen.
Voorzitter. Ook de VVD vindt dat het, plat gezegd, om 'heul veul geld' gaat. Het is dan ook goed te mogen concluderen dat alle betrokken partijen uitvoerig gekeken hebben naar de best passende leningsvorm, uiteraard met minimale risico's en maximaal rendement. In de afgelopen twaalf maanden dat ik mee mag debatteren en beslissen heb ik bijna iedere fractie, met hun eigen bewoordingen, horen zeggen 'de burger mag niet de rekening betalen'. Wanneer we niet instemmen met dit voorstel, zullen wij juist onze burgers straks een hogere rekening laten betalen. Onze provinciale begroting vertoont al een terugloop. Zonder een gedegen verdienmodel zijn straks extra bezuinigingen dan ook zeker niet uitgesloten, wat de VVD zeker wil voorkomen. Er is dus sprake van een gezamenlijk belang. Collega's, houd dit vast en stem in met dit voorstel. Daarmee stemmen we onder andere:
- voor een hoger rendement dan bij de heer Hoekstra
- voor de continuïteit van onze dividenduitkering
- voor een hoge kredietwaardigheid van Enexis

- tegen extra bezuinigingen
- en uiteraard ook voor duurzaamheid!
Voorzitter, tot zover mijn bijdrage.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U zit prima in de tijd, zodat ook ik u niet heb hoeven te interrumperen qua tijd. Dank. Gefeliciteerd met uw maidenspeech. Nogmaals: de bloemen staan voor u klaar.

Applaus

De **plaatsvervangend voorzitter**: De bloemen werden al gebracht, maar gezien de plaats waar u zit is het handiger dat we dat in de foyer doen. Dan gaan we door naar de fractie van Forum voor Democratie, en dat is in dit geval, als ik me niet vergis, de heer Rutjens die het woord zal voeren.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Vorige week vrijdag, in de themavergadering, was Statenlid Hans Smolders de woordvoerder over dit Statenvoorstel. Omdat hij binnenkort voor de derde keer geopereerd moet worden, vervang ik Hans vandaag. Ik weet dat het niet op de agenda staat, maar vanaf deze plek toch beterschap gewenst aan Hans.
In Hans z'n betoog sprak hij toen ook over de gevolgen van onder andere het klimaatakkoord en hij refereerde eraan dat FvD wil zorgen dat er in Nederland een andere koers gevaren gaat worden, dat we landelijk niet van de meest schone fossiele brandstof – aardgas – af gaan en dat we wel stoppen met vervuilende biomassa. Vandaag gaat het daar nog niet over, althans niet over de keuzes of tussen energievormen in onze energiemix. Het gaat vandaag over een lening, kapitaalverschaffing, aan Enexis. Enexis is een bedrijf dat een deel van het nationale elektriciteits- en gasnetwerk in onder meer Brabant beheert en verantwoordelijk is voor aanleg, onderhoud en beheer van transport- en distributienetten voor elektriciteit, gas en warmte. In het coalitieakkoord hebben we afgesproken in te stemmen met deze lening. We zijn nu eenmaal als provincie voor bijna een derde eigenaar van Enexis én we willen een degelijke infrastructuur. Wij vinden dat Brabanders zelf moeten kunnen beslissen tussen energievormen, dat er, zoals ook afgesproken in het bestuursakkoord, draagvlak moet zijn voor keuzes tussen manieren van energieopwekking en dat we hechten aan leverbetrouwbaarheid. Daarom ook is het belangrijk dat de infrastructuur die we hebben en krijgen die keuzes mogelijk maakt. Wij vragen dan ook aan Gedeputeerde Staten middels een amendement, dat we bij dezen indienen, om als grootaandeelhouder van Enexis erop toe te zien dat bij alle plannen ten aanzien van het elektriciteitsnet ook het gasnet in stand wordt gehouden, om zo ook te zorgen dat in ieder geval voor wat betreft de infrastructuur de burgers nog de keuze hebben ook niét van het gas af te gaan.
Tot zover. Dank u wel.

Amendement A20-2020
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020;
behandelend het Statenvoorstel 37/20 over Procedure wensen en bedenkingen en instemming Aandeelhouderslening Enexis;
besluiten, dat de volgende tekst in het herziene ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt geschrapt (tweede besluitpunt):
'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben, als bedoeld in artikel 167, lid 4 van de Provinciewet, met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om in 2020 in meerdere tranches een hybride converteerbare aandeelhouderslening te verstrekken aan Enexis met een bandbreedte van minimaal 150 miljoen euro en maximaal 225 miljoen euro'

en te vervangen door:
'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij de wens hebben dat Enexis als opdracht meegegeven wordt ook de aardgasinfrastructuur voldoende te behouden, als bedoeld in artikel 167, lid 4 van de Provinciewet, met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om in 2020 in meerdere tranches een hybride converteerbare aandeelhouderslening te verstrekken aan Enexis met een bandbreedte van minimaal 150 miljoen euro en maximaal 225 miljoen euro'."
Willem Rutjens, FvD
Camiel van der Meeren, FvD.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voorzitter, interruptie-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Linden, GroenLinks, interruptie.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik sta een beetje te kijken, want vorige week was de inbreng van Forum totaal anders. Het ging over een symptoom van de klimaatonzin en de heer Smolders was superkritisch. Nu hoor ik eigenlijk een heel positief verhaal. Hoe kan het dat Forum in een week zo wisselt van hun insteek bij dit onderwerp?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik geef dadelijk het woord aan Forum, maar ik wil er wel even heel nadrukkelijk op wijzen dat het bij dit onderwerp niet gaat over het klimaatakkoord, noch over de energietransitie in brede zin. Dit gaat echt 'sec' over waar het onderwerp over gaat, en dat is de aandeelhouderslening aan Enexis. Dus de vraag aan de fractie van Forum om binnen dat kader te proberen te antwoorden op de vraag van GroenLinks.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Om binnen dat kader te antwoorden op de vraag van GroenLinks wordt, denk ik, wat lastig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Of het uiterst kort te houden!

De heer **Rutjens** (FvD): Ik zal het heel kort houden. In het begin van mijn betoog heb ik het aangestipt en heb ik ook onze twijfels over het klimaatakkoord op nationale basis uitgesproken. Dat blijft. Verder kan ik niet binnen de kaders blijven, voorzitter. Ik denk dat dit het is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Rutjens. Dan gaan we door naar de volgende, dat is de heer Thijssen van het CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Door het klimaatakkoord en de energietransitie is uitbreiding en aanpassing van het netwerk nodig. Hiervoor wil Enexis via een lening geld ophalen bij haar bestaande aandeelhouders. De belangrijkste vragen die we hadden zijn tijdens de themavergadering van vorige week beantwoord. Om de A-rating van Enexis te beschermen, is voor uitbreiding van kapitaal minimaal ook een deel eigen vermogen nodig en met dit instrument lukt dat. De lening is wel een voorfinanciering en op termijn worden die investeringen doorgerekend in de tarieven van de gebruikers. Wij willen nogmaals mondeling meegeven dat wij het van belang vinden dat die tarieven wel betaalbaar blijven in de toekomst.
Wat uit de themavergadering van vorige week nog niet duidelijk is geworden, is wanneer we onze verordening, de verordening Treasury, gaan aanpassen. Kunnen we hiervoor een voorstel van GS verwachten?

Voorzitter. Met dit instrument snijdt het mes aan twee kanten. Enexis kan verder met het aanpassen van het netwerk, als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen, en kan het op deze manier doen met instandhouding van de huidige A-rating. De fractie van de VVD refereerde daar ook al aan. Dat is belangrijk, want hierdoor blijft Enexis een solide partij, en dat zorgt ervoor dat Enexis tegen relatief lage kapitaallasten ook in de toekomst kapitaal kan aantrekken. Aan de andere kant is dit een belegging voor de provincie die past in de immunisatieportefeuille, of, misschien beter gezegd: immunisatieportefeuille nieuwe stijl, die voor een deel een invulling is voor het omgaan met de heel lage marktrente waar we met z'n allen mee te kampen hebben – een invulling dus die past bij de zoektocht naar rendement. En deze lening brengt niet alleen financieel rendement, maar vooral ook maatschappelijk rendement, en dat is voor het CDA ook belangrijk.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Thijssen, ik krijg van de gedeputeerde te horen, en ik herken het zelf ook enigszins, dat u niet heel erg goed te verstaan bent. Wellicht kunt u iets dichter bij de microfoon praten. Deze zaal is blijkbaar net iets gehoriger. Daarom wellicht voor alle sprekers: graag dicht bij de microfoon spreken en proberen met z'n allen de omgevingsgeluiden zoveel mogelijk te beperken. Excuus voor de onderbreking.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik was aan mijn slot. Laatste zin. In het bestuursakkoord is deze lening al aangekondigd en wij kunnen instemmen met deze lening.
Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dank. Een algemene mededeling trouwens: op het moment dat er amendementen en moties zijn, deze graag mailen aan statengriffie@brabant.nl, zodat ze die kunnen verwerken.
Dan geef ik hierbij het woord aan de heer Everling van de SP.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik heb al het een en ander gezegd in de themavergadering en dat ga ik niet herhalen. We hebben het hier over een procedure van wensen en bedenkingen. Nou, dat laatste hebben we niét; dat verklap ik meteen maar even. Maar we hebben wel wensen. Ik heb daar ook amendementen voor, die ik reeds heb ingediend, zodat ze al bij de griffie zouden moeten liggen. Aan uw wens, voorzitter, heb ik dus al voldaan. Maar de amendementen wil ik nog wel kort even toelichten.
Een van de amendementen gaat over draagvlak. De infrastructuur wordt verzwaard om de energietransitie te kunnen maken. Een ander belangrijk element daarbij is draagvlak. Ook Enexis kan in de uitvoering van de verzwaring van haar netwerk daar een bijdrage aan leveren, bijvoorbeeld door voorrang te verlenen aan energiecoöperaties. Daar hebben wij ook een amendement bij ingediend, om die wens daarover uit te spreken. Energiecoöperaties komen vaak van onderop en daar is per definitie al meer draagvlak bij dan wanneer het van bovenaf opgelegd wordt.
Een ander onderbelicht punt in de infrastructuur is de energieopslag; die speelt daar een hele belangrijke rol in. Ook daar zien wij vanuit Enexis een belangrijke actie. Omdat wij als grootste aandeelouder van Enexis daar toch een bepaalde mate van invloed op hebben, willen wij, door deze wensen uit te spreken, GS aansporen om richting Enexis in de rol van aandeelhouder daarmee aan de slag te gaan.
Als laatste een verzoek aan GS. Ik wil ze graag vragen van Enexis te verlangen periodiek een rapportage te leveren van wat gebeurt er nou met dat geleende geld zodat we dat ook vanuit onze rol kunnen bekijken en daarover kunnen oordelen, en om deze rapportage uiteraard ook met PS te delen. Kunnen Gedeputeerde Staten dat toezeggen?
Voorzitter, dat was 'm.

Amendement A21-2020: Energieopslag
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020;
behandelend het Statenvoorstel 37/20 over de Procedure wensen en bedenkingen aandeelhouderslening Enexis;
besluiten, dat de volgende tekst uit het ontwerpbesluit bij het Statenvoorstel wordt geschrapt:
'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben, als bedoeld in artikel 167, lid 4 van de Provinciewet, met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om in 2020 in meerdere tranches een hybride converteerbare aandeelhouderslening te verstrekken aan Enexis met een bandbreedte van minimaal 150 miljoen euro en maximaal 225 miljoen euro';
besluiten, de volgende tekst aan het ontwerpbesluit bij het Statenvoorstel wordt toegevoegd:
'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat Provinciale Staten wenst dat de provincie als grootste aandeelhouder haar invloed aanwendt om energieopslag deel uit te laten maken van de infrastructuur van Enexis'."
Maarten Everling, SP.

Amendement A22-2020: Aandacht voor energiecoöperaties
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020;
behandelend het Statenvoorstel 37/20 over de Procedure wensen en bedenkingen aandeelhouderslening Enexis;
besluiten, dat de volgende tekst uit het ontwerpbesluit bij het Statenvoorstel wordt geschrapt:
'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben, als bedoeld in artikel 167, lid 4 van de Provinciewet, met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om in 2020 in meerdere tranches een hybride converteerbare aandeelhouderslening te verstrekken aan Enexis met een bandbreedte van minimaal 150 miljoen euro en maximaal 225 miljoen euro';
besluiten, de volgende tekst aan het ontwerpbesluit bij het Statenvoorstel wordt toegevoegd:
'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat Provinciale Staten wenst dat de provincie als grootste aandeelhouder zich maximaal inspant Enexis te bewegen om bij het verzwaren van het netwerk prioriteit te geven aan initiatieven vanuit de samenleving, zoals energiecoöperaties'."
Maarten Everling, SP.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Everling. Volgende keer graag tien seconden korter, maar goed: we hoorden dat u aan het afronden was, dus we hebben het toegelaten. De heer Logister van D66. U bent aan het woord.

De heer **Logister** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. In de behandeling vorige week hebben wij als D66 al ons enthousiasme met de vergadering gedeeld. Wij zijn enthousiast vanwege het feit dat dit voorstel drie belangen dient, namelijk het maatschappelijke belang, het economische belang en het financiële belang, zoals ook de VVD al aangaf. Maar wij zien natuurlijk ook vooral het maatschappelijk belang, dat dit de leverbetrouwbaarheid, maar ook de ondersteuning van de energietransitie, goed doet, en daarvoor hebben wij geen wensen en bedenkingen.
Dank u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan dank ik de heer Logister en geef ik het woord aan mevrouw Van der Linden van GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. De fractie van GroenLinks snapt dat deze lening van groot belang is voor Enexis en haar rol in de energietransitie. De energietransitie en uitwerking van het klimaatakkoord zorgen ervoor dat er snel grote stappen genomen moeten worden in het uitbreiden van het energienetwerk en het verzwaren van het energienetwerk voor decentrale opwekking en het toenemende elektriciteitsverbruik. Het klinkt vrij complex, een 'hybride converteerbare lening', maar het wordt goed onderbouwd waarom voor deze relatief flexibele constructie gekozen wordt. Het verstrekken van deze lening lijkt een kans om onze middelen goed in te zetten, zeker ook met het oog op de financiële positie van onze provincie. Dat de risico's voor het niet verstrekken van de lening groter zijn dan het wel verstrekken van de lening, is een belangrijk punt om mee te nemen in onze afwegingen. Ook is het erg belangrijk om het geld uit de immunisatieportefeuille te blijven investeren, om zo het dividend van de toekomst te waarborgen. Bovendien is het rendement op de lening hoger dan schatkistbankieren bij het Rijk.
Voorzitter, ik rond af. Deze lening versterkt de financiële positie van de provincie en draagt tegelijkertijd bij aan het mogelijk maken van de energietransitie. Twee vliegen in één klap wat de fractie van GroenLinks betreft.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Linden. Dan geef ik nu het woord aan de fractie van de PVV, mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, dank je wel, voorzitter. Tot zover het voorleesuurtje van GroenLinks uit het proza van het college.
Voorzitter. PS wordt gevraagd geen wensen en bedenkingen te hebben bij het voornemen van GS om een hybride converteerbare aandeelhouderslening te verstrekken aan Enexis van tussen de 150 en 225 miljoen euro. Ik zal op hoofdlijnen uiteenzetten waarom de PVV vindt dat wensen en bedenkingen, of liever eigenlijk gewoon een streep door dit voorstel, wél noodzakelijk zijn. Onze punten concentreren zich rond drie thema's, namelijk het feit dat de burgers het nakijken hebben, dat het doorlopen proces de nodige vragen oproept en de democratische legitimiteit van het voorstel ontbreekt.
Burgers hebben het nakijken, voorzitter. Die worden mede dankzij dit voorstel in de toekomst op een schandalige manier op hoge extra kosten gejaagd. Hoeveel meer mag die burger per maand aan verplicht vastrecht kwijt zijn, voorzitter? Willen zowel college alsook de andere partijen daar nu eens open over zijn in plaats van een beetje toeteren uit het voorstel? Ook blijkt, zowel in de stukken alsook de beantwoording van vragen, een afwezigheid ten aanzien van de zorg over het effect van dit voorstel op de burger. De grootste zorg van GS lijkt het in stand houden te zijn van het doelrendement op de immunisatieportefeuille.
Voorzitter, over het doorlopen proces om te komen tot dit voorstel, daar zijn nogal wat kanttekeningen bij te plaatsen. Zo is er ten aanzien van de gehanteerde toetsingskaders en credit ratings eenzijdig en selectief doel-redenerend geshopt richting de meest bruikbare voor deze casus. Ook is de investeringsprognose van Enexis niet gevalideerd en er wordt gewoon verwezen naar doorrekeningen van het Planbureau voor de Leefomgeving. Voorzitter, die doorrekening van het Planbureau stelt over de infrastructuur en netbeheerders: "wat precies nodig is voor de infrastructuur van de toekomst wordt nu verkend door de netbeheerders". Graag uitleg dus van het college waarom de omvang van de onderliggende investeringsbehoefte niet fatsoenlijk is gevalideerd.
Volgens de Letters of Comfort is de adviesvraag aan Zanders geweest om in de financieringsbehoefte te voldoen via een converteerbare hybride aandeelhouderslening. Voorgesorteerd op een specifiek instrument dus. En al worden er in latere stukken voor de bühne nog wat andere opties gepresenteerd, zoals dividendinhouding en aandelenuitgifte om kapitaal voor Enexis te vergaren, nergens uit die Letters of

Comfort van Zanders blijkt dat andere opties serieus in het besluitvormingsproces zijn overwogen. Graag commentaar van het college of en hoe serieuze alternatieven onderzocht en overwogen zijn.
Het college heeft de bovengrens van de lening ook veel hoger vastgesteld dan feitelijk nodig ter dekking van het Brabantse aandeel. De uitleg daarbij is dat dit 'puur vanuit rendementsoogpunt is'. Ach, dus toch omwille van de poen!
Het begrip 'marktconform' wordt desgevraagd vaag omschreven als 'in overeenstemming met de heersende economische principes en regels van de vrije markt'. Dat is heel leuk, maar de energie-infrastructuur is niet eens een vrije markt. De investeringen gaan onherroepelijk tot tariefstijgingen voor de burger leiden, en die heeft geen enkele keuze om ergens anders te gaan winkelen. En wat bedoelt het college nou eigenlijk met 'marktconform'? Is dat hetzelfde marktconform als Attero, dat nauwelijks een jaar na verkoop door de provincie toch nog net ietsje marktconformer werd?
Voorzitter. Dit voorstel is gebaseerd op doel-redeneren om maar zoveel mogelijk geld weg te houden van de schatkist, zodat de rente-inkomsten hoog blijven…

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, wilt u afronden?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): - en dure linkse hobby's betaald kunnen worden.
Voorzitter, de rest van mijn inbreng volgt in de tweede termijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen. De fractie van de PvdA heeft geen spreektijd aangevraagd, dus dan gaan we naar de fractie van 50PLUS, de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter. Er zijn al veel verstandige en minder verstandige woorden gezegd voor mij, maar wij begrijpen de aanleiding voor de lening en ook het belang. Zoals aangegeven in de themabijeenkomst, maken wij ons wel zorgen over de kosten. Wie betaalt de rekening? De inwoners? En zeker als het mis zou gaan, dan zelfs dubbel. Ik vroeg in de themabijeenkomst naar een risicoparagraaf, en het antwoord was: dat moet je zoeken in de vele bijlagen. Voorzitter. Ik lees alle stukken, maar in een voorstel moet wat ons betreft een risicoparagraaf opgenomen zijn. Het moet bij deze vergaande besluiten niet gaan lijken op een zoekplaatje.
Het blijft veel geld. Het rendement is in deze tijd redelijk te noemen en de risico's zijn voor nu te overzien in onze beleving. Wel willen wij extra aandacht vragen voor de randvoorwaarden. Onze vraag is dan ook: welke mogelijkheden zijn er nog om de randvoorwaarden gunstiger te maken voor ons als geldverstrekker? Daar wil ik het in eerste termijn bij laten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Spooren. Dan is nu het woord aan de Partij voor de Dieren, de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Ik wacht even tot ik in beeld ben, als u mij toestaat, anders ontstaat er dadelijk bij de verkiezingen alleen maar verwarring!

De **plaatsvervangend voorzitter**: U bent en blijft in beeld, mijnheer Van der Wel. U kunt aan de gang.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nu weer niet-! Nu weer wel.
Voorzitter. De trias energetica zegt: beperk het energieverbruik, gebruik duurzame energie en, indien nodig, gebruik fossiele brandstoffen zo efficiënt mogelijk. En, voorzitter, feitelijk geldt dat ook voor het vervoer van stroom: vervoer zo min mogelijk stroom, vervoer vooral duurzame stroom en, als het niet anders kan, vervoer fossiele stroom – en dan bedoelen we ook kernenergie. Het probleem dat wij hebben

met het voorstel tot extra investeringen in Enexis, is dat het vooral gericht is op het vergroten van de capaciteit van het netwerk. Zodoende ondersteunen we het vergroten van het stroomgebruik en komen initiatieven voor het verminderen van het gebruik, het spreiden van het gebruik, of het opslaan en lokaal gebruiken van stroom, niet van de grond.
Tot zover ons inhoudelijke bezwaar.
Financieel zien we dat we als provincie een achtergestelde lening verstrekken met een extreem lange looptijd van 60 jaar, waarbij deze lening wordt omgezet in eigen vermogen van Enexis. Dat betekent dat het geld uit onze portefeuille verdwijnt en we er aandelen voor terugkrijgen. Willen we ons geld terug, dan zullen we Enexis deels moeten verkopen. De coalitie geeft aan dat ze niet over hun graf heen willen regeren, maar hier gaat dat wel keer vijftien. De rente is wel marktconform, blijkt uit de antwoorden op onze vragen: ongeveer 2%, wat betekent dat we na 50 jaar het break even-point bereiken. Ondanks deze zeer forse kapitaalinjectie is het te verwachten dividend van Enexis nog steeds laag. Dat komt onder andere doordat de eigen beleggingen van Enexis minder opbrengen.
Voorzitter. Alles gewogen en gewikt hebbend, komen we tot de conclusie dat wij vinden dat er te weinig duurzaamheidseisen worden gesteld aan deze lening, wij vinden dat het eigen vermogen van Enexis ook moet worden aangesproken bij de investeringen, de risico's hoog zijn, de opbrengsten voor de provincie laag en de zekerheden die gesteld worden te mager. Voorzitter. Om al deze redenen gaat onze fractie niet instemmen met dit voorstel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. En dan geef ik het woord aan Lokaal Brabant, de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Het voorliggende voorstel is een vrij technisch financieringsvoorstel en vandaag wordt van ons verwacht dat wij daar met bedenkingen en zienswijzen mee kunnen instemmen. Wat valt ons op? En enkele bedenkingen die wij daarbij willen aanhalen. De Letter of Comfort geeft nadrukkelijk aan dat het niet gaat over een advies aan de provincie als aandeelhouder, en of juridisch of fiscaal een oordeel omvat. Het comfort zit met name in de poging om financiële risico's in de converteerbare hybride aandeelhouderslening zo goed mogelijk te inventariseren, opdat er een objectieve besluitvorming kan plaatsvinden. Een afbakening in die voorwaarden heeft het inroepen van Enexis voor een conversie-omzetting bij een negatieve waardering draagt bij in deze risicobeperking. Daarnaast wordt er geen uitspraak gedaan over de juistheid en de strategie en prognoses van Enexis zelf. Maar ook zonder glazen bollen weten we allemaal dat de vraag om energie voorlopig alleen zal toenemen en we zien ook dat in delen van Brabant de groei van het aanbod niet meer verwerkt kan worden op ons energie-infrastructuur. Wel hebben we, afhankelijk van de financiering, onze zorg hoeveel impact deze investeringen gaan krijgen op bijvoorbeeld de Brabantse burgers en ondernemers over enkele jaren, als de investeringen terug gaan vloeien in de afwenteling op de gebruiker. Uiteindelijk betalen we allemaal deze investeringen weer terug via onze energierekening.
Het voorliggend financieringsvoorstel is goed voor het provinciale bankboekje. Positieve effecten als compensatie op de intering van ons immunisatievermogen met een hoger rendement, en daar zit ons voordeel. Dit voorstel zou ook goed moeten zijn voor de aandeelhouders van de Noord-Brabantse gemeenten, en hier ligt voor Lokaal Brabant dan ook een wens. Juist nu, in een tijd-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Moment, ik zie dat er een interruptie is. Mevrouw van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, dank je wel. Ik hoor de collega, net als een aantal andere collega's, ook hier nu weer eigenlijk voor de bühne een beetje klagen en mopperen over "ach ja, wat betekent het nu allemaal voor de burgers?" En tegelijkertijd hoor ik de collega's zeggen "wat fijn dat we

meer rendement krijgen dan schakistbankieren". Ja, voorzitter, dat zijn zaken die wel met elkaar wringen. Hoe meer rendement je voor je eigen portemonnee van de provincie wilt, dat doelrendement op die immunisatieportefeuille, hoe hoger dadelijk wel de tarieven voor de burgers. Dus u kunt nu wel klagen voor de bühne-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw van der Kammen, interrupties-

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): - dat de tarieven omhoog gaan, maar u werkt daar zelf aan mee! Hoe kijkt u daar nou tegen aan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen!

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Hoeveel meer mag de burger gaan betalen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, interrupties graag kort en inderdaad kort een vraag stellen en niet een betoog. Daarvoor heeft u, zoals u zelf al opmerkte daarstraks, nog uw tweede termijn. Aan Lokaal Brabant het woord.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank je wel. Hier ligt voor Lokaal Brabant dan ook een wens. Juist nu, in een tijd dat ze het financieel niet allemaal kunnen opbrengen, vragen wij ons af-

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik heb toch een vraag gesteld? Hoeveel meer mag de burger volgens de collega nou gaan betalen in zijn rekening?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, als u het woord wilt, vraagt u aan de voorzitter het woord. Ik heb u net onderbroken om aan te geven dat u een heel betoog hield in plaats van een interruptie. U bleef doorpraten terwijl ik u dat vroeg. Ik wil u nu graag deze vraag nog laten stellen, maar in het vervolg graag spreken via de voorzitter en op het moment dat ik u iets vraag niet ondertussen doorpraten. Maar voor nu: uw vraag is gesteld. Ik weet niet of de heer Van den Broek hem gehoord heeft? Dat is zo, en dan is het aan hem om daarop te antwoorden, of niet.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ik denk dat het vandaag lastig is om daar überhaupt een antwoord op te geven. Het is ook niet aan de orde op deze agenda. Ik snap mevrouw Van der Kammen zeker, het is een zorg die wij net ook uitgesproken hebben. Bij de uitwerking van de RES'en zullen we daar zeer zeker naar kijken, afhankelijk van de keuzes die we voor kunnen leggen aan onze Brabantse burgers. Daar zal uit voortkomen hoe de financiële markt daar ook mee omgaat met ons, dus dat is toekomst kijken en die glazen bol heb ik helaas op dit moment ook niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, uw interruptie.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, ik hoor de collega zeggen dat het niet ter zake zou zijn, die vraag, maar die is juist heel erg relevant, want hoe hoger de investeringen die u allemaal fantastisch vindt door Enexis, hoe hoger dadelijk het tarief voor de burger. Dus mijn vraag blijft overeind: hoeveel extra mag die burger dadelijk per maand aan vastrecht kwijt zijn voor zijn elektriciteitsrekening?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ja, dan komt u in een contradictie terecht, want als wij ons aanbod energie al niet meer kunnen leveren, moeten we die keuze ook maken. We willen onze

leveranciersverplichting ook kunnen waarmaken, en dat is ook naar de burger een verplichting die we hebben staan. Dus buiten het feit van "hoeveel gaat het kosten?', is het ook een voorzieningsverplichting waar we voor aan de lat staan, en deze twee moet je met elkaar kunnen afwegen. Op dit moment heb ik daar geen zicht in, om te kunnen zeggen hoe groot dat risico is. Als ik daar inzicht in zou kunnen geven, dan zat ik hier, denk ik, niet maar had ik een andere functie gekozen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Juist nu, in een tijd dat we het financieel niet allemaal kunnen opbrengen als Brabantse gemeenten, vragen we ons af hoe Brabantse gemeenten mee kunnen participeren in onze aandeelhouderslening. De kosten van jeugdzorg, corona en de onzekere bijdrage uit het gemeentefonds geven hun niet echt het comfort. Ik constateer tevens dat reeds meerdere provinciale aandeelhouders hebben verklaard garant te willen staan voor hun provinciale gemeenten. Daarom de volgende vragen. Kan de gedeputeerde aangeven of hij Brabantse gemeenten kent die om financiële redenen niet mee kunnen participeren in deze aandeelhouderslening? Bent u het net als meerdere provinciale aandeelhouders ermee eens dat het Brabant-aandeel van de gemeenten ook in staat moet worden gesteld om mee te kunnen participeren? Mogelijk zullen wij, afhankelijk van de antwoorden hierop, met een wens daarin komen als een amendement.
Voorzitter, tot zover op dit moment.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan dank ik de heer Van den Broek. Ik zie dat de ChristenUnie-SGP geen spreektijd heeft aangevraagd, dus dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Van der Maat voor de reactie van GS.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Bedankt ook voor de brede steun die ik constateer. Fijn dat iedereen zich eigenlijk meteen in de maidenspeech van de heer Karaaslan wilde voegen door vooral compact aan te geven waar de winst zit. Volgens mij hebben een of twee partijen aangegeven dat er nog wat zorgen zijn, of hebben duidelijk uitgesproken dat ze geen voorstander zijn. Maar ik proef echt een brede steun en dat is ook compact aangegeven. Dat snap ik, want in de rol waarin u nu zit, en u heeft inderdaad redelijk wat pakken papier gekregen, maar de kernvraag is uiteindelijk vrij simpel en volgens mij ook heel erg goed in de maidenspeech naar voren gekomen: op het moment dat u voor dit voorstel stemt, kiest u voor een meervoudige win-winsituatie. In de vorige themasessie is dat eigenlijk ook al goed naar voren gekomen, onder andere door D66, heel erg duidelijk: er komt een opgave aan rondom het klimaatakkoord en dit bestuur is daar ook een betrouwbare partner in. Over de wijze waarop die uitvoering eruitziet zal ik dadelijk wat zeggen, dat staat niet hier geagendeerd, maar op allerlei andere plekken, en ik ga ervan uit dat veel van uw input ook daar een plek zal krijgen. Dus daarmee zijn we een betrouwbare partner bij de uitvoering van het klimaatakkoord en zorgen we er tegelijkertijd voor dat we in ieder geval nog een klein beetje vermogen weten te renderen uit de zure spaarcenten die wij namens de Brabanders mogen beheren. Op het moment dat je niet voor het voorstel zou kiezen, maak je ook een actieve keuze, want een nalaten is eigenlijk ook een doen. Als je nalaat om hier vóór te stemmen, kies je er eigenlijk voor dat Enexis financieel tegen hogere rentes geld moet gaan aantrekken. En hogere rentes betekent twee dingen: dat wij minder dividendinkomsten krijgen en dat waarschijnlijk, en ja, er zal inderdaad een kostenstijging voor de consument in zitten, maar die kostenstijging moet niet onnodig hoog zijn, financieel gezien. Als u dus tegen dit voorstel stemt, dan stemt u eigenlijk tegen een extra verhoging van de consument uiteindelijk.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, dank je wel. Ik hoor het college stellen dat tegen het voorstel stemmen eigenlijk juist de burger op kosten zou jagen. Wat een ontzettende drogredenering, voorzitter! Het is het hele klimaatakkoord dat de burger op kosten gaat jagen. Die gaat de burger gewoon straatarm maken en daar zegt hij van: dat omarmen we-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, u pakt hem nu wat breder en u begint wederom aan een betoog. Ik wil u vragen om interrupties kort te houden. Ik snap dat u een inleiding wilt doen, daar wil ik u ook graag de ruimte voor laten, maar als u het klimaatakkoord er in de breedte bij gaat betrekken, dan gaan we buiten waar we het met elkaar vandaag over hebben. Dus ik wil u vriendelijk verzoeken om het wat korter te houden-

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Waarom mag de gedeputeerde dat akkoord dan wel aanhalen?

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, en een punt van orde: ik hoor hier heel veel, zelfs energiecoöperaties worden erbij getrokken door verschillende fracties, dus de breedte wordt al gezocht, en dat past ook in het debat en de doelstelling van het voorstel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, ik gaf al aan: ik laat enige ruimte. Ik vraag alleen aan mevrouw Van der Kammen of ze interrupties wat meer tot het punt wil doen en een vraag wil stellen. Dat er enige inleiding nodig is, is prima, maar dit werd wederom een wat lang betoog. Vandaar mijn verzoek aan mevrouw Van der Kammen of ze het wat korter kan houden.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, ik wil van het college gewoon weten of de optie van niet het klimaatakkoord omarmen, waardoor deze lening niet nodig zou zijn, ook een overwogen optie is.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nee. Het antwoord op uw vraag is 'nee', en ik zal ook ingaan op uw verzoek, want daar was ik mee bezig: de terechte inkadering, waar de voorzitter ook naar verwijst. Zo dadelijk kom ik nog op het amendement van de SP. Daar zit eigenlijk ook al een inhoudelijk voorsorteren in op dat mooie debat dat u gaat voeren met mijn collega Eric de Bie, volgens mij direct na de zomer, over de RES'en. Wij hebben het klimaatakkoord, en zo komt even de inkadering, mevrouw Van der Kammen: dat is een gegeven in het agendapunt dat hiervoor staat. Het is ook zo dat Enexis zich, zonder dat Enexis en u allen nog precies weet hoe die energiemix eruitziet, wat voor type investeringen er gevraagd worden, wanneer en waar die investeringen moeten komen, maar dat de strategische afweging op dit moment wel voorligt, dat Enexis zich, ongeacht wat dan de specifieke specials en behoeften zijn, zich nu moet gaan voorbereiden op de grote investering, zo'n 1,9 miljard euro is aangegeven, die eraan komt. En om je daarop voor te bereiden en de kosten niet onnodig hoog te laten oplopen, is dit financiële instrument gekozen. Dus als ik dan ook ga naar-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van der Maat, er is een interruptie van mevrouw Van der Kammen. Mevrouw Van der Kammen, aan u het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, als de energiemix, zoals het college dat stelt, nog helemaal niet duidelijk is, dan is mijn opmerking en mijn vraag dus heel terecht: waarom is de investeringsbehoefte niet gevalideerd? En dat blijkt dus hier uit uw antwoord. Kunt u daar eens op reageren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Zeker, die is wel, en die wordt ook iedere drie jaar gevalideerd. Die antwoorden heeft u ook gekregen op de vele technische vragen die u heeft gesteld. Dat wordt door ACM gedaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): In het technische antwoord werd verwezen naar de doorrekening van het Planbureau, waar dus geen enkele doorrekening ten aanzien van welke energiemix dan ook is opgenomen. Dus toch graag een reactie van het college: waarom is de investeringsbehoefte voor deze onderliggende lening niet doorgerekend en niet gevalideerd?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter. Het wordt voor mij erg ingewikkeld te reageren op vragen waar een soort van eigen werkelijkheid wordt gecreëerd. Want in de technische antwoorden hebt u wel degelijk, maar ik snap dat u nu een beetje selectief aan het shoppen bent, het antwoord gekregen dat door de ACM gewoon ook die validatie plaatsvindt.
Voorzitter. Ik heb een opbouw van mijn betoog en daar wil ik nu graag naar terug, zodat ik ook de andere mensen die zich hebben voorbereid op dit dossier kan bedienen in de vragen die zij hebben gesteld.
Waar ik mee bezig was, was om aan te geven dat er veel interessante suggesties zijn gedaan die volgens mij een plek moeten krijgen bij de bespreking van onder andere de RES'en. Ook het punt draagvlak is volgens mij door de SP aangereikt. Dat is een enorm terecht punt en juist een extra argument waarom volgens mij ook uw amendement niet in deze vergadering thuishoort. Want op het moment dat u nu langs de lijn van een financieringsvoorstel toch op inhoud, en daarmee ontken ik op geen enkele manier dat energieopslag, hetzelfde als de opmerkingen die door Forum zijn gemaakt over het gebruik van aardgas en alle andere creatieve uitingen die op dat punt worden gemaakt, daar geef ik geen waardering aan, ik wil alleen aangeven dat juist vanuit het oogpunt van draagvlak u ook volgens mij dat proces van die RES'en, en eigenlijk de inputkant voor Enexis op inhoud, moet respecteren en ook even, 'beloop' wil ik niet zeggen, maar even z'n voltrekking moet laten doen, zodat u daar hier in de volle breedte ook met elkaar het gesprek over kunt voeren. Dat is ook de reden om amendement A21 te ontraden, maar eigenlijk dus met een procesonderbouwing: niet vandaag, niet hier, maar volgens mij daar waar het thuishoort: bij de RES'en.
Dat geldt ook voor het amendement dat is ingediend door de heer Rutjens namens Forum voor Democratie. Ik kan er overigens wel bij zeggen dat ik er op geen enkele manier een inhoudelijk oordeel over heb op dit moment. Ik zou u wel willen uitnodigen bijvoorbeeld eens even naar het jaarverslag te kijken van Enexis, waarin onder andere staat dat juist Enexis ook het gasleidingennetwerk gebruikt voor nieuwe waterstofkansen die er zijn. Ik benoem het maar even om aan te geven dat het heel interessant kan zijn wat u zegt, maar ik wil u echt uitnodigen om de inhoud van dit amendement ook bij de RES'en een plek te geven. Volgens mij is Enexis op geen enkele wijze voornemens om ook maar iets van het gasnetwerk af te breken, enzovoort, en Enexis moet zich gewoon aan de wet houden. Maar ook hier zou ik willen aangeven: interessante suggestie, maar ik moet hem in dezen ontraden. Ook vanuit het oogpunt van draagvlak heeft u volgens mij op een ander moment een plek.
De heer Van der Wel gaf aan dat hij het op inhoudelijke en financiële gronden niet ziet zitten, even vrij vertaald, omdat er ook een soort van groei-element in zit. Ik begrijp die opmerking, maar wij nemen de uitdaging die aanstaande is, zonder dat we precies weten hoe hij eruitziet, als gegeven aan. Ik was wel een klein beetje verrast, want ik had toch echt de hoop dat de Partij voor de Dieren in ieder geval aan de zijde

van dit voorstel zou staan, gelet op de verduurzamingsambities die er uiteindelijk natuurlijk gewoon wel in zitten. Dus wellicht kunt u dat nog eens overwegen. Misschien dat juist ook uw zorg op het financiële aspect, als we dat nou wegnemen, dat u dan wel gewoon juichend de zaal verlaat op dit onderdeel. En dat heeft ermee te maken dat het natuurlijk absoluut niet zo is dat het geld weg zou zijn. Er zijn – en dat is ook een antwoord in de richting van mevrouw Van der Kammen – allerlei opties overwogen en uiteindelijk is voor deze optie gekozen, omdat die flexibiliteit biedt: flexibiliteit voor Enexis en ook flexibiliteit voor de provincie. Het is geen gegeven dat die lening ook daadwerkelijk tot conversie overgaat en in aandelen omgezet wordt. Het kan namelijk zijn dat hij wordt terugbetaald, het kan namelijk zijn dat hij wordt ververst na tien jaar. Dat is allemaal afhankelijk van het investeringsritme dat nog gaat volgen. En ook al wordt hij geconverteerd, dan krijgen we daar een dividend over terug dat nog altijd veel meer is dan de optie niks doen, en dat is namelijk gewoon accepteren dat het geld bij meneer Hoekstra op de bankrekening komt te staan als zijnde minister van Financiën, en dan trekken we 0,00000. Dus ik zou u echt willen uitnodigen om er toch nog eens over na te denken of u dit voorstel niet zou kunnen steunen.
Er is nog een aantal concrete vragen gesteld die ik in ieder geval even wil beantwoorden. De heer Thijssen vroeg wanneer we nou de verordening gaan aanpassen. U wordt hier gevraagd om eigenlijk akkoord te gaan met een uitzondering op de verordening. In de verordening staat nu, even uit mijn hoofd, 40 jaar terugbetalingstermijnen, dat wordt nu 60. De verordening wordt al aangepast, niet zozeer naar aanleiding van dit voorstel, maar waarschijnlijk ontvangt u in 2021, als onderdeel ook van het bredere traject waar u na de zomer een Statenmededeling over krijgt als het gaat over duurzaam begroten, en daar betrekken we ook de doorontwikkeling van de verordening in. Dat is niet zozeer naar aanleiding hiervan, maar die staat wel in de planning.
De SP heeft gevraagd of ik de toezegging kan doen om een soort van rapportage te maken, zodat we weten wat er met ons geld gebeurt. Helaas moet ik u daar teleurstellen, want als ik daar 'ja' op zou zeggen, ontstaan er ook weer nieuwe verhoudingen in de inhoudelijke aansturing. Waar ik u wel op wil wijzen is bijvoorbeeld het jaarverslag, waar echt ontzettend veel interessante informatie in staat. Zoals ik al in de themasessie heb aangegeven: we kunnen geen verbinding maken tussen het generiek versterken van de vermogenspositie van Enexis en de uitgaven en investeringen die daar worden gedaan. Volgens mij was het de heer Spooren die er toen iets over heeft gevraagd, van: die 43 knelpunten, kunnen we daar nou ook meteen op leveren? Helaas kan die verbinding daarop niet gemaakt worden.
Van mevrouw Van der Kammen heb ik ook nog een aantal andere opmerkingen genoteerd. Ik had niet het idee dat u, in ieder geval tot op heden, enthousiast was over dit voorstel. Daarin zat volgens mij ook het idee dat dit alleen maar om het koude rendementsverhogen zou gaan. Ik hoop eigenlijk wel dat u dát een goed idee vindt: dat wij als provincie sowieso kijken van, als je kapitaal hebt, dat je dat niet maar gewoon laat staan-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, interruptie.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): De gedeputeerde mag best zijn zin afmaken, maar dank je wel voor het woord, voorzitter. Nou ja, u zult begrijpen dat de PVV helemaal geen voorstander is van dat hogere rendement, want dat betekent alleen maar dat u meer geld gaat uitgeven aan linkse hobby's. Of bent u van plan om dat geld gewoon netjes terug te geven aan de belastingbetaler?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nee, dat laatste acht dit bestuur niet de meest slimme en beste oplossing voor de toekomst van Brabant. Nee, daar vinden we elkaar niet op, dat dat een goed idee zou zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dus het college kiest toch voor de optie om inderdaad te gaan voor een hoger doelrendement, waardoor dadelijk de burgers van Brabant een hogere energierekening moeten betalen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nee, dat is ook geen keuze die in het voorstel staat. Nee, nee.
U vroeg nog even naar hoe dat zit – volgens mij ook in de memo die we hebben gestuurd naar aanleiding van de themavergadering – met de ophoging van 154 naar 225, als die aan de orde zou zijn. We hebben daar in de memo ook op geantwoord. 154 miljoen is echt gebaseerd op de huidige verdeling eigenlijk ook van aandelenposities. We hebben daarbij aangegeven – dat ook in de richting van Lokaal Brabant over de verbinding met de gemeenten – dat het zou kunnen zijn, ik heb overigens geen signalen dat dat vanwege financiële tekorten zou zijn, maar het zou wel zo kunnen zijn dat een aantal Brabantse gemeenten er niet voor kiezen om mee te doen. Ik heb die signalen niet, maar dat zou kunnen. Voor die situatie wilden wij alvast voorgesorteerd staan, om dan de keuze te kunnen maken, waar ik u over zal informeren, en het besluit ligt voor om mij namens GS die bandbreedte te geven, om dan in ieder geval de Brabantse aandelen in Brabant te houden. En wij hebben er ook voor gekozen om u de ruimte te vragen tot die 225. En dat zouden we dan doen, daar heeft mevrouw Van der Kammen gelijk in, ook om ons rendement op peil te houden, omdat alle andere alternatieven die we op dit moment in beeld hebben minder rendement zouden opleveren. Nou, en er zijn toch nog heel veel mooie plannen die we met elkaar te realiseren hebben. Daarvoor zou die naar 225 kunnen doorlopen. En 225 is als cap gekozen omdat wij maximaal een derde van de aandelenpositie willen hebben, omdat, als je daaroverheen gaat, er weer andere fiscale negatieve bijwerkingen bij komen. Dus in de richting van Lokaal Brabant zou ik willen zeggen: ik heb die signalen niet. Als die signalen wel komen, zie ik niet meteen een rol voor de provincie Noord-Brabant om op basis daarvan tot andere financiële afspraken te komen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gedeputeerde, u moet nu richting een afronding gaan.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): En hiermee ook een verklaring in de richting van mevrouw Van der Kammen op een van de vragen die zij gesteld heeft.
Een afronding was dat. Ja, ik krijg geen tijd meer van u, toch, zei u?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, ik zei dat u *richting* een afronding moest.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): O, *richting* een afronding?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, u mag nog afronden, maar u hebt niet veel tijd meer.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dat klinkt bijna net zo flexibel als dit voorstel, dus dat is mooi.
Mevrouw Van der Kammen gaf aan dat zij er een doelredenering in vond zitten. Gelukkig zijn er ook heel veel Statenleden die zich daarin volgens mij niet herkennen. Gedeputeerde Staten herkennen zich daar ook niet in. Wat nou zo mooi is aan dit voorstel, is dat de categorie niks doen, en dus ervoor kiezen dat je geen rendement haalt, en nu een maatschappelijk doel koppelen aan tegelijkertijd een financieel doel, en ook de oproep volgens mij in de vorige themavergadering om daar meer voorbeelden van te gaan vinden, wat we ook voornemens zijn om te gaan doen, ja, dát is inderdaad de doelredenering: slimme combinaties maken.

De doelredenering is niét geen alternatieven overwegen, geen risicopassages in beeld brengen, enzovoort, enzovoort. Dus als u dat bedoelt met 'doelredenering', maar volgens mij is dat niet zo, dan zouden we elkaar vinden. Doelredenering als een soort van blinde kip, laat ik maar zeggen, ergens op af rennen, nee, daar herken ik me absoluut niet in.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een laatste interruptie mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, om een voorbeeld te noemen, behalve dat het college inderdaad al doel-redenerend op dit hele voorstel uitkomt, is bijvoorbeeld ook het gebruik van instrumentaria, zoals bijvoorbeeld credit ratings. Daar is heel beredeneerd selectief geshopt in, nou: welk instrument is voor onze redenering, om ons voorstel nou eens positief voor de bühne te brengen, het meest geschikt? Had u een andere credit rating er meer in gekozen, dan was dit instrument helemaal niet zo goed geweest. Dus dat bedoel ik toch wel degelijk met doel-redenerend shoppen in allerlei instrumenten. Kan het college daar eens op reageren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Zeker. U doet het even voorkomen alsof wij ons baseren op één, dat hebben we ook in de technische antwoorden volgens mij keurig uiteengezet: Standard & Poor's en Moody's. Dus dat daarop. Ja, en nogmaals, in mijn beleving, maar ik wil vooral ook andere Statenleden uitnodigen om ons ook iets meer te laten zien hoe de balans in PS ligt, maar in onze beleving hebben we echt een heel zorgvuldig proces doorlopen langs alle spelregels en allerlei opties. U maakt daar een andere inschatting bij, zoals ik het taxeer de rest van de Staten niet. Dus ja, wij vinden dit gewoon een heel goed proces, hoe dit is gelopen.
Tot slot, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog één interruptie mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Het college ontkent gewoon dat ze gebruik hebben gemaakt van slechts één credit-ratingbureau. Dat is wel degelijk zo. U baseert zich alleen op de normen van S&P. U heeft de normen van Moody's niet erin betrokken, want die zouden die lening niet als eigen vermogen beoordelen en daarmee het hele voorstel onderuithalen. Dus u moet nou niet doen alsof ik mijn stukken niet gelezen heb, want dat vind ik niet fair.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nee, als dat het beeld is dat overkomt-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, ook u moet via de voorzitter spreken.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Excuus voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dus mevrouw Van der Kammen: uw vraag? Of was het meer gewoon een opmerking nog?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, er lag wel degelijk een vraag in, want ik wil toch van de gedeputeerde even horen of ik verkeerd begrepen heb dat het 'sec' het instrument van S&P is dat gebruikt is om deze-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, puur uw vraag graag, even kort.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): - lening te onderbouwen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde heeft er, denk ik, een vraag in gehoord. Ik kijk even naar de gedeputeerde. Is het correct?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, meerdere vragen, maar ik wil graag één ding op z'n minst even aangeven. Ik zou het echt heel vervelend vinden als mijn woorden zó bij u binnenkomen, dat ik zou denken dat u hier niet goed voornbereid zou zitten. Het tegendeel is waar. En op het tweede punt: juist omdat ik u niet onderschat in de grondige analyse die u van de stukken heeft gemaakt, zal ik daar in tweede termijn op terugkomen, omdat ik daar geen fout op wil maken.
Tot slot maak ik nog één andere opmerking, en die heeft te maken met amendement A22. Dat ontraad ik ook vanuit dezelfde argumentatie die ik bij het vorige heb gegeven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan dank ik de gedeputeerde en gaan wij door naar de tweede termijn van uw Staten. Dan geef ik als eerste het woord aan de fractie van de VVD, de heer Karaaslan. Heeft u behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Karaaslan** (VVD): Ik heb verder geen aanvullingen, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank. Dan geef ik het woord aan de heer Rutjens, Forum voor Democratie. Heeft u behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, voorzitter- Dat krijg ik dan nu, begrijp ik eruit?

De **plaatsvervangend voorzitter**: U krijgt het woord.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Twee punten. Allereerst dank via u, voorzitter, aan de gedeputeerde voor de uitleg. We hebben duidelijk gehoord wat de taak van Enexis is, en de wettelijke taak, dat daar ook het gasnetwerk bij hoort. Dus als eerste punt zou ik graag ons amendement A20 daarom willen terugtrekken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Amendement A20 maakt dan dus geen onderdeel meer uit van de beraadslagingen.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja. Ten tweede: elektriciteit is, laten we dat ook niet vergeten, natuurlijk ook de energievorm die uiteindelijk bijvoorbeeld ook in thoriumreactors wordt opgewekt. Kernenergie gaat uiteindelijk ook gewoon uit dat stopcontact komen, dus daar hebben we een infrastructuur voor nodig.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Rutjens. Dan vraag ik aan de fractie van het CDA, de heer Thijssen, of er behoefte is aan een tweede termijn. Dat is niet het geval. Dan de SP, de heer Everling. Heeft u behoefte aan een tweede termijn? Dat is het geval. Dan geef ik u hierbij het woord.

De heer **Everling** (SP): Dank je wel, voorzitter. Enerzijds begrijp ik echt wel de reden van de gedeputeerde om onze amendementen te ontraden, maar anderzijds zit ik wel met een dilemma. Want de provincie is aandeelhouder van Enexis. Er wordt nu een lening gegeven, een lening ten dienste van de verzwaring van het netwerk, wat noodzakelijk is voor de energietransitie, en nu is het moment om wensen en bedenkingen te uiten. Wij hebben wensen en zien dit als een wens tot een soort van mission statement voor Enexis. Dat is de boodschap die wij hierbij af willen geven. We handhaven daarmee dan ook onze amendementen.
Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Everling. De heer Logister, D66, heeft u behoefte aan een tweede termijn? Nee. Dan de fractie van GroenLinks, mevrouw Van der Linden, wilt u een tweede termijn? Nee, dat is ook niet het geval. Mevrouw Van der Kammen, PVV, heeft u behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Zeker weten, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan geef ik u hierbij het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Het is jammer dat de gedeputeerde suggereert dat ik selectief uit de antwoorden zou hebben geshopt. De validatie van de investeringsbehoefte van Enexis zou dan door ACM plaatsvinden. Ja, dat geldt in algemene zin en heeft geen enkele betrekking op de nu voorliggende gevraagde lening, op de onderliggende businesscase.
Voorzitter. We hebben een kersvers college met onder meer Forum voor Democratie, dus dat bracht hoop op een heroverweging van het krankzinnige klimaat- en energiebeleid. Forum heeft zich immers net als de PVV altijd sterk verzet tegen het klimaatakkoord en de klimaatwet, die de basis vormen voor deze lening. We dachten een bondgenoot te hebben gevonden om de gekte en dwaasheid van de klimaatkerk te bestrijden. Desalniettemin ligt hier vandaag, een maand na het nieuwe bestuursakkoord, al een financiële bezegeling voor van de uitvoering van het klimaatakkoord en van de Brabantse RES'en, die we nog niet eens hebben vastgesteld. Waar is het door het college in het nieuwe bestuursakkoord bepleite draagvlak voor de RES'en en dus de daadwerkelijke basis voor deze lening? Waarom loopt het college met deze financiering vooruit op zaken die nog niet zijn vastgesteld? Moeten wij concluderen dat Forum zich inmiddels gezellig genesteld heeft in het kartel en ijverig meewerkt met voorstellen die de burger financieel totaal kapotmaken voor een niet te meten effect? Voorzitter, heeft de Brabantse burger zich eigenlijk al kunnen uitspreken over die RES'en? De PVV wil eerst een referendum over de RES'en en pas daarna besluiten over het voorliggende voorstel. Gaat het college, dat de mond vol heeft van draagvlak en referenda, dit realiseren? Als het goed is, betekent dat dat u het amendement dat wij hierover indienen zult omarmen. U begrijpt, voorzitter: wij dienen een amendement in dat erin voorziet om een referendum te organiseren over dit onderwerp.
Tot zover.

Amendement A23-2020: Referendum over RES'en
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, ter bespreking van Herzien Ontwerpbesluit 37/ 20 F;
besluiten de tekst

- In te stemmen met de hybride converteerbare aandeelhouderslening als toe te passen financieringsinstrument dat verder reikt dan de regeling Verordening Treasury.
- Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben, als bedoeld in artikel 167, lid 4 van de Provinciewet, met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om in 2020 in meerdere tranches een hybride converteerbare aandeelhouderslening te verstrekken aan Enexis met een bandbreedte van minimaal 150 miljoen euro en maximaal 225 miljoen euro.

Te wijzigen in:

- GS op te dragen ervoor te zorgen dat de provincie zo spoedig mogelijk referenda over de RES'en in Brabant kan organiseren.
- Alleen in het geval dat de uitslag van de bovengenoemde referenda duidelijk maakt dat een meerderheid van de Brabanders de plannen van de RES'en steunt, in te stemmen met de hybride converteerbare aandeelhouderslening als toe te passen financieringsinstrument dat verder reikt dan de regeling Verordening Treasury.
- Alleen in het geval dat de uitslag van de bovengenoemde referenda duidelijk maakt dat een meerderheid van de Brabanders de plannen van de RES'en kan steunen, ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben, als bedoeld in artikel 167, lid 4 van de Provinciewet, met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om in 2020 in meerdere tranches een hybride converteerbare aandeelhouderslening te verstrekken aan Enexis met een bandbreedte van minimaal 150 miljoen euro en maximaal 225 miljoen euro."

Patricia van der Kammen, PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik begrijp dat dit zal worden ingebracht als amendement A23. Dat was uw bijdrage mevrouw Van der Kammen? Dank. Dan kijk ik nu naar de fractie van 50PLUS, de heer Spooren. Heeft u behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Spooren** (50PLUS): Nee, dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Geen behoefte. Dan kijk ik naar de fractie van 50PLUS, de heer Van der Wel. Heeft u behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Pas over drie jaar, voorzitter, als ik 50 ben!

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag nu ook al het woord!

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Als Partij voor de Dieren dan.
Dank u, voorzitter. Wij kunnen het voorstel ondanks de mooie woorden van de gedeputeerde toch niet los zien van inderdaad het klimaatakkoord, waar wij voor honderd procent achter staan. Wij willen toch nog wel even in gedachten brengen de hele infrastructuur die TenneT aanlegt van Zeeland naar Tilburg, van Borssele naar Tilburg, wat ook wel een heel groot probleem is geweest met de inpassing, met name ook natuur en voor de omwonenden. Dat is dus het gevolg van het verzwaren van het netwerk.
Voorzitter. De gedeputeerde sprak over angst voor een hogere prijs voor consumenten, voor stroom. Maar is dat niet logisch? Want we gaan gewoon meer en meer en meer verbruiken, dus zitten daar gewoon niet meer kosten aan, ook voor de consument? We moeten daar niet bang voor zijn, we moeten daar gewoon eerlijk over zijn. Daar staat tegenover dat we op termijn van het gas af gaan, en dat betekent dus ook dat die kosten naar nul gaan voor die consumenten, en dat moeten we natuurlijk ook meerekenen.

Voorzitter. De kernactiviteit van Enexis is stroom vervoeren. Laten we dat gewoon vaststellen. We kunnen wel vragen of ze de lening gaan inzetten voor verminderen van stroomverbruik, spreiden van gebruik of opslaan van energie, maar dat gaat gewoon geen gehoor krijgen. De gedeputeerde geeft zelf ook aan dat het voorstel daar niet over gaat. Maar wat zou de impact zijn als we 150 tot 225 miljoen euro zouden investeren in energiebesparing, het isoleren van woningen, het minder elektriciteit verbruiken? We weten het niet. We kunnen het vergelijk in rendement voor de burger niet maken. Voorzitter. De bandbreedte van 150 tot 225 miljoen euro maakt dat het gemakkelijker wordt voor gemeentes om ook 'nee' te zeggen tegen uw voorstel. Hoe gaat de gedeputeerde daarmee om?
Voorzitter, tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Dan kijk ik naar Lokaal Brabant, de heer Van den Broek, of hij behoefte heeft aan een tweede termijn. De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Kort, heel even.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan heeft u hierbij het woord.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ik ben blij met de reactie die gegeven is door de gedeputeerde ten aanzien van de mogelijke wens en ook de toezeggingen, of in ieder geval de garantstellingen die daar aan ruimte biedt binnen de verstrekking zoals we daar vandaag op in kunnen stemmen. Daar ben ik blij mee, dus ik denk dat we hier kunnen instemmen op dit voorstel, zeer beslist.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan dank ik de heer Van den Broek en geef ik het woord aan de gedeputeerde voor een reactie namens het college.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. De heer Everling geeft aan dat hij de amendementen handhaaft. Vanuit uw inhoudelijke drive en toelichting snap ik dat. Ik kan nogmaals dezelfde argumentatie geven, maar ik maak zomaar de inschatting dat het dan niet anders gaat worden. Het enige wat ik nog niet heb genoemd, en wie weet kunt u dan toch nog wat stemmingstijd besparen op deze lange dag, is: kijk, we zitten natuurlijk met heel veel provincies en een aantal gemeenten die dit gaan doen, dus als er straks bij wijze van spreken een grote doos met heel veel goede ideeën komt, wie weet dat dat nog iets kan doen waardoor u zeg van "nou, weet u wat, ik heb er nog eens over nagedacht, ik leg deze hele goeie, terechte vragen direct na de zomer bij de RES'en neer". Dat zou mooi zijn.
De heer Van der Wel geeft aan: we moeten wel eerlijk zijn over de meerkosten. Een klein beetje buiten de focus van de vergadering, ja, ik denk dat u daar gelijk in heeft. Tegelijkertijd zullen er ook minder kosten komen. De vraag is natuurlijk: kun je, en dat is de opvatting van het college, dat je op z'n minst met de strategische stap die hier nu genomen gaat worden, dat je er niet voor zorgt dat er nog meer meerkosten komen, omdat je tegen hogere tarieven vreemd vermogen moet gaan aantrekken. Dus dat is natuurlijk wel een beetje de geest van dit voorstel. En u geeft aan van: ja, en die opmerking kan ik wel hier maken, neem bijvoorbeeld duurzame energieopwekking of het vasthouden, enzovoort: dat zijn nou typisch voorbeelden die wij ook blijven onderzoeken vanuit een meer actieve invulling van de immunisatieportefeuille. Dus dat dat hier niet op tafel ligt wil niet zeggen dat het geen goed idee zou zijn. En het zou zomaar kunnen zijn dat dat soort investeringsvragen hier nog terugkomen, en die mogelijkheden hebben we ook. Dus ook in uw richting wil ik het toch nog één keer proberen: dat u een ander briljant idee heeft dat vandaag niet geagendeerd is, mag natuurlijk niet de reden zijn wat mij betreft waardoor u aan een ander geweldig goed idee geen steun zou geven. Dus het zou echt fijn zijn als u toch nog één keer die overweging zou willen maken.

De heer Van den Broek geeft heel duidelijk aan: fijn dat het zo met die gemeenten gaat, en steun.
Mevrouw Van der Kammen: ik had toch even mijn hulplijntje ingeschakeld. Beide agencies zijn volwaardig betrokken in het proces. Het verschil, en misschien dat u daarop duidt, zit erin dat S&P het wel als 50% eigen vermogen gaat aanmerken en Moody's niet, maar beide rating-agencies zijn wel volledig en goed betrokken in dit voorstel. En de trigger voor conversie, misschien is dat ook nog wel belangrijk om te zeggen: die vindt ook plaats op basis van beide agencies in het vervolg.
Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heeft u een beoordeling gegeven op amendement 23?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Excuus. Dat ontraden wij en dat heeft ermee te maken- Kijk, het punt van draagvlak ondersteunen wij zeer, heel erg belangrijk, maar op allerlei andere momenten heb ik dat al verwezen naar daar waar het hoort, bij de RES'en. En twee: het lijkt me wel ingewikkeld om een referendum te organiseren als de provincie dat instrument nog niet formeel in de koffer heeft zitten. Dus dat is eigenlijk een tweede argument. Maar ik ontraad dit amendement.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan gaan wij nu over tot het sluiten van de beraadslagingen over dit voorstel.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Twee minuutjes schorsen asjeblieft.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat kunnen we doen, maar als u daarbij de zaal wenst te verlaten hebben we een wat ingewikkelder situatie. Nee? Goed, zolang u de coronamaatregelen in acht neemt kunnen we wel twee minuten schorsen.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, mijnheer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Mag ik een ordevoorstel doen, om toch de stemming in een blok te doen? Want ik kan me voorstellen dat dit vaker gaat gebeuren en ik denk dat we onszelf een plezier doen als we niet na ieder voorstel schorsingen nodig hebben. Dus mag ik het ordevoorstel doen om alsnog in een blokstemming te gaan werken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: We hebben van tevoren besproken dat we het op deze manier zouden doen, maar u mag vanzelfsprekend op ieder moment een ordevoorstel hiertoe doen, als u dat wenst.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik vind het een fantastisch ordevoorstel, voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. We brengen het ordevoorstel van de heer Meijer hierbij in stemming. De vraag van de heer Meijer is dus om straks alles in een blokstemming aan het eind te doen, in plaats van na ieder voorstel.

De heer **Meijer** (D66): U kunt het voorstel ook gewoon overnemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Moment, iemand anders wilde iets zeggen. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, voorzitter, het gaat nu over de pauzes. Mag ik de heer Meijer een suggestie doen: misschien is het een idee om voor elke stemming sowieso te schorsen. Als we dat doen, hebben we sowieso meerdere pauzes nodig en dan heeft ook iedereen de kans om over de stemmingen na te denken, naar het toilet te gaan, et cetera. Anders wordt het erg chaotisch, ben ik bang. Misschien kunnen we op die manier de heer Meijer tegemoetkomen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: We gaan nu het ordevoorstel van de heer Meijer in stemming brengen. Op het moment dat u daar om die reden tegen bent en u wilt daarna een ander ordevoorstel doen, dan staat u dat wederom vrij. We brengen nu het voorstel van de heer Meijer in stemming, nogmaals: om het in een blokstemming te doen aan het einde van de dag in plaats van na ieder voorstel. We hebben geen stemmingsbel, dus: dingdong!
Dan breng ik nu het ordevoorstel in stemming, en dan begin ik bij de fractie van de VVD.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen, liever een schorsing voor elke stemming.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van het CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de SP.

De heer **Swinkels** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En de fractie van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dat ordevoorstel aangenomen. Dat betekent dus dat we nu niet naar de stemming gaan over dit voorstel, maar dat we dat aan het einde doen in een blokstemming. Daarmee neem ik aan dat de behoefte aan een schorsing bij de Partij voor de Vrijheid ook weg is, mevrouw Van der Kammen?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Inderdaad, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank daarvoor. Ik hoor de heer Heijmans nu iets zeggen wat al de bedoeling was. U loopt vooruit op mijn volgende zin. We hebben al gezien dat het voor sommigen wat lastig is, en ik snap het ook, ook sanitaire breaks en dergelijke zijn nodig, en we hebben al wat beweging in de zaal gezien. We zitten nog steeds met z'n allen in coronatijd en wij dienen ook het goede voorbeeld te geven. Ik wil dus echt verzoeken om dat in principe niet te doen. Wij zullen, zoals ook van tevoren aangekondigd, regelmatig schorsingen inbouwen, zodat u op een veilige manier de zaal kunt verlaten en alle dingen kunt doen die u moet doen, om het maar even zo te zeggen. Dat doen we dan op dit moment ook. U weet, als het goed is, dat er instructies zijn om veilig de zaal te verlaten via de ingangen. Dus ik verzoek u allen om dat goed te doen. We komen hier weer bij elkaar om tien voor twaalf. Tot zo.

Schorsing (11:40-11:57)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Ik vraag iedereen om z'n plaats in te nemen en de gesprekken te beëindigen, anders gebruik ik het hamertje! Mevrouw De Hoon, mijnheer Deryckere, ik ga de vergadering heropenen. Mijnheer Heijmans, mevrouw Van der Kammen, wilt u ook plaatsnemen. Fijn, onze nestor neemt ook z'n plek in.

14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' : Vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid'

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we verder met de bespreking van het Statenvoorstel 14/20, Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid'. Ik merk hierbij op dat we twee maidenspeeches hebben dadelijk, zowel de heer Van Wely van Forum voor Democratie als de heer Bankers van het CDA, en dat

betekent, zoals u bekend is, dat zij tijdens hun bijdrage niet geïnterrumpeerd mogen worden. Dan geef ik als eerste het woord aan mevrouw Zwart van de fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Voorzitter, dank u wel. Zonder veiligheid geen vrijheid. Inwoners van Brabant hebben het recht op een veilige samenleving en moeten kunnen rekenen op integere bestuurders. Dit is natuurlijk een taak van de Rijksoverheid, maar ook de gemeente en de provincie hebben hier een rol in. Om die rol nog daadkrachtiger te pakken, heeft de VVD gepleit voor een gedeputeerde met de portefeuille veiligheid, en die hebben we nu.
De veiligheid van Brabanders is een groot goed voor de VVD. Er zijn helaas nog steeds te veel problemen met ondermijnende criminaliteit in Brabant. Deze vaak drugsgerelateerde criminaliteit ontwricht de samenleving en vormt een gevaar voor veel Brabanders, of het nu gaat om woningbranden door wietkwekerijen, drugslabs in woonwijken, of om drugsdumpingen in het bos, die gevaarlijk zijn voor mens, dier, natuur en ons drinkwater. Daarnaast voelt de helft van de groene boa's in het buitengebied zich regelmatig onveilig. We mogen niet wegkijken voor deze problemen. De provincie heeft hier een rol in: aanjagen, bruggen bouwen, stimuleren van regionale samenwerking. En dat is nodig. Daarom zijn wij als VVD heel blij met de bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant'. Hierin staat beschreven wat de provincie de komende jaren gaat doen als extra bondgenoot bij de aanpak van ondermijning, zoals het voortzetten van de taskforce RIEC-Brabant Zeeland en de aanpak Samen Sterk in Brabant, ook inzet op bestuurlijke en maatschappelijk weerbaarheid en acties om het buitengebied veiliger te maken. Samengevat een goede bestuursopdracht en ik wil graag helpen om het een en ander nog verder aan te scherpen.
Ik begin met een veilig buitengebied. Tijdens de begrotingsbehandeling eind vorig jaar heeft de VVD een motie ingediend om in de bestuursopdracht onder andere mee te nemen hoe omgegaan wordt met extra capaciteit, bevoegdheden en extra uitrusting voor boa's in het buitengebied. In de bestuursopdracht staat: 'We blijven binnen de bestaande wettelijke kaders toezien op capaciteit, bevoegdheden en uitrusting van handhavers'. Dat zegt me niet zo veel. Daarnaast vraag ik me ten eerste af hoe andere provincies omgaan met de capaciteit, bevoegdheden en uitrusting van handhavers en ten tweede welke uitrusting de potentie heeft om te worden toegevoegd aan wat de boa's nu tot hun beschikking hebben. Ik dien voor deze twee zaken een motie in, met ook daarbij de vraag om voor de begrotingsbehandeling dit jaar met de resultaten van die inventarisatie te komen.
Harder straffen heeft alleen zin als de daders ook gepakt worden. Daarom is de VVD blij dat een resultaat voor over drie jaar is dat door nieuwe data- en detectietechnieken de pakkans is vergroot. Mijn vraag aan de gedeputeerde is wel: kan de gedeputeerde voorbeelden van nieuwe data- en detectietechnieken geven? En is de pilot met cameratoezicht met behulp van een drone hier een voorbeeld van en is al eens bij andere toezichthouders gekeken hoe zij omgaan met dronetoezicht? De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit is hier bijvoorbeeld ook mee bezig.
Dan wat betreft het vergroten van de bestuurlijke weerbaarheid. Criminelen mogen nooit infiltreren in het lokale bestuur zoals het college van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad. Omdat intimidatie soms het adequaat aanpakken van mogelijke infiltratie in de weg kan staan, wil de VVD dat de commissaris van de Koning eigenstandig een onderzoek in kan stellen naar een lokale bestuurder, als deze signalen van ondermijning ontvangt. Zo'n onderzoek moet zich ook kunnen richten tegen crimineel geld dat in politieke partijen wordt gestoken. Voor het organiseren van deze bevoegdheid, voorzitter, dien ik een tweede motie in.
Ook maatschappelijke weerbaarheid is een belangrijk punt. In 2018 hebben GS al toegezegd om 150.000 euro in te zetten als pilot voor een onlinecampagne voor het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid. Tijdens de bestuursrapportage van 2019 is toegezegd dat de uitvoering van de pilot in 2020 plaatsvindt. Ik vind het nu echt tijd worden dat we een keer resultaten zien, want zo'n onlinecampagne is

van belang, omdat je dan aan de voorkant kunt zorgen dat bijvoorbeeld jongeren minder vatbaar zijn om zich in te laten met criminelen. Is de gedeputeerde bereid om voor de begrotingsbehandeling dit jaar met resultaten van de pilot over de brug te komen? Als ik de gedeputeerde daarmee kan helpen, ben ik overigens ook zeker bereid om hiervoor in de tweede termijn een motie in te dienen.
Tot slot. Ik ben blij dat in de bestuursopdracht staat dat via een evaluatie wordt aangetoond of het ingezette beleid effectief is. Daarentegen staan in de bestuursopdracht geen termijnen bij de verschillende actiepunten en het is zo 2023. Ik wil de gedeputeerde vragen of hij bereid is Provinciale Staten uiterlijk in het najaar van 2021 als een soort van midterm review te informeren over de voortgang van de uitvoering van deze bestuursopdracht.
Tot zover, voorzitter.

Motie M88-2020: CdK kan zelf een onderzoek starten
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020;
overwegende dat:

- criminelen nooit mogen infiltreren in het lokale bestuur;
- intimidatie het adequaat aanpakken van mogelijke infiltratie in de weg kan staan;
- middelen om mogelijke infiltratie lokaal adequaat aan te pakken beperkt zijn;
- vanuit een onafhankelijke positie een onderzoek instellen naar een lokale bestuurder of mogelijk crimineel geld nu nauwelijks mogelijk is;
- uitbreiding van het bestaande instrumentarium de bestuurlijke weerbaarheid kan vergroten;

vragen het college:

- een proces in gang te zetten dat ervoor zorgt dat de commissaris van de Koning de bevoegdheid krijgt - op basis van signalen - eigenstandig een onderzoek in te stellen naar een lokale bestuurder of richting crimineel geld dat in politieke partijen wordt gestoken;

en gaan over tot de orde van de dag."
Suzanne Zwart, VVD.

Motie M89-2020: Omvang, uitrusting en bevoegdheden groene boa's in het buitengebied
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020;
overwegende dat:

- door overlast en criminaliteit, zoals wildernissen, stroperij en het dumpen van (drugs) afval het buitengebied er voor onze inwoners en groene boa's niet veiliger op wordt;
- de groene boa's in het buitengebied op een veilige manier hun werk moeten kunnen doen;
- boa's die in de avonduren en 's nachts op pad gaan en breed inzetbaar zijn, de beschikking moeten hebben over passende en ook afschrikwekkende uitrusting;
- Brabant niet de enige provincie is waar inzet op een veilig buitengebied aan de orde is;

vragen het college:

- bij andere provincies te inventariseren hoe omgegaan wordt met de omvang (fte's), bevoegdheden en uitrusting van groene boa's en wat de verschillen zijn met Brabant;
- hier tevens in mee te nemen:
    - het percentage groene boa's dat opgeleid is voor en/of uitgerust is met een wapen;
    - het percentage groene boa's dat opgeleid is voor en/of uitgerust kan worden met een wapen;
    - het percentage groene boa's dat uitgerust is of kan worden met bijvoorbeeld een wapenstok, een bodycam, een hond, pepperspray of een taser;

- te onderzoeken of een wapenstok, een bodycam, een hond, pepperspray, een taser of een wapen nuttig en wenselijk is om aan de uitrusting van onze groene Brabantse boa's toe te voegen;
- Provinciale Staten hier dit jaar en uiterlijk voor de begrotingsbehandeling 2021 over te informeren;

en gaan over tot de orde van de dag."
Suzanne Zwart, VVD.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank mevrouw Zwart en merk op dat de moties onder M88 en M89 deel uitmaken van de beraadslagingen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Wely van Forum voor Democratie voor zijn maidenspeech. Succes!

De heer **Van Wely** (FvD): Voorzitter, dank. Het betreft hier het voorstel 'Veilig en weerbaar Brabant'. Wij, Forum voor Democratie, zijn positief over het investeren in een veilig en weerbaar Noord-Brabant. Desondanks willen wij wel een aantal kritische kanttekeningen plaatsen.
Ten eerste wordt er gewag gemaakt van trendbreuken. Betekent dit dat er een omslag heeft plaatsgevonden? Het lijken grote woorden, die dus ook grote verwachtingen creëren. Wij moeten ons natuurlijk afvragen wat de provinciale taken zijn en wat de provinciale taken juist niét zijn. Onze mogelijkheden zijn beperkt in dezen en wij zijn in grote mate afhankelijk van landelijk beleid. Waar wij voor willen waken, is namelijk symboolpolitiek. Is het soms niet dweilen met de kraan open als er door de jaren heen bij Justitie en Veiligheid kapot bezuinigd is op bijvoorbeeld het aantal agenten op straat in verhouding tot het aantal inwoners? Is die 12,5 miljoen euro dan niet een provinciaal doekje voor het landelijk bloeden? Graag een reflectie hierop van Gedeputeerde Staten.
Voorzitter. In het verlengde hiervan vinden wij het niet alleen belangrijk dat er geld geïnvesteerd wordt in een veilig en weerbaar Noord-Brabant, ook en met name door het Rijk – dat zou namelijk de lat te laag leggen –, echter ook dat het geld goed en efficiënt geïnvesteerd wordt. Wat dat betreft zou ik de gedeputeerde graag willen vragen om te zijner tijd terug te komen en ons te laten zien wat de meetbare resultaten waren. Verder is het duidelijk dat wij in Noord-Brabant ook te maken hebben met grensoverschrijdende criminaliteit. Dan kan ik me voorstellen dat het niet helpt als we geen effectieve grenzen met bewaking hebben. Op die manier zaag je aan je eigen poten.
Voorzitter. Ten slotte: een veilig Noord-Brabant, ook in het verkeer. Afgezien van het feit dat we een goede en veilige infrastructuur nodig hebben, wil ik me nu ook graag focussen op de menselijke factor in dezen, en dan met name drugs en alcohol in het verkeer. Trending is nu lachgas onder jongeren, wat al een aantal fatale gevolgen heeft gehad. Uiteraard moet u het eerst proberen middels voorlichting. Echter, jongeren zijn soms nogal hardleers, en dan komt preventie in beeld. Onze vraag is wat de ideeën van gedeputeerden zijn in deze problematiek.
Voorzitter, dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mijnheer Van Wely, dank voor uw maidenspeech.

Applaus

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vanzelfsprekend staan ook voor u bloemen klaar in de foyer. Dan geef ik nu het woord aan de heer Bankers van het CDA, voor wie dit ook een maidenspeech is. Dus ook u veel succes!

De heer **Bankers** (CDA): Voorzitter. Het is een van de kerntaken van de overheid om inwoners een veilige leefomgeving te bieden. In dat verband is ondermijnende criminaliteit door de jaren heen een steeds groter sociaal-maatschappelijk vraagstuk geworden. De boven- en onderwereld raken in steden, dorpen, wijken en

buurten met elkaar verstrikt, onder onze ogen en niet in de laatste plaats in onze provincie. De georganiseerde criminaliteit vindt in de geografische ligging van Noord-Brabant en de Brabantse mentaliteit van 'ons kent ons' helaas een goede voedingsbodem voor ondermijnende activiteiten. Wegkijken van deze problematiek biedt geen oplossing. Het onderwerp adresseren en aanpakken wel. Met het vaststellen van de bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' onderkennen wij als Brabantse politiek niet alleen het probleem, maar leveren wij de komende jaren ook een actieve bijdrage in de aanpak van ondermijning en dus ook in het leefbaar houden van onze provincie. De voorbije jaren zijn belangrijke stappen gezet in de strijd tegen ondermijning met bijvoorbeeld de Taskforce-RIEC en Samen Sterk in Brabant. In deze bestuursopdracht wordt terecht ingezet op voortzetting en intensivering van deze initiatieven. Een essentieel element in deze bestuursopdracht is het bepalen van de positie van de provincie Noord-Brabant rondom ondermijning. De Rijksoverheid en gemeenten zijn primair aan zet om de openbare orde en veiligheid te borgen. Terecht wordt er door onze provincie gezocht naar een dienende rol ten opzichte van die andere overheden door te coördineren, faciliteren, stimuleren en aanjagen. Ondermijning wordt pas echt effectief opgepakt, als er duidelijkheid is over eenieders rol. We moeten elkaar aanvullen en niet in de weg lopen.
Hoewel de CDA-fractie zich op hoofdlijnen kan vinden in de bestuursopdracht, plaatsen wij enkele kanttekeningen of aandachtspunten bij dit document.
1. Concretisering. De bestuursopdracht staat vol met goede voornemens, maar uiteindelijk vraagt het probleem ondermijning om een concretere aanpak. De bestuursopdracht mag geen papieren tijger worden, maar moet de aanzet zijn tot versteviging van de rol van de provincie bij dit vraagstuk. Vragen aan de gedeputeerde: op welke wijze wilt u Provinciale Staten meenemen in de concretisering van deze bestuursopdracht en binnen welke termijn denkt u deze concretisering gereed te kunnen hebben?
2. Bewustwording. We moeten iets niet normaal gaan vinden wat niet normaal is. Ondermijning begint vaak klein met de foute sponsor van een voetbalclub of het verhuren van een schuurtje aan een bekende, maar kan uiteindelijk grote gevolgen hebben voor de veiligheid van inwoners en het functioneren van het openbaar bestuur. In de Brabantse samenleving moet er meer bewustwording komen rondom ondermijning. In onze optiek moet de provincie hier nadrukkelijker op inzetten middels campagnes, al dan niet in samenwerking met bijvoorbeeld Brabantse gemeenten.
3. Grensoverschrijdende samenwerking. Bij de begrotingsbehandeling eind 2019 is unaniem een Provinciale Statenmotie aangenomen, motie M102-2019, waarin Gedeputeerde Staten wordt opgeroepen om in de bestuursopdracht met concrete voorstellen te komen aangaande grensoverschrijdende samenwerking. Criminelen laten zich niet tegenhouden door een provincie- of landsgrens. De samenwerking met de provincie Limburg moet intensiever worden, in zowel de regio Eindhoven als Midden- en West-Brabant opereren en profiteren criminele organisaties van het grensgebied. Hoewel samenwerking met andere overheden, zeker internationaal, ingewikkeld kan zijn, willen wij de gedeputeerde vragen om hier werk van te maken. De provincie Noord-Brabant kan hier van toegevoegde waarde zijn voor veel grensgemeenten en andere overheden, juist vanwege onze langere betrokkenheid bij dit thema. Vraag aan de gedeputeerde: gaat u werk maken van dit thema en, zo ja, op welke manier? En wanneer denkt u PS ook hierover te kunnen informeren?
4. Tot slot bij dit stuk: bestuurlijk leiderschap. Dit sociaal-maatschappelijke vraagstuk, waarin veiligheid en sociale aspecten bij elkaar komen, valt of staat met bestuurlijk leiderschap. Onze commissaris van de Koning vervult al jaren een voorbeeldfunctie als het gaat om het bespreekbaar maken van ondermijnende criminaliteit of in de lobby naar andere overheden. Bij een provinciale overheid die coördineert, faciliteert, stimuleert en aanjaagt, past een bestuurder, of passen nu bestuurders, die dit thema hoog op de (politieke) agenda blijven zetten, zowel intern binnen onze provinciale organisatie als extern in de richting van andere overheden en instellingen. Onze oproep: blijf dit doen, maak het thema bespreekbaar, neem de verantwoordelijkheid die past bij de aard en omvang van dit probleem in onze provincie.

Tot slot. Naast het vaststellen van de bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' wordt ons ook gevraagd de begrotingswijziging vast te stellen ten laste van de 'bestuursakkoordmiddelen Bestuur en Veiligheid' voor de periode 2020-2023. Het gaat daarbij ook om 2,5 miljoen euro voor de extra ambities op het gebied van verkeersveiligheid. De CDA-fractie kan hier kort over zijn-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat zult u ook moéten, want u moet echt gaan afronden.

De heer **Bankers** (CDA): De laatste zinnen, voorzitter. Onze provincie heeft op dit vlak al jaren een hoog ambitieniveau. Gelet op het betreurenswaardig hoge aantal dodelijke verkeersslachtoffers in Brabant de voorbije jaren, is dat in onze optiek ook terecht. Het rijgedrag van automobilisten veranderen we niet van de ene op de andere dag en bij sommige automobilisten wellicht nooit, maar dat ontslaat ons niet van het recht en de verplichting om ook hier voor de veiligheid van onze Brabanders op te komen.
Voorzitter, wij kunnen instemmen met beide beslispunten in dit voorstel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan dank ik de heer Bankers.

Applaus

De **plaatsvervangend voorzitter**: En het zal u wellicht niet geheel verrassen, maar ook voor u staat in de foyer een mooie bos bloemen klaar. Dan geef ik het woord aan de fractie van de SP, de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank je wel, voorzitter. Ja, we waren vorig jaar bij de introductie van de gedeputeerde veiligheid al kritisch: komt hij daarmee niet te veel in het vaarwater van de commissaris? De nieuwe coalitie zet deze lijn voort en wij zetten onze kritische houding voort.
De bestuursopdracht bevat grofweg twee hoofdlijnen: rondom ondermijning en rondom verkeersveiligheid. We horen veel over ondermijning, maar wat is het precies? Zijn er concrete voorbeelden? Vallen daar alle criminele activiteiten onder, zoals ik het eigenlijk een beetje proef bij de vorige sprekers, of is het wat anders? Maak het eens tastbaar. Dat missen wij wel een beetje. Maar laat wel helder zijn: de aanpak van criminaliteit in z'n algemeenheid is natuurlijk hartstikke belangrijk. Maar wat is daarin onze taak als provincie? Welke bevoegdheden hebben wij daarbij?
Dan verkeersveiligheid. Wat wij onder de vorige coalitie een rare keus vonden, om dit onderdeel bij de gedeputeerde veiligheid-

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, ik heb een vraag aan de heer Everling. U zegt eigenlijk dat de provincie hier nauwelijks een rol in heeft, maar in de afgelopen jaren heeft de provincie die rol wel gepakt. Ziet u in de afgelopen jaren ook een specifieke ontwikkeling in de aanpak van ondermijnende criminaliteit in Brabant? Of zegt u van: nou, eigenlijk heeft het helemaal niks uitgemaakt wat de provincie al die tijd heeft gedaan?

De heer **Everling** (SP): Nou, dat is de vraag die ik inderdaad heb: heeft het zin gehad, wat is de impact daarvan geweest? Geef daar voorbeelden van.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, helder dat u die vraag stelt aan het college, maar mag ik die vraag ook eens aan u stellen? Heeft u nou in de afgelopen vier, vijf jaar helemaal niks gemerkt van de aanpak van ondermijning in Brabant en de stappen die we daarin gemaakt hebben?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Je ziet inderdaad dat er criminelen opgepakt worden, je ziet inderdaad nog steeds ook drugsdumpingen, dus mijn vraag blijft daarom nog steeds staan: welke impact heeft het nou uiteindelijk daadwerkelijk gehad?

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter…

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, volgens mij start de heer Vreugdenhil een interessant debatje. Ik denk dat we samen kunnen concluderen dat er wel degelijk impact is, maar is de heer Vreugdenhil het dan ook met ons eens dat de impact vooral tot stand gekomen is onder leiding van de commissaris van de Koning en dus niet onder leiding van een gedeputeerde?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik zou het best interessant vinden om daar het debat over aan te gaan, want ook de commissaris, in zijn rol als commissaris van de Koning vanuit de provincie, heeft daar ontzettend veel voor elkaar gekregen de afgelopen periode. Dat is, denk ik, ook de kern waar we het over moeten hebben, want als wij zien wat er allemaal gebeurd is de afgelopen jaren, dan zien we echt een enorme ontwikkeling, zeker ten opzichte van andere provincies, in de aanpak van criminaliteit. Laten we dan die kernvraag richting het college hebben, van wat een gedeputeerde dan ten opzichte van een commissaris extra kan brengen. Maar als we een hele discussie op moeten gaan starten van "hé, heeft onze werkwijze wel impact gehad?", ja, volgens mij kunnen we die stap overslaan wat mij betreft en kunnen we meteen naar de kern van het debat toe gaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Dan geef ik het woord terug aan de heer Everling, zodat hij zijn betoog kan vervolgen.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. Daarom begon ik ook meteen met mijn inbreng van: zitten we niet te veel in het vaarwater van de commissaris van de Koning wat dat betreft?
Ik wilde eigenlijk net overgaan op het stukje verkeersveiligheid. Wij vonden het bij de vorige coalitie een rare keus om dat onder de gedeputeerde veiligheid te scharen en we begrijpen nu dat het toch weer onder de gedeputeerde mobiliteit komt te vallen. Nou, dat vinden wij goed. Maar dan ook nog wel een noot van kritiek. Er wordt veel ingezet op gedragsverandering, op zich zinnig, logisch beredeneerd, omdat er ook veel te halen valt, maar aan de andere kant zie je dat er al heel veel geld naartoe gaat en wat is de opbrengst daar dan weer van geweest? Wat we eigenlijk zien, is dat er heel veel knelpunten binnen gemeenten zijn. Daar bedoel ik bijvoorbeeld mee de plekken waar fietsers en automobilisten elkaar ontmoeten, en soms iets te dichtbij helaas. Wat ons betreft zouden wij daarop moeten inzetten, om de verkeersveiligheid te gaan verbeteren, want daar kun je concrete, snelle resultaten behalen.
Voorzitter, daar wil ik het even bij laten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan dank ik de heer Everling en geef ik het woord aan de fractie van D66, de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Er is een breed gedragen gevoel van urgentie als het gaat over de problematiek rondom ondermijning. De weerbaarheid van onze overheden in het algemeen, en de Brabantse in het bijzonder, staat onder druk. Omkoping, infiltratie en bedreigingen zijn niet meer alleen voor boekjes of buitenlanden, ze komen ook in Brabant voor. Wij als democraten vinden het belangrijk dat een overheid onberispelijk is, het is zelfs cruciaal. Er moet vertrouwen zijn; er moet in veiligheid over meningsverschillen gesproken kunnen worden in de politieke vertegenwoordiging, er moet zonder druk en dreiging gewerkt worden door politici. Sinds oktober weten wij allemaal hoe ons debat eronder kan lijden wanneer die druk en dreiging extreem is. Belangrijk dus dat wij vandaag spreken over een weerbare overheid en veiligheid.
Bij de toetsing van de kwaliteit van deze bestuursopdracht heeft D66 met name gekeken naar de toegevoegde waarde en de volledigheid. Toegevoegde waarde als eerste. In de bestuursopdracht worden verschillende actielijnen benoemd-

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik wil even wat rechtzetten, want ik merk dat de heer Meijer de demonstratie van oktober weer in een verkeerd daglicht wil doen. Er is wel druk uitgevoerd, maar er is wel op een democratische manier druk uitgevoerd door de bepaalde actiegroepen. Er zijn geen bedreigingen geuit, er zijn geen gewelddadigheden geuit, er is geen overtreding geconstateerd ten opzichte van bijvoorbeeld enkele radicale dierenactivisten, die wel massaal de wet overtreden. Dus ik wil dat wel even gezegd hebben. Natuurlijk is er druk uitgeoefend, maar die druk is op een nette, democratische manier uitgeoefend.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag richting de heer Meijer?

De heer **Boon** (PVV): Nou, dit was de opmerking richting de heer Meijer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het woord is aan de heer Meijer. Vervolgt u uw betoog.

De heer **Meijer** (D66): Voordat ik mijn betoog vervolg, wil ik nog wel een opmerking terugplaatsen. Ik denk dat wij in de Statenzaal een parallel naar de Tweede Wereldoorlog hebben gehoord, ik denk dat wij daar allemaal van geschrokken waren. Ik denk ook dat wij allemaal hebben kunnen zien dat de ME er aan te pas is gekomen om te zorgen dat wij als volksvertegenwoordiging een veilige vergadering konden houden. Daar zijn we, denk ik, allemaal van geschrokken. Of u dat wel of niet heeft ervaren als druk en dreiging, laat ik aan u, maar ik vond het een constatering waard.
De toegevoegde waarde was het punt dat ik wilde gaan maken. In de bestuursopdracht worden verschillende actielijnen benoemd. Veel daarvan zijn toelichtingen op reeds ingezette projecten. D66 is daar positief over. Immers, de afgelopen jaren kreeg Brabant veel complimenten voor zijn aanpak en onze commissaris is landelijk het gezicht van de aanpak van ondermijning. Brabant zag de laatste jaren bovendien al mooie resultaten van haar aanpak. Goed werk, kortom. Onze vraag aan het college is nu: wat brengt deze bestuursopdracht nou éxtra? Wat maakt dat de aanpak beter wordt middels deze

bestuursopdracht? Is het echt nodig om een extra gedeputeerde aan te stellen en een extra bestuursopdracht vast te stellen? Of is het vooral gemakkelijk om een opsomming te krijgen van alles wat er al gebeurt, met een nietje erdoor?
In het bestuursakkoord Kiezen voor kwaliteit staat: "Een veilig Brabant is een Brabant waarin iedereen zich veilig voelt; ongeacht wie je bent en waar je vandaan komt." Die laatste zin; over jezelf zijn, ongeacht je afkomst, is voor D66 cruciaal. Onze intentie destijds, bij het vaststellen van het bestuursakkoord, was dat de provincie meer aandacht zou besteden aan onze grote doelstelling om al die prachtige individuen in Brabant ruimte te geven om te schitteren: man, vrouw, genderneutraal, LHBTI, de jongste telg van generaties Brabantse roots, of pas enkele dagen in onze provincie woonachtig. Deze positieve vrijheden ontbreken volledig tegenover alle repressie en handhaving die we lezen. Geen woord hierover in de bestuursopdracht, terwijl, zo staat op pagina 4 van de bestuursopdracht, dit toch wel degelijk een doel is van de bestuursopdracht. En dus concludeert D66 dat de opdracht weinig toevoegt en bovendien onvolledig is uitgewerkt.
Voorzitter. We steunen het voornemen van het college om door te gaan met de Taskforce RIEC Brabant-Zeeland, we ondersteunen ook de extra middelen voor SSiB, en we ondersteunen ook dat het college extra middelen inzet om de verkeersveiligheid te vergroten, maar dit had volgens ons prima onder de hoede van de commissaris en de vakgedeputeerden kunnen blijven. D66 ziet liever dat gedeputeerde Van Pinxteren zijn werkweek gebruikt om zich te verdiepen in de rijke kunst en cultuur van Brabant. Dat lijkt ons al dagbesteding genoeg.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Meijer voor zijn bijdrage, en dan geef ik nu het woord aan de fractie van GroenLinks, de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. In de nacht van 16 op 17 november 2012 kwam ik met mijn ouders om twee uur 's nachts thuis van een begrafenis in Italië. Wij woonden aan de Diamantring 148 in Woensel-Noord, in Eindhoven. Nog geen twee uur later werd onze overbuurman, Aran de Jong, drugscrimineel uit een welgestelde familie, na een korte vluchtpoging door de straat op enkele meters van mijn huis met meerdere kogels doodgeschoten. Anderhalf jaar geleden had ik op een haar na een mes in de zijkant van mijn nek. Toegegeven, dat laatste was wel in Colombia, in een bruisende, maar onveilige wijk, maar sinds een jaar zijn ook de Zuid- en Midden-Amerikaanse drugskartels crystal meth in Brabant aan het produceren, dus ik dacht: ik sleep er ook dat even met de haren bij.
Omdat we relatief nieuw zijn op het veiligheidsterrein, hebben we tijd nodig om met de partners onze rol en aanvullende waarde concreet te maken, aldus het Statenvoorstel. Waar staat dit proces en hoe wil gedeputeerde Van Pinxteren de Staten betrekken in de ontwikkeling van dit domein, kaderstelling en investeringsagenda rond de veiligheidsopgave vormgeven? En wat valt er volgens deze gedeputeerde allemaal onder veiligheid? Moeten we niet veel breder en meer integraal het thema van veiligheid gaan adresseren, waarbij we ook gezondheid van de Brabanders meenemen, gelet op de multiproblematiek in onze provincie? Ziet de gedeputeerde die ook rondom het veiligheidsdomein? Verkeer is daarin een treffend voorbeeld. In geen enkele provincie gaan zoveel mensen dood in het verkeer als bij ons, bijna een kwart van het totaal in Nederland. De ambities van het bestuur zijn goed. Ik vraag me alleen wel af: zijn de oorzaken van al die gevallen intussen echt inzichtelijk – want in het verleden is gezegd dat dat niet kon –, zodat die 0 doden niet slechts een mooie ambitie blijft, maar dat we daar echt concreet naar kunnen toewerken?
Dan verder. In de heldere memo van gedeputeerde Van Pinxteren – overigens dank daarvoor – zie je dat de extra personele inzet bij SSiB een explosie aan overtredingen, waarschuwingen, processen-verbaal en inbeslagnames heeft opgeleverd. Moeten we dan niet blijven opschalen tot die curve van overtredingen afvlakt, om de doelstelling van een veiliger buitengebied te bereiken? En bij de omgevingsdiensten

hetzelfde: slechts 18% van de bedrijven hield zich aan de regels, blijkt uit het jaarverslag van Midden- en West-Brabant. Natuurlijk zijn sommige slechts kleine overtredingen, zoals het ontbreken van brandblussers, maar toch: de cijfers zijn gewoon zorgelijk, 18% die zich aan de regels houdt. Zijn we bereid en in staat om een jaar rond op afstand te monitoren rond bedrijven en in het buitengebied, en vinden we dit buitengebied zo voldoende veilig gestut?
Voorzitter. Ik ga afronden. Politici, bestuurders, journalisten, advocaten, accountants, boeren en kwetsbare geldezels worden geïntimideerd, bedreigd, mishandeld en soms erger in onze provincie. Actielijn 2, veiliger buitengebied, focust specifiek op kwetsbare vakantieparken, maar ik lees niets over sommige woonwagenkampen. Zien we hier in de provincie daar ook een rol voor weggelegd? Of gebeurt dit vooral achter de schermen, omdat door angst en intimidatie van politici en journalisten-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Rondt u af, uw tijd is om.

De heer **Philippart** (GL): - die ondermijning juist effectief is vanuit woonwagenkampen? We vragen ons hard af of 1% van het provinciale budget voldoende is om de problematiek adequaat aan te pakken in onze provincie. Graag een reactie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Volgens mij wilde de heer Boon nog interrumperen. Klopt dat, meneer Boon?

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Ik schrik ervan dat GroenLinks één bevolkingsgroep, namelijk de reizigers, wegzet op deze manier. Waarom wordt specifiek die doelgroep gepakt en niet gewoon álle criminelen? Waarom is die doelgroep volgens u crimineler, zeker vanwege de etniciteit?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ik dank de heer Boon voor zijn vraag. Nou, ik zeg heel specifiek niet álle woonwagenkampen, maar ik zeg 'sommige woonwagenkampen', omdat blijkt uit de analyses van de politie en de taskforces dat het broeinesten van criminaliteit soms zijn, waarbij drugscriminaliteit, stroperij én ook intimidatie van politici en journalisten – wat ik overigens zelf heb meegemaakt als journalist – gewoon een wezenlijke bedreiging zijn. Ik vind dat we dat dan ook mogen benoemen.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, heel kort een reactie. Natuurlijk zijn er problemen, daar kijkt niemand voor weg, die problemen zien we ook, maar die problemen zijn ook in Woensel-West waar u vandaan komt, daar is ook een etnische groep grotendeels verantwoordelijk voor de criminaliteit en dan moet u die ook durven benoemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, ik noemde wel Woensel-Noord, ondanks het schone Woensel-West, dat alleen maar beter is geworden. Nee, daar sluiten wij zeker onze ogen niet voor en ik wilde ook zeker niet exhaustief zijn in de groepen die ik noemde. Het valt mij gewoon op dat waar politie en opsporingsdiensten juist wel specifiek inzetten, in ieder geval in de cijfers over criminaliteit, dat wij dat in de provincie helemaal niet doen en daarom was ik benieuwd of daar misschien een reden voor is vanuit het bestuur.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. U was klaar met uw betoog. Dan geef ik het woord aan de volgende spreker, en dat is de heer Boon van de PVV.

De heer **Boon** (PVV): Dank u wel, voorzitter. De PVV is blij dat Brabant eindelijk de strijd aangaat met de ondermijnende criminaliteit. In deze bestuursopdracht zijn veel PVV-moties overgenomen, zoals de pilots met drones, meer aandacht voor veiligheid in het buitengebied en structureel geld voor de taskforce, terwijl dit kartel juist deze PVV-moties eerder wegstemde. Wijsheid komt met de jaren, zullen we maar zeggen.
Helaas zijn de stukken die dit college zelf heeft bedacht nog wat vaag. De PVV vraagt aan dit college of ze de vage stukken de komende jaren een stuk concreter willen maken. Een voorbeeld hiervan is de Week van de weerbaarheid. Wat moeten wij ons hierbij voorstellen? Kunnen wij hiervan straks de echt uitgewerkte plannen ontvangen?
Verder gaat er in Brabant een Platform Veilig Ondernemen opgericht worden. Limburg heeft al een opgericht platform. De PVV wil weten waarom Brabant zich niet aansluit bij Limburg. Wat is de meerwaarde van een nieuw platform?
Ondermijning door radicale dierenactivisten of terroristen wordt in dit stuk niet één keer genoemd, terwijl juist Brabant zucht onder deze terreur. Veel Brabantse boerengezinnen zijn doodsbang en zwijgen uit angst.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil de heer Boon toch even vragen waarom hij specifiek nu deze groep eruit licht, wat hij ook al in zijn vorige termijn deed.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nou, dit is een groep die een gezamenlijke gedachte heeft en niet een gezamenlijke etniciteit, en daarom noem ik deze groep.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een interruptie van de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Welke etniciteit hebben dan de mensen die op woonwagenkampen wonen volgens de heer Boon?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Philippart** (GL): Dat zijn de reizigers met een eigen cultuur en eigen normen en waarden. Dat is een eigen, aparte groep.

De heer **Philippart** (GL): Mag ik nog, voorzitter?

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag uw derde interruptie doen.

De heer **Philippart** (GL): Waarop baseert de heer Boon dit, wat hij zojuist heeft gezegd? Zegt hij nu dat de mensen die op onze woonwagenkampen wonen allemaal Roma en Sinti zijn? Mag ik dat dan zo interpreteren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nee, dat mag u niet geheel op deze manier interpreteren, maar wel grotendeels. Ik wil samen met u een aantal bezoeken brengen, dan kunnen wij samen kijken naar de cultuur van de woonwagenbewoners, die heel rijk en prachtig is. Ik hoop dat u deze uitnodiging van mij aanneemt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, vervolgt u uw betoog.

De heer **Boon** (PVV): Veel Brabantse boerengezinnen zijn doodsbang en zwijgen uit angst. Zo staat bij de PVV de stalbezetting in Boxtel nog vers in het geheugen. De PVV wil dat de ondermijning in de vorm van radicaal dierenactivisme ook een plek krijgt in de bestuursopdracht en daarom zullen wij hiertoe een motie indienen.
Andere broeinesten van criminaliteit en ondermijning zijn asielzoekerscentra. Het aantal incidenten in asielzoekerscentra is de afgelopen vijf jaar verdubbeld. Ik noem winkeldiefstal, zakkenrollerij, inbraak, mishandeling, zedendelicten en als absoluut dieptepunt de moorden op Rik van de Rakt uit Oss en Frank Schrijen uit Boxmeer. Waarom wordt dit niet genoemd? Doen onze levens er niet toe? De PVV dient een motie in om de Brabanders te beschermen tegen asielzoekers.
Helaas gebeurt de ondermijning van de rechtsstaat en de politie niet alleen door criminelen, maar wordt momenteel sterk aangewakkerd door geluiden die hoofdzakelijk vanuit de linkerflank te horen zijn. De afgelopen weken valt een campagne waar te nemen, waarbij onze burgers worden opgezet tegen de politie en de rechtsstaat. Deze politieke partijen laten geen kans onbenut om hardwerkende politieagenten te beschuldigen van racisme. Door het vals beschuldigen en beschimpen van de politie en de rechtsstaat neemt het algehele gevoel van veiligheid en leefbaarheid af in heel Nederland. Dit moet stoppen. Daarom dient de PVV een motie in waarin wij uitspreken dat de rechtsstaat en de politie niet racistisch zijn.
Mijn droom is een Brabant waar misdaad niet loont. We strijden tegen een sterke en nietsontziende vijand, een criminele industrie die elk jaar 9,3 miljard euro omzet met hun criminele activiteiten. Maar dankzij de PVV gaan we met deze bestuursopdracht de eerste stappen zetten om deze criminelen te verslaan. Dit is de eerste stap en de PVV hoopt dat er nog vele volgende stappen zullen volgen. De PVV zal namelijk nooit opgeven.
Tot zover, voorzitter.

Motie M90-2020: Onveiligheid bij asielzoekerscentra
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, ter bespreking van Statenvoorstel 14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid';
constaterende dat:

- in de bestuursopdracht met geen woord wordt gerept over de onveiligheid op en rondom asielzoekerscentra in Brabant;

overwegende dat:

- de overlast veroorzaakt door asielzoekers op en rondom asielzoekerscentra groot is, getuige de vele incidenten die afgelopen tijd de media hebben gehaald;[12345678]
- deze overlast in grote mate bijdraagt aan de onveiligheid in Brabant;

dragen GS op:

- om stelling te nemen over de onveiligheid op en rondom asielzoekerscentra en richting PS te communiceren hoe dit onderwerp concreet meegenomen gaat worden bij de uitwerking van de bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant';

en gaan over tot de orde van de dag."

[1]https://www.ed.nl/cranendonck-heeze-leende/cranendonck-is-wanhoop-nabij-door-overlast-van-asielzoekers~ad1e18c3/

[2] https://www.ed.nl/cranendonck-heeze-leende/cranendonck-wil-aeen-asielzoekers-meer-uit-veilige-landen~a8c3ddf8/

[3] https://www.bd.nl/tilburg-e-o/oisterwiik-kan-ook-jeugdige-veiligelanders-uit-de-asielopvang-houden-erkent-coa-nu~adb25c4d/?referrer=https

4 https://www.trouw.nl/nieuws/burgemeesters-worstelen-met-raddraaiende-asielzoekers-uit-veilige-landen~b88b2236/?referer:=https%3A%2F%Fwww.google.com%2F

5 https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2993811/schaf-een-goede-hond-aan-adviseert-gemeente-nadat-inwoners-klagen-over-asielzoekers

6 https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3040623/bewoner-azc-neergestoken-en-overgoten-met-kokend-water

7 https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3142352/buschauffeurs-in-grave-al-weken-belaagd-door-groepje-asielzoekers-vervoerder-zet-beveiligers-in

8 https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3170767/verdachte-van-moord-op-tonprater-frank-schrijen-is-asielzoeker

Patricia van der Kammen, PVV.

Motie M91-2020: Veilige, brede en goed verlichte fietspaden

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid';

constaterende dat:

– de drukte op fietspaden sterk toeneemt;
– snelheidsverschillen op het fietspad eveneens toenemen;

overwegende dat:

– het op zich heel goed is dat er meer gefietst wordt, zowel voor de volksgezondheid als voor de filedruk op de wegen;
– maar dat grote drukte en grote snelheidsverschillen op smalle en slecht verlichte fietspaden in toenemende mate gevaarlijk worden;
– donkere fietspaden mensen er van kan weerhouden om in het donker, dus vooral in de winter, te fietsen, in verband met zowel fysieke als sociale onveiligheidsgevoelens;

verzoeken het college:

– (nog meer en samen met gemeenten) aan de slag te gaan met verbreding van fietspaden langs onze (provinciale) wegen en deze zoveel mogelijk van goede verlichting te voorzien;

en gaan over tot de orde van de dag."

Harry van den Berg, PVV

Maikel Boon, PVV.

Motie M92-2020: Ondermijning door radicale dierenactivisten

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid';

constaterende dat:

- ondermijning een maatschappelijk probleem is;
- de aanpak van ondermijning al langer geen exclusieve taak van de politie en het Openbaar Ministerie is;

- een effectieve aanpak van ondermijning vraagt om een georganiseerde overheid die alle middelen en instrumenten inzet die ze tot haar beschikking heeft;

overwegende dat:

- radicaal dierenactivisme negatieve gevolgen heeft voor de samenleving;
- georganiseerd, radicaal dierenactivisme het lokale gezag ondermijnt, veiligheid en leefbaarheid aantast en schade oplevert voor ondernemers;

dragen GS op:

- om radicaal dierenactivisme (onder actielijn 2: Veiliger buitengebied) op te nemen in de bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant';
- om radicaal dierenactivisme als thema te prioriteren bij binnen het RIEC;

en gaan over tot de orde van de dag."
Maikel Boon, PVV.

Motie M93-2020: Steun aan politie en rechtsstaat
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid';
constaterende dat:

- er in het huidige (politieke) klimaat steeds meer geluiden klinken die onze politie en de Nederlandse rechtsstaat wegzetten als racistisch;

overwegende dat:

- deze volstrekt onjuiste voorstelling van zaken ondermijning in de hand werkt;

spreken onomwonden uit:

- dat de Nederlandse politie en de rechtsstaat niet institutioneel racistisch zijn;

en gaan over tot de orde van de dag."
Maikel Boon, PVV.

Motie M94-2020: Gezamenlijk Platform Veilig Ondernemen (PVO)
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid';
constaterende dat:

- ondermijning een maatschappelijk probleem is;
- de aanpak van ondermijning al langer geen exclusieve taak van de politie en het Openbaar Ministerie is;
- een effectieve aanpak van ondermijning vraagt om een georganiseerde overheid die alle middelen en instrumenten inzet die ze tot haar beschikking heeft;
- er een platform Veilig Ondernemen (PVO) wordt opgericht;

overwegende dat:

- andere provincies al gezamenlijk actief zijn in een PVO;
- in de provincie Limburg al een PVO bestaat;
- een gezamenlijk PVO effectiever en efficiënter kan zijn;

dragen GS op:

- om de voor- en nadelen van een gezamenlijk PVO met Limburg te onderzoeken en de uitkomsten van dit onderzoek te rapporteren richting Provinciale Staten;

en gaan over tot de orde van de dag."
Maikel Boon, PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Boon voor zijn bijdrage. Dan is nu het woord aan de fractie van de PvdA, de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. De PvdA zal ook nooit opgeven, echt nooit! Het enige wat ik eigenlijk wil zeggen als reactie op het betoog van meneer Boon is dat de PvdA-fractie eigenlijk vooral wil dat die hardwerkende politieagenten beter betaald krijgen, maar dat is ook geen nieuws, dus laat ik nu maar snel beginnen met mijn eigen betoog.
De bestuursopdracht 'Veiligheid', daar zijn we enthousiast over. Dat is ook niet voor niks, want het is namelijk zo dat gedeputeerde Van Merrienboer in een interbellum eigenlijk tussen twee meerderheidscoalities regie gevoerd heeft op dit voorstel. Nou, daar kunnen we dus kort over zijn: dat steunen we.
Waar ik wel even op wil ingaan, is het onderdeel verkeersveiligheid. Het is een hartstikke belangrijk item voor ons als provincie, ook voor ons als PvdA-fractie-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel. Ik ben blij dat de heer Smeulders de heer Van Merrienboer nog even noemde, want ik besefte dat ik hem was vergeten, maar dat is natuurlijk de crimefighter van het vorige college. De heer Vreugdenhil stelde terecht dat de kernvraag vandaag is: voegt een extra gedeputeerde en een extra bestuursopdracht nou iets toe? In de vorige periode was de heer Van Merrienboer toch de crimefighter van het college, die deed dat naast andere portefeuilles. Vindt u nou dat een extra gedeputeerde echt iets toevoegt aan het bestuur van Brabant, of is het eigenlijk vooral: ja, Erik deed zoveel, dus we hebben eigenlijk iemand nodig die doet wat Erik altijd deed?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank je wel, voorzitter. Ja, het was verstandiger geweest om gedeputeerde Van Merrienboer gewoon als gedeputeerde te behouden, daar ben ik het helemaal mee eens! Maar ja, wat we ook gezien hebben toen we het bestuursakkoord behandelden, en toen u ook al van mening was dat een extra gedeputeerde nergens voor nodig was, toen vonden wij als PvdA-fractie het eigenlijk wel logisch dat, als je een jaar eerder zelf als fractie, zeg maar, instemt met zeven gedeputeerden, waarvan er eentje over veiligheid gaat, je dat een jaar later ook nog doet, ook al zit je niet meer in die nieuwe coalitie. Dat is mijn antwoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, vervolgt u uw betoog. Sorry, nog een interruptie: de heer Meijer. Excuus.

De heer **Meijer** (D66): Ja, want ik wil er ook gewoon drie, voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Jazeker.

De heer **Meijer** (D66): De fractie van D66 is nooit voorstander van zeven gedeputeerden geweest, maar je sluit compromissen om een bestuursakkoord te sluiten en daar is die zevende gedeputeerde vandaan gekomen. Dat weet u best. Mijn vraag was eigenlijk, en die heeft u niet beantwoord: wat is nou de

toegevoegde waarde van die extra capaciteit, behalve dat het heel veel geld extra kost om een zevende poppetje toe te voegen aan het bestuur? Want in het verleden deden we dat gewoon naast de portefeuilles die al bestonden en de commissaris heeft bovendien een eigenstandige rol.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is helder. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nou, kijk: wij hebben natuurlijk wel een extra plus gezet op de ambities die we hebben omtrent veiligheid. Daarom hebben we ook een bestuursopdracht en dat is ook wel de reden dat er extra taken zijn voor de provincie. We doen extra dingen, nou, dat is hartstikke goed, en dat steunen we ook van harte. En we weten dat deze gedeputeerde niet alleen maar bezig is met veiligheid. Daar heeft u ook een motie over ingediend, geloof ik, hoe dat allemaal moest heten. Dus volgens mij is dat het antwoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): En wat is dan precies dat extra dat u leest in die bestuursopdracht wat ik niet heb kunnen vinden? Wat is dan die plus die u hier benoemt?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. We gaan op een aantal punten gewoon door met wat we al deden, onder andere de taskforce. Maar we zetten ook een aantal stappen extra, onder andere door het veilig ondernemen extra te ondersteunen, de discussie over de boa's blijft aandacht vragen, daar gaan we stappen extra in zetten en we gaan in ieder geval ook extra investeren in verkeersveiligheid, hoewel het voor mij nog een beetje onduidelijk is wie daarover gaat in het nieuwe college – daar heb ik ook nog wel graag antwoord op; ik zie gedeputeerde Van der Maat zitten, maar ik kan niet meer helemaal volgen hoe het nu zit, dat horen we dan dadelijk wel. Dus dat is het antwoord, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, vervolgt u uw betoog.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel. Ik wilde eigenlijk alleen over verkeersveiligheid praten, maar dankzij de heer Meijer heb ik ook over veiligheid kunnen praten, een belangrijk thema waarop we in de campagne hebben ingezet. Iedereen kent onze slogan: "Iedereen moet zeker zijn van veilig thuiskomen". Dat is niet voor niks, want dat is echt wel de essentie. En daar ligt een grote opgave. Het aantal verkeersslachtoffers in Brabant gaat de laatste paar jaar helemaal de verkeerde kant op en dat moeten we echt stoppen. Dat moeten we stoppen. De doelstelling 0 gaan we nooit halen, maar dat moet wel het streven zijn, want echt: elk slachtoffer is er een te veel. Het zijn gewoon Brabanders die 's avonds niet meer thuiskomen, Brabanders zoals wij allemaal. We hebben in een interne bijeenkomst gesproken over het Verkeersveiligheidsplan 2020-2024, daar is onze fractie positief over, maar wat ons betreft mag het ambitieniveau nog wel iets omhoog. Daar hebben we twee dingen over uitgesproken die ik wil herhalen. Onconventionele maatregelen zijn op een aantal fronten nodig. We hebben er allerlei leuke debatjes over gehad tijdens die themabijeenkomst, maar GS moeten weten dat, als ze door willen pakken op een aantal fronten, wij aan hun kant staan. En twee: we hebben 2,5 miljoen euro die we nu extra gaan investeren in verkeersveiligheid, dat is een goede start, maar als er vaker specifiek middelen ingezet moeten worden voor verkeersveiligheid, dan zal de PvdA-fractie dat steunen.
Dank u wel.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie. Ik zie er twee. Het is mij niet duidelijk wie nu eerst was- Nee, de heer Boon hoeft niet meer. Mijnheer Vreugdenhil, aan u.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wou nog een vraag stellen aan de PvdA-fractie. Terecht zegt u dat verkeersveiligheid een heel belangrijk thema is. Ik denk dat Forum voor Democratie ook terecht het punt aangekaart heeft van het gebruik van lachgas. We zien juist ook door lachgas in het verkeer dat het extra slachtoffers vraagt in Brabant. Bent u ook van mening dat dat aspect ook in het programma opgepakt moet worden en dat we ook het gebruik van dit soort middelen dan ook in ons programma op moeten gaan nemen en daar een heel stevig signaal vanuit de provincie in af moeten geven?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Smeulders.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dank je wel, voorzitter. Ik zal een paar gewoon even benoemen, meneer Vreugdenhil. U bent de grote anti-drugsridder van PS, want dat is eigenlijk wat u wilt uitdrukken. Nou, heel goed. Ik vind vooral dat lachgas niet in het verkeer gebruikt moet worden. Kijk, dat jongeren thuis op hun slaapkamer af en toe lachgas willen gebruiken, ja, prima, maar niet in de auto en niet op de scooter en niet op de fiets. Dat is het allerbelangrijkste en ik zou het goed vinden als daar ook aandacht voor is in dit verkeersveiligheidsplan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, dank. Uw eerste zinnen laat ik even buiten beschouwing en dan zie ik daar een constructieve lijn in ieder geval, waarvan u zegt: ja, dit zal ook echt een aspect moeten zijn, drugsgebruik in het verkeer, dat we in de komende periode aan moeten pakken. Dan gaan we ook, denk ik, een bondgenoot zijn in de komende periode, om op dit punt de verkeersveiligheid in Brabant echt fors te verbeteren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Ja, daar ben ik het helemaal mee eens: drugsgebruik in het verkeer is een groot probleem. Maar er zijn ook een aantal andere tendensen die we zien. Het gebruik van smartphones in het verkeer is minstens zo'n groot probleem, waarschijnlijk nog wel een groter probleem als je het in cijfers bekijkt. Dat moet ook aandacht hebben. En drugsgebruik is ook zo'n punt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, vervolgt u uw betoog.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ik heb geen betoog meer. Ik dacht dat nog iemand anders wilde interrumperen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U was afgerond en ik hoor zelfs dat u ook nog buiten de tijd was. De heer Boon wil toch nog een …?

De heer **Boon** (PVV): Een opmerking.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een opmerking, nou, ga uw gang.

De heer **Boon** (PVV): Dat gaat niet over de PvdA, maar er was wat onduidelijkheid over onze moties. Ik zal daarom voor de volledigheid even snel de titels oplezen, dan klopt het weer helemaal. De PVV heeft vijf fantastische moties ingediend. De eerste motie is-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, mijnheer Boon, wij hebben uw moties ontvangen en ik zal dadelijk aan het eind alle moties noemen en aangeven dat ze deel uitmaken van de beraadslagingen. De gedeputeerde kan erop reflecteren en u kunt in tweede termijn daar nog een toelichting op geven, maar niet op deze wijze.

De heer **Boon** (PVV): De griffie vroeg het net, maar het is duidelijk hoe we het nu gaan doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zal duidelijk maken welke moties er zijn, welke nummers ze hebben, et cetera. Dat komt. Dan geef ik nu het woord aan de heer Brouwers van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik zal het niet te lang maken. Voorzitter. Zoals al eerder van 50PLUS gehoord, heeft 50PLUS ook vragen bij 'Veiligheid en weerbaarheid', of dat wel een functie is voor, in dit geval, de gedeputeerde. We hebben het RIEC, we hebben het Samen Sterk in Brabant, enzovoort, enzovoort. Ik heb eigenlijk maar één vraag: wat zou er nu gebeuren als de gedeputeerde deze rol niét zou invullen? Wat gaat er dan fout? Tenslotte heeft de provincie met de gedeputeerde geen operationele taken en geen verantwoordelijkheden, en daar tuigen we dan een organisatie voor op, en dan ook nog met een beperkte capaciteit aan mensen. Daarom hebben we een beetje moeite met deze begrotingswijziging, omdat we hier praten over – mag ik het zeggen? – een tandeloze organisatie, of een lege huls. Graag hoor ik de mening van de gedeputeerde hierover.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank, meneer Brouwers. Dan is nu het woord aan de fractie van de Partij voor de Dieren, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. De Partij voor de Dieren staat pal voor onze democratische rechtsstaat. Een weerbare overheid met integere en betrouwbare bestuurders, die niet worden bedreigd of gechanteerd, is hierbij van groot belang. In Brabant ligt het gevaar helaas dichter op de loer dan we zouden hopen. We hebben te maken met een levendig netwerk van georganiseerde criminaliteit, actief in verschillende sectoren. De samenleving als geheel heeft te lijden-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik ben heel benieuwd of de Partij voor de Dieren de georganiseerde criminaliteit, de ondermijning van de rechtsstaat, of ze dat ook zien bij de radicale dierenactivisten, die in Brabant al tijden angst en terreur verspreiden. Ziet de Partij voor de Dieren dat ook?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik zie dat niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon nog een interruptie.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Dus gegroepeerd, georganiseerd, zelfs vanuit het buitenland, met een hele grote groep een gezin overvallen in het eigen huis en delen van dat huis bezetten, dat ziet u niet als ondermijning van de rechtsstaat omdat het dierenactivisten zijn? Is dat dan het standpunt van de Partij voor de Dieren? Mag ik tot zover gaan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dat mag u niet en het lijkt me niet verstandig om in de context van dit voorstel de stalbezetting in Boxtel te gaan evalueren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): De Partij voor de Dieren is voorstander van een actief tegenwicht vanuit de provincie. Dus we staan positief tegenover deze bestuursopdracht en de uitwerking. Maar, voorzitter, er is wel een punt van kritiek. Tijdens de begrotingsbehandeling van afgelopen jaar dienden we samen met negen andere partijen motie 100A in over de relatie tussen dierenmishandeling en criminaliteit. Over de afhandeling van deze breed aangenomen motie lezen wij dat GS zich niet op het speelveld van andere organisaties willen begeven. Maar daar hebben wij helemaal niet om gevraagd. Wij vroegen GS om drie zaken: 1. de relatie tussen dierenmishandeling en zware criminaliteit te betrekken in de bestuursopdracht; 2. contact te leggen tussen de SSiB, de dierenpolitie en het Landelijk expertisecentrum dierenmishandeling en 3. PS binnen zes maanden op de hoogte te stellen van de mogelijkheden van samenwerking tussen die partijen. Wij horen graag van de gedeputeerde op welke wijze de motie alsnog kan worden uitgevoerd. In het circuit van dierenmishandeling, met puppyhandel misschien als een van de zichtbaarste vormen, gaat veel illegaal geld om. Het wordt gefinancierd vanuit de criminele wereld, of de handel financiert de criminaliteit. Het zo makkelijk wegschuiven van deze motie ontneemt de provincie de kans om echt iets aan dit onderdeel van ondermijnende criminaliteit te doen. Graag een reactie.
Voorzitter. Doel van deze opdracht is ook het weerbaar maken van de samenleving. Een weerbare samenleving ontstaat onder andere door zingeving. Zingeving maakt dat je mee kunt draaien in de maatschappij als volwaardig burger en het gevoel hebben bij te dragen aan je eigen leefomgeving en die van een ander. We hebben het hier over een cirkel. Meedraaien in de maatschappij geeft zin en zingeving laat meedraaien in de maatschappij. Burgers die zich gehoord, gezien en begrepen voelen, kijken positief naar de maatschappij en zullen daarom minder snel vervallen in crimineel gedrag. Veiligheid gaat wat ons betreft dan ook verder dan law & order. Onderdeel uitmaken van de huidige maatschappij krijg je door goede taal- en digitale vaardigheden, een rijk cultureel leven en een overheid die burgers ziet als burgers en niet alleen waardeert als human capital. Laten we daar rekening mee houden bij onze andere besluiten.
Tot slot, voorzitter. We besluiten hier ook over 2,5 miljoen euro voor de uitvoering van de extra ambities verkeersveiligheid 2020-2023. In dat kader wil ik nog gezegd hebben dat het kappen van bomen het welzijn van burgers noch de verkeersveiligheid dient.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank mevrouw Vlasveld en dan geef ik het woord aan de fractie van Lokaal Brabant, de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. De bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' is een netwerk, waarbij de diverse disciplines en kennis steeds beter op elkaar zijn afgestemd. Er is steeds meer regie en snelheid. En hier hebben we zeker ook goede stappen gemaakt. Weerbaarheid en ondermijning spelen een belangrijke rol in het onveilig gevoel dat in de maatschappij wordt ervaren. Het

blijkt lastig om effectief, adequaat en snel te kunnen handelen. We snappen dat niet iedereen even snel geholpen kan worden. Een beperkte inzet van zowel de blauwe als de groene boa's verandert op dit moment niets aan dit probleem. Het ontbreekt veel gemeenten zelfs aan budget om hier additionele fte's aan toe te voegen. Rent a Boa is vanuit de omgevingsdiensten een mooi initiatief, echter, de hoge kosten zorgen ervoor dat er maar beperkt gebruik van gemaakt wordt. Meldingsfunctie en verwijzingen zijn aandachtspunten. De anonieme meldlijnen voor drugs en ondermijning zijn vrij onbekend bij de burger. De meldlijn Misdaad Anoniem, telefoonnummer 08007000, mag dan gratis zijn, echter, het nummer blijft niet hangen en is slecht geframed. Als we 112, 1 1 2 bellen, is het resultaat dat er na drie uur een melding komt dat er vanwege capaciteit geen opvolging plaatsvindt. Het enige wat wel wordt gedaan, is dat geregistreerd wordt, en daar blijft het ook vaak bij. Dit geeft een burger een onveilig gevoel. Ik verneem graag van de gedeputeerde hoe in deze bestuursopdracht deze regie, snelheid en bewustwording wordt aangepakt.
Een zorgelijke ontwikkeling op de verkeersveiligheid is, zoals velen al hebben aangehaald, het jaarlijks stijgende aantal doden op onze provinciale N-wegen, waarbij het aandeel jonge bestuurders opvalt. Vraag aan de gedeputeerde is: welke aandacht en bewustwording worden specifiek ingezet om deze ontwikkeling stop te zetten en te laten afnemen? Lokaal Brabant is zeker voor onderzoeken. Meten is namelijk weten. Maar voor sommige ontwikkelingen zijn onderzoeken minder relevant. Daar moet je echt zorgen dat er concrete oplossingen worden ingezet die effect hebben.
Tot zover de eerste termijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Van den Broek. Dan is nu het woord aan de fractie van ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Als er één dossier is waar de provincie Brabant in de afgelopen jaren echt toonaangevend heeft kunnen zijn in Nederland, is het wel op het dossier van veiligheid en ondermijning. Door schade en schande wijs geworden hebben wij hier onze verantwoordelijkheid als provincie in genomen. Ik denk dat er een groot compliment mag gaan naar onze huidige commissaris van de Koning, die dit op een hele mooie manier getrokken heeft. Tegelijkertijd zien we dat een ontwikkeling plaatsvond, bij het vorige college al en nu weer, dat een deel van die taken richting de gedeputeerden gebracht wordt. Wij hebben ons ook de vraag gesteld: is dat wel handig? Tegelijkertijd zijn er twee aspecten die we daarin willen onderscheiden. Eén: u definieert eigenlijk veiligheid en ondermijning als een sluipende bedreiging in de integriteit. Dat onderdeel zien wij echt als een taak van de commissaris, die dat moet bewaken, en wat ons betreft ook beter in het stuk uiteengerafeld kan worden. Maar tegelijkertijd zegt u dat de definiëring ook is dat er een innesteling is van criminaliteit in buurten, dorpen, wijken, en wat mij betreft mag daar de natuur in Brabant ook nog een keer bij. En dat toont wat mij betreft echt aan dat we door alle lopende dossiers, ook in de vakdossiers, ook aandacht moeten hebben voor veiligheid en ondermijning, en dat toont wat mij betreft ook aan dat de gedeputeerde daar een hele goede rol in kan spelen. Maar het zal wel een rol zijn die u ook met verve moet gaan pakken, meneer Van Pinxteren. En dat vraagt wat ons betreft ook om een weerbare samenleving, en dat is een dynamisch proces. Dat is een proces waarbij we voortdurend alert moeten blijven op zaken die wij daarin signaleren. Een van de zaken die wij signaleren, anderhalf jaar geleden, was de uitbuiting van arbeidsmigranten en daarbij ook het thema mensenhandel, waar het vaak ook op uitkomt. In de afgelopen periode is dat op een goede manier uitgevoerd en ligt er een rapport dat nu bij het RIEC ondergebracht wordt. U geeft ook aan, in de uitvoering van de motie, dat u dat ook scherp zal houden bij het RIEC, om dat thema op de agenda te houden. Helaas vind ik dat niet terug in deze bestuursopdracht. Daarom dienen wij een motie in, om daar ook blijvend aandacht voor te vragen en daar een vinger aan de pols te houden, dat dit vraagstuk ook stevig op de agenda blijft staan.

Het tweede punt is het veilige buitengebied. Kortgeleden was er nogal wat kritiek op het SSiB over hun optreden. Ik ben geregeld met ze op pad geweest, met de handhavers, en ik moet zeggen dat ik enorm veel waardering heb voor aan de ene kant hun kordate optreden, maar tegelijkertijd dat te kunnen combineren met een gastheerschap in onze natuurgebieden dat echt kwaliteiten vergt. En wat mij telkens ter ore kwam is niet zozeer het pistool of iets dergelijks dat ze moesten hebben, maar vooral de samenwerking met de politie, en dat de afspraken nagekomen worden, dat wanneer de noodzaak er is, de politie ook daadwerkelijk meteen adequaat ingrijpt, of te hulp schiet als dat nodig is. Die afspraak is gemaakt en ik vraag de gedeputeerde hoe dat invulling krijgt en of u daar in de komende periode heel scherp op wilt zijn, omdat dat echt een belangrijk punt is dat vanuit onze handhavers en toezichthouders ons ter ore komt.
Het laatste punt dat ik wil maken, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Excuus. Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, ik ga voor een belangrijk deel mee in het betoog van ChristenUnie-SGP. Ik denk dat de meeste fracties van ons, of in deze periode, of in de vorige periodes, op pad zijn geweest met de handhavers van SSiB en zeker de waardering delen en de signalen ook hogerop willen brengen. Ik ben wat verbaasd dat de heer Vreugdenhil zegt dat er zoveel kritiek is op SSiB. Ik vraag me af of hij doelt op deze zaal, of op daarbuiten. Kan daar nog een toelichting op komen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Vreugdenhil, u mag hier dadelijk op reageren. Ik wil er wel op wijzen dat daarna uw spreektijd op is.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik doel met name op het artikel dat zo'n twee maanden geleden verscheen met een aantal interviews, ook vanuit de Staten, waarin er heel veel kritiek was op de SSiB, op hun aanpak, op de resultaten die ze daarin haalden, en of het dan geen weggegooid geld daarin was. Toen ben ik ook al heel kritisch geweest, dat ik zeg van: kijk naar de resultaten die geboekt worden, dan mogen we echt trots zijn op de SSiB, laten we dat ook uitstralen en vasthouden met elkaar, want ik denk dat er echt gewoon ontzettend goed werk gedaan wordt. Ik hoor dat u dat ook ondersteunt. Nou, dat is alleen maar een mooie ondersteuning voor het mooie werk dat ze doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, ik wil even zeggen dat breed in deze Staten, en dat geldt ook voor GroenLinks, er enorme waardering is voor de inzet van de mannen, en in het verleden die vrouw, van SSiB, om met beperkte middelen, beperkte mankracht, dat moeilijke en gevaarlijke werk te doen. Dus ik wil even de opmerking als zouden wij kritiek hebben op hun werk- Volgens mij hebben we vooral kritiek op het feit dat de nationale politie z'n prioriteiten verkeerd heeft liggen. En ik denk dat het belangrijk is in deze zaal om ook naar degenen die buiten dat moeilijke werk doen in onze opdracht, dit nog even heel duidelijk te markeren vanuit ons.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nou, mevrouw Roijackers, dat was precies het punt dat ik maakte, die samenwerking met de politie, en dan ook in te kunnen grijpen als het nodig is, als op de noodknop gedrukt wordt, dat daadwerkelijk de politie er ook meteen is. Ik heb die vraag aan de gedeputeerde gesteld, omdat wat ons betreft dat de kern ook is wat in de komende periode ook opgepakt

moet worden, en waar je dus ook echt een gedeputeerde voor nodig hebt om dat op een goede manier in te vullen.
Voorzitter. Mijn tijd is op. Het punt van lachgas heb ik gemaakt. Ik vraag de gedeputeerde daarop te reageren vanuit de debatjes die hier gevoerd zijn, zodat we er in tweede termijn eventueel nog verder op in kunnen gaan.
Dank u wel.

Motie M95-2020: Blijvende aandacht tegengaan uitbuiting arbeidsmigranten
"Provinciale Staten,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend de bestuursopdracht Veilig en weerbaar Brabant;
constaterende dat:

- met de uitvoering van de motie aandacht voor mensenhandel in Brabant (motie M13a; PS 9 november 2018) gemeenten in Brabant een handelingsperspectief aangereikt hebben gekregen voor het signaleren en voorkomen van arbeidsuitbuiting bij arbeidsmigranten;
- de uitkomsten van het onderzoek van CoMensha samen met de Tilburg University de basis heeft gelegd voor een aanvalsplan om de weerbaarheid en zelfstandigheid van arbeidsmigranten te vergroten zodat uitbuiting van deze groep verminderd wordt;
- met het verschijnen van het rapport de provincie het stokje overgedragen heeft aan het RIEC;

vragen het college

- bij de uitvoering van de bestuursopdracht Veiligheid in de overleggen met het RIEC blijvend aandacht te houden voor de uitvoering van het aanvalsplan voorkoming uitbuiting arbeidsmigranten;
- en de Staten hierover bij gelegenheid over de voortgang te rapporteren;

en gaan over tot de orde van de dag."
Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan heb ik beloofd nog om aan te geven welke moties er zijn. Ik had er al twee genoemd, maar die zal ik voor de zekerheid even herhalen: motie 88 van de VVD, 'CdK kan zelf onderzoek starten' en motie 89, 'groene boa's', motie 90 van de PVV, 'Onveiligheid bij asielzoekerscentra', motie 91, 'Fietspaden', PVV, motie 92, 'Ondermijning door radicale dierenactivisten' van de PVV, motie 93, 'Steun aan politie en rechtsstaat' van de PVV, motie 94, 'Platform Veilig Ondernemen' van de PVV en motie 95, 'Tegengaan uitbuiting arbeidsmigranten' van ChristenUnie-SGP. Deze maken deel uit van de beraadslagingen.
Dan heeft het college mij verzocht om een korte schorsing voor de beantwoording, en dat komt eigenlijk mooi uit, want dat valt goed samen met een logisch moment voor een lunchpauze. We hebben hier net zitten overleggen hoe lang we dat doen. We lunchen tot vijf voor half twee, en dat betekent dus echt dat u om vijf voor half twee geacht wordt hier de Statenzaal weer te betreden, zodat we ook echt uiterlijk om half twee de vergadering kunnen hervatten. Dan schors ik hierbij de vergadering en wens ik u smakelijk eten.

Schorsing (12:53 tot 13.30)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dames en heren. Ik hervat de vergadering. Voor degenen die nog niet zitten: graag plaatsnemen, en voor degenen die nog aan het bespreken zijn: dat graag op een ander moment.
Goed. Ik begin de vergadering met de mededeling dat mevrouw Scholder helaas nog niet bij ons is, want die zit vast in de lift. Dat is bijzonder vervelend en er wordt alles aan gedaan om haar te bevrijden. Ik hoop oprecht dat ze snel weer bij ons is.

Dames en heren, stilte alstublieft. Ik snap dat dat even iets was om te verwerken, maar we gaan toch verder met de vergadering. Daarbij eerst even een opmerking. We hebben geconstateerd dat wij iets over het hoofd hebben gezien zojuist. Er is namelijk de duidelijke afspraak dat er per fractie één woordvoerder is. Mevrouw Roijackers van GroenLinks heeft daarstraks een interruptie geplaatst op de heer Vreugdenhil, en wij hebben daar even niet goed op zitten letten. Dus onze excuses, dat had namelijk niet gemogen, want mevrouw Roijackers was niet de woordvoerder. Mevrouw Roijackers is daar inmiddels ook door ons op aangesproken. Wij zullen er extra op letten en indien u het constateert: meldt het ons ook gerust, want dat is niet conform ons reglement. Dus vanaf nu zullen wij extra opletten en vragen u daarin mee te denken en bieden onze excuses aan, want we hebben het gewoon echt gemist.
Goed, dan ga ik verder met waar we gebleven waren: de eerste termijn van de reactie van GS op het Statenvoorstel vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid'. Volgens mij mag ik eerst de heer Van Pinxteren het woord geven.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ja, inderdaad. Christophe van der Maat zal het stukje verkeersveiligheid voor zijn rekening nemen.
Allereerst hele grote dank aan de Staten voor uw grote betrokkenheid met het voorstel zoals dat hier voorligt. Dat is ook gebleken uit de vele vragen die op dit voorstel gekomen zijn. Of ik het helemaal binnen de termijn zal redden, weet ik niet, maar ik zal zo meteen ook de moties als eerste na mijn algemene inleiding doen.
Dat we het over een actueel thema hebben, mag duidelijk zijn. Kijk maar naar afgelopen week: wederom een drugslab ontmanteld in Zundert en gisteren een grote brand bij een drugslab in Wouwse Plantage. Het mag duidelijk zijn: er is iets aan de hand in Brabant. We hebben een flinke ambitie. In 2030 willen we de impact van ondermijnende criminaliteit op de Brabantse samenleving samen met onze partners hebben verkleind en de verkeersveiligheid hebben verbeterd. We moeten voorkomen dat ondermijnende criminaliteit en de grondbeginselen van onze democratie verder worden aangetast. Daarvoor hebben we een weerbare overheid, weerbare bestuurders, weerbare besturen en een weerbare samenleving heel hard nodig. Deze ambitie kunnen we niet alleen waarmaken, we doen dit vanuit de ondersteunende en aanvullende rol die we samen hebben met gemeenten, maatschappelijke partners en alle inwoners van ons mooie Brabant. Dank aan de vorige coalitie en de gedeputeerden van de vorige coalitie, die deze bestuursopdracht hebben voorbereid. Daar gaan wij met veel energie en vertrouwen mee aan de slag.
Dan wil ik graag nu eerst even de moties doen en daarna de vragen zoals die gesteld zijn.
Motie 89 zullen wij ontraden, omdat die overbodig lijkt te zijn. Met PS ben ik van mening dat de Samen Sterk in Brabant-boa's moeten beschikken over een adequate uitrusting, en daar doet Samen Sterk in Brabant al onderzoek naar. Dat onderzoek loopt en wordt uitgevoerd. De vraag die gesteld wordt om een landelijk onderzoek door alle provincies in te stellen is te breed om te kunnen beantwoorden en zou ontzettend veel tijd en energie kosten. Het is een intensieve en kostbare operatie waar wij niet de voorkeur aan geven. Uit de motie wordt niet duidelijk of het enkel gaat om Samen Sterk in Brabant, of om álle groene boa's in Noord-Brabant/Nederland, want onze boa's van de SSiB zijn slechts een beperkt aantal van alle boa's die actief zijn op Brabants grondgebied. Naar eerste schatting en telling zijn er dat zo'n slordige 150 tot 200, die vanuit waterschappen, Natuurmonumenten, Brabants Landschap enzovoort actief zijn in ons mooie Brabant.
Een antwoord op de vraag over de percentages vergt een landelijk onderzoek en is daarom niet hier op zijn plaats, maar bij wijze van spreken in de Tweede Kamer. Deze taak, risicoanalyse, loopt al, zoals ik zonet zei, en de huidige problematiek wordt daar in onze ogen voldoende mee in beeld gebracht. Deze analyse wordt meegenomen op de besluitvorming van de opdracht die wij gaan geven voor 21-23, als we tenminste hier vandaag een positief besluit krijgen op deze bestuursopdracht. Samen met de mede-

opdrachtgevers gaan we dan met de Omgevingsdienst Brabant-Noordoost afspraken maken rond die vragen die er liggen, om zo nodig, daar waar nodig eventueel ook richting de minister van Justitie en Veiligheid aan te dringen op eventuele gewijzigde uitrusting. Het moge voorts duidelijk zijn dat de mensen van SSiB al iets zwaarder uitgerust zijn dan menig boa van gemeente en dergelijke, want zij hebben wel een wapenstok en zij hebben wel pepperspray ter beschikking voor het uitvoeren van hun opdrachten en er gaat ook een proef lopen, een pilot, met de zogenaamde webcam, of bodycam, net hoe je hem wilt noemen. Dat over motie 89.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, het is niet mijn motie, maar ik zou wel graag een toezegging willen: zodra die onderzoeken zijn afgerond, wilt u die dan direct richting PS sturen, zodat wij die onderzoeken kunnen inzien?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Voor zover dit mogelijk is en zou kunnen, maar daar zullen we met de opdrachtgevers over moeten praten en met degenen die betrokken zijn bij het onderzoek, omdat er ook persoonlijke gegevens in kunnen staan, en het lijkt ons niet verantwoord om die breed op straat te leggen. Dat lijkt me niet zo handig. Maar we zullen kijken wat wel gepubliceerd kan worden en wat niet gepubliceerd kan worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, u kunt uw betoog vervolgen.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Motie 88 ging met name over de bevoegdheden van de CdK. Die ontraden wij, om twee redenen. We weten op dit moment dat er een wetsvoorstel in wording is dat juist de CdK wat extra bevoegdheden zou kunnen geven op dit punt en wij gaan niet over het geven van bevoegdheden aan de CdK. Dat wordt wettelijk in Den Haag geregeld en wij kunnen dat niet hier vanuit de Staten regelen. Dat die wenselijkheid er is, onderstrepen wij van harte, maar wij ontraden de motie, omdat wij weten dat het in Den Haag ligt en vervolgens ook op dit moment in ontwikkeling is. Het zit ook een stuk in de ambtsinstructie van de CdK, dus wat dat betreft gaat 'ie hier de PS-zaal voorbij – laat ik het zo stellen.
Dan gaan we naar motie 92, dierenactivisme. Ook deze ontraden we ook. Ook daar is sprake van "bij wie ligt dit vraagstuk op het bordje?" Dat is in onze ogen met name het Openbaar Ministerie, politie en de officier van justitie die hierover gaat. Daar kunnen wij als provincie niet over gaan. Natuurlijk kunnen we bemiddelen, we kunnen daarin soms het oliemannetje zijn, maar het ligt niet op onze taak van bevoegdheden.
Dan de motie over asielzoekerscentra. Ook dit is geen provinciale taak, geen taak waarin wij als provincie iets zouden kunnen betekenen. Natuurlijk snappen wij de maatschappelijke discussie die er ligt, maar wij ontraden deze motie.
Dan de motie over steun aan politie en rechtsstaat, motie 93. Dat is aan uw Staten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, we horen de gedeputeerde nu een rijtje moties wegwerken en het valt op dat bij veel van die moties de gedeputeerde zegt "het is niet aan ons, is niet onze bevoegdheid". Wat is nou eigenlijk dan de toegevoegde waarde van zo'n bestuursopdracht volgens u, als alle dingen die in de Staten leven en blijkbaar de moeite waard zijn om er een motie over te schrijven, niet aan u zijn?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Daar kom ik na de moties zeker bij u nog even op terug. Ik heb u gevraagd om eerst de moties te mogen behandelen, gezien de grote rij aan vragen die er lag. Ik wil er zo meteen op terugkomen als u het goed vindt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Het is toch wel gebruik dat u een vraag gewoon beantwoordt, gedeputeerde, dus ik zou het toch wel op prijs stellen als u in plaats van uw eigen traject met moties en daarna vragen, gewoon ingaat op mijn toch redelijke reflectie van: er zijn hier moties ingediend, het leeft onder de Staten, u zegt "het is allemaal niet aan ons", wij vinden het blijkbaar belangrijk om te bespreken, wat is dan de toegevoegde waarde van de bestuursopdracht, als het allemaal niet aan u is?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dan zal ik eerst de beantwoording van die vraag ter hand nemen. De heer Meijer weet, evenals wij als Gedeputeerde Staten weten, dat een aantal partijen actief zijn op het terrein van weerbaarheid, veiligheid, ondermijning en al dat soort dingen, dat daar op meerdere plekken rollen en taken belegd zijn. De provincie zal zeker niet daarin taak-overnemend of rol-overnemend zijn. Daar waar die rollen en taken liggen op het terrein van andere instanties, Openbaar Ministerie, politie, waterschappen, enzovoort, zullen wij niet rol-overnemend of taak-overnemend zijn. Wij kunnen wel daarin partijen bij elkaar brengen en zorgen dat we met elkaar efficiënt zijn in het optreden daar waar het nodig is. Een van de mooie voorbeelden van de afgelopen tijd is geweest rond de Peelbrand, waarbij zowel de medewerkers van SSiB als allerlei andere boa's, politie, brandweer, enzovoort, met elkaar daar nadrukkelijk aan de slag zijn geweest om de situatie op dat moment, tijdens die brand, redelijk beheersbaar te maken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie, eerst de heer Meijer, daarna de heer Boon.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dank u wel, en ik ben ook blij met het voorbeeld dat de gedeputeerde zelf kiest, want daar hadden we dus te maken met een crisisorganisatie en de commissaris van de Koning heeft inderdaad een rol in de crisisorganisatie: dan gaan we naar GRIP-'zoveel' en dan ontstaat er een crisisorganisatie. Maar wat voor mij niet helder uit het stuk naar voren komt, maar ook niet in uw beantwoording nu, is dat, als u het heeft over de bevoegdheden, dan zegt u "we gaan geen bevoegdheden overnemen" – ik ben heel blij met dat antwoord –, vervolgens legt u uit "we kunnen partijen samenbrengen", maar dat is nou net de kerncompetentie van een commissaris van de Koning. Dus bent u het niet met D66 eens dat dat samenbrengen en optreden in crisisorganisaties juist bij de commissaris behoort?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Eerst de gedeputeerde, daarna de heer Boon.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): We hebben met elkaar in het coalitieakkoord gevonden – en ook in de vorige coalitie is dat aan de orde geweest – dat daar een stevige, brede taak ligt, waar veel te doen is op dit terrein. We zien grote problemen, ook in Brabant, met ondermijning, enzovoort. Het is ondergebracht bij een gedeputeerde, in combinatie met de commissaris, want de commissaris is ook onderdeel van het college van GS. Hij is niet alleen voorzitter van het college van GS, maar ook lid van het

college van GS. Derhalve is er een goede samenwerking binnen het college op dit soort onderwerpen. De commissaris heeft hele specifieke taken en rollen hierin en die vult hij ook naar alle tevredenheid samen met ons in, heb ik de indruk.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is het woord aan de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik ben heel blij met het antwoord van de gedeputeerde, maar dat strookt niet met zijn antwoord op de moties, want wat die moties behelzen, is juist het samenbrengen. Wij vragen niet om zelf dierenactivisten te gaan oppakken en onderzoeken, nee: de commissaris van de Koning, die in het bestuur zit van de taskforce, kan dit provinciaal agenderen, die kan het prioriteren. Neem het in het bestuursakkoord op, laat zien wie u samenbrengt en hoé u samenbrengt, wat er eventueel gedaan kan worden. Dat is de strekking van die moties, die u wegwerpt, terwijl dat de strekking is wat u wilt doen. Dus kunt u nog een keer naar de motie kijken, met inachtneming van uw takenpakket, en dan een nieuw oordeel vellen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): De commissaris is overigens nog steeds de vertegenwoordiger namens Brabant in het RIEC. Dat weet u, dat is ook duidelijk, en die zal zeker ook de opdracht daar waar wij met elkaar iets constateren, of de constatering vanuit de maatschappij, daarin inbrengen en meenemen. Ja, natuurlijk.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, en dat is precies wat wij GS opdragen in de motie over dierenactivisten, om dat te doen, en dat ontraadt u. Nou ben ik echt het spoor bijster! Kunt u nou nog één keer goed uitleggen wat uw rol is, waarom deze moties niet kunnen, en dat aan mij duidelijk maken alstublieft?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ik denk dat we niet aan de hand van dit ene voorbeeld met elkaar moeten constateren dat er iets aan de hand is in onze maatschappij en dat we daar met elkaar een antwoord op proberen te geven, of in ieder geval te duiden waar dit vandaan komt. En dan blijf ik erbij dat dit vooral een zaak is voor het Openbaar Ministerie, de officier van justitie, die daarin onmiddellijk opgetreden hebben, samen met de lokale politie, vanuit het district Boxtel-Den Bosch.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik hoorde de gedeputeerde net een aantal taken opnoemen die niet bij de provincie horen, ik hoor de gedeputeerde zeggen dat we moeten verbinden, samenwerken, en dat soort zaken, ontzettend belangrijk. Ik zou de gedeputeerde een suggestie willen doen. Zou u bijvoorbeeld niet een samenwerkingsorganisatie kunnen oprichten onder de naam 'Veiligheidsregio'? Wat vindt u daarvan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde, en daarna ook nog een interruptie van de heer Vreugdenhil.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Volgens mij weet u als geen ander wat de Veiligheidsregio voor opdracht en taken heeft. Dat oprichten is niet noodzakelijk, want er ís een Veiligheidsregio, dat weet u. Maar dit is echt iets anders.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Everling als reactie daarop.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter, datgene waar ik, en de SP, en volgens mij ook de heer Meijer, heel erg naar op zoek zijn, is: wat is dat echte andere dan? Leg dat nou eens helder uit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dat is, en dan zal ik het op z'n plat Brabants zeggen: dat oliemannetje zijn die partijen verbindt met elkaar, het cement tussen de stenen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Derde interruptie de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter, met alle respect, maar is dat niet precies hetzelfde wat de Veiligheidsregio ook als taak heeft?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ik ga niet herhalen wat ik net gezegd heb. Het is die verbinding vormen tussen partijen, die allemaal met goede wil en goede intenties aan de slag zijn in ons mooie Brabant, en zorgen dat we 1 + 1 tot 3 kunnen maken in plaats van 2.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Eerst de heer Vreugdenhil en daarna de heer Boon. Mijnheer Vreugdenhil.;

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. De heer Meijer slaat natuurlijk de plank volledig mis als hij na drie PVV-moties zegt: het is overbodig. Maar hij raakt wel een kernpunt, en dat kernpunt – ik heb hem ook in mijn termijn aangehaald – is van: hoe zit nou de specifieke rol van de commissaris ten opzichte van de gedeputeerde? Ik heb ook het thema integriteit aangehaald. Zou het niet goed zijn om dat punt, want dat mis ik eigenlijk in dit stuk, nog nader uit te werken, zodat het scherper en exacter is, wat exact de rol is van de gedeputeerde, die wat mij betreft ook gewoon een hele goede plek moet krijgen hier in het veiligheidsdossier, en wat precies de taken van de commissaris zijn? Want ik denk dat daar wel behoefte aan is, ook vanuit de Staten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dat is een heldere vraag die de heer Vreugdenhil stelt. Ik denk dat we gaandeweg dat we met deze bestuursopdracht aan de slag zijn, want de vorige gedeputeerde, dat weet u, is daar slechts, denk ik, drie, vier maanden in aan de slag geweest, het proces met elkaar ook helder moeten zien te krijgen. Er zijn taken die nadrukkelijk liggen bij de commissaris van de Koning, en die blijven daar ook nadrukkelijk liggen, en er zijn taken die verder door mij opgenomen kunnen worden. Dat zullen we inderdaad met elkaar helder moeten hebben en als u er behoefte aan hebt om daar tussentijds een keer een soort evaluatie, of geïnformeerd over te worden, ja, prima. Die kan ik toezeggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. De heer Vreugdenhil wil reageren, maar de heer Meijer wil reageren op de heer Vreugdenhil. Mijnheer Meijer, u heeft wel drie interrupties gehad, dus ik snap dat u het oplost door via de heer Vreugdenhil te reageren, maar ik wil u wel allemaal oproepen om dit debat dadelijk wel even tot een punt te brengen, want volgens mij wordt dezelfde vraag heel veel keren opnieuw gesteld. Maar goed. Eerst de heer Meijer richting de heer Vreugdenhil. Of wilt u eerst de heer Vreugdenhil aan het woord laten, meneer Meijer?

De heer **Meijer** (D66): Volgens mij was de heer Vreugdenhil bezig met zijn hinkstapsprong, dus dan gun ik hem de eerste stap.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is het woord eerst aan de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Prima, de toezegging van de gedeputeerde. Ik zou eigenlijk de suggestie mee willen geven: er komt 1 oktober een nieuwe commissaris, om op dat moment ook dit punt nog een keer met elkaar te bespreken, en ook specifiek dat gesprek aan te gaan, zodat we het ook met de nieuwe commissaris helder hebben. Want ook van onze nieuwe commissaris hoop ik dat we kunnen verwachten dat ze op een aantal vlakken daar heel goed een rol in kunnen pakken. Dus die suggestie geef ik u graag mee, om in die termijn, richting oktober, dat gesprek met elkaar te voeren en daar als college met een voorzet voor te komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Kan ik dan het woord weer aan de gedeputeerde geven, of-? Nu wil de heer Meijer de heer Vreugdenhil interrumperen, correct?

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik kan me wel aansluiten bij de woorden van de heer Vreugdenhil, want ik denk dat het inderdaad verstandig is om die uitwerking verder te doen. Ik denk dat inderdaad daar de kern van dit debat vandaag ook zit, en dan kijk ik de kant van de heer Vreugdenhil op: bent u het dan ook met me eens dat een deel van het geld dat we nu vrijspelen randvoorwaardelijk zou moeten zijn aan de uitwerking van die opdracht? Want anders gaan we ons credo 'beleid en geld' loslaten. Ik denk dat we op verkeersveiligheid zien dat er beleid ligt, ik denk dat we op SSiB zien dat daar beleid ligt en dat daar gewoon ook verder op doorgepakt wordt. Maar over een deel van de middelen die hier nu gereserveerd worden hebben we het vandaag voor het eerst en we constateren samen dat daar onduidelijkheid zit. Is de heer Vreugdenhil het dan ook met mij eens dat dat deel van het geld pas vrij zou mogen vallen op het moment dat die verdere uitwerking er dan ook is? En dan lijkt mij inderdaad 1 oktober een prima streefdatum.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Daar ben ik het dan niet eens met de suggestie van de heer Meijer, omdat we hier beleid vastleggen en ook beleidsvelden, waarop we ook de investering zullen doen en waar we net de discussie met elkaar over hadden: het kernpunt van het debat, zoals u zo mooi aangaf. Dat is de rolinvulling van de verschillende gedeputeerden, daar vraagt de notitie ook om van het college, om ook daarover met de nieuwe commissaris te spreken. Wat mij betreft kunnen ook de budgetten die we nu beschikbaar stellen voor de verschillende onderdelen hier ook vandaag vastgesteld worden dus.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Volgens mij zijn er verder geen interrupties op dit moment- Jawel, de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, we willen toch nog-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Pardon: een interruptie op de heer Vreugdenhil, of een interruptie op de heer Van Pinxteren?

De heer **Boon** (PVV): Op de gedeputeerde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan is dat uw derde interruptie; dat u zich daar bewust van bent.

De heer **Boon** (PVV): Dat klopt; ik heb meegeteld. Wat de gedeputeerde nu in zijn beantwoording laat weten, is: onze bevoegdheden zijn die van het oliemannetje, wij kunnen bemiddelen, we kunnen partijen bij elkaar brengen. Oké, duidelijk. Dat roepen die moties op. Wat is nou het verschil tussen die moties en de rol van het oliemannetje? Want als u wilt dat ik letterlijk het woord "draagt de gedeputeerde op als oliemannetje partijen bij elkaar te brengen tegen dierenactivisme", wil ik best die motie schrijven hoor. Maar wat is nou het verschil tussen wat ik vraag om als oliemannetje te organiseren, partijen bij elkaar te brengen, onder andere bij het RIEC, of wat u bedoelt? Kunt u me dat nou eens in jip-en-janneketaal uitleggen, zodat we het hier allemaal gaan begrijpen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Volgens mij werken wij al nauw samen in het RIEC en de commissaris heeft daar al een belangrijke rol in. Dat is niet iets nieuws, dat is niet iets nieuws wat hij daarin zou moeten gaan doen, dat gebeurt al. Dus vanuit die optiek is hij overbodig. Wij gaan ook door, richting ook de heer Meijer, met de Taskforce RIEC en we stellen dat nu niet even stil en in afwachting van, nee: we willen daarmee doorgaan. Evenzo willen we doorgaan met Samen Sterk in Brabant en het continueren van die extra inzet van die boa's in het buitengebied. Daar gaan wij voor. De heer Boon doet alsof er nu niets gebeurt, maar er gebeurt al heel veel. We stappen op een rijdende trein en daar gaan we mee door en een aantal zaken intensiveren we.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Oké. Ten aanzien van de motie 'Steun aan politie en rechtsstaat', daar waren we mee bezig: dat is aan uw Staten om daar een oordeel over te hebben. Daar heb ik geen mening over.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat betreft motie 93.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): 93, ja.
In de motie 'Gezamenlijk Platform Veilig Ondernemen' wordt gevraagd om in heel Zuid-Nederland, of nog groter, één groot platform te vormen. Wij zijn van mening, en daar is ook al uitvoerig over gesproken in het verleden, dat dat samen met Zeeland en Brabant dichter bij de ondernemers staat en de ondernemingen, om dan met elkaar nog efficiënt en effectief te kunnen werken. Als je dat weer heel erg groot institutioneel maakt, dan is de kans gering dat er daadwerkelijk van echt actieve inzet en goede interventies sprake kan zijn. Dus dicht bij de ondernemers, samen met elkaar aan de slag gaan, en dat doen.
De motie 'arbeidsmigranten-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u even het oordeel duidelijk uitspreken en het nummer van de motie ook telkens noemen?

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dat was motie 94, die heb ik ontraden.
Motie 95, van ChristenUnie-SGP-

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, dan zou ik de gedeputeerde toch eens willen vragen: waarom lukt het in andere provincies, die ook groot zijn en ook hele grote oppervlakten bestrijken met verschillende soorten ondernemers, wél om samen effectief en efficiënt samen te werken, en waarom zou het hier niet lukken? Want waarom het niet zou lukken, daarvan kan ik niks terugvinden. U zegt "dat is ooit besproken", ik zou graag willen weten waar, en zou u mij ook de toezegging kunnen doen om mij al die stukken te doen toekomen? Maar waarom lukt het in andere provincies wel en zou het hier niet lukken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Meneer Boon, ik zeg niet dat wij in Brabant- Want we zijn druk bezig met het ontwikkelen van een dergelijk platform, maar op Brabants-Zeelandse schaal en niet op Zuid-Nederlandse schaal.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon wil daar nog op reageren, of niet?

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik wil er wel op reageren: omdat in Limburg de problematiek vergelijkbaar is en in Limburg hebben ze het wiel al uitgevonden. Nu wilt u weer het wiel gaan uitvinden, er moet weer een hele nieuwe organisatie worden opgetuigd. Wij zien liever een goede organisatie die al bestaat, die al vliegt, het vliegwieleffect is daar al aan de gang, sluit je daarbij aan en maak dan een slimme organisatie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Boon, volgens mij is uw punt helder. U stelt dezelfde vraag nog een keer. Aan de gedeputeerde de vraag of hij daarop wenst te antwoorden.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ja, ik zal er kort op antwoorden. Er is overleg met de Limburgse gedeputeerde over datzelfde onderwerp, hoe dat werkt en hoe het daar efficiënt georganiseerd is. De schaal die daarbij past zullen wij, zoals dat in Limburg ook als positief effect ontwikkeld is, zeker ook hier proberen toe te passen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan gaan we door naar de interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, misschien kan ik de heer Boon helpen – dat ik dit nog mee mag maken! – en de vraag eenvoudiger stellen. Wat is het verschil tussen een Limburger en een Zeeuw?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dit is er nou zo eentje waarvan ik moet afwegen of dat binnen de orde van het debat valt!

De heer **Meijer** (D66): Ik wil hem wel anders formuleren: waarom werkt u liever samen met een Zeeuw dan met een Limburger?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, de gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dat antwoord kunt u waarschijnlijk zelf geven, meneer Meijer: omdat wij in het RIEC ook op dezelfde manier samenwerken.

De heer **Meijer** (D66): Kijk, dat is dan een helder antwoord aan de heer Boon!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Meijer, u krijgt het woord via de voorzitter. Maar goed, ik heb het gehoord, het was u helder. Dan geef ik het woord weer aan de heer Van Pinxteren, die zijn betoog kan vervolgen.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): ChristenUnie-SGP heeft een motie ingediend over arbeidsmigranten, motie 95. Waarom staat dat niet in de bestuursopdracht?, is in principe de vraag die ChristenUnie-SGP gesteld heeft. Er is aandacht voor, maar niet in de scope van deze bestuursopdracht. Partijen gaan aan de slag met de aanbevelingen uit het rapport van ex-Tweede Kamerlid Roemer. De arbeidsmigranten 'an sich' vallen niet onder de paraplu van ondermijning waar we hier over praten in de bestuursopdracht. Er zijn ook al schriftelijke vragen over dit onderwerp gesteld en die beantwoording komt binnenkort naar u toe.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zie dat de heer Vreugdenhil daarop wil reageren. Mijnheer Vreugdenhil, aan u het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. In de uitwerking van 3 februari van de motie, die overigens heel goed opgepakt is, geeft het college zelf aan dat ze hiermee het stokje overdragen aan het RIEC, maar dat de opdracht nog niet voltooid is en dat de provincie er scherp op is dat ook het aanvalsplan op een goede manier uitgevoerd wordt. Dan zou ik graag willen weten: op welke plek wordt dan scherp gehouden dat deze uitwerking ook op een goede manier opgepakt wordt? Want het moet wel ergens belegd worden en als het over het RIEC gaat, lijkt me dit programma het juiste programma om die scherpte erin te houden en de uitwerking ook na te komen zoals die hier aangegeven is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Een terechte vraag van de heer Vreugdenhil, dat hij zegt, van: "papier is geduldig, maar nu de praktijk". Ja, daar zal ik mede scherp op toezien en kijken hoe dat zich in de toekomst ontwikkelt. En als er bijstellingen noodzakelijk zijn, dan zullen we ook daar weer met u over in gesprek gaan. Zeker op de midterm review, zoals die gevraagd is, willen zij zeker terugkomen en gebruiken om bijstellingen, als dat noodzakelijk is, te doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil nogmaals.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, maar dan constateer ik eigenlijk toch, als u zegt "ik ben ervoor verantwoordelijk", dat het eigenlijk binnen dit bestuursprogramma ligt. U zegt ook, van "wij willen scherp houden", dan wil ik de motie toch wel gewoon in stemming brengen hier, om daarin ook als Staten die scherpte erin te houden en dus ook exact te weten, omdat die nu overal

tussen wal en schip valt, dat ook dit punt heel nadrukkelijk bij het RIEC onder de aandacht blijft. Misschien kunt u daar nog een keer op reflecteren, kunt u zeggen, van "nou goed, in die uitleg van de motie, in die uitwerking van de motie, ga ik het toch oppakken", zodat het een heel mooi plekje kan krijgen en kunnen we dan ook met die uitspraak als Staten die scherpte erin houden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, korte reactie gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Volgens mij heb ik net al antwoord gegeven dat we daar scherp op blijven en als de vraag is "impliceert dat ook onder de aandacht van het RIEC?": ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, vervolgt u uw betoog. Excuus, ik hoor dat er nog een interruptie is van mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Nog een reactie, beter laat dan nooit, op motie 88, waarin wordt voorgesteld de commissaris van de Koning de bevoegdheid te geven zelf een onderzoek te starten. Ik besef dat het niet aan u is om dit te regelen. Aan de andere kant wordt in de motie gevraagd een proces in gang te zetten, en zo mag u hem ook lezen. Die bevoegdheid voor de commissaris is van belang om de bestuurlijke weerbaarheid te vergroten, dus als u daarvoor een proces in gang kunt zetten, zijn wij daar in ieder geval al heel blij mee.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Volgens mij heb ik net bij de motie al beantwoord dat dat proces al loopt, want er wordt een wetswijziging ontwikkeld.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Dat klopt. Daarin wordt onder andere aangegeven dat de commissaris van de Koning inzage krijgt in documenten en vergaderingen kan bijwonen. Maar de bevoegdheid om zelfstandig een onderzoek te starten staat daar nog niet in. Wij blijven dus bij de motie om dit als extra bevoegdheid toch mee te nemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan geef ik het woord terug aan de gedeputeerde. Kunt u daarop reageren, en anders uw betoog vervolgen?

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Als ik het mag vertalen als '"blijf scherp of dit onderdeel ook in die wetswijziging meegenomen wordt", dan zal ik daar wel scherp op blijven, al heb ik er geen bevoegdheden in om die wetswijziging zelf vorm te geven of wat dan ook.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Nee, niet 'scherp op te blijven'. Ik kan u zeggen dat op dit moment in het voorstel voor die wetswijziging deze bevoegdheid niet is meegenomen en mijn verzoek is om toch een proces in gang te zetten, misschien niet met deze wetswijziging, maar bij een volgende, om er iets voor te doen om ervoor te zorgen dat de commissaris wel die bevoegdheid krijgt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ik neem hier op dit moment kennis van en ik zal kijken of het in de mogelijkheden van de gedeputeerde valt om daar invloed op uit te oefenen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Volgens mij zijn mijn negentien minuten al lang op. Ik kan een aantal antwoorden geven op vragen die gesteld zijn, maar dat zijn er zoveel en volgens mij hebben we ze middels dit debatje over de verschillende moties al grotendeels aan de orde gehad. In tweede termijn wacht ik graag af of ik nog een vraag vergeten mocht zijn die essentieel is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Even voor uw beeld: gezamenlijk heeft u nog negen minuten, maar ik weet niet wat de verdeling tussen u beiden is. We hebben veel interrupties gehad en die krijgen we nu nog een aantal. Het is mij alleen niet duidelijk wie het eerst was van u beiden. De heer Philippart? Oké. Dan is de heer Philippart als eerste.

De heer **Philippart** (GL): Ja, voorzitter, ik reageer even op de gedeputeerde, die zei dat hij dacht dat hij alle vragen al had gedaan. Ik heb, zoals ik kijk, nog geen antwoord op geen enkele van mijn vragen. Wellicht dat u daar in deze termijn toch ook aandacht aan kunt besteden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan is het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Even kijken. U stelt namens GroenLinks: hoe de Staten te betrekken in het domein, kaderstelling vormgeven, wat valt er onder veiligheid, ook gezondheid meenemen, ziet de gedeputeerde die ook? De bestuursopdracht is de kaderstelling, dat mag duidelijk zijn. Op basis hiervan gaan we aan de slag en wordt u geïnformeerd. Veiligheid is een heel ruim begrip. In dit geval gaat het over het veilig voelen in de Brabantse samenleving. Veiligheid gerelateerd aan criminaliteit en ondermijning, daar gaat het met name in deze bestuursopdracht om. Een resultante daarvan is, als we het goed doen, dat we ook onze gezondheid daarmee een positieve impuls geven, want als je je ergens veilig voelt, heeft dat een positieve uitwerking, ook op gezondheid. Zo is een beter buitengebied ook voor de gezondheid goed, maar puur als gezondheid is het geen onderdeel van deze bestuursopdracht. Dat waren volgens mij uw concrete vragen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart wil daar nog op reageren?

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel voor het antwoord. In uw eigen stuk schrijft u dat het nog een relatief nieuw terrein is waar u met de partners nodig hebt om die aanvullende waarden concreet te gaan maken. Daarvan heb ik gevraagd: hoe wenst u daarin ook de Staten te betrekken, en ook de combinatie van die multiproblematiek die aanwezig is in Brabant: of we dan niet te eng focussen op een bepaald onderdeel en daardoor andere delen, gerelateerd aan onze veiligheid eh-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Wat maakt dat u vindt dat we te eng zouden kijken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): In mijn tweede termijn zal ik zeggen hoe wij die multiproblematiek in de optiek van GroenLinks zien. Maar misschien kon u ook antwoord geven op mijn vraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik weet niet of de heer Van Pinxteren daarop nog wil reageren, anders gaan we door naar mevrouw Vlasveld.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Laten we maar naar mevrouw Vlasveld gaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: We gaan door naar mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Het is ook een reactie op de gedeputeerde, die aangaf dat hij op alle vragen antwoord gegeven had. Ik heb nog geen antwoord gekregen op mijn vraag over de uitwerking van de motie over de relatie tussen dierenmishandeling en criminaliteit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dat is een terechte opmerking. Dierenmishandeling is in Nederland geregeld bij de NVWA, die daarin een belangrijke rol heeft, met name als het gaat over het houden van dieren, het fokken van dieren en alles wat daarmee samenhangt. Als we het hebben over dierenmishandeling in het buitengebied, wat mogelijk geconstateerd wordt door de SSiB, dan hebben wij in ieder geval een signalerende functie met elkaar richting de instanties die daartoe bevoegd zijn en daarmee aan de slag zouden kunnen en moeten. Dus aan de ene kant is de relatie een wettelijk opgedragen taak richting de NVWA en aan de andere kant is er vanuit SSiB een heel duidelijke constaterende functie en een functie om dit met elkaar aan te pakken. Het één heeft met name te maken met het fokken, het verhandelen en al dat soort dingen, en SSiB heeft met name te maken met wat er van nature leeft in het buitengebied.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Waar het mij om gaat in de motie, en wat ik net ook al aangaf in mijn bijdrage, is dat het hier niet gaat over op de stoel zitten van een van die instanties, maar om, in uw eigen woorden, als oliemannetje te fungeren. Ik vraag me af hoe u dat voor u ziet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, de gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Constateren, rapporteren en met elkaar kijken of we er gezamenlijk iets aan kunnen doen. Dat zijn de belangrijke dingen. Als je iets constateert, niet wegkijken, maar aan de slag gaan ermee.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. De heer Bankers.

De heer **Bankers** (CDA): Ja, dank, voorzitter. De gedeputeerde gaf aan dat hij bij de behandeling van de moties min of meer antwoord had gegeven op de openstaande vragen. Nu moet ik gaan gissen of ik antwoord heb gekregen op mijn vragen, dus ik stel ze nu gewoon nog een keer expliciet.
Ik heb aangegeven, als het ging om de concretisering van deze bestuursopdracht: wanneer u Provinciale Staten wilt meenemen in de concretisering en wanneer wij daar een antwoord op kunnen verwachten. Ik heb alleen de midterm review van de VVD mogelijk als optie gehoord, maar ik zou graag concreet willen

weten: wanneer komt u met de concretisering? Dat is één. De tweede vraag die ik heb gesteld ging over grensoverschrijdende samenwerking. Ik heb aangegeven: gaat u daar werk van maken en, zo ja, wanneer denkt u daar PS over te kunnen informeren? Want het antwoord heb ik tot dusver niet gehoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dank u wel voor uw vraag. Er zijn twee vragen gesteld: A. wanneer neemt u ons mee in de verdere concretisering en uitwerking? Voor zover de zaken al lopen, is daar natuurlijk de samenwerking met het RIEC en de samenwerking met SSiB, en daar zit bijvoorbeeld een moment dat we met u in gesprek zullen gaan. Het eerste moment is dit najaar, wanneer de concrete opdrachtverstrekking komt voor de vervolgopdracht van SSiB. Dan zullen we daar zeker met u over praten. We hebben dat ook in die ene motie gezien: er moet gekeken worden naar welke onderdelen en welk instrumentarium noodzakelijk is. Dat past allemaal in die lijn om komend najaar daar met u over van gedachten te wisselen.
Wat betreft de grensoverschrijdende activiteiten, zijn een tweetal grenzen te noemen. Dat zijn de provinciale grenzen. Nou, binnen het RIEC werken we nu al samen met Brabant en met Zeeland. We zoeken ook nadrukkelijk de verbinding met Limburg en Gelderland, want dat zijn de andere twee provincies die aan de andere kant aan ons grenzen. Maar we zullen ook grensoverschrijdend, en dat ligt met name op het bordje van de commissaris van de Koning. Overigens heb ik van de week wel kennisgemaakt met de gouverneur al van de provincie Antwerpen, met de twee gouverneurs die aan de andere kant van de grens met ons met ook een aantal van dit soort vraagstukken aan de slag zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Bankers.

De heer **Bankers** (CDA): Dank gedeputeerde, voor uw antwoord. Dan blijft alleen nog het punt over: wanneer denkt u ons te kunnen informeren over de resultaten van die grensoverschrijdende samenwerking? Want we stellen hier een bestuursopdracht vast voor de periode van nog drie jaar, om het zomaar te zeggen, en we willen dat er in die drie jaar ook daadwerkelijk iets gebeurt. Dus wat is ongeveer het tijdspad waarin wij iets kunnen verwachten op dat gebied?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Er is gevraagd om een midterm review. Dat is zo'n beetje eind volgend jaar. Dat zou sowieso een goed moment zijn, denk ik. En een aantal van de instellingen waarin wij samenwerken hebben ook gewoon een jaarverslag, waarin ook dingen vastgelegd gaan worden en 'achteruitgekeken' wordt, zeg ik weleens ooit, in de achteruitkijkspiegel, maar ook vooruit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan was er nog een interruptie van de heer Philippart en van mevrouw Zwart én van de heer Boon én van de heer Van Wely. We beginnen met de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u voorzitter. Ook even aansluitend bij het terechte punt van de heer Bankers. We hebben het over het SSiB gehad. In uw achtergrondinformatie, uw memo, laat u eigenlijk zien hoe erg de extra personele inzet tot een explosie aan overtredingen en inbeslagnames en zo heeft geleid. Ik heb gevraagd: wat vindt u van het idee om dat nog meer te intensiveren, totdat die curve afvlakt? Met afvlakkende curves hebben we tegenwoordig allemaal wel ervaring. Is dat een idee? En hetzelfde ook met die omgevingsdiensten, waar 18% van de bedrijven zich maar aan de regels hield.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik geef het woord aan de gedeputeerde, maar daarvóór wil ik nog wel even zeggen: dit wordt echt een heel lang debat. We hebben dadelijk ook nog een tweede termijn, dus als u punten heeft die niet beantwoord zijn in eerste termijn, kunt u ze ook dadelijk nog even stellen. Dat lijkt me ietsje fijner dan dit debat, waar echt werkelijk iedereen gaat interrumperen en het soms lastig wordt om te bepalen of het een nieuw onderwerp betreft, of iets waarbij we in herhaling vallen. Ik geef het woord nu aan mevrouw Zwart en ik hoop dat alle volgende mensen die willen interrumperen dat in ieder geval in het achterhoofd houden.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Voorzitter, dank u wel. Waarvan akte in ieder geval. Waarom ik toch op dit moment nog even wil reageren, is omdat ik om een toezegging heb gevraagd voor de onlinecampagne. Dat is al meerdere keren toegezegd en als ik nu een toezegging krijg van de gedeputeerde, dan hoef ik straks geen motie in te dienen. Vandaar dat ik toch graag nu een antwoord zou willen.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Helder. De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): De campagne is net opgestart en u krijgt zeker het komend najaar daar een reactie op van wat voor effect het heeft gehad.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart wilde nog reageren?

De heer **Philippart** (GL): Ik heb nog geen antwoord gekregen op mijn vraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: In tweede termijn kunt u uw vraag opnieuw stellen. U gaat over uw vraag, de gedeputeerde gaat over zijn antwoorden.

De heer **Philippart** (GL): Maar u gaf mevrouw Zwart het woord na mijn vraag, dus hij kon überhaupt niet reageren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Als de gedeputeerde nog wil reageren op het punt van de heer Philippart, dan geef ik daar nu de gelegenheid voor.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): We zien, dat is een terechte conclusie van de heer Philippart, dat de uitbreiding bij SSiB leidt tot meer acties en tot meer vaststellen van zaken die niet goed zijn, maar waar dat maximum ligt is de vraag. Overigens blijkt nu wel, ook uit de eerste conclusies die je kunt trekken, dat de samenwerking met de andere boa's en andere instanties – want het zijn niet alleen de boa's van SSiB, maar er zijn ook het waterschap, de gemeenten, noem-maar-op, op allerlei fronten wordt er meer samengewerkt – ook kan leiden tot een optimalisatiepunt zoals u dat bedoelt. Als u een optimalisatiepunt alléén vanuit SSiB zou willen in het tewerkstellen, dan hebben we waarschijnlijk een veelvoud van dit budget nodig om dat voor elkaar te krijgen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Het was mij niet helemaal duidelijk of de heer Van Wely, of de heer Boon als eerste was. Ik geef even het woord aan de heer Van Wely, maar de heer Boon komt ook aan de beurt.

De heer **Van Wely** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ik had de gedeputeerde nog gevraagd of hij met resultaten kan komen naar aanleiding van de 12,5 miljoen euro die we gaan investeren en in het verlengde daarvan eigenlijk dat we toch een beetje vrezen dat het een doekje voor het bloeden is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ja, volgens mij een beetje in het verlengde van de vraag van de heer Philippart. U vraagt: kunt u met 12,5 miljoen, want daar komt het eigenlijk op neer, een flinke deuk in een pakje boter slaan met elkaar? Want dat is de vraag die u stelt. Als we dat goed in samenwerking doen: ja. Maar we kunnen niet de gaten opvullen die mogelijk andere overheidsinstellingen door bezuinigingen, of om wat voor reden dan ook, allemaal laten vallen. Dat zal niet altijd lukken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Helder zo te zien. Dan geef ik het woord aan de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik heb één vraag niet beantwoord gekregen. Dat ging over de vage stukken van de gedeputeerde, onder andere over de Week van de weerbaarheid. Ik denk dat je daar iets heel moois van kunt maken, maar tot nu toe is het heel vaag, heel wollig, en wij hebben juist nu de mogelijkheid om te voorkomen dat we gaan werken met dure dagsprekers of dure conferentiezalen. Dus kunt u iets meer vertellen over de Week van de weerbaarheid, wat we ons daarbij moeten voorstellen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De vraag is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Daar zullen we in de uitwerking, waar al een paar keer naar is gevraagd, zeker goed naar kijken en daar zullen we uw vraag in meenemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dank u wel voorzitter, voor het woord. Maar krijgen we als PS dan ook nog de mogelijkheid om bij te sturen bij die uitwerking, of is dit onze mogelijkheid om nu bij te sturen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dit is toch de bestuursopdracht waarmee we aan de slag zijn?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Laatste interruptie, meneer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dus we zitten nu op een schip, we hebben geen idee waar we naartoe moeten varen en ik moet nu gaan sturen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Wat vindt u niet duidelijk aan de bestuursopdracht?

De **plaatsvervangend voorzitter**: U stelt een vraag, maar de heer Boon mag helaas niet meer reageren, want het was zijn derde interruptie. Het is een beetje lullig, maar goed: de heer Boon heeft dadelijk nog een tweede termijn.

Dan vraag ik de gedeputeerde of hij zijn betoog verder wenst te vervolgen, anders is het woord aan de heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Op het punt van verkeersveiligheid zijn een paar dingen goed om te zeggen. In de eerste plaats datgene wat we hiervoor al hebben gedaan, namelijk het Brabants verkeersveiligheidsprogramma. Volgens mij hebben we dat in een hele goede themasessie met elkaar besproken. Toen hebben we ook aangegeven dat we specifiek aandacht hebben voor risicogroepen, zeg ik ook in de richting van de heer Van den Broek van Lokaal Brabant, natuurlijk ook voor de jongeren, waar we allerlei specifieke acties op draaien, maar ook voor de ouderen en anderen. De pilaren van het programma blijven handhaving, infra en gedrag. Onderdeel van dat gedrag, zeg ik in de richting van de Partij van de Arbeid en ook ChristenUnie en nog een paar andere, is drugsgebruik in het verkeer. Hiermee gaan we absoluut niet het drugsdebat, laat me zeggen, heropenen, voor zover dat aan de orde was, maar echt ín het verkeer is en blijft het absoluut prioriteit. Of het nou gaat over het gebruik van de telefoon, of omdat je onvoldoende alert bent, soms zelfs ook gewoon medicijngebruik – dat zie je vaak bij ouderen –, afleiding in het verkeer is en blijft echt prioriteit voor ons, wat de veroorzaker daarvoor is.
Wat nu voorligt is een investering van zo'n 2,5 miljoen euro, die al eerder was aangekondigd, om die risicogestuurde aanpak ook daadwerkelijk van de grond te krijgen. Daarmee kom ik, denk ik, ook in de richting van de SP, maar ook de PVV: wat is nou het meest effectief en wat gaan we nou concreet op korte termijn aan acties doen? Twee opmerkingen daarover. Deze risicogestuurde aanpak gaat ons juist – dat is de verwachting – helpen, vooral ook gemeenten helpen, om veel beter vanuit de nieuwe benadering in beeld te krijgen waar de kortetermijnacties kunnen plaatsvinden. Juist door dit te doen, veel meer datagedreven en niet zozeer via een blackspot-benadering – want die hebben we ook helemaal niet meer op de provinciale wegen –, en veel meer nog aan de voorkant komen te zitten, denken wij ook die kortetermijnacties verder in beeld te kunnen krijgen. Dat laat onverlet, dat staat hier los van, maar misschien goed om te zeggen, dat bijvoorbeeld het gebruik van de impulsgelden, extra financiering vanuit het kabinet, dat is beschikbaar gesteld, en daarvan hebben wij aangegeven ook richting de gemeenten dat zij op onze steun kunnen rekenen. Dus dat staat hier los van, maar ook dat is een spoor dat we in gang zetten. Vanuit ons beheer- en onderhoudsprogramma kijken we over de volle breedte, dat zijn ook allemaal investeringen, die staan buiten dit verhaal, maar het punt is: wij doen nog veel meer natuurlijk dan deze 2,5 miljoen euro, of 'sec' het budget dat we voor het verkeersveiligheidsprogramma hebben, want dat zit uiteindelijk ook gewoon allemaal in die projecten.
De PVV heeft een motie ingediend. Die ontraad ik, omdat die overbodig is. Er zitten eigenlijk twee dingen in. Eén: ga door met verbreden. Ja, dat doen we, of dat nou over de wegen of over de fietspaden gaat. Er zit ook een verlichtingsonderdeel in. Eerder is door uw Staten een motie aangenomen om te kijken of het thema verlichting en verkeersveiligheid niet eens een keer opnieuw bekeken moet worden. Daar zijn we mee bezig en volgens mij is het dit najaar dat ik daar ook over kan rapporteren. Dus ik zou het vreemd vinden om hier nu alweer overheen te gaan, terwijl ik nog met uw vorige opdracht bezig ben. Dus die ontraad ik.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Korte interruptie a.u.b. Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ik kan het heel kort houden: wij trekken die specifieke motie over de fietspaden in.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank. Dat betekent dat motie 91 geen deel meer uitmaakt van de beraadslagingen. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank u wel.

Tot slot nog twee opmerkingen, eerst in de richting van GroenLinks. De vraag is gesteld of wij nou inmiddels die verklaring hebben. Nee, nog niet. Het had inderdaad met de data te maken. Het SWOV, een wetenschappelijk onderzoeksbureau op het gebied van verkeersveiligheid, heeft van ons een opdracht gekregen, omdat zij wel toegang hebben tot data waar wij geen toegang toe hebben, om dat te doen. Ik heb het even nagevraagd: dit jaar, medio november/december verwacht ik daarvan de resultaten. En anticiperend op de vraag die u dan ongetwijfeld weer gaat stellen "worden wij dan daarover geïnformeerd?": ja, absoluut, en ik ga ervan uit dat we daar ook het gesprek met elkaar over gaan voeren.
Afronden wil ik met een opmerking in de richting van de heer Smeulders, want dat was me uit het hart gegrepen. Ik vind zelf verkeersveiligheid misschien wel het allerlastigste thema in mijn portefeuille, omdat het zo diep in de Brabantse samenleving kan ingrijpen. De getallen zijn absoluut te hoog en we investeren op alle onderdelen in verkeersveiligheid, maar het is uiteindelijk het gedrag van de Brabander dat gewoon 90% van de verkeersslachtoffers veroorzaakt. U noemde onconventionele maatregelen. Onze radar, en vooral het team dat vanuit de provincie daarmee bezig is, samen met ook de gemeenten, ja, ons blikveld zal nooit conventioneel bepaald zijn. Dus als er nog zaken zijn, of het nou gaat over de vernieuwing in de handhaving bijvoorbeeld, nieuwe technieken waar onze minister ook mee experimenteert, nou ik heb al meermaals aangegeven: kom maar door in Brabant, om ermee aan de slag te gaan. Als het gaat over discussies over de helm bij fietsgebruik, daar gaan we als provincie niet over, maar opiniërend wil ik echt aanwezig zijn op dat punt. Wat door de Partij voor de Dieren werd gezegd: het soms moeten omkappen van bomen: hoe zorgvuldig we die processen ook lopen, daar zal altijd maatschappelijke weerstand tegen blijven, maar als het gewoon een verstandige maatregel is, zullen we die moeten nemen, niet om de bomen te kappen, maar omdat het een resultante is van een uitvoerig proces om de verkeersveiligheid in Brabant te willen bevorderen.
Voorzitter. Naar onconventionele maatregelen zullen we altijd blijven kijken, wat we daar moeten doen, en als er nog ideeën zijn vanuit de Staten: u weet mij te vinden, en dan leg ik ze door bij het team, om ze ook op effectiviteit te kunnen beoordelen.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de gedeputeerde. De heer Philippart had daarstraks zijn vinger nog omhoog. Ik weet niet of dat nog steeds nodig is?

De heer **Philippart** (GL): Ja, voorzitter, heel kort. Dank aan de gedeputeerde voor het antwoord en ook de inzet om de cijfers snel boven water te krijgen. Kan hij wellicht toezeggen dat hij zich ervoor gaat inzetten om dat voor de begrotingsbehandeling te doen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nee, helaas niet. Ik zal me wel voorbereiden op die vraag, wat zal het zijn: begin november, maar ik heb het gewoon vandaag nagevraagd en het wordt november/december dat we dat onderzoek krijgen. Het is ook nooit in een opdracht weggezet om dat per se voor de begroting te doen. Dus ik ben bang dat het antwoord daar 'nee' op is. Dit is echt de categorie zorgvuldigheid boven snelheid, maar ik denk ook niet dat het u ervan weerhoudt om er tijdens de begrotingsbehandeling toch vragen over te stellen, dus dank voor deze aankondiging.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan gaan we meteen door naar de tweede termijn van de kant van uw Staten. En dan begin ik bij de fractie van de VVD, mevrouw Zwart. Heeft u behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw **Zwart** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Heel kort over de motie 89, over de boa's. Vanzelfsprekend gaat het over de boa's van de SSiB, de boa's waar wij over gaan. Wij vinden het nog steeds belangrijk dat de uitrusting en bevoegdheden goed zijn en daarvoor lijkt het ons wel goed om eens te kijken in andere provincie, hoe ze het daar hebben geregeld, om zo van elkaar te kunnen leren.
Tot slot even dan de vraag: heeft de gedeputeerde in beeld wat die verschillen zijn? Kijk, als dat eenmaal zo is, dan wordt het wellicht anders, maar voor nu vinden we het nog steeds belangrijk dat we dat inzichtelijk hebben.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zie dat de heer Boon wil interrumperen.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik heb een vraag aan de VVD: hoe hun de rol van de gedeputeerde zien. Zien jullie die rol groter dan enkel het oliemannetje en ziet u ook een rol van PS, dat wij provinciale thema's moeten kunnen agenderen om mee te nemen in deze bestuursopdracht?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij zien inderdaad een rol, zoals ik eigenlijk ook in mijn betoog aangaf, in het aanjagen, bruggen bouwen en stimuleren van regionale samenwerking.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mevrouw Zwart. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, past het dan niet uitstekend, gezien onze rol als PS voor kaderstellen, om juist die regionale thema's daar te agenderen, en dat hij die regionale thema's meeneemt in zijn aanjagende rol?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Ik heb geen vraag gehoord, maar misschien begreep ik het verkeerd. Het gaat inderdaad over de regionale thema's, dat klopt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, oké, dan ga ik door naar de volgende, dat is de fractie dan Forum voor Democratie, de heer Van Wely. Heeft u behoefte aan het woord? Dat is het geval. Dan geef ik u het woord.

De heer **Van Wely** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Vorig jaar gaf minister Grapperhaus aan, naar aanleiding van het rapport van Tops en Tromp naar de staat van Amsterdam, dat het vijf voor twaalf was-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer van Wely, kunt u ietsje duidelijker in de microfoon praten?

De heer **Van Wely** (FvD): Ja. Vorig jaar gaf minister Grapperhaus al aan, naar aanleiding van het rapport van Tops en Tromp over de staat van Amsterdam, dat het vijf voor twaalf was, of wellicht al te laat. Kan de gedeputeerde een indicatie geven van hoe laat het eigenlijk in Brabant is? Dat is onze eerste vraag. De twee vraag is of wij niet iets te naïef zijn in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Wij hebben het natuurlijk over grensoverschrijdende criminaliteit, maar ook in hun methodes. Wij zijn nogal bevreesd dat we het nogal, nou ja, op z'n Brabants willen gaan oplossen, en misschien is dat niet zo effectief. Ten derde leven we in een speciale tijd, nu ook met een tijdelijke noodwet in de maak. Dan kan het op een gegeven moment

voorkomen dat er op een gegeven moment keuzes gemaakt moeten worden, laten we zeggen: tussen de aanpak van corona of van criminaliteit. Waar ligt dan onze prioriteit? En last but not least-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Wely, uw tijd is op. Als u een laatste punt wilt maken, mag dat, maar veel meer niet.

De heer **Van Wely** (FvD): Oké, ik zal u tevreden stellen. Ik wil me eigenlijk aansluiten bij de PvdA, dat wij het eens zijn dat ook smartphones en asociaal rijgedrag een groot probleem zijn en dat daar op menselijk gebied nog heel veel te halen valt. Het zal niet makkelijk zijn.
Daar wil ik het bij laten. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan heeft u op de valreep nog een interruptie van de heer Meijer, D66.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dank u wel. Ik was blij verrast met de kritische houding van uw fractie. Zo kennen we u ook: goed kijken naar wat nou de beoogde effecten zijn en of de bestuursopdracht aansluit bij de middelen die we dan uitgeven. Wanneer bent u nou tevreden? Welke stappen moeten er in het komend jaar gezet worden volgens u? Welke resultaten moeten vooral bereikt worden, outcomes, om echt te rechtvaardigen dat we dat geld uitgeven? Omdat u zelf namelijk de vraag stelt: slaan we wel een deuk in een pakje boter?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Nou ja, uitgangspunt is dat het in ieder geval wordt teruggedrongen, want het gevaar dreigt dat het op een gegeven moment gewoon te laat zal zijn om het überhaupt nog te bevechten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, en dan gaf u zelf aan in uw eigen betoog aan dat u 12,5 miljoen euro eigenlijk te weinig vindt om daadwerkelijk resultaat te bereiken. Wat is dan de consequentie van die constatering van u?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Nou, de constatering is dat er al heel veel bezuinigd is. Ik ben gewoon bang dat het symboolpolitiek zal zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer wenst een derde interruptie. Ga uw gang.

De heer **Meijer** (D66): Als u dan constateert dat dit symboolpolitiek is, dan kunt u toch niet anders dan tegen deze bestuursopdracht stemmen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Nou ja, kijk: zoals ik al eerder heb aangegeven, zijn wij in ieder geval blij dat er geld hiernaartoe gaat. Het is in ieder geval een stap in de goede richting, maar ik denk dat het wel te weinig is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. De heer Philippart gaf daarstraks aan dat hij een interruptie wilde. Is dat nog steeds het geval? Ja. Een korte interruptie ook alstublieft.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil ook de heer Van Wely uiteraard feliciteren met zijn maidenspeech. Wat ik me afvroeg eigenlijk, is hoe het standpunt van de FvD in dit dossier zich eigenlijk verhoudt ten opzichte van hun meer algemene standpunt dat de provincie zich vooral op zijn kerntaak moet richten, waar uw vorige fractievoorzitter en huidig gedeputeerde tijdens een van de eerste debatten hier in de Staten een vurig pleidooi voor heeft gehouden, en dit toch eigenlijk een voorstel betreft dat het mandaat van de provincie zogezegd toch redelijk oprekt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw punt is helder. De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Nou ja, ik heb ook in mijn speech gezegd, als u goed geluisterd heeft, dat gewoon duidelijk moet zijn wat onze provinciale taken zijn en wat niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): En hoe verhoudt zich dit dan in de optiek van de heer Van Wely met dit huidige voorstel, ook in het licht van de eerdere stellingname van de FvD in dit huis?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Nou ja, kijk: wij zijn in ieder geval van plan om dit huidige voorstel, dat eigenlijk van de vorige coalitie was, gewoon uit te voeren. Ik vind het eigenlijk een beetje vreemd dat u hier nou over gaat klagen, terwijl we eigenlijk uw voorstel zitten uit te voeren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, de heer Philippart, laatste interruptie, en daarna mag de heer Boon.

De heer **Philippart** (GL): Het was zeker niet als klaagzang bedoeld, meneer Van Wely. Ik waardeer het zeker dat u ons vorige onderdeel uit het bestuursakkoord uitvoert, maar ik was alleen benieuwd hoe zich dat dan bij FvD heeft ontwikkeld: of jullie nu dus ook zijn gaan inzien, door misschien ook de voorstellen van uw college-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw punt is helder. De heer Van Wely

De heer **Philippart** (GL): -, dat we een breder mandaat nodig hebben.

De heer **Van Wely** (FvD): Ik zie daar geen toegevoegde waarde in, in deze vraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Daarmee geef ik het woord dan nu aan de heer Boon van de PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Wij kennen Forum als een partij die voor de bühne altijd kritisch doet, maar uiteindelijk netjes bij het kruisje tekent. Nou roept de heer Van Wely heel stoer "er zit te weinig geld in". Dan wil de PVV de handreiking doen: zullen we dan samen nu nog een amendement schrijven voor meer geld, en hoeveel geld wilt u erbij hebben? Want dan wil ik ook boter bij de vis op dit moment.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Nou ja, ik wil best met de heer Boon samen optrekken. Als hij met een goed voorstel komt, dan kunnen we het erover hebben, toch?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Ik wil graag met een voorstel komen, en wij komen altijd met voorstellen en wij blijven ook achter onze voorstellen staan, in tegenstelling tot Forum voor Democratie. Maar hij roept "er gaat te weinig geld naar veiligheid toe", wat is voor Forum voor Democratie wél genoeg geld? Dat moet u dan ook kunnen benoemen en tot nu toe hoor ik dat niet. Voorzitter, heel duidelijk: wanneer is er voor Forum voor Democratie genoeg geld in dit dossier?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Nou ja, volgens mij was het bij dit voorstel gewoon 'take it or leave it', en wat dat betreft is het gewoon 'take it'.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik stel voor dat we het daarbij laten.

De heer **Boon** (PVV): Nee, ik wil nog een derde interruptie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag een derde interruptie, maar wel graag niet in een herhaling van zetten.

De heer **Boon** (PVV): Nee, voorzitter, want ik wil Forum voor Democratie een beetje uitleggen hoe het hier werkt in dit huis. Blijkbaar weet hij dat niet. Het is geen 'take it or leave it'. We kunnen ook een amendement doen. Wij kunnen gewoon meer geld beschikbaar stellen, we kunnen uit de algemene middelen geld halen, we kunnen ook bijvoorbeeld dat trommelorkest opheffen met hun abonnement en daar het geld vandaan halen. Dus het is geen 'take it or leave it'. Gaat u nu de strijd aan en durft u nu eindelijk een keer de daad bij het woord te voegen, om meer geld voor veiligheid in Brabant vrij te maken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Kan ik dit zien als een toezegging van de heer Boon dat hij nu een amendement gaat indienen?

De heer **Boon** (PVV): We gaan proberen dat binnen de tijd voor elkaar te krijgen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat was eigenlijk uw vierde, maar vooruit. We gaan snel door. De volgende is de fractie van het CDA. De heer Bankers. Wenst u het woord in tweede termijn? Ja. Dan heeft u het hierbij.

De heer **Bankers** (CDA): Ja, dank voorzitter. Wij hebben in eerste termijn al aangegeven dat wij ons kunnen vinden in beide beslispunten van dit Statenvoorstel, juist ook omdat dit thema dermate belangrijk is voor Brabant. Met veiligheid moet je niet een loopje nemen. Zowel op het gebied van verkeersveiligheid als de

ondermijnende criminaliteit hebben wij in Brabant genoeg te doen, en dan is het ook goed dat we daar de financiële middelen voor vrijspelen, en dat doen we met deze bestuursopdracht. Dus ik denk dat dat gewoon de bottom line is van de discussie vandaag. Daar werken wij dus van harte aan mee, wat niet wil zeggen dat wij geheel tevreden zijn met de beantwoording, want uiteindelijk moeten we nu toch nog anderhalf/twee jaar wachten voordat we meer duidelijkheid krijgen. Maar wij zullen als CDA-fractie dit thema gewoon met de juiste aandacht volgen en er dan eventueel bij de gedeputeerde op terugkomen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Bankers. En dan geef ik het woord aan de heer Everling, indien hij dat wenst. Wenst u een tweede termijn?

De heer **Everling** (SP): Zeker.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan heeft u het woord.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Er wordt veel toegeschreven aan ondermijning. Ik heb tijdens dit debat toch wel stellig de indruk gekregen dat eigenlijk alle vormen van criminaliteit daar ondertussen onder vallen: drugsdumpingen en drugscriminaliteit, overvallen, bedreigingen. Het is allemaal erg, laat dat voorop staan, en het moet ook allemaal aangepakt worden, maar geen van alle per definitie ondermijning. Bovendien is de aanpak daarvan toch echt de taak van de politie, niet die van ons. Waar wij het over moeten hebben: hoe kunnen we vanuit onze eigen rol onze bestuurders, Statenleden, raadsleden, ambtenaren, onze ondersteuners, medewerkers, enzovoort, een veilige omgeving bieden om hun werk te kunnen doen? Dat we daar de politie bij nodig hebben, is niet meer dan logisch, maar wat zij daadwerkelijk dan ook doén is niet aan ons.
Voorzitter, meten is weten. Kan de gedeputeerde ons een overzicht geven van zaken waarbij bewezen sprake is van ondermijning? Ja, en ik heb het woord daarnet een paar keer horen vallen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Everling, uw tijd is om. U mag een laatste punt maken, maar dat is het.

De heer **Everling** (SP): Het is één zin. Als je het hebt over ondermijning van de rechtsstaat, ja, weet je, het constant ter discussie stellen van de rechtsstaat, zoals sommigen dat elke keer weer doen, precies dát is ondermijning.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Everling. Er is nog een interruptie van de heer Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik zou graag een vraag willen stellen aan de heer Everling. U geeft nu wel een hele enge, hele smalle definitie van ondermijning, terwijl we volgens mij juist in de afgelopen vier/vijf jaar de omslag hebben gemaakt naar een weerbare samenleving, dus een verbreding, en daarmee ook de inbedding in de verschillende programma's erin. Vindt u nou dat eigenlijk die omslag die we daarin gemaakt hebben, dat die niet goed is, en wilt u weer terug naar de oude definitie 'sec' van ondermijning? O zegt u van: nee, ik zie juist die mooie resultaten van de afgelopen periode, daar willen we op voortborduren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Wat ik aangeef, meneer Vreugdenhil, is dat ik in dit debat merk dat heel erg veel geschaard wordt onder ondermijning en ik stel daarbij de vraag: is dat allemaal wel de ondermijning waar we het over zouden moeten hebben met elkaar? Dat is wat ik me hier op dit moment afvraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, maar is de heer Everling het dan met me eens dat we juist de omslag aan het maken zijn naar die weerbare samenleving en dat we daar ook ons programma op aan het enten zijn? Want daar zit ook de kern van het programma dat hier voorligt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter, maar moeten we-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Sorry dat ik u onderbreek, maar even richting de heren Van Hattem en Boon en mevrouw Van der Kammen: we hebben hier hele duidelijke regels in verband met corona, ik snap dat u wenst te overleggen, maar a.u.b. niet zó, en het is ook nog storend voor de Statenleden om u heen, die de discussie verder niet goed meer kunnen horen. Dus graag op een andere manier afstemmen. Mijnheer Van den Berg?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, misschien toch even een punt van orde. Wij hebben hier heel stringent de regel dat er maar één woordvoerder per onderwerp mag spreken, alleen, het overleggen op dit moment is erg lastig als fractie onderling, buiten de schorsingen om. Dus mijn verzoek eigenlijk is dat er toch meerdere personen over mogen spreken, aangezien we ook aan onderwerpen raken die onder meerdere woordvoerders kunnen vallen. Ik heb het nu over die veiligheid en dergelijke: daar zit verkeersveiligheid onder-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van den Berg, wij hebben met elkaar afgesproken dat dat niet het geval is, daar moet ik op handhaven. U heeft een telefoon, waarschijnlijk heeft u ook in uw fractie een groepsapp, dus wellicht is dat een instrument om te overleggen, en anders staat het iedereen vrij om een schorsing aan te vragen, indien dat nodig is. Nu we de stemming pas aan het einde hebben, conform het ordevoorstel van de heer Meijer eerder, lijkt het me dat er ook voldoende tijd is voor iedereen om nog wat te kunnen overleggen. Voor nu voldoende? Dan geef graag het woord terug aan de heer Everling, met excuses voor de onderbreking.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja?

De heer **Boon** (PVV): Om de democratische besluitvorming ten goede te komen, wil ik dat voorstel van mijn fractiegenoot toch in stemming brengen, als ordevoorstel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U wilt in stemming brengen dat er meer dan één woordvoerder toegestaan wordt per onderwerp?

De heer **Boon** (PVV): Dat er meerdere democratisch gekozen Statenleden mogen interrumperen vanuit één fractie. Dat is het voorstel. Want wij hebben bijvoorbeeld een expert op, ja, die moet mij influisteren over

verkeersveiligheid, we hebben een expert financiën. Het komt de besluitvorming en de vergadertijd alleen maar ten goede, en te sneller, als we gewoon meerdere interrupties mogen doen per partij.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Boon, deze discussie is uitvoerig gevoerd en we hebben daar een reglement op. Maar u maakt een ordevoorstel, dus vanzelfsprekend gaan we dat dan in stemming brengen. Het ordevoorstel van de PVV is dus om toe te staan dat er meerdere woordvoerders per fractie het woord mogen voeren. Klopt dat?

De heer **Boon** (PVV): Mogen *interrumperen*. De termijn wordt gedaan door de woordvoerder die vooraf is aangewezen, maar interrupties wordt door meerderen toegestaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Stilte in de zaal! Het ordevoorstel van de PVV is dat meerdere woordvoerders per fractie mogen interrumperen, en dat breng ik hierbij in stemming. We hebben wederom geen stemmingsbel, dus we zullen het weer met een 'ping' hier naast mij moeten doen. Ping! En dan begin ik bij de fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. We hebben een reglement van orde en dat debat moeten we niet nog een keer gaan overdoen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van het CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA):Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen met stemverklaring. Het is niet altijd makkelijk, maar we hebben ons toch aan de regels te houden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor met stemverklaring. Statenleden zijn zonder last en ruggespraak gekozen en moeten dus individueel kunnen reageren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen met stemverklaring. Ik heb ook geen andere keus.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Stilte in de zaal! De fractie van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit voorstel verworpen.
Dan geef ik nu het woord terug aan de heer Everling, in de hoop dat hij de draad weer op kan pakken.

De heer **Everling** (SP): Ja, dat is met deze nogal lange interruptie natuurlijk een beetje weggezakt, maar het komt er vooral op neer: ja, er zijn goede dingen gedaan in de afgelopen periode, maar dat is voor ons geen reden om de definitie van ondermijning nog verder te gaan verbreden, en dat is volgens mij op dit moment wel het gevaar. Dat zien wij niet zitten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Dat wat betreft de heer Everling. Dan geef ik nu het woord aan de heer Meijer, indien hij daar behoefte aan heeft. Dat is zo, dus hierbij het woord.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk blijven er twee zaken hangen na de eerste termijn. Veel fracties geven opdrachten in uw richting waar de gedeputeerde niets mee kan, omdat hij niet anders kan dan het oliemannetje spelen, en dat bevestigt ons idee dat dit gewoon geen taak is die bij Gedeputeerde Staten thuishoort, behalve wanneer je Gedeputeerde Staten definieert inclusief de voorzitter, namelijk de commissaris van de Koning. Daarnaast zijn er veel vragen over de uitwerking en is er zowel bij de VVD als bij Forum voor Democratie als bij het CDA behoefte om verder te monitoren. Een midterm review is genoemd. De heer Van Wely zei "geen deuk in een pakje boter", "symboolpolitiek" zelfs, en het sluit aan bij onze constatering dat deze bestuursopdracht niet of nauwelijks resultaatverplichtingen kent. Ik ben dus ook zeer benieuwd welke consequenties deze fracties dan verbinden aan hun constateringen, want volgens D66 kan het er eigenlijk alleen maar toe leiden dat de gedeputeerde nog wat huiswerk moet doen en na de zomer op herkansing mag. Nogmaals: wij snappen dat u verder wilt inzetten op veiligheid, en wij zijn ook voorstander van het vervolgen van het SSiB en de inzet op verkeersveiligheid, maar de toegevoegde waarde van de bestuursopdracht blijft voor ons nog vaag.
Naast deze opmerkingen heb ik nog een nadrukkelijke wens voor de tweede termijn vanuit GS. Het doel van de bestuursopdracht is namelijk een weerbaar Brabant te creëren waarin iedereen zich veilig voelt, ongeacht wie hij is of waar hij vandaan komt. Mijn fractie heeft een stevige behoefte om dat tweede element ook uit te werken en wij roepen GS op om hier toch echt op te reflecteren, want het was een belangrijk onderdeel van de opdracht en de doelstelling. Wat gaat u ervoor doen om de positieve vrijheden

te beschermen? Wat gaat u ervoor doen, opdat alle Brabanders veilig zichtbaar zichzelf kunnen zijn? Ik gun u daar echt een minuutje voor, wetende dat het COC en andere belangenorganisaties met ons meekijken en op u rekenen als oliemannetje op dit thema.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan kijk ik naar de heer Philippart. Mijnheer Philippart, heeft u behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Philippart** (GL): Ja, dat heb ik.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan krijgt u het woord.

De heer **Philippart** (GL): Dank u. Draagt dit voorstel bij aan een veilig en weerbaar Brabant? Mijn fractie is daarvan overtuigd. Of we veilig en weerbaar *zijn*, is maar hoe je het bekijkt en met wat je het vergelijkt. Maar voor Nederlandse begrippen is Brabant niet veilig en weerbaar. Voor onze fractie is gezondheid inherent aan veiligheid. We hebben de slechtste lucht van Nederland, een van de slechtste van Europa, significant meer longziekten, de link tussen corona en luchtvervuiling wordt met de week harder, WRZO-bedrijven lappen massaal de regels aan hun laars, met grote gevolgen voor water, bodem en natuur, vele Brabanders zitten grote delen van het jaar in de stank, met mest wordt massaal gefraudeerd, wereldwijde xtc-productie met liquidaties en dumpingen tot gevolg, de georganiseerde misdaad professionaliseert, internationaliseert, blijkens ook de Mexicaanse drugskartels in Moerdijk, en de gezondheidsomgeving van de Brabander is gewoon abominabel. De oprichting van de Nationale Politie is funest geweest voor onze lokale vertakking van de opsporingsdiensten en veiligheid in het buitengebied, en over verkeersdoden hebben we het al gehad. De multiproblematiek is enorm in Brabant en wij vragen ons af of dit voldoende is in onze prachtige provincie van 'ons kent ons', smokkeltraditie en het talent van het oprekken van regels. Vindt de gedeputeerde dat we integraal genoeg kijken naar deze veiligheidsproblematiek?
Op mijn vragen over sommige woonwijken jaar-rond controleren was nog geen antwoord gekomen. En mag ik zijn antwoord zo opvatten, dat hij in samenwerking met de andere partners blijft opschalen totdat het zogeheten optimalisatiepunt is bereikt, of heb ik dat verkeerd begrepen?
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik hoor de Philippart oproepen om de woonwagenbewoners op bepaalde kampen jaar-in, jaar-uit te controleren. Maar als uit data-onderzoek nou komt dat er bij asielzoekerscentra juist veel meer criminaliteit heerst, steunt u dan ook het voorstel om die continu te controleren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Volgens mij heeft de heer Boon niet goed geluisterd, want die relatie heb ik niet gelegd tussen de woonwagenkampen. Ik heb alleen gezegd in mijn spreektekst: wij kijken specifiek naar recreatieparken, woonwagenkampen worden überhaupt niet genoemd, waarom is dat? Is dat er misschien een blijk van dat de ondermijning daadwerkelijk effectief is? Want we weten dat politici en journalisten worden bedreigd en er daardoor heel weinig over zeggen en schrijven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Philippart, uw tijd was ook voorbij, dus ik neem aan dat u klaar was. Dan kijk ik naar de heer Boon, of hij behoefte heeft aan een tweede termijn. Dat is het geval. Dan heeft hij hierbij het woord.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, wij hebben meerdere moties ingediend, want voor ons is nog steeds niet duidelijk wat de gedeputeerde nou wel en niet kan. De rol is onduidelijk en daar willen wij gewoon meer duidelijkheid over. Wij denken dat de rol van de gedeputeerde juist goed ingezet kan worden, want op dit moment is het gewoon een slap oliemannetje – hij is net zo laag als de olieprijs op dit moment.
Als ik gewoon normale vragen stel over de Week van de weerbaarheid, krijg ik een über-vaag antwoord. Ik zou toch graag willen dat er nou eens een keer gewoon duidelijkheid over komt. Desnoods geeft u plannen voordat u het uitvoert aan ons, want wij willen geen elitefeestje met burgemeesters die borrelen en dure sprekers op kosten van de provincie. Wij willen echt dat het daadwerkelijk wordt ingezet tegen die ondermijning.
Wat wij jammer vinden over de moties is: wij willen juist de gedeputeerde in zijn rol als oliemannetje inzetten. En als ik zeg "de CdK zit in de rol van het bestuur van het RIEC, hij kan daar thema's agenderen", dat vragen wij juist om te doen, maar dan krijg ik een les bestuurskunde, terwijl ik juist probeer die les te vertellen van: zet het in, gebruik juist die rol van de gedeputeerde om dit specifiek provinciale thema van radicaal dierenterrorisme in te zetten bij zijn rol bij het RIEC. Doe dat agenderen, want dan kunnen ze het oppakken. En kunnen ze er wat mee, dan kunnen we dat zien in de jaarverslagen volgend jaar. Kunnen ze er niks mee, dan kunnen we het net zo goed zien, want dan is die rol wel geagendeerd. Ik denk dat dat een hele hoop onrust op het Brabantse buitengebied, specifiek op het platteland bij de boeren, wegneemt. Ik hoop dat we die roep van de boeren, van de boerengezinnen, serieus nemen. Ik heb nu het gevoel dat daar heel makkelijk overheen wordt gestapt, maar het zal je maar gebeuren dat er in één keer een hele groep mensen je huis binnenstapt en dat de politie acht uur lang niet durft in te grijpen. Ik denk dat we daar echt iets aan moeten doen.
Voorzitter, tot zover.

Motie M96-2020: Concretiseren taken en rollen
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid';
gehoord de beraadslaging;
constaterende dat:

- tijdens de behandeling van de bestuursopdracht in Provinciale Staten niet duidelijk is geworden wat de concrete taken en rollen zijn van de provincie in het kader van 'Veilig en weerbaar Brabant';

overwegende dat:

- Provinciale Staten duidelijkheid moeten hebben over deze taken en rollen voor een effectieve invulling, sturing en controle van kaders;

dragen GS op:

- om de taken en rollen van de provincie bij deze bestuursopdracht te concretiseren en PS hierover zo snel mogelijk te informeren;

en gaan over tot de orde van de dag."
Maikel Boon, PVV
Alexander van Hattem, PVV.

Motie M97-2020: Oliemannetje tegen radicale dierenactivisten

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid';
constaterende dat:

- ondermijning een maatschappelijk probleem is;
- de aanpak van ondermijning al langer geen exclusieve taak van de politie en het Openbaar Ministerie is;
- een effectieve aanpak van ondermijning vraagt om een georganiseerde overheid die alle middelen en instrumenten inzet die ze tot haar beschikking heeft;

overwegende dat:

- radicaal dierenactivisme negatieve gevolgen heeft voor de samenleving;
- georganiseerd, radicaal dierenactivisme het lokale gezag ondermijnt, veiligheid en leefbaarheid aantast en schade oplevert voor ondernemers;

dragen GS op:

- om te onderzoeken wat de gedeputeerde in zijn rol als 'oliemannetje' kan bijdragen aan het tegengaan van radicaal dierenactivisme en dit richting PS te rapporteren;

en gaan over tot de orde van de dag."
Maikel Boon, PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De moties zijn genummerd als moties 96 en 97 en maken deel uit van de beraadslagingen.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, er komt nog een motie aan. Ik had een amendement met Forum voor Democratie in voorbereiding, maar vanwege de tijd gaat dat niet lukken, dus wij gaan het verpakken in een motie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U weet dat u nog de tijd heeft tot de tweede termijn voorbij is, dus u zult snel aan de slag moeten.
Dan kijk ik naar de fractie van de PvdA. De heer Smeulders behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. Dan ga ik naar de fractie van 50PLUS, de heer Brouwers. Heeft u behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, mijnheer de voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan heeft u hierbij het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Zeker omdat ik toch een vraag gesteld heb die eigenlijk niet beantwoord is, maar het komt wel een beetje overeen met wat ik hier allemaal hoor. De provincie, de gedeputeerde, heeft geen operationele taken, heeft geen verantwoordelijkheden, toch tuigen we een organisatie op. Hele simpele vraag: stel dat wij hier uitstappen, de gedeputeerde zich daar niet meer mee bezighoudt, wat gaat er dan fout?
Dat was het, mijnheer de voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Brouwers- O, excuus, ik zie dat er een interruptie is van de heer Meijer. Ga uw gang.

De heer **Meijer** (D66): Ja, want ik denk dat het wel goed is als de heer Brouwers ook gewoon wel reflecties op zijn vraag krijgt. Feitelijk is het een samenraping van taken die we al doen hè? De natuurgedeputeerde zit al in het SSiB, verkeersveiligheid is bij de gedeputeerde mobiliteit belegd en de commissaris – u heeft het in de eerste termijn van de gedeputeerde gehoord – zit al in verschillende overlegorganen. Dus ik denk dat het goed is dat u weet dat uw antwoord eigenlijk is: er verandert helemaal niets, alleen heeft de heer Van Pinxteren iets meer tijd om zich bezig te houden met het andere deel van zijn portefeuille.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik weet niet of de heer Brouwers daarop een reactie wenst te geven?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Nee hoor, ik wacht gewoon het antwoord van de gedeputeerde af.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Prima. Dan kijk ik naar de volgende fractie- Sorry: de heer Boon heeft nog een interruptie.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, graag op D66, want ik hoor hem iedere keer maar reageren op de extra gedeputeerde, maar die heeft ook, zoals eerder aangegeven, in zijn college gezeten. Waarom mag er geen gedeputeerde zijn voor veiligheid, wat heel belangrijk is voor alle Brabanders, maar voor de cultuur, het elitefeestje van uw D66-vriendjes, daar hebt u met een zwaard hier in de Statenzaal voor staan vechten. Kunt u mij nou het verschil eens uitleggen tussen die twee gebieden? Want ik zie ze niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dat is een appreciatie van het taakveld cultuur en cultuur is ook gewoon in de definities van het IPO een taakveld waar de provincie verantwoordelijk voor is. De vraag die vandaag voorligt is: voegen wij aan de definities die algemeen bruikbaar zijn veiligheid toe? Dat is waar het vandaag over gaat. De heer Vreugdenhil zei dat ook al in eerste termijn: dat is de scope van dit debat. D66 is van mening dat de provinciale overheid zich bij de kerntaken zou moeten houden en veiligheid dus niet als een taakveld erbij zou moeten sprokkelen, maar zich gewoon moet beperken, en dat kan prima met zes gedeputeerden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Maar dan ga ik even terug naar de feiten: in uw college was er een volledige gedeputeerde veiligheid. Dit is, om het maar even heel cru te zeggen, een deeltijd-gedeputeerde veiligheid. Dus dan zijn ze toch al richting wat u eerst steunde, naar wat u wil, opgeschoven, toch?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): In het vorige college, waar u op doelt, waar ook zeven gedeputeerden in zaten, combineerde de heer Bergsma de portefeuille met bestuur en organisatie, dus dat was ook niet een volledige gedeputeerde veiligheid. Ik heb zojuist al toegegeven dat D66 het in de onderhandelingen ook liever anders had gezien, maar ja, je sluit een compromis, zodat je een mooi middenbestuur kan vormen en daar was dit een nadrukkelijke wens van twee van de partijen – drie, en dan kijk ik even links achterom –, die graag wilden dat dat zo geregeld werd. Nou ja, we hebben daar als D66 mee ingestemd in het belang van gezondheid voor Brabant, duurzame investeringen, de energietransitie, en ik kan alle positieve

elementen van het vorige bestuursakkoord nog een keer gaan opnoemen. En ja, daar hebben wij toen van geaccepteerd dat er een zevende gedeputeerde kwam, ja, dat klopt. Maar nu-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Meijer, u kunt heel veel opnoemen, maar graag even kort en tot het punt komen nu.

De heer **Meijer** (D66): Ik denk dat ik genoeg toegelicht heb, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we door met de volgende, en dat is mevrouw Vlasveld van de Partij voor de Dieren, indien zij een tweede termijn wenst. Dat is het geval. Dan heeft u het woord.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn blij met de inzet voor uitbreiding en professionalisering van het SSiB. Omdat dit zijn vruchten lijkt af te werpen, zijn wij er dan ook voorstander van om die organisatie verder uit te breiden.
Met betrekking tot de motie M89 over de uitrusting van de groene boa's verzoeken wij de VVD om het punt met betrekking tot de hond door te halen, want dan stemmen wij graag in.
Met betrekking tot de motie over de relatie tussen dierenmishandeling en criminaliteit was het antwoord van de gedeputeerde dat, wanneer er een overtreding wordt geconstateerd in het buitengebied, niet zal worden weggekeken. Dat mag ik hopen als gedeputeerde veiligheid! Onze motie strekt alleen verder dan dat. Waar wij om vroegen, is om contact te zoeken met de dierenpolitie en het Landelijk expertisecentrum dierenmishandeling. Dit zien wij niet terug. Wij willen op dit moment niet met de gedeputeerde in debat over alle inhoudelijke details van de motie, wat wij wel graag willen is dat de gedeputeerde in gesprek gaat met de indieners over de juiste uitvoering van deze aangenomen motie. Mag ik daarover de toezegging van de gedeputeerde?
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mevrouw Vlasveld. Dan kijk ik naar de fractie van Lokaal Brabant, de heer Van den Broek. Heeft u behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Heel kort.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan heeft u het woord.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Nogmaals: de stappen die we gemaakt hebben doen ertoe en daar zijn we ook heel blij mee, maar we zijn er nog zeker niet. In dat opzicht is datgene wat we nog willen doen onderzoeken en evalueren. Dat zijn belangrijke zaken die we hier terug willen halen met elkaar. Dus we gaan goed kijken hoe we met de moties die hier staan, om willen gaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan dank ik de heer Van den Broek en dan kijk ik naar de heer Vreugdenhil. Behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Jazeker, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan heeft u het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik had eigenlijk best wel zin in dit debat van tevoren, want dit is toch wel een belangrijk thema, omdat niets zomaar tot de kerntaken van de provincie behoort

en we juist willen kijken, omdat we er ook al heel veel mee bereikt hebben de afgelopen jaren, andere provincies ook naar Brabant kijken, van "hoe doen jullie dat nou?", en we hier, denk ik, een heel mooi voorstel hebben waarin we zowel de weerbare overheid als de weerbare samenleving een uitwerking daarin geven. Toch heb ik veel elementen langs horen komen vanuit partijen die volgens mij hout snijden, die het college ook mee kan nemen om die samenleving ook echt weerbaar te maken en nadere uitwerking behoeven. Wij hebben zelf daartoe een motie ingediend en ik hoop ook dat die steun krijgt, want juist dat onderwerp werd zo mooi uitgewerkt door het vorige college binnen die weerbare samenleving. Tegelijkertijd blijft er nog wel een onduidelijkheid staan, en die is, denk ik, vaak genoeg naar voren gekomen. Er is een toezegging gekomen van het college om met name bij die weerbare overheid goed te kijken hoe die rolverdeling is tussen de commissaris en de gedeputeerde, want dat gaat ons, denk ik, ook de scherpte opleveren, wat de meerwaarde is van dit programma, wat de meerwaarde is voor vooral die samenleving die we weerbaar willen maken en waar we als Brabant een aantal jaren geleden het voortouw toe hebben genomen, en waarin ik hoop dat we ook de komende drie jaar daar stappen in gaan zetten, dat we weer positief terug kunnen kijken, dat we alle zaken die op ons afkomen, die misschien negatief zijn – de heer Philippart noemde een heel rijtje op, Roos Vonk kan dat ook –, maar dat we zeggen van: hier zijn we nou echt stappen aan het zetten, waardoor we daadwerkelijk zorgen voor een samenleving die opgewassen is tegen criminele activiteiten in Brabant. Ik hoop dat we daar gezamenlijk in op kunnen trekken in de komende periode.
Dank u wel

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mijnheer Vreugdenhil. Dan geef ik nu het woord aan het college, en zo te zien wil de heer Van Pinxteren als eerste.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. In tweede termijn is er een heel duidelijke oproep geweest vanuit Boon en Van Wely, om meer middelen beschikbaar te stellen. Het lijkt ons als college niet verstandig om nu al vooraf meer middelen naar veiligheid te laten gaan. We hebben deze 12,5 miljoen euro gebaseerd op de ambities zoals die verwoord zijn in deze bestuursopdracht, en we denken daarmee voorlopig uit de voeten te kunnen. Daar gaan we eerst voortvarend mee aan de slag wat ons betreft en mocht het in de toekomst nodig zijn om de ambities bij te stellen, of als we andere vragen hebben, dan zullen we zeker opnieuw bij u als Staten dit voorleggen.
Richting VVD: een landelijke werkgroep op het gebied van groene handhaving is er en daarin worden al heel veel ervaringen met elkaar uitgewisseld over instrumentarium, wetgeving, enzovoort, wat ons belemmert in de uitvoering, of wat ons kan steunen in de uitvoering van zaken, en daar maken we dankbaar gebruik van. Verder is het duidelijk dat het lastig is om het met sommige provincies vergelijkbaar te maken, omdat ze qua organisatievorm en ophanging in de verschillende gremia en organisaties heel verschillend zijn ingebed. Dat is wel een punt van aandacht, maar er is wel degelijk uitwisseling van informatie en er is benchmarking, en daar maken we gebruik van. We zullen er zeker die dingen uithalen die we nodig hebben om onze organisatie op dit punt te versterken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Korte onderbreking: motie 98 van de PVV maakt inmiddels ook deel uit van de beraadslagingen.

Motie M98-2020: Meer geld voor veiligheid
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid';

gehoord de beraadslaging;
overwegende dat:

- tijdens de behandeling van de bestuursopdracht in Provinciale Staten duidelijk is geworden dat de genoemde bedragen uit de bestuursopdracht ontoereikend zijn en dat de opdracht daarmee gaat neigen naar symboolpolitiek;
- er meer geld naar veiligheid in Brabant zou moeten gaan, zodat deze bestuursopdracht ook meer slagkracht krijgt;

roepen GS op

- om bij de begroting 2021 met een voorstel te komen met een substantieel hogere bijdrage voor de bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant';

en gaan over tot de orde van de dag."
Maikel Boon PVV
Alexander van Hattem, PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zie dat er ook een interruptie is van mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Ja, heel kort, voorzitter; dank u wel. Of de gedeputeerde dan ook bereid is om ons te laten weten wat dan een beetje de verschillen zijn in uitrusting en aantal toezichthouders.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Zeker. Zodra daar meer informatie over is, zullen wij kwantitatief – want kwalitatief is altijd iets lastiger – gegevens met elkaar uitwisselen die ons in de besluitvorming, en u in de besluitvorming, kunnen helpen en ondersteunen. Daarbij is het eerste moment het moment dat wij de opdrachtverlening richting de ODBN gaan doen voor de vervolgopdracht. Dat moment lijkt me een goed moment om dat met u te delen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, vervolg uw betoog.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dan de vraag van Forum, en dat is een terechte vraag: hoe laat is het? Nou, degene die ooit het boek van professor Tops gelezen heeft, en dat is echt nog niet zo oud, kan constateren dat het vijf voor twaalf is, dat we steeds dichter tegen twaalf uur aan beginnen te komen en dat er echt heel veel moet gebeuren en dat er heel veel aan de hand is hier in Brabant. Maar is dat van vandaag of van het afgelopen jaar? Nee, volgens mij is dat iets van – en dat kunt u ook lezen in dat boek – lange tijd, wat in de Brabantse samenleving ingeslopen is.
Meteen komen we dan ook op de vraag: wat is nou ondermijning? Nou, als u dat boek leest, dan weet u wat ondermijning is, en dat is daar waar de onderwereld en de bovenwereld elkaar gaan raken en vermengd raken met elkaar. Daar zullen we heel zwaar op moeten sturen en met elkaar moeten kijken of we daar een vinger achter kunnen krijgen, met elkaar, om daar een oplossing te vinden, zodat we er geen last van hebben, maar dat het op enig moment weg gaat en ons niet beïnvloedt in het besturen.
Ik kom dan gelijk, want ik heb er ondertussen een antwoord op, op de Week van de weerbaarheid, richting de heer Boon. De Week van de weerbaarheid was gepland in maart/april en had als eerste thema om, zeg maar, ambtelijke korpsen en besturen duidelijk kenbaar te maken wat er nou speelt en waar die ondermijning en beïnvloeding van de onder- en bovenwereld elkaar gaan raken, waar dat aan de orde zou kunnen komen, om daar meer, ook als medewerker van een gemeente, of een medewerker van een overheidsorgaan, of als bestuurder, zicht op te krijgen: waar heb ik nu mee te maken?, zoals u in het begin van uw Statenperiode, door de commissaris geëntameerd, ook duidelijk daar, zeg maar, een workshop over

hebt bijgewoond, om duidelijk te merken van: waar zit nou het risico dat ik beïnvloed word door zaken die we niet willen? Nou, die Week van de weerbaarheid is door de coronacrisis niet uitgevoerd en staat wederom als eerste op het programma zodra we binnen de regels die er zijn dat uit kunnen gaan voeren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dat thema steun ik ook, en ik denk dat het ook heel goed is, alleen, wij hebben wel vragen en daarom zouden we dit willen zien bij de uitvoering. Wij willen niet een Frank Lammers die zijn zakken staat te vullen als dagvoorzitter, nee, we willen juist dat het kostenneutraal gebeurt, en desnoods online nu met de coronacrisis. Wij zien echt wel het belang ervan, van het informeren bij de ambtenaren, maar probeer het wel op een kosten-lage manier te doen en geen elitefeestje te maken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ik denk dat we er met elkaar heel bewust van zijn dat we van dit soort dingen absoluut geen elitefeestjes moeten maken en dat we met elkaar moeten zorgen dat het functioneel is en dat het past bij daar waar we met elkaar mee bezig zijn. Volgens mij was de workshop die we in het begin van onze Statenperiode gezamenlijk met elkaar meegemaakt hebben daar een mooi voorbeeld van.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U kunt uw betoog vervolgen, maar ik wil u er even op wijzen dat u gezamenlijk nog drieënhalve minuut heeft.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dan even over de taakafbakening tussen de commissaris en mij als GS-lid op dit punt, enzovoort. De commissaris gaat heel nadrukkelijk over de coördinatie rond de Bibob en de commissaris gaat heel duidelijk over de inbreng binnen het RIEC. Alles wat wij constateren vanuit het veld en op allerlei wijzen tot ons komt kan de commissaris, daar hebben we met elkaar nog overleg over, meenemen naar het RIEC en daar agenderen als het een punt is dat meerdere aandacht behoeft bij meerdere instanties die in dit veld actief zijn. Zelf ben ik druk bezig met de SSiB, de vakantieparken, bewustwording en betrokkenheid, en ook met name bewustwording en betrokkenheid bij al onze Brabantse inwoners, om dat zo laag mogelijk en zo vroeg mogelijk te laten ontwikkelen, bij jongeren ook, dat ze weten, van: oké, als ik me in dit circuit begeef, dan zit ik in een verkeerd circuit, en uiteraard ook de weerbaarheid van het openbaar bestuur in de volle breedte. Daar zijn we druk met elkaar mee aan de slag en daar willen we ook in de komende tijd mee aan de slag. Als u tussentijds rapportages nodig hebt die eerder dienen te komen dan een midterm review, of als er van onze kant momenten zijn dat we vinden dat daar meer informatie over gegeven moet worden, zullen we dat zeker tussentijds doen middels een memo, of anderszins, of een themabijeenkomst, afhankelijk van de situatie die daar dan op dat moment is.
Dan werd de vraag gesteld: ja, maar als Covid, en de wetgeving die nu ontwikkeld wordt, andere prioriteiten stelt? Die vraag kan ik niet beantwoorden, want ik ken dat nieuwe toekomstperspectief nog niet en ik kan niet beoordelen wat dat voor invloed heeft op de besluitvorming die wij hier dan met elkaar als PS zouden moeten hebben.
Even kijken of ik nu alles heb gehad-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er is een interruptie van de heer Meijer. Excuses dat ik het niet direct zag. Het is ietsjes lastiger dan voorheen, toen we natuurlijk de interruptiemicrofoon hadden.

De heer **Meijer** (D66): Nee hoor, voorzitter, ik heb helemaal geen interruptie, ik stak mijn hand op, zodat de gedeputeerde hopelijk aan mijn vraag toe zou komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, en de heer Philippart doet hetzelfde. Ik dank u dat u er geen interruptie van maakt en ik hoop dat de gedeputeerde die vragen kan terugvinden en mogelijk nog kan meenemen in de beantwoording.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): De heer Philipaart hoopt dat het optimalisatiepunt dan wel bereikt zou worden middels die samenwerking. Ja, wij hopen dat er maximaal rendement komt uit die samenwerking, maar hetgeen waar we voor gesteld staan met elkaar in Brabant – en dat hebt u met z'n allen vandaag in deze zaal ook onderstreept – is een fors vraagstuk, en of we daarmee het optimalisatiepunt kunnen bereiken… We kunnen een slag maken, en dat blijkt ook nu, doordat het SSiB al fors betere resultaten boekt dan voorheen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, daar wil ik toch even een punt over maken, want over het optimalisatiepunt had ik u geparafraseerd daarin, waarin ik eigenlijk zei van: ja, kijk, de SSiB laat zien, als er zo'n forse extra inzet is, je ziet dat explosief toenemen in wat er wordt gevonden, waarom gaan we dan niet, als we zo voor een veiliger en weerbaar Brabant zijn, zorgen dat we kijken van: oké, tot waar zit die rek en hoeveel hebben we gewoon feitelijk nodig, hoeveel is de vraag uiteindelijk, en zijn we dan bereid als Brabant om daar ook middelen voor beschikbaar te stellen?
En dan wil ik ook nog één keer de woonwagenkampen in herinnering brengen, daar hoop ik toch nog even een appreciatie van te krijgen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ik denk dat het niet goed is om hier in deze Staten uit te spreken dat we specifiek aandacht gaan besteden aan 'die' of 'die' vraagstukken in onze maatschappij. Er zijn een groot aantal vraagstukken. U zegt van: ja, als we tussentijds tot de conclusie komen dat we hiermee nog niet een voldoende afdoend antwoord geven, is er dan een mogelijkheid om weer met elkaar in gesprek te gaan? Ik denk dat dat juist de constatering is die we hier in de Staten ook moeten vaststellen: dan is er een moment om met elkaar in gesprek te gaan, ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank je wel, voorzitter. U zegt: waarom kiezen we dan wel specifiek bijvoorbeeld recreatieparken? Die kiezen we wel omdat daar een bepaalde problematiek plaatsvindt. We weten dat ook op sommige woonwagenkampen specifieke problematiek plaatsvindt die gerelateerd is aan-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw punt is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Wij kiezen voor de aanpak van recreatieparken in combinatie met een landelijk project dat vanuit Binnenlandse Zaken loopt, waar we met elkaar afspraken hebben gemaakt om als Brabant daar een pilot in te doen in een zestal gemeenten. Daar hebben we voor gekozen en de ervaringen met die pilot worden vergeleken met pilots in andere provincies, om te kijken hoe een integrale aanpak dan van het totale pakket dat daar ligt aangepakt zou kunnen worden. De problematiek is

daar ook een hele andere dan misschien bij andere onderwerpen zoals u noemt. Dat is de reden waarom we daarvoor gekozen hebben. Er zit niet alleen, zeg maar, een ondermijningsvraagstuk en een criminaliteitsvraagstuk, maar er zit ook een vraagstuk op het gebied van ruimtelijke ordening, die vermengd zijn geraakt met elkaar en het gebruik van recreatiewoningen voor permanente bewoning c.q. andere bewoning.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, helder. Zeer kort, mijnheer Philippart, derde keer.

De heer **Philippart** (GL): Zou de gedeputeerde dan willen toezeggen om op basis van die drie kernelementen die u net noemt, om daar sommige woonwagenkampen ook langs die lat te leggen van ruimtelijke ordening, ondermijning en criminaliteit, en om te kijken of we daar misschien in de toekomst als provincie specifiek beleid op kunnen gaan maken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Daar kan ik op dit moment geen toezegging toe doen, want we sluiten hier aan bij een landelijk project op dit terrein van recreatieterreinen. Ik vind het iets te ver gaan als we nu dan meteen zeggen: we gaan op die manier dezelfde aanpak- Dat zal ook in groter verband dan besproken moeten worden. Maar aandacht heeft het wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, helder. Er was nog een interruptie. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik vind dat de heer Philippart een interessante opmerking had over de uitbreiding van de SSiB. Vanuit de PVV zijn wij geneigd dat zeker te steunen. Bent u bereid om dat nu nog in een motie te gieten? Uit de beantwoording loopt u er niet warm voor en misschien dat wij vanuit de Staten wel een meerderheid kunnen halen. Dus bent u bereid dit nog in een motie te gieten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ik waardeer het zeer van de heer Boon dat hij mij aanzet tot een motie, maar ik zou zeggen, ik wil de vraag omdraaien: schrijft hij hem, dan zal ik hem op z'n merites beoordelen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Jammer, voorzitter, maar wij hebben al een aantal moties ingediend en daar staat onder andere extra geld veiligheid in, dus schaar hem dan maar onder die motie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan stel ik voor dat ik het woord teruggeef aan de gedeputeerde, maar niet dan nadat ik duidelijk heb gemaakt dat motie 89 veranderd is naar motie 89A en nu dus als 89A deel uitmaakt van de beraadslagingen, en vanzelfsprekend graag het oordeel van de gedeputeerde ook.

Motie M 89A-2020: Omvang, uitrusting en bevoegdheden groene boa's in het buitengebied
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020;
overwegende dat:

- door overlast en criminaliteit, zoals wildernissen, stroperij en het dumpen van (drugs) afval het buitengebied er voor onze inwoners en groene boa's niet veiliger op wordt;

- de groene boa’s in het buitengebied op een veilige manier hun werk moeten kunnen doen;
- boa’s die in de avonduren en ’s nachts op pad gaan en breed inzetbaar zijn, de beschikking moeten hebben over passende en ook afschrikwekkende uitrusting;
- Brabant niet de enige provincie is waar inzet op een veilig buitengebied aan de orde is;

vragen het college:

- bij andere provincies te inventariseren hoe omgegaan wordt met de omvang (fte's), bevoegdheden en uitrusting van groene boa's en wat de verschillen zijn met de groene boa’s van het SSiB;
- hier tevens in mee te nemen:
  - het percentage groene boa's dat opgeleid is voor en/of uitgerust is met een wapen;
  - het percentage groene boa's dat opgeleid is voor en/of uitgerust kan worden met een wapen;
  - het percentage groene boa's dat uitgerust is of kan worden met bijvoorbeeld een wapenstok, een bodycam, een hond, pepperspray of een taser;
- te onderzoeken of een wapenstok, een bodycam, een hond, pepperspray, een taser of een wapen nuttig en wenselijk is om aan de uitrusting van de groene boa’s van het SSiB toe te voegen;
- Provinciale Staten hier dit jaar en uiterlijk voor de begrotingsbehandeling 2021 over te informeren;

en gaan over tot de orde van de dag.”
Suzanne Zwart, VVD.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ik zal daar even overleg over voeren in een korte schorsing, maar ik wil eerst nog een antwoord geven op de vraag van de heer Meijer: kunt u zich niet beter fulltime gaan bezighouden met cultuur, sport en vrijetijd?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dat was een retorische vraag, daar hoeft u geen serieus antwoord op te geven. Waar ik wel een serieus antwoord op wil, is het tweede deel van uw doelstelling, namelijk: iedere Brabander moet zich veilig kunnen voelen in Brabant, en wat uw inspanning daarop is naast alle repressie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Voorzitter. De heer Meijer stelt hier een vraag waar hij eigenlijk het antwoord van mijn zijde al lang op kent. Iedere Brabander, en iedere bezoeker van Brabant, is voor mij gelijk. Dat zijn allemaal gelijke mensen en die dienen een gelijke bescherming, een gelijke behandeling, enzovoort, te hebben. Dat zijn de grondrechten waar we ons aan moeten houden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dat is uw standpunt, dat had ik ook in de bestuursopdracht kunnen lezen en dat waardeer ik ook aan u. Het gaat mij erom, gedeputeerde: wat is uw inspanning? Nogmaals: wij hebben geen enkel verschil van mening en ik beticht u er ook niet van dat u mensen uit zou sluiten. Dat is helemaal niet wat ik zeg. Ik zeg alleen: wat is uw inspanning op dat vlak? Want u schrijft het zelf op pagina 4 als een van uw doelstellingen op.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Niet alleen *mijn* inspanning, het is een inspanning die ook voortvloeit uit het bestuursakkoord. Op alle domeinen, op alle programma’s, enzovoort, speelt dat door en

daar zullen we integraal ook binnen het volledige optreden als bestuur van deze provincie mee aan de slag zijn en steeds elkaar ook scherp op houden, want dat is een van de grondrechten en daar mogen we absoluut geen enkele concessie aan doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er inmiddels nog-

De heer **Meijer** (D66): Volgens mij had ik er nog twee.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Zoals u wenst: ga uw gang.

De heer **Meijer** (D66): Want nu heb ik geleerd dat u andere collega's gaat aanspreken. Dat is fijn, dat hebben we dan weer geconstateerd, maar u zou ook kunnen zeggen: het uitvoeren van het Regenboogakkoord vind ik belangrijk, het opkomen voor minderheden, en dat laat ik door werkbezoeken zien, ik zal ervoor zorgen dat bij evenementen waar de provincie Brabant bij betrokken is ook aandacht is voor mensen die de taal nog moeten leren, om een plekje te vinden in die Brabantse, bruisende cultuur. U zou daar zoveel méér van kunnen maken. Bent u bereid om dat nou ook eens wat verder uit te werken, omdat het nota bene echt uw eigen doelstelling ook is en voor Brabanders zo belangrijk om te voelen dat dit college er ook voor hen is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Mijnheer Meijer, dat hebben wij in het bestuursakkoord op een paar plekken al volledig uitgewerkt, en hebben we daar ook antwoord op gegeven. Maar het zou geen recht doen om daar een opsomming van te maken en vervolgens een aantal mogelijk te vergeten, althans in die opsomming niet op te nemen, terwijl die wel ondersteund worden. Het is over de volle breedte, over de volle honderd procent. Er is geen verschil tussen mensen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer voor een laatste keer, of niet nodig?

De heer **Meijer** (D66): Ja, toch goed dat we dit debatje even hebben, want waar het voor mij toch echt nog wringt, en daar gaan we in dit debat niet uitkomen voel ik al wel, is dat u veiligheid in uw bestuursopdracht echt repressief en volledig blauw invult, terwijl ik zo graag zou zien dat u ook het tweede doel van uw doelstelling warm zou omarmen, en daar mag u best wel wat woorden aan wijden. Misschien kunt u dat in de afbakening die u met het taakveld van de CdK gaat doen, daar gaat u sowieso nog wat dingen verder uitwerken. Misschien kunt u ons een plezier doen en daar dan toch ook wel wat woorden aan wijden over hoe u dat dan ziet qua taakopvatting.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ik denk dat we er beter aan doen om te laten zién dat we geen verschil maken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Inmiddels is er ook nog een motie 99 binnengekomen. Ik neem aan dat u daarover zwaaide, mijnheer Boon. En daar vanzelfsprekend ook nog de vraag of de gedeputeerde daar nog een oordeel over zou kunnen geven.

Motie M99-2020: PVO

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant' en vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid';
constaterende dat:

- er volgens de website van het Centrum voor criminaliteitspreventie en veiligheid te lezen valt dat er voor Brabant twee PVO's worden opgericht, te weten Platform Veilig Ondernemen Oost-Brabant en Platform Veilig Ondernemen Zeeland en West-Brabant;[1]

overwegende dat:

- één PVO toereikend zou moeten kunnen zijn voor Brabant;

dragen GS op:

- om er zorg voor te dragen dat er maar één PVO wordt opgericht voor de provincie Noord-Brabant;

en gaan over tot de orde van de dag."

[1] https://hetccv.nl/onderwerpen/platform-veilig-ondernemen/

Maikel Boon, PVV.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ik vraag even twee of drie minuutjes schorsing, want ik heb ondertussen een behoorlijke diarree aan moties voorbij zien komen. Vergeef me dat ik daar à la minute zo niet direct de impact van kan beoordelen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Ik snap dat u een korte schorsing wenst, die zult u dadelijk ook krijgen, maar eerst heeft mevrouw Vlasveld nog een interruptie. Dus aan u het woord, mevrouw Vlasveld. En graag stilte in de zaal!

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Nog even snel voordat de schorsing aanvangt. Ik had niet zozeer een vraag gesteld, maar wel gevraagd om een toezegging van de gedeputeerde. Kan de gedeputeerde daar nog antwoord op geven?

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Zeker. Die vraag ben ik inderdaad vergeten te beantwoorden. Ik wil graag met u daarover in gesprek en met u horen wat uw gedachten erachter zijn. Ja, zeker.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Helder. Dan stel ik nu voor- Sorry, er is nog een vraag. De heer Brouwers van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, ik zit eigenlijk nog steeds te wachten op een antwoord op mijn vraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dank u wel, mijnheer Brouwers, maar volgens mij is het antwoord al meerdere keren gegeven. Het is de aanjaagfunctie, het is de verbindende functie, het is de functie waarbij informatie die vanuit de samenleving opgebracht wordt brengen daar waar die thuishoort in een RIEC, daar waar die thuishoort in een Bibob-proces, daar waar die thuishoort-, en vult u dan zelf maar in – die dan mogelijk niet uitgevoerd worden, en dat lijkt me niet verstandig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Mijn vraag was, stel nou: we zouden het helemaal niet doen, oftewel u houdt meer tijd over voor andere dingen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Als ik het niet doe, houd ik misschien tijd over voor andere dingen, maar dit ligt er in de maatschappij en als wij dat verbinden aan de vraag van de heer Van Wely "hoe laat is het, vijf voor twaalf, of twee voor twaalf?", ja, dan weet ook u dat er in de samenleving heel veel op dit terrein moet gebeuren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Het college heeft gevraagd om een korte schorsing. Wat ik voorstel is het volgende. Normaal zouden we na deze tweede termijn van GS weer een schorsing van tien minuten nemen, zodat iedereen even naar buiten kan, even naar het toilet indien nodig, et cetera. Ik stel voor dat we dat nu doen. Na de hervatting gaan we dan meteen verder met de beantwoording van GS en daarna direct door naar het volgende onderwerp. Dus we schorsen nu voor tien minuten, tot vijf voor half vier. Ik vraag u allen weer op een voorzichtige wijze de zaal te verlaten en over tien minuten terug te zijn. Tot zo.

Schorsing (15.13-15.27)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dames en heren. Ik verzoek u uw plaatsen in te nemen, we gaan beginnen.
We gaan verder waar we gebleven waren. De heer Van Pinxteren heeft het woord.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Ik zou nog ingaan op de moties die nog binnengekomen zijn. Motie 89 is vervangen door motie 89A en spitst zich met name toe op de situatie bij SSiB. Wij komen voor de begroting met een analyse van hoe die zaken in elkaar zitten. Wij zullen ons met name pragmatisch richten op SSiB en de werking van SSiB, maar we nemen daarin mee, uiteraard, de ervaringen zoals die in andere provincies liggen, en die vergelijken we met wat wij hier vinden. Daarmee, als we dat doen, en we komen voor de begroting daarmee, is deze motie onzes inziens overbodig.
Dan motie 96 en 97, die wil ik één adem behandelen. Deze ontraden we. We hebben hier een duidelijk uitvoeringsprogramma liggen middels deze bestuursopdracht, we willen daarmee aan de slag. Rollen en taken zijn onzes inziens voldoende op dit moment uitgekristalliseerd en wij kunnen daar vlot mee aan de slag. Bij evaluatiemomenten zullen we nadrukkelijk ook kijken of inderdaad de verdeling tussen rollen en taken nog voldoende helder is, of aangepast dient te worden. Gaandeweg werkend oplossen. Overbodig dus.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan de heer Boon nog.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik vind het jammer, want ik wil juist een hele sterke gedeputeerde veiligheid en ik vind hem nu erg arrogant overkomen richting de Staten. De Staten hebben vanuit meerdere partijen – ik kan ze niet op één hand tellen – onduidelijkheden over de rol en de taken. Dan zou het u als goed bestuurder betamen, van: luister, zodra er onduidelijkheid is, is het mijn eer te na om dat weg te nemen. U had zelfs die moties moeten overnemen in plaats van overbodig te verklaren. Ik ben er echt heel boos om, hoe u zich nu opstelt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik hoorde geen vraag, maar ik weet niet of de gedeputeerde desalniettemin wenst te reageren?

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Volgens mij ben ik helder geweest. Als er gaandeweg het proces onduidelijkheden zouden zijn, of aanpassingen noodzakelijk zijn, komen we zeker bij u en dan trekken we daarin gezamenlijk op.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan sluit ik hierbij de beraadslagingen over-

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, er zijn nog meer moties hoor!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijn excuses. De gedeputeerde hervat zijn betoog.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Dan gaan we naar motie 98-2020, waarin nu al eigenlijk gevraagd wordt om meer middelen: eerst uitvoering beleid, evaluatie en dan eventueel terug naar de Staten om meer middelen vrij te maken. Maar zover zijn wij als college absoluut op dit moment nog niet. We gaan aan de slag. Dus we ontraden deze motie.
En dan motie 99. Er is inderdaad in naam een splitsing voor de PVO's van Brabant en Zeeland, en dat is om pragmatische redenen, omdat het te maken heeft met de financieringsstructuur die eronder ligt. Maar we werken, evenals in het RIEC, daar volledig in samen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En uw advies over de motie?

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ontraden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. De heer Boon, interruptie.

De heer **Boon** (PVV): Zou u het nog een keer kunnen uitleggen? Want ik begrijp het niet. Het is één PVO, maar de naam is alleen anders, of er zijn wel twee PVO's vanwege de financiering?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): In verband met de financiering vanuit de Rijksmiddelen is er een splitsing, is er een PVO Zeeland en een PVO Brabant.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dan klopt de website van de PVO's zelf niet, want die hebben het over een splitsing tussen Zeeland en West-Brabant, en dan een aparte voor Oost-Brabant. Dus ik begrijp het niet. En kunt u dan ook nog eens uitleggen hoe het zit met die Rijksmiddelen, dat het daardoor gesplitst is tussen deze twee gebieden?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): U gaat mij nu echt technisch te veel vragen. Ik wil daar best nog in een kleine notitie antwoord op laten geven, hoe dat precies zit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, we gaan nu een stuuropdracht geven en ik denk dat dit wel essentieel is, dus ik wil voorstellen dat u even schorst en toch die informatie gaat ophalen, om ons duidelijkheid te verschaffen. Want u vertelt nu iets wat gewoon niet correct is, wat gewoon onjuist is, en ik wil graag juiste informatie hebben.

De heer **Van Pinxteren** (GS, Lokaal Brabant): Ik stel toch voor, voorzitter, dat we daar iets later op terugkomen, in een korte technische mededeling, want het is een technisch punt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, de gedeputeerde geeft aan dat hij dat wil doen en ik stel voor dat we nu de beraadslagingen over dit onderwerp sluiten. Ja? Goed, dan sluit ik hierbij de beraadslagingen over dit voorstel en ga ik door naar de bespreking van het volgende Statenvoorstel, 31/20 Visie klimaatadaptatie, inclusief uitwerking bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'.

31/20 Visie klimaatadaptatie, inclusief uitwerking bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hiervoor hebben we even een korte wissel van de gedeputeerden, zeer kort, dus niemand de zaal uit of iets dergelijks, behalve de gedeputeerde!
In de tussentijd heb ik een opmerking van huishoudelijke aard. We zitten inmiddels op half vier, we hebben twee onderwerpen gehad en qua spreektijd zitten we op ongeveer een derde van de aangevraagde spreektijd. Nou ben ik me er zeer wel van bewust dat dit een breed onderwerp betrof en dat het ook een breed debat verdiende, echter, als we dat op alle volgende agendapunten ook gaan doen, dan zitten we hier voorlopig nog wel even. Dus ik wil nogmaals een dringende oproep doen: als u interrupties heeft, kort en bondig, zorg dat u snel een vraag stelt. Met betrekking tot iedere interruptie wil ik u nog één vraag stellen: bedenk van tevoren "is die nu nodig, of kan die gewoon in mijn tweede termijn?" Laten we proberen ons daar met z'n allen aan te houden, en ik verzoek ook het college te proberen zo kort en bondig mogelijk te beantwoorden.
De collegewissel is nog niet klaar, dus ik stel voor nog eventjes te wachten, want volgens mij hebben we dadelijk gedeputeerde Smit voor dit onderwerp. De heer Van Hattem wil eerst nog even reageren.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, toch een suggestie van orde, zal ik maar even zeggen. We hebben in het presidium besloten om vandaag al die stukken op de agenda te zetten, evenals op de agenda van 3 juli, terwijl de middag van de 26ste juni ook nog vrij was. Dus ik zou toch de suggestie nog willen doen om in ieder geval in overweging te nemen om eventueel een aantal stukken die vandaag op de agenda staan door te schuiven naar de 26ste, zodat ze in ieder geval de fatsoenlijke behandeling kunnen krijgen die ze verdienen en we hier nu niet moeten gaan zitten beknibbelen op het debat ten aanzien van interrupties en spreektijden, want dan doen we ook de inhoud en de zorgvuldigheid van de onderwerpen ernstig tekort.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een reactie. Ten eerste is uitvoerig besproken dat alle onderwerpen vandaag geagendeerd worden. Hier is met elkaar over besloten dat dat plaatsvindt. Het was allemaal bekend dat we een lange termijn hebben. Voor de totale spreektijden maakt dat ook niet uit overigens. Waar het in dit geval om gaat, is ook niet dat ik u wil beperken. Ik wil u alleen verzoeken om enigszins de tijd in ogenschouw te nemen. Wat dat betreft is het volgens mij ook niet noodzakelijk om daar iets aan te doen, maar goed, het staat u vanzelfsprekend vrij om dat punt te maken.

De heer **Van Hattem** (PVV): Bedankt, voorzitter. Verzoeken altijd prima, maar we moeten niet met z'n allen gaan zitten zeuren dat het een lange vergadering wordt als we heel veel stukken op de agenda zetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw punt is helder. Mijn verzoek was alleen te kijken of wij wat effectiever met elkaar kunnen vergaderen, nogmaals: een verzoek. Iedereen mag daar het zijne van maken.
Het is bijzonder vervelend, maar de gedeputeerde wordt nog gezocht; we hebben hem gewoon nog niet. Ik hoop dat hij ieder moment komt. Het college spreekt met één woord, hoor ik nu; met één stem, neem ik aan. Maar goed. Wat we desalniettemin gaan doen- Ik zie dat mevrouw Arts eerst iets willen zeggen. Ja, ga uw gang.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter. Aangezien één gedeputeerde er wel is, kunnen we misschien met het onderwerp doorgaan waar die gedeputeerde voor zit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, nét op tijd, mijnheer Smit! Dan gaan we heel snel aan de slag met dit onderwerp, agendapunt Visie klimaatadaptatie, voorstel 31/20, inclusief uitwerking bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'. Dan geef ik als eerste het woord aan de fractie van de VVD, de heer Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Ja, dank u wel. Ook fijn dat de gedeputeerde er is; hij was vast aan het werk om de verdrogingsproblematiek in zijn keel wat te smeren, dus dat wordt hem vergeven.
Er wacht de gedeputeerde een enorme opgave, namelijk Brabant klimaatproof maken. We hebben te maken met grote droogtes, piekbuien, en dat raakt de land- en tuinbouw, natuurbeheerders en ook burgers in Brabant. Hoe verdeeld de discussie over de oorzaak daarover soms kan zijn, over de resultaten zijn we het met z'n allen eens: er is nu eenmaal een probleem en dat probleem dient van een oplossing te worden voorzien. De gedeputeerde dient dus te realiseren en de beloftes na te komen die in het voorstel 'Brabant klimaatproof' staan. Daar bedoelen we mee de robuustheid van het watersysteem, en wat een opgave is dat! We willen ook graag meegenomen worden in de uitvoering van die opgave, met duidelijke kpi's. Een kpi als 'gerealiseerde hectares' is niet genoeg voor mij om meegenomen te worden in dit dossier. Dus ik vraag me af, en dat hoeft niet in de vorm van een kpi te zijn: hoe gaat u ons verder meenemen in dit dossier, hoe kunnen we u controleren?
Ook vinden we het goed dat GS ervoor kiezen om focus en koppelkansen te pakken. Maar we vragen ons wel af of de gedeputeerde ook aan kan geven wat die kansrijke gebieden zijn en waar we problemen verwachten wat betreft de Natura 2000- en de KRW-doelstellingen. Mijn voorkeur zou zijn – en dat betekent niet dat we dan stoppen met die KRW – dat de gebieden waar het meeste kans is om ze nu meteen goed te krijgen, geprioriteerd worden om als eerste aan te pakken, want dan kunnen we maximale resultaten behalen.
Ook wordt in dit stuk gezegd dat we gaan kiezen voor de robuustheid, en daarmee soms tégen de individuele belangen in van groepen en organisaties. Wij realiseren ons ook dat dit proces zwaar zal zijn en het veranderende klimaat burgers en organisaties soms kan verrassen. Dus communiceer tijdig en duidelijk dat we niet iedereen zullen kunnen helpen en dat dit proces moeilijk wordt. Het zal niet de laatste natuurbrand zijn tot 2030 en ook niet de laatste akker die onderloopt. Dus communiceer dat, maar communiceer vooral er ook bij dat we er volle bak tegenaan gaan om dat tij te gaan keren.
Als allerlaatste punt: maak ook gebruik van de slimme koppen die hier in Brabant zijn. Ik zie dat u straks met de waterorganisatie ook gaat staan op allerlei Deltacongressen. In plaats van dat u er alleen gaat staan, haal ook op: zijn er slimme RWZI's, andere slimme innovatieve oplossingen die wij naar Brabant toe kunnen halen, waardoor wij ons watersysteem zo snel mogelijk robuust kunnen krijgen.
Dat was mijn spreektekst, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Panhuizen. Keurig binnen de tijd. Dan geef ik het woord aan de heer Duijs, Forum voor Democratie.

De heer **Duijs** (FvD): Ja, voorzitter, dank je wel. Wij Nederlanders zijn vervlochten met onze delta. Wij hebben ons altijd aangepast en vooral leren leven met onze waterrijke omstandigheden. Nederland waterland. Lange tijd is er ingezet om water zo snel mogelijk af te kunnen voeren. Dat heeft tot gevolg dat bij verschillen in neerslag de gevolgen daarvan ook in het Brabantse groter worden. Er zijn perioden van droogte, maar soms ook, vaak lokaal, van wateroverlast. Dit college anticipeert duidelijk op veranderende weersomstandigheden en hint op een trendbreuk. Zo worden er middels voorliggende bestuursopdracht ruimere middelen beschikbaar gesteld om in de komende jaren de effecten van bijvoorbeeld droogte aan te pakken. Klimaatadaptatie, het inspelen op de gevolgen van veranderende weersomstandigheden, dat zet namelijk echt zoden aan de dijk en beschermt ons zowel in perioden van droogte als in perioden waarin wateroverlast de kop opsteekt. Dit college heeft zich daarbij een aantal doelen gesteld die de zojuist genoemde trendbreuk onderstrepen. Naast ruimere middelen-

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik hoor Forum spreken over klimaatadaptatie en de veranderingen in het weer, et cetera, maar het stuk spreekt ook duidelijk over klimaatverandering als dé duidelijke oorzaak van de verdroging en van zeespiegelstijging. Onderschrijft Forum die conclusies ook volmondig die in dat stuk staan, wat toch een beetje in strijd is met de uitingen die zij eerder en op landelijk weleens doen?

De heer **Duijs** (FvD): Voorzitter. Wij hebben het vandaag specifiek over klimaatadaptatie, dus het inspelen op de gevolgen, en niet over de vraag wie of wat daar dan debet aan is en in hoeverre wij als mensen daar op dit moment wat aan kunnen doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Hattem, ja.

De heer **Van Hattem** (PVV): Het stuk zegt toch heel duidelijk dat klimaatverandering de oorzaak is van wat er aan problemen ligt qua verdroging en zeespiegelstijging. Is dat ook een conclusie die Forum met dit stuk volmondig onderschrijft?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Duijs.

De heer **Duijs** (FvD): Zou u uw vraag nog eens kunnen stellen? Want volgens mij begrijp ik hem niet helemaal. Misschien zit daar de frictie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat is dan de derde interruptie voor de heer Van Hattem.

De heer **Duijs** (FvD): Ja, da's waar-

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Als Forum daar geen duidelijk antwoord op kan geven, moet ik helaas concluderen dat zij er ook omheen blijft draaien, want de vraag is gewoon heel simpel: onderschrijft Forum wat in dit stuk staat, dat klimaatverandering dé oorzaak is van verdroging en zeespiegelstijging?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Duijs.

De heer **Duijs** (FvD): Ja, voorzitter, volgens mij begrijp ik de vraag van de heer Van Hattem nu beter. Kijk, klimaatverandering is natuurlijk een gegeven, dat is er altijd geweest en dat zal in onze tijd ook zo zijn.
Ik ga verder met mijn betoog. Dit college heeft zich daarbij een aantal doelen gesteld die de zojuist genoemde trendbreuk onderstrepen. Naast ruimere middelen worden de maatregelen ook breder ingezet. De maatregelen zijn niet alleen op ruimere gebieden van toepassing, maar ook op heel diverse plekken. Het is evident dat de noodzaak om water langer vast te kunnen houden, maar tevens ook goed te kunnen afvoeren, hierbij centraal staat.
Voorzitter. Urgentie is geboden om de effecten, ook voor de Brabantse burger en de agrarische sector bijvoorbeeld, tot een minimum te beperken. Zouden we deze wettelijke taak niet, of onvoldoende, uitvoeren, dan kunnen we onherroepelijk toezien op concrete problemen op korte termijn. Het beregeningsverbod voor de agrarische sector is daarvan slechts één voorbeeld. Wij kunnen dan ook instemmen met de voorliggende bestuursopdracht en de daaruit voortkomende maatregelen die Brabant moeten beschermen tegen weersexcessen.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mijnheer Duijs. Dan geef ik het woord aan de heer Stoop, CDA.

De heer **Stoop** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. We hebben de afgelopen jaren veel droogte gekend en dit jaar dreigt een van de droogste jaren ooit te worden, met alle gevolgen van dien. Daarnaast krijgen we steeds vaker te maken met overlast van water, omdat het hemelwater weliswaar minder vaak valt, maar het valt vaak in enorme hoeveelheden, waar ons afwaterings- en waterbergingssysteem onvoldoende is om dit te kunnen verwerken en water vast te kunnen houden. Dat hebben we ook de afgelopen week mogen ervaren. Een derde bedreiging vormt het hoge water. Het is niet alleen de stijgende zeespiegel die ervoor zorgt dat onze bescherming tegen hoogwater onder druk komt te staan, maar ook door de toevoer van water uit de rivieren. Omdat dit laatste zoet water betreft, biedt het kunnen vasthouden van dit water weer kansen om de verdroging tegen te gaan. De natuur, burgers en ondernemers worden door deze problematieken getroffen. Het valt vaak moeilijk te ontkennen dat de oorzaak ligt in de veranderingen in het klimaat. We kunnen dit niet alleen en hebben veel partners nodig om de strijd met het water op alle genoemde vlakken aan te kunnen gaan. We kijken als CDA-fractie belangstellend uit naar het programma 'Water en bodem 2022-2027'. Door de verdroging in de Natte Natuurparels op te heffen snijdt het mes aan meerdere kanten. Er is sprake van natuurherstel, een verbetering van de kwaliteit van bodem en water en er wordt tevens een natuurlijke oplossing geboden voor de verdrogingsproblematiek en de problematiek van wateroverlast. Wij verzoeken het college wel om slim gebruik te maken van de middelen die ook ten behoeve van andere opgaven beschikbaar worden gesteld en de opgaven in samenhang met elkaar aan te pakken.
Uit het voorstel blijkt dat de benodigde financiële middelen vanuit de provincie onvoldoende zijn om de water- en bodemopgave te kunnen financieren en dat cofinanciering noodzakelijk is. Wij hebben begrepen dat de waterschappen het tegengaan van verdroging als prioriteit zien. In de visie valt te lezen dat achterblijven van cofinanciering door derden een risico is. Wij verzoeken de gedeputeerde ons regelmatig te informeren over de te maken afspraken over de cofinanciering van derden.

In het voorstel wordt het gevaar aangegeven van een gebrek aan draagvlak ten aanzien van de realisatie van Natte Natuurparels, waardoor de maatregelen niet in de volle omvang gerealiseerd kunnen worden. Wij maken uit dit voorstel op, maar ook uit de jaarrekening 2019 en de burap, dat daar nu al sprake van is. De grote vraag is of daarmee de opgelopen achterstand nog in te halen is en het grond- en oppervlaktewater in 2022 op orde is en zal voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water. Graag horen wij van de gedeputeerde hoe hij hiertegen aankijkt en wat de consequenties zijn als deze termijn niet wordt gehaald.
Voorzitter, ik sluit af. De CDA-fractie zal instemmen met de Visie klimaatadaptatie en de uitwerking van de bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant' en om de voor deze aanpak gereserveerde middelen voor deze bestuursperiode beschikbaar te stellen.
Ik dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Stoop. Dan is nu de fractie van de SP, de heer Swinkels. Ga uw gang.

De heer **Swinkels** (SP): Dank u wel, voorzitter. Het college presenteert hier haar visie op klimaatadaptatie, d.w.z.: het presenteert de door het vorige college, met name door Rik Grashoff, ontwikkelde visie. Ik stel vast dat deze visie behoort tot de categorie 'wat goed is, blijft'. Ook dit college kan zich blijkbaar volledig, voor honderd procent, vinden in deze visie. Er wacht hier dus een breed draagvlak.
Deze visie laat niet na om meermaals te stellen dat het hier gaat om klimaatadaptatie, aanpassing aan de effecten van klimaatverandering, en niet om klimaatmitigatie. Maar in deze visie staat wel dat die mitigatie, het beperken van de klimaatverandering, gebeurt via de energietransitie en circulaire economie. Mijn vraag hierbij, voorzitter: begrijp ik goed dat de gedeputeerde hiermee erkent en bevestigt dat de klimaatverandering mede wordt veroorzaakt door menselijk handelen?
Ondanks de scheiding die deze visie aanbrengt, acht mijn fractie het onmogelijk aan klimaatadaptatie te werken zonder ook de klimaatverandering binnen de perken te houden. Want kijk naar de doelstelling van deze visie om uiterlijk in 2050 als Brabant klimaatproof te zijn. Dat klinkt weliswaar mooi, maar wat bedoelen we daar precies mee? De visie zegt dan dat de maatschappelijke effecten van klimaatverandering ten minste beheersbaar moeten zijn en op een acceptabel niveau. Maar dan zou ik graag van de gedeputeerde willen horen: welk scenario staat het college hierbij precies voor ogen? Gaat dat over de effecten als gevolg van een maximale temperatuurstijging van twee graden, zoals afgesproken in het Akkoord van Parijs? En blijft Brabant klimaatproof, neemt Brabant dus extra maatregelen indien duidelijk wordt dat met een hogere temperatuurstijging rekening gehouden moet worden? Onze stelling, voorzitter, is dat naar mate we de mitigatie niet weten in te perken, het doel om Brabant klimaatproof te krijgen een steeds grotere inspanning zal vragen. Brabant klimaatproof in 2050 is een loze belofte als niet tevens alles in het werk wordt gesteld om de klimaatverandering door mitigatie te beperken.
Deze visie op klimaatadaptatie erkent de doorwerking ervan als vanzelfsprekend vast onderdeel van vele provinciale programma's. Toch is dat slechts heel summier, wellicht in afwachting van de provinciale stresstest, in deze visie opgenomen. Zo worden aan economie slechts tien regels gewijd. In deze visie lijkt het vooral een kans op een mogelijke aanspraak op Europese subsidies. Klimaatverandering wordt in deze context een verdienmodel. De klimaatverandering kan ons economisch gezien blijkbaar niet groot genoeg zijn. Hier wreekt zich dan ook meteen de kunstmatig aangebrachte scheiding tussen klimaatadaptatie en klimaatmitigatie. Het is immers onze huidige economie die juist die ecologische afweging mist. Bedrijven krijgen nu nog nauwelijks een rekening gepresenteerd voor de ecologische schade die ze aanrichten, de mate waarin zij leefomgevingen belasten en vervuilen, hun bijdrage aan de klimaatverandering. Het is juist een bijzonder grote opgave om onze economie in die zin robuust te maken, d.w.z. niet parasiterend op onze ecologie en samenleving, maar opererend binnen zowel ecologische als sociale grenzen. Daarom,

voorzitter: kan de gedeputeerde toezeggen dat hij bij de verdere uitwerking, wellicht naar aanleiding van die provinciale klimaat-stresstest, deze transformatie van onze economie een rol geeft?
De zes regels die in deze visie aan de energietransitie gewijd worden, met alle respect, getuigen toch van heel veel onbegrip. Hier wordt vooral gesproken over meekoppelkansen, ambtelijk jargon voor iets doen wat, als het even meezit, door een ander betaald wordt. Een bovenal economische insteek in plaats van een ecologische of sociale, waarvoor we uiteindelijk toch de hoge rekening zullen moeten betalen. Ik vraag daarom de gedeputeerde: op welke manier voorziet hij dat de energietransitie wellicht meer fundamenteel kan bijdragen aan het doel om Brabant klimaatproof te krijgen in 2050? En welke gevolgen heeft de klimaatverandering op de aard, of manieren, van alternatieve duurzame energieopwekking in Brabant, alsmede de snelheid en de schaal waarop we dat dienen te realiseren?
En dan, voorzitter, toch over het leeuwendeel van deze visie: het watervraagstuk. We hebben de afgelopen weken de uitersten hiervan aan den lijve mogen ervaren en als, zoals u zegt, de bui uit 2050 nu al valt, dan is dat nog slechts het begin. Dus ja, aan het werk. Veel van de zaken die daartoe relevant en noodzakelijk zijn worden in deze visie genoemd. Er is dus aandacht voor, hoewel nog niet, of niet altijd, duidelijk wordt welke inspanningen dat gaat vragen. We stellen de middelen beschikbaar, in goed vertrouwen dat deze middelen effectief worden ingezet, hetgeen betekent dat het college ons actief informeert over die bestedingen en bij eventuele dilemma's PS tijdig betrekt. Kan de gedeputeerde dat toezeggen?
Maar op één onderdeel hebben we een heel concrete doelstelling: het doel om de Brabantse Natte Natuurparels in 2027 alle aan de Kaderrichtlijn Water te laten voldoen. Nu lijkt die visie vooral te bestaan uit voldoende geld inzetten om de uitstaande maatregelen te kunnen nemen of initiëren, maar er is een hele reeks risico's die ook bij het realiseren van deze doelstelling de boel uitermate onzeker maken. Zo benoemt de visie, hoewel summier, het risico dat de werkhypothese en aannames voor de kosten een onderschatting kunnen zijn en dreigt er mogelijk ook een gebrek aan draagvlak voor maatregelen, die dan te kleinschalig worden opgepakt. Dat dit bepaald geen fictief risico is bewijst de pas verschenen Nationale Analyse Waterkwaliteit-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Swinkels, wilt u afronden? Uw tijd is voorbij.

De heer **Swinkels** (SP): Ik maak dan de afsluitende zin: dat die analyse aangeeft dat ook met de huidige aanpak we in 2027 onze doelen niet halen. Dan zal ik de rest in de tweede termijn aanvullen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Swinkels. Dan is nu het woord aan de fractie van D66, mevrouw van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Voorzitter. Bij verdroging denken we vaak aan droge akkers, maar het is veel meer dan dat: een laag grondwaterpeil, het veiligstellen van drinkwater, schade aan natuur en uitsterven van soorten, overstromingen en het verzakken van woningen. Brabant verandert en wij moeten mee veranderen, zodat we ook in de toekomst om kunnen gaan met de veranderingen in het klimaat. Kortom klimaatadaptatie. Wij van D66 hebben het al vaker ter sprake gebracht, bijvoorbeeld in het stikstofdebat en bij ruimtelijke-ontwikkelingsprojecten. Maar het begrip klimaatadaptatie is een soort, niet echt sexy containerbegrip dat bij weinig mensen tot de verbeelding spreekt. En dat is jammer, want het is een van de grootste uitdagingen voor onze provincie.
Voelbaar waren de effecten in ieder geval ook deze week. Na alle buien en wateroverlast in steden als Tilburg en Helmond lijkt de droogteproblematiek misschien weer voor even mee te vallen. Maar volgende week lopen de temperaturen weer op en neemt de verdamping weer toe. Door de droogte is de grond eerder verzadigd en zakt het water niet goed weg, waardoor veel water weer meteen wordt afgevoerd in plaats van dat het in de diepere grondwaterlagen terecht komt. Het vasthouden van water is de grootste

uitdaging en het beschermen van onze Brabantse natuur speelt daarin een belangrijke rol. Vegetatie houdt water langer vast en fungeert als buffer tegen extremen. Tevens zorgen bomen en planten voor een natuurlijke manier van verkoeling, waarmee hittestress kan worden tegengegaan. Het verbeteren van natuurwaarden zal leiden tot een natuur die zichzelf onderhoudt. Dit zal enorme besparingen opleveren.
D66 onderschrijft de noodzaak en urgentie van het aanpakken van de droogteproblematiek en de daarbij horende systeemveranderingen. Hierbij hoort uiteraard geld om zo de voornemens die in deze klimaatvisie staan te realiseren. Het is belangrijk dat stevig wordt ingezet op het klimaatrobuust maken van Brabant. Dit betekent ook dat er meer regie en controle moet komen op bijvoorbeeld de massale beregening in de landbouw. Want door de droogte is er in de zomer veel bewatering, wat het probleem van de grondwaterstanden alleen maar verergert. Maar in de winter moet het water zo snel mogelijk worden afgevoerd, anders worden de akkers te nat. We moeten hier anders mee omgaan, het huidige systeem is failliet. Hoe kijkt de gedeputeerde hiertegen aan?
De voorliggende visie is nog erg op hoofdlijnen, maar geeft al wel een aantal duidelijke keuzes en richtingen aan, zoals de gebiedsgerichte benadering op basis van deelstroomgebieden en het nemen van noodzakelijke maatregelen ook buiten de natuurgrenzen. D66 is erg benieuwd naar de verdere uitwerking van de visie in het regionaal programma 'Water en bodem'. Wat kan de gedeputeerde hier al over kwijt?
Er is voor de uitwerking van het bestuursakkoord 'Kiezen voor klimaat' 68 miljoen euro gereserveerd, waarvan 33 miljoen euro ter besluitvorming nu voorligt. Omdat kiezen voor het klimaat voor de partij van deze gedeputeerde niet vanzelfsprekend is, ondanks dat ik bij monde van de heer Duijs net iets anders heb gehoord, hangt voor D66 goedkeuring voor de vrijval van deze middelen af van het vertrouwen in deze gedeputeerde. Daarom hebben wij nog de volgende vragen over hoe hij de zaken verder wil gaan uitwerken of concretiseren:
In 2020 wordt een provinciale stresstest uitgevoerd voor onze provincie. Kan de gedeputeerde ons hier iets meer over vertellen? Zoals: hoe gaat dat in zijn werk en wanneer zijn deze resultaten beschikbaar voor ons als Staten? Hoe gaat de gedeputeerde de verwachte uitkomsten gebruiken in het kader van deze klimaatadaptatievisie?
In de visie staat duidelijk aangegeven dat de afspraak wordt: niet meer water onttrekken dan er wordt aangevuld. Hoe gaat de gedeputeerde dit inzichtelijk krijgen en hoe gaat hij ingrijpen wanneer niet aan die voorwaarde wordt voldaan?
In de visie wordt het risico van het niet grootschalig genoeg inzetten van de maatregelen rondom natuurgebieden benoemd. Daarbij worden gebrek aan draagvlak, of te weinig mogelijkheden om bestaand gebruik aan te passen als mogelijke redenen genoemd. Hoe schat de gedeputeerde dit risico in en welke maatregelen gaat hij inzetten om dit te voorkomen?
Tevens wordt gesteld dat de provincie meer de rol als presterende overheid op zich gaat nemen gezien de achterblijvende voortgang. Hoe kijkt de gedeputeerde aan tegen uiteindelijke onteigening van gronden, indien dit noodzakelijk is om gestelde doelen te behalen?
Voorzitter, tot zo ver. D66 kijkt uit naar de beantwoording van de gedeputeerde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank mevrouw Van Kessel. Dan is nu het woord aan de heer Ludwig, GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voorzitter. Het klimaat verandert in rap tempo, met als gevolg perioden van grote droogte en soms enorme buien. Het eerste halfjaar van 2020 was een grote voorbode van wat we waarschijnlijk als normaal moeten beschouwen: februari nat, maar daarna een enorme periode van droogte. Met de droge jaren achter de rug hebben we het droogste voorjaar ooit en dat geeft veel problemen voor onze natuur, onze landbouw en onze drinkwatervoorziening. Nederland, altijd het land geweest van water afvoeren, zal water moeten vasthouden, en dat zullen we in rap tempo moeten doen. Er is geen tijd van

wachten meer. De huidige verdroging, ook in combinatie met teveel aan stikstof, is funest is voor onze prachtige natuur. Iedereen zal moeten bijdragen. Rigoureuze veranderingen zijn nodig en keuzes zijn onoverkomelijk. Dat is ook de kern van de voorliggende klimaatadaptatievisie: we zullen meer moeten doen.
Ik wil twee complimenten uitdelen. Allereerst aan het vorige college en in het bijzonder Rik Grashoff, die een dijk van een stuk heeft neergelegd en 68 miljoen euro hebben vrijgemaakt. Het andere compliment is aan dit college. Ik ben echt oprecht blij dat het nieuwe college deze visie omarmt. Maar dat brengt wel een verantwoordelijkheid met zich mee. Er staan belangrijke uitgangspunten en acties in, en uitvoering en doorpakken is dus van essentieel belang. 'Niet meer gebruiken dan is aangevuld' is een belangrijk principe. Dat betekent een omslag, omdat de afgegeven grondwatervergunningen groter zijn dan de verwachte grondwateraanvulling. In principe worden nu geen nieuwe grondwatervergunningen afgegeven. Dat is maar goed ook. In 2018 werd in een Statenmededeling aangegeven dat in totaliteit 255 miljoen kuub grondwater werd onttrokken. Anno 2020 is dat opgelopen naar boven de 300 miljoen kuub grondwater. Zulke stijgingen in twee jaar zijn onhoudbaar.
GroenLinks heeft grote zorgen over de voortgang met afspraken met industriële onttrekkers. Wat kunnen we nu concreet van deze afspraken verwachten qua volumebeperking of beperking van de groei in volume? Dit is belangrijk om te bepalen of eerder vervolgstappen nodig zijn, zoals intrekking van grondwatervergunningen of de nog niet benutte ruimte daarin. Daarnaast doet de fractie van GroenLinks het voorstel om in de toekomst bij eventuele nieuwe vergunningen een vergunning voor bepaalde tijd af te geven. Zo vallen we niet meer in dezelfde valkuil. Graag een reactie van de gedeputeerde op het voorstel.
De fractie van GroenLinks heeft grote zorgen over het beregeningsbeleid. Beregening is gestegen van circa 35 miljoen kuub naar 100 miljoen kuub, en dat in twee jaar tijd. Goed dat er een nieuw beregeningsbeleid komt en dat de provincie dat actief steunt. Is de gedeputeerde het met de fractie van GroenLinks eens dat teelt het peil zal moeten volgen, in plaats van het aloude 'peil volgt teelt'? Een ander zorgelijk gegeven is de vaste peildatum op 1 april voor het beregeningsbeleid. Wil de gedeputeerde met de waterschappen in overleg gaan dat bij nieuwe afspraken de actuele grondwaterstand leidend dient te zijn? Graag een reactie.
Daarnaast moeten we rondom natuurgebieden minder water onttrekken, peilen verhogen en water laten meanderen. Goed dat de provincie ook inziet dat we meer zullen moeten gaan doen, zoals het planologisch instrumentarium inzetten. En ja, daar hoort ook soms onteigening bij, in het uiterste geval. Goed dat dit nadrukkelijk aan de orde komt in de visie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Een interruptie op GroenLinks. Ik hoor GroenLinks allemaal spreken over zorgen over de verdroging van de akkers en de situatie rond het grondwater, maar ik zou van GroenLinks toch wel willen horen hoe dit te rijmen valt met hun onverminderde enthousiasme voor het grootschalig plaatsen van zonne-akkers, die ook zorgen voor verwarmingseffecten van de bodem en ook minder doorlaatbaarheid van neerslag kunnen veroorzaken. Heeft GroenLinks daar ook een reactie op?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Volgens mij heeft de heer Van Hattem ook een aantal discussies gemist. Ik wil refereren aan het betoog van de heer Swinkels, dat je moet zorgen dat je klimaatverandering aanpakt, omdat anders deze effecten nog groter zullen zijn. Dat is iets wat de PVV blijft ontkennen en als je dat blijft

ontkennen, kun je het ook niet aanpakken. Ik ben dan ook blij dat in ieder geval de PVV niet in dit bestuur zit en deze opdracht niet hoeft op te lossen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik ben ook ontzettend blij dat GroenLinks niet meer in het bestuur zit en dat meneer Grashoff weg is, maar helaas ligt zijn visie hier nog wel. Maar het is wel bijzonder hypocriet, want GroenLinks zegt nu eigenlijk: we vinden het prima als er lokaal verdroging optreedt door die verschrikkelijke zonne-akkers te plaatsen, want dat past nou eenmaal in de grote, globale klimaataanpak, waarvan het effect 0,0000 en weet-ik-hoeveel cijfers achter de komma is. Is het dan niet ontzettend hypocriet, om dan lokaal die verdroging, hier in Brabant, in onze gemeentes, op onze akkers, toch te laten plaatsvinden door die verschrikkelijke zonne-akkers?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig, maar even van tevoren: de heer Van Hattem loopt heel slim langs het randje van waar het debat wel en niet over gaat. U linkt het iedere keer aan verdroging en klimaatadaptatie, maar even voor de duidelijkheid: dit debat gaat niét over klimaatmitigatie, klimaatverandering. Dit gaat echt over het voorliggende stuk: klimaatadaptatie. Mijnheer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Toch even een korte reactie, want dat vraag het, denk ik, wel. De heer Van Hattem zou ik eerst graag willen vragen om het verkiezingsprogramma van GroenLinks te lezen, waarin we ook zeggen van: nou ja, je moet alle opties afwegen en zon op akkers is daarbij een optie die niet de voorkeur heeft. Dus ik zou de heer Van Hattem eerst willen vragen, al is het voor de heer Van Hattem ingewikkeld om stukken te lezen die niet in zijn straatje passen: lees eerst eens het verkiezingsprogramma van GroenLinks en stel dan, in de volgende fase, bij de RES nog een keer die vraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, en denk beiden alstublieft aan de opmerking die ik zojuist maakte over de breedte van dit debat.

De heer **Van Hattem** (PVV): Zeker, voorzitter, en dan zou ik het willen beperken tot de opmerking dat het verkiezingsprogramma van GroenLinks zeker niet in mijn straatje past, want het is een doodlopende straat.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, de heer Ludwig. Vervolgt u uw betoog.

De heer **Ludwig** (GL): We gaan verder, voorzitter.
Een ander belangrijk punt is de rechterlijke uitspraak rondom de Peelvenen, waar door de rechter is aangegeven dat beregening in beschermingszones van invloed kan zijn op het natuurgebied. Ik ben blij met de antwoorden op mijn technische vragen dat daar nu naar wordt gekeken, en we horen graag als fractie de uitkomsten van deze hydrologische analyses en het besluit. Graag een toezegging hierop.
Voorzitter, ik sluit af met een laatste pleidooi. Voor GroenLinks is het een doorn in het oog dat er momenteel een vrijstelling is voor het aanvragen van een wateronttrekkingsvergunning buiten de beschermingszones van 10 m^3 per uur. Omgerekend zit je dan op 88.000 kuub per jaar, ontzettend veel en schadelijk voor onze natuur. Wil de gedeputeerde daarover in gesprek gaan met de waterschappen en nadenken over een wijziging van onze omgevingsverordening op dat punt? Graag een reactie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank, mijnheer Ludwig. Dan is nu het woord aan de fractie van de PVV, de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Deze visie voor klimaatadaptatie heeft het effect van klimaatverandering als uitgangspunt, maar neemt klimaatverandering wel 'sec' als oorzaak van verdroging. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen weer en klimaat, heel de klimaatreligie en zeespiegelstijging worden als een gegeven beschouwd. En zijn die klimaatscenario's ook niet overdreven gedramatiseerd? Is het niet veel logischer om zonder klimaatpoeha gewoon rekening te houden met extreme weersomstandigheden, die immers altijd kunnen optreden?
Dit voorstel stelt met name de Natte Natuurparels centraal en kiest als maatregelen voor onder andere het verhogen van de grondwaterstand in gebieden rond die Natte Natuurparels, met alle gevolgen van dien voor agrariërs en omwonenden. Dan krijg je dus hetzelfde als in de Peel rond Helenaveen en Mariapeel met muggen- en wateroverlast voor omwonenden, evenals veel boeren die moeten worden uitgekocht. En dáár zet dit voorstel dan ook op in! Er wordt gesproken over het vanuit stikstof verwerven van gebouwen en dierrechten. Het voorstel is één op één door de nieuwe FvD-gedeputeerde Smit overgenomen van GroenLinksdrammer Grashoff, dus in plaats van 'drain the swamp' laat Forum zich meetrekken in dit klimaatmoeras en in de beleidsmatige sluipmoord op onze boerensector.
In het voorstel is sprake van risico's wanneer werkhypotheses en aannames voor de kosten buiten de Natte Natuurparels een onderschatting blijken te zijn. Het hangt ook samen met een enorme financieringsopgave. Met medefinanciers is er tot 250 miljoen euro nodig. Verder wordt uitgegaan van de Kaderrichtlijn Watereisen vanuit de Europese Unie, waarmee onze boeren nog verder het mes op de keel wordt gezet. Ook wordt een koppeling met de klimaatkolder uit de RES en met EU-subsidies gemaakt. Met dit beleid wordt dus vol ingezet op maakbaarheidsnatuur, klimaathysterie en verstrengeling met de Brusselse eurocraten. Met deze verdrogingsaanpak verdroogt er vooral enorm veel belastinggeld van onze burgers. In plaats daarvan wil de PVV een verdrogingsaanpak die uitgaat van praktische maatregelen, met respect voor onze boeren en omwonenden en met cultuurhistorische methoden in het landschap als uitgangspunt. Daartoe dienen wij enkele moties in.
Tot zover.

Motie M100-2020: Inzet cultuurhistorische methodes bij verdrogingsaanpak
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020 ter bespreking van het Statenvoorstel 31/20 Visie klimaatadaptatie inclusief uitwerking bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant';
constaterende dat:

- in het Brabantse landschap veel overblijfselen van traditionele cultuurhistorische methodes voor waterbeheer aanwezig zijn, zoals oude warandes, vloeiweiden[1], kweekvijvers of weteringen;

overwegende dat:

- onze voorouders met relatief eenvoudige technieken waterbeheer konden toepassen rekening houdend met specifieke factoren in landschap en bodem;
- dankzij deze vorm van lokaal maatwerk het vasthouden van water in het landschap geoptimaliseerd kan worden;
- cultuurhistorische methodes van toegevoegde waarde zijn voor het behoud van erfgoed, natuur en landschappelijke kwaliteit;
- deze traditionele methodes als voorbeeld kunnen dienen voor hedendaagse toepassingen ter bestrijding van verdroging;

verzoeken het college:

- bij de verdrogingsaanpak in te zetten op het gebruik van traditionele cultuurhistorische methodes van waterbeheer;

en gaan over tot de orde van de dag."

[1] Bijvoorbeeld de 19e-eeuwse vloeiweiden bij de Plateaux:
http://natuurtijdschriften.nl/download?type=document;docid=579989

Alexander van Hattem, PVV.

Motie M101-2020: Voorkomen agrarische schade door 'hermeanderen'
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020 ter bespreking van het Statenvoorstel 31/20 Visie klimaatadaptatie inclusief uitwerking bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant';
constaterende dat:

- in het kader van verdrogingsaanpak soms gekozen wordt voor 'beekherstel' door het laten 'hermeanderen' van een beek, die historisch gezien nooit op die manier gemeanderd heeft of zelfs van begin af aan met een rechte loop gegraven is[1];

overwegende dat:

- door hermeanderen water kortstondig langer wordt vastgehouden in een gebied, maar daardoor de afvoercapaciteit van een beek wordt verlaagd. Hierdoor is bij zware neerslag het risico op ernstige wateroverlast op aangrenzende agrarische percelen groter[2];
- beekherstel middels hermeanderen van een oorspronkelijk niet-meanderende beek géén cultuurhistorisch verantwoorde methode is;
- schade aan agrarische percelen moet worden voorkomen;

verzoeken het college:

- bij de verdrogingsaanpak niet in te zetten op hermeanderen van beken die nooit gemeanderd hebben, maar op het zoveel mogelijk vasthouden van water door middel van waterberging op percelen waar geen schade aan agrarische gronden of gewassen optreedt;

en gaan over tot de orde van de dag."

[1] Zoals de Beekloop, onder Westerhoven.
[2] Zoals in het stroomgebied van de Dommel in juni 2016: 'Acute wateroverlast als gevolg van de grote hoeveelheid regen ontstond vooral vanuit de bovenlopen, kleine slootjes en overstortwatergangen, waar het water niet weg kon. Er ontstond daardoor wateroverlast op percelen, door gestremde afvoer op de percelen zelf of door overlopende beken. Voornamelijk agrarische ondernemers dienden samen 310 schadeclaims in bij het waterschap.'
https://www.dommel.nl/mgd/files/feitenrapportage-wateroverlast-juni-2016-versie-maart-2017.pdf

Alexander van Hattem, PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Dan is nu het woord aan de fractie van de PvdA, mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Water uit de kraan, het lijkt nog zo vanzelfsprekend. De vraag is alleen: hoe lang nog? Zeker nu we een derde jaar van droogte kennen, en zelfs een vroege droogte. De vele regen van de winter bracht het grondwaterpeil éven op orde, maar het lijkt alweer lang geleden. Ook met de buien van afgelopen week is het nog steeds niet op orde.
Voor ons ligt het voorstel voor de visie klimaatadaptatie, een aanpak voor robuust waterbeheer en stoppen van verdroging. Kort samengevat gaan we van zo snel mogelijk afvoeren van water naar vasthouden en bergen van water, plus eerlijk verdelen van water in tijden van droogte en tekort. Mooi dat dit college voor de kwaliteit gaat. Goed om te lezen dat robuustheid van onze natuur, in het bijzonder die van de Natte Parels, voorop staat en niet de individuele belangen. Verdroging en watertekort treft ons allemaal. Water is

ook van ons allemaal en daar moeten we zuinig op zijn. Water is het vloeibare goud, het zorgt voor leven. Zonder water kúnnen we niet.
Met de aanpak die voor ons ligt kunnen we instemmen, ook al zijn nog vele onderdelen niet uitgewerkt, waaronder de Regionale omgevingsagenda. Benieuwd wanneer de Staten hiervan op de hoogte worden gesteld. Kan de gedeputeerde dit aangeven?
Positief zijn we ook over de gebiedsbrede aanpak bij de Natura 2000-gebieden, waar de omliggende delen onderdeel van uitmaken. Goed ook de prioritering van de Natte Parels, alhoewel: sommige kun je een beetje droge Natte Parels noemen, en misschien is nu net met de regen de laatste bosbrand in de Peel gesmoord. Hoewel enkele partijen graag een brand in de natuur aangrijpen om de natuur dan maar af te schaffen, laat het rapport van Remkes duidelijk weten dat dit absoluut geen optie is. Niets doen is ook voor klimaatadaptatie geen optie. Goed dat u ook eindigt met "Aan de slag!"
Voorzitter. Wij hebben nog een aantal puntige vragen. Water is van ons allemaal en we moeten zuinig zijn op water. Het voorstel spreekt van zuinig gebruik van water, in het bijzonder van grondwater, voor landbouw en industrie. Daarom zijn wij heel benieuwd naar de latente ruimte in de vergunningen, waar de visie over spreekt, voor het oppompen van grondwater. Hoe groot is die latente ruimte aan kubieke meters in de vergunningen? Wat gaat u met die latente ruimte doen, wetende dat tot 150.000 kuub per jaar grondwater zonder vergunning opgepompt mag worden? Hoe voorkomt u dat die latente ruimte door de toenemende vraag naar grondwater, veroorzaakt door droogte, gebruikt gaat worden, met het risico dat we tekort aan water krijgen voor ons allemaal? Kan de gedeputeerde dat toelichten?
Uw aanpak spreekt van beperken en voorkomen van groei. De landbouw heeft de afgelopen twee jaar twee tot drie keer meer opgepompt. De waterschappen waren hierdoor verrast. Dat geeft zorgen in uw ambitie van vrijwillig geen gebruik maken van die latente ruimte in de vergunning. Om daadwerkelijk te zorgen dat deze latente ruimte niet wordt opgesnoept bij droogte, willen wij nadruk op de bevordering van zuinig gebruik en striktere afspraken dan vrijblijvendheid. Minder watergebruik is beter dan uitgaan van het huidige gebruik.
De aanpak 'water vasthouden' vergt ook een andere natuur en een andere vorm van landbouw. GroenLinks had het daar al over. In de woestijn gaan we ook geen rijst telen. Wat gaat u doen om te voorkomen dat water-slurpende gewassen geteeld worden bij kwetsbare Natura 2000, in het bijzonder bij de Natte Parels? Hoe stimuleert u de boeren tot het telen van andere gewassen die minder water nodig hebben, of tot andere vormen van teelt die verdamping van het kostbare water tegengaat?
Waterschap De Dommel roept boer, industrie en Brabanders op minder water te gebruiken, bijvoorbeeld door het minder besproeien van de gewassen, of het vullen van je zwembad toch maar in een klein badje te doen, dit om grondwater te besparen, want met elke liter die we minder gebruiken besparen we grondwater. In het hele stuk mis ik daarom ook hoe u de inwoners van de steden en de dorpen betrekt bij de aanpak van de verdroging, want we betalen allemaal waterbelasting en dat moet op een eerlijke manier verdeeld worden. Daarom graag een reactie van de gedeputeerde hoe hij bewoners van dorpen en steden betrekt bij deze aanpak.
Het voorstel spreekt van een lage basisprijs voor een bepaalde hoeveelheid gebruik-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft nog één minuut, mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Ik ben bijna klaar. U wilt dit doortrekken naar alle watergebruikers. Wij kunnen ons vinden in dit idee, zeker als dit voor alle gebruikers gaat gelden. Onduidelijk is voor ons waar de grens komt te liggen van die basis, wie dat bepaalt en hoe. Graag een reactie van de gedeputeerde.
Tot slot. Water is het vloeibare goud. Door droogte willen we meer gebruiken, kostbaar water. Laten we met z'n allen zuinig zijn op het water van Brabant en het gebruik eerlijk verdelen.
Tot zover, voorzitter. Volgens mij ben ik nog op tijd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U bent inderdaad nog net binnen de tijd. Ik dank mevrouw Van Dijk. Dan geef ik nu het woord aan de heer Spooren van 50PLUS.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter. Allereerst wil ik even verwijzen naar de bijdrage die wij hebben geleverd bij de bespreking van het bestuursakkoord, waarin wij aandacht hebben gevraagd voor water, in het bijzonder de kosten van waterbeheer bij onze waterschappen en het geld dat daar eigenlijk naartoe zou moeten vanuit de provincie. Nou doet het me goed dat in de visie staat dat we ons gaan inspannen, gericht op veilig, voldoende en schoon water. Dat is mooi, want dat zijn de kerntaken van de waterschappen, dus dat komt dan heel erg goed uit.
50PLUS kan zich in hoofdlijnen vinden in de visie, vooral waar wij lezen, en dat vinden wij heel belangrijk: "Daarom is een omslag nodig. Het is niet langer voldoende om alleen in natuurgebieden water langer vast te houden, maar op veel meer plekken moeten we het watersysteem anders inrichten." Dat is een goeie zet. Lezen we twee regels verder, dan staat er: "Hoewel droogte en verdroging dus vele sectoren raken, werden de effecten het eerste zichtbaar in natuurgebieden." Nou, als het eerste punt waar herkend wordt dat de effecten van droogte zichtbaar worden het argument is om ergens aan te beginnen, dan zou ik zeggen: dan moeten we beginnen bij de boeren, want voordat de natuurgebieden merken dat er droogte is, hebben de boeren al langer last van droogte. Wij herkennen ook dat dit argument niet dragend is voor dit voorstel-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U hebt nog een halve minuut, dus komt u tot een afronding.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ik kom tot een afronding. Wij zien ook dat dit gebruikt wordt om de bestedingen te verdelen, waarbij het grootste gedeelte naar de Natte Natuurparels gaat. Wij vinden dat die verdeling gerechtvaardigd zal moeten zijn aan de uitspraak dat het veel breder moet worden aangepakt. Het kan niet zo zijn dat je op één punt begint en de rest niet in ogenschouw neemt. Je moet tegelijkertijd alle punten oppakken en daarvoor heb je niet alleen te beginnen bij de Natte Natuurparels, maar in de volle breedte aanpakken en het geld en de investeringen dan ook gelijkmatig te verdelen.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mijnheer Spooren. Dan is nu het woord aan de Partij voor de Dieren, de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Klimaatadaptatie als watervraagstuk. Als eerste willen we aangeven dat veilig, voldoende en schoon water niet voor iedereen hetzelfde betekent, en daar zit ook het spanningsveld. Realisatie van de plannen moet plaatsvinden in een serieuze samenwerking met de waterschappen. De waterschappen zullen in dezen over hun politieke schaduw heen moeten stappen, en daarmee refereren we ook aan de geborgde zetels, met ieder hun individuele belangen. Vandaar dat de rol van de provincie in dezen doorslaggevend is. Het is een ambitieus plan en de middelen zijn beperkt. Wij steunen de aanpak, maar we vinden dat we meer moeten sturen op doelen, afspraken en resultaatverplichtingen, en niet zozeer op kaders. Vraag aan het college is of zij bereid is om ook richting de waterschappen meer sturend op te treden.
De natuur kan zelf veel regelen als het gaat om water. Denk aan de meanderende rivieren en beken. Vergroening is een zeer effectieve maatregel in het bestrijden van wateroverlast en hittestress. Daarom is de Brabantse bossenstrategie ook zo belangrijk, met daarin het plan om in tien jaar 40 miljoen bomen te planten. Die 1300 ha nieuw bos is om verschillende redenen heel hard nodig. Kunnen GS aangeven hoe die bosnota geïntegreerd kan worden in de huidige plannen voor klimaatadaptatie?

Het is heel duidelijk dat er andere keuzes gemaakt moeten worden, het is duidelijk dat er nu een gevoel van urgentie is, al of niet gedwongen door de omstandigheden. Het algemeen belang is in deze visie duidelijk gemaakt en in de plannen voldoende uitgewerkt, maar zoals terecht wordt aangegeven: er moet een schepje bovenop. De indicatoren zijn wat dat betreft nog redelijk vrijblijvend, want waar gesproken wordt van 'aanpakken', moet eigenlijk gewoon staan 'realiseren'. Kunnen GS een voorstel doen om de indicatoren meer concreet te maken? Moet er bijvoorbeeld niet eerder gedacht worden aan een resultaatverplichting richting onszelf? Graag een reactie van het college.
Oplossingen worden terecht gezocht in ruimtelijke inrichting en landgebruik. Moet daarbij niet meer worden uitgegaan van het principe 'functie volgt peil', en zou daarom het waterpeil niet meer dan nu in overeenstemming moeten worden gebracht met de doelen van de provincie? En zou het in dat licht niet goed zijn om de peilbesluiten samen met de waterschappen nog eens kritisch tegen het licht te houden? Graag uw reactie alstublieft.
Om de doelen te behalen is een ander landgebruik voor de landbouw cruciaal. Dat erkent u ook. Een ander principe dat daarbij geldt is 'teelt volgt peil'. Het aanpassen van de teelt hoeft niet ten koste te gaan van inkomsten voor de agrariër en ook niet te leiden tot financiële compensatie. Maar onze vraag is wel of de kennis over die teelt, waar die past, voldoende aanwezig is bij de agrariërs. Kan bijvoorbeeld het lectoraat vitale bodem daarin iets voor ons betekenen? Graag een reactie van het college.
We maken ons zorgen over de effecten op de waterhuishouding bij de aanleg van nieuwe infrastructuur, en met name over de effecten op het oppervlaktewater. Kunt u samen met de commissie MER onderzoeken of de factoren voor water meer gewogen mee kunnen worden genomen in de MER-procedure, zodat de waterbelangen beter worden geborgd?
En dan de Kaderrichtlijn Water. In 2027 moeten alle maatregelen uit de Kaderrichtlijn Water zijn gerealiseerd. Dat zijn internationale afspraken waar we al in 2015 uitstel voor hebben gekregen tot 2027. We lopen in ieder geval al jaren achter op het schema-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U hebt nog een halve minuut, mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, dank u wel. Uw verbeterprogramma, pagina 34 van de visie, ziet er prachtig uit, maar we willen dat GS daar ook meer een actieve rol gaan spelen. Wat kunt u daarin doen?
En als laatste, voorzitter, de waterwinning. Het is al eerder genoemd: de afspraken gemaakt met de waterwinbedrijven zijn op dit moment vrijwillig. Kunt u ons garanderen dat u in dezen ook de vinger aan de pols houdt en zult overgaan tot gedeeltelijke intrekking van de vergunningen, als de vrijwillige afspraken niet voldoende effect hebben?
Voorzitter, dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Dan is nu het woord aan de fractie van Lokaal Brabant, de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Voor de visie klimaatadaptatie kunnen wij ons vinden in deze voorliggende visie, en inderdaad: wat goed is, willen we voortzetten. Waar ik even bij stil wil staan is de uitwerking 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'. Lokaal Brabant heeft op 9 november 2018 samen met GroenLinks en de Partij voor de Dieren een motie ingediend voor de verbetering van de sponswerking van onze Brabantse landbouwgronden, en deze is ook door de Staten toen aangenomen. Sponswerking ziet erop toe dat op langere termijn een duurzame oplossing wordt ingezet om het probleem van de verdroging ook goed aan te pakken. De uitwerking van deze motie zien wij niet voldoende terug in deze uitwerking zoals die hier nu voorligt. Kan de

gedeputeerde ons aangeven op welke wijze hij uitvoering wil geven aan deze motie en hoe dit is opgepakt in de voorliggende uitwerking? Dat is de enige vraag die ik hierbij nog wil stellen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Dan dank ik de heer Van den Broek en dan is nu het woord aan de ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik benijd de positie van de gedeputeerde niet, die straks afgerekend wordt op of hij al deze vragen kan beantwoorden en of er wel budget beschikbaar gesteld wordt, want er zijn zoveel detailvragen gesteld, en dat snap ik ook, maar volgens mij is het belangrijkste hier dat we met elkaar volgens mij breed vinden dat we dit aan moeten pakken en dat ook door het nieuwe college dit vraagstuk omarmd wordt. Tegelijkertijd: makkelijke oplossingen zijn er niet. Ik woon zelf niet in een gebied dat met verdroging te maken heeft, maar in een gebied dat een delta is. Wij hebben in maart voor het eerst de doorstroming van de Noordwaard gehad. Toen Nederland helemaal onder water stond, werd het water daarin afgevoerd en zijn er tal van projecten in West-Brabant uitgevoerd om te zorgen dat de hoogwaterproblematiek ook aangepakt wordt. Er is maar één manier om dat aan te pakken, en dat is om dat Deltaprogramma gebiedsgericht en met draagvlak voor alles en iedereen te doen. We hebben daar te maken gehad met een vraagstuk dat je niet zomaar even met een paar maatregelen oplost, maar waar echt tijd voor nodig is en wat we gezamenlijk moeten doen, ook met de waterschappen en alle andere partijen. En daar wil ik eigenlijk de hele Staten toe oproepen: dat we die gezamenlijkheid daarin oppakken. En aan de ene kant zal het zijn dat je wat moet geven en aan de andere kant dat je wat moet nemen.
Waar ik me ook over verbaas, voorzitter, dat is hier ook een aantal keren gezegd, dat is over de waterwinningen. Want hoe kan het eigenlijk dat we in Brabant problemen hebben met de waterwinning, terwijl we vanuit Brabant heel Zuid-Holland daarin voeden, dat wij vanuit de Afgedamde Maas het hele duinengebied in Zuid-Holland infiltreren met Brabants water, daar een prachtige natuur ontwikkelen, en dat we dat in Brabant niet voor mekaar krijgen? Dat we met Evides heel het zuiden van Zuid-Holland van drinkwater kunnen voorzien, vanuit enorme bekkens in de Biesbosch, en dat we tegelijkertijd in Brabant niet voor onszelf ook kunnen zorgen voor voldoende drinkwater en voldoende ander water?
Dat brengt me op het tweede punt: ja, er moeten gebiedsgerichte maatregelen genomen worden, maar tegelijkertijd liggen er volgens mij ook nog zoveel mogelijkheden om te kijken van "wat is er nog meer mogelijk?", en kunnen we, wat we voor Zuid-Holland betekenen, ook niet voor Brabant betekenen? Daar wil ik het college toe uitdagen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Excuus, mijnheer Vreugdenhil, interruptie de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, ik vind het toch vrij intrigerend wat de heer Vreugdenhil hier stelt over ons water dat naar Zuid-Holland gaat. Hij heeft het dan over de Afgedamde Maas en dergelijke, waar het water wordt afgetapt. Maar een groot deel van het water stroomt gewoon via de rivieren en via de waterlopen richting Zuid-Holland. Hoe ziet de heer Vreugdenhil het dan voor zich om dat water hier allemaal vast te houden? Moet dan van Altena bijvoorbeeld één groot stuwmeer worden gemaakt? Is dat de oplossing die de heer Vreugdenhil voor ogen heeft?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Van Hattem, hier ga ik een filmpje van maken en dat zal ik in Altena eens laten zien, want ik denk dat u dan weinig vrienden meer over heeft in Altena. Nee, wat we bijvoorbeeld met de Afgedamde Maas doen, is: met een grote pijpleiding wordt daar al het water voor het

duinengebied geïnfiltreerd, waardoor daar drinkwater van gemaakt wordt. Ik heb me weleens afgevraagd: waarom is dat niet mogelijk bij de Brabantse Wal, waar we dezelfde vraagstukken daarin hebben? Ik heb de oplossing niet, maar volgens mij kunnen we ook op die manier creatief nadenken en kijken hoe we ook voor drinkwater, en hetzelfde geldt voor BrabantWater die volop grondwater oppompt, terwijl we bijvoorbeeld in de Biesbosch enorme waterbekkens hebben die we ook kunnen gebruiken. Kunnen we niet ook op een, nou, ontspannen manier nadenken van welke drinkwaterbedrijven welk drinkwater daarin leveren? Volgens mij is daar ook nog heel veel winst te halen. En dat soort zaken vind ik hier niet in, die mis ik hierin, en ik zou graag ook daar nog eens een keer wat breder willen kijken, en als we dan toch een visie mogen vragen van het college, ook daar eens een visie over hebben van of we dat soort zaken er ook niet in mee kunnen nemen.
En dan een laatste punt, voorzitter. Als we het hebben over diep, breed en rond kijken in de omgevingsvisie, is dit volgens mij nou net het vraagstuk dat we op die manier aan kunnen pakken. Dus laat dat ook de uitdaging zijn van de uitwerking van de omgevingsvisie straks ook naar een verordening, waarin we die verdroging ook op die diepe, brede en ronde manier met elkaar vorm kunnen geven. Laten we daar gezamenlijk aan werken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Ik dank de heer Vreugdenhil. Dan is nu het woord aan het college, de heer Smit.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Ik wil eigenlijk twee dingen voorstellen. Ik wil het een en ander neerzetten, waarmee ik denk heel veel van uw vragen al te kunnen beantwoorden, en eventueel daarna om een schorsing vragen, om nog wat meer specifieke vragen die ik dan wellicht nog niet beantwoord heb, even op een rij te zetten, dus in tweeën te delen. Als u mijn verhaal hoort, herkent u wellicht ook de volgorde waarom ik dit zo vraag.
Als we de afgelopen weken bekijken, dan is er ongelooflijk veel gepubliceerd over droogte en verdroging. Daarnaast hebben we de afgelopen weken ook gezien hoe er weer rubberbootjes in de straten dobberden omdat er enorm veel wateroverlast was. Kortom, de kranten hebben er bol van gestaan en klimaatadaptatie is een actueel en urgent onderwerp.
In uw bijdragen hebt u over het algemeen grote betrokkenheid getoond bij dit onderwerp en ik constateer op hoofdlijnen ook eensgezindheid in wat u vraagt van GS. Dat doet mij deugd. Als ik het dossier heel kort zou moeten samenvatten, dan zou ik het een dossier noemen waarin sprake is van omdenken. We hebben ons eeuwenlang bekwaamd in het afvoeren van water en nog niet zo lang zijn we kennis aan het ontwikkelen over hoe we water kunnen vasthouden. Heel veel van de vragen gaan daarover.
Ik beschouw het als een luxe dat ik van mijn voorganger een dossier heb gekregen dat hij zo voortvarend heeft opgepakt. Ik ga dat zo meteen nog wat verder toelichten. Het resultaat is datgene wat u eigenlijk vandaag hebt voorliggen. Sommige mensen hebben er een aanvulling op, of wat kritische opmerkingen, maar feitelijk heeft het vorige GS dit zo naar u toe gebracht. Het is misschien niet gebruikelijk, maar ik wil echt mijn complimenten overbrengen aan mijn voorganger. Het is een goed stuk, waar ik, maar ook het college, mee aan de slag kan. We hebben het niet voor niets ook zo verwoord in het bestuursakkoord. Wat ik gedaan heb, en dat is eigenlijk een antwoord op heel veel van uw vragen, is: ik heb gekeken hoe Rik Grashoff de communicatie is gestart, om te kijken of hij in een andere relatie kon komen tot belangrijke partners, de waterschappen, maar ook een ZLTO en de Brabantse Milieufederatie sloten aan, kortom, alle belangrijke partners, BrabantWater niet te vergeten. Ik heb als een haas daar vervolg aan gegeven en in de afgelopen vier weken een aantal gesprekken gevoerd met de partners individueel, maar ook als groep. In het tweede gesprek, waar ze van tevoren nog een voorbereiding samen op hebben gedaan, hebben zij aangegeven collectief hun verantwoordelijkheid te willen pakken en dat verder te willen uitwerken in een roadmap, waarin ze voor de komende maanden/jaren gezamenlijke acties willen uitwerken. Ik vind dat een

doorbraak in de manier van werken ten opzichte van elkaar. Wat eigenlijk gebeurt, is dat de opdrachtgever/opdrachtnemer-relatie, die je vaak als een provincie naar waterschappen en waterschappen weer naar derden neerzet, doorbroken wordt en alle kennis en middelen bij elkaar op één tafel komen om de juiste beslissingen te kunnen nemen. Dat is ook een randvoorwaarde als wij met rendement de gebiedsgerichte benadering tot succes willen maken, en daar wordt nu invulling aan gegeven. Ik zou bijna zeggen: het besluit dat u gevraagd wordt, wordt u uit handen gerukt door de belangrijkste partners, die staan te popelen om ermee aan de gang te gaan. Niemand om ons heen is niet doordrongen van de noodzaak die er ligt rondom de verandering in het klimaat. Dat is eigenlijk vanuit de stand van zaken nu zoals het loopt. De eerstvolgende bijeenkomst om die roadmap verder met elkaar uit te werken, is 1 juli al – ik vermeld dat gewoon, om u mee te nemen in de lijn waarin we zitten –, om dan te kijken of we in 2020 al concrete maatregelen kunnen nemen. De ambitie is uitgesproken door partijen om dat al te doen, kleine maatregelen alvast zichtbaar te maken, omdat men ervan overtuigd is dat we de Brabander moeten meenemen in het proces. Als professionals/partners, zoals ik ze net benoemde, zijn zij ook op weg om de gemiddelde Brabander mee te nemen in het probleem dat wij gezamenlijk hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van mevrouw Van Kessel, D66.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had eigenlijk een verduidelijkende vraag. Goed dat u een datum noemt wanneer u de roadmap gaat bespreken, maar wat staat er dan eigenlijk in zo'n roadmap, en waar moet ik precies aan denken? Kunt u daar iets meer inhoud aan geven?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Daar kan ik in deze fase op antwoorden dat in de road map het plan moet komen van uitvoering ten opzichte van elkaar, wie wat doet, in welke volgorde, en waarmee ook oude standpunten die er vanuit het verleden waren, en zelfs ook in afspraken zijn vastgelegd, bespreekbaar worden ten opzichte van elkaar. Ik heb daar zelf niet veel in hoeven inbrengen, zij waren zelf doordrongen van het feit dat ze er samen aan moesten gaan werken. Ik deel deze stand van zaken, zoals die er nu vandaag ligt, met het perspectief dat zij de komende weken dat verder willen uitwerken. Ik heb op de flip-over zien staan hoe ze dat voor zichzelf uitgetekend hebben en ze zijn nu met de uitwerking bezig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja dank u wel. Dat was een samenvatting van wat de partners gaan doen, maar waar ik naar op zoek ben zijn uw eigen acties. Wat gaat ú doen in dezen?

De heer **Smit** (GS, FvD): Aansluiten doen wij dan met name vanuit de middelen die nu gevraagd worden. We hebben ongeveer 10% van het budget van de 33, om daarmee te versnellen en eventueel capaciteit te leveren, dus op de behoefte aan te sluiten die de partners hebben om snel hun doelen te halen. Wat dat betreft is dat, zoals ik al eerder zei, de rol van een provincie niet in een opdrachtgevende rol, maar aanvullend kijken dat wat nodig is. Dat is feitelijk ook de aanpak als we praten over een gebiedsgerichte aanpak, namelijk analyseren wat nodig is en dan de instrumenten die daarvoor nodig zijn bij elkaar brengen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Voldoende, mevrouw Van Kessel? Ja, derde interruptie, u heeft het woord.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Dank u, voorzitter. Ik hoor vooral dat we dan de middelen, de flappentap, beschikbaarstellen. Heb ik dat goed begrepen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ik denk dat we het beeld van de flappentap hiermee verlaten. Een flink deel van de middelen die u nu worden gevraagd, worden ingezet om de gebiedsgerichte benadering invulling te geven, zoals ik al zei, en 10% hebben we om eventueel die versnelling, die we zo graag willen met elkaar, vorm te geven. Mocht er een capaciteitsprobleem zijn bij de waterschappen om iets te gaan realiseren, dan zouden wij dat in afweging tot uitvoering kunnen brengen. Dus het oude beeld van de flappentap, die past bij de opdrachtgevende rol, verlaten we. Uiteindelijk zal dat ook veel meer rendement aan geld geven. We hebben in de gebiedsgerichte benadering ook de problematiek rondom stikstof, waar ook middelen zijn, we hebben vanuit natuur een aantal middelen, die proberen we in de gereedschapskist te brengen, maar elk gebied heeft z'n eigenheid, dus de mix waarin middelen moeten worden ingezet kan alleen maar bepaald worden na een goede vorm van analyse. Daarom is vragen om verduidelijking van budgetten en het vastzetten van budgetten niet passend bij de gebiedsgerichte benadering, omdat we verfijnd met elkaar moeten kijken dat wat nodig is per gebied.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, we hebben een aantal interrupties. De eerste die het aangaf was de heer Spooren, die krijgt dadelijk als eerste het woord, dan de heer Van der Wel, vervolgens mevrouw Van Dijk, en ik geloof dat de heer Van Hattem ook behoefte had, dan is daarna de heer Van Hattem. Ik wil ook de gedeputeerde vragen om te proberen zo kort en bondig mogelijk te antwoorden, gezien de grote agenda van vandaag. Dan is nu het woord ten eerste aan de heer Spooren, 50PLUS.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter. Hoor ik de gedeputeerde zeggen dat de opsomming van beschikbare middelen die in de tabel staan van het raadsvoorstel, op pagina 6, dat hij die flexibeler wil inzetten dan daar genoemd is en inderdaad te willen kijken naar een bredere aanpak, en als inzet van die middelen op andere gebieden nodig is, die ook daar in te zetten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ja, dat moet u zo zien. Waarom die indeling nu zo is gemaakt, is omdat wij ook in overleg zijn met andere partijen om cofinanciering te krijgen. Dus we hebben het zo ingericht, maar in principe kijken we vanuit de gebiedsgerichte benadering wat nodig is. Door het nu rigide vast te stellen in budgetten per onderdeel doen we onszelf tekort en dan hebben we niet de flexibiliteit om de inzet te doen die nodig is binnen de gebieden die we analyseren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, voldoende voor de heer Spooren zo te zien. Dan is nu het woord aan de heer Van der Wel voor zijn interruptie.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Laat ik beginnen met te zeggen dat wij heel enthousiast waren over het voorstel, maar dat beginnen we nu een beetje te verliezen, een dat kan ik ook toelichten, voorzitter, aan de gedeputeerde. We hadden nu een gedeputeerde verwacht die gaat vertellen dat we gaan aanpakken. Dat is de kern van de nota en volgens mij had de gedeputeerde dat ook beter moeten zeggen, of dat gaat hij nog doen. Maar nu met z'n allen rond de tafel gaan bakkeleien en koffiedrinken, ja, ik denk dat we meer sturend moeten gaan optreden als provincie, want ik zie in de kaarten heel duidelijk wat ons te doen staat, en ik zie ook dat in het verleden dingen zijn blijven liggen, juist

vanwege allerlei politieke belangen en andere belangen. Ik denk dat we als provincie meer aan het stuur moeten gaan zitten. Is de gedeputeerde dat met mij eens?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel. Dan heb ik naar u toe niet het goede beeld neergezet. Wat er nu gebeurt, is dat vanuit de urgentie en het gedeelde belang dat men met elkaar ziet, men oude stellingen wil verlaten. U had het over politieke afwegingen: die worden verlaten en het gemeenschappelijke doel met elkaar om tot resultaat te komen staat nu voorop. Men heeft elkaar beloofd, ook wij als provincie mee aan tafel, en dat was in maart en in april, om concreet tot uitvoering te komen. Men zoekt nu concreet de weg om dat te kunnen doen. En als men de komende weken wil kijken wat we in dit jaar nog kunnen realiseren, gewoon naar buiten kijkend en de urgentie ziend, dan hebben we volgens mij iets bereikt en worden oude stellingen verlaten. Dus wat dat betreft ben ik het totaal niet met u eens.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zie de heer Panhuizen. Is dat een interruptie op dit punt, of wilt u aansluiten in het rijtje van interrupties dat er nu aankomt? U sluit aan in het rijtje, oké, ik noteer uw naam. Dan kijk ik nu even naar de heer Van der Wel. Ja, u wilt graag reageren. Ga uw gang.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dat is goed, dat de gedeputeerde het niet met mij eens is, want dat betekent dat hij wel de passie heeft om dit aan te pakken. Wij hebben een aantal vragen gesteld en ik neem aan dat de gedeputeerde daar nog op terugkomt, en dat gaat ervan uit dat wij als provincie volgens mij wel duidelijk in beeld hebben wat er moet gebeuren, als ik die kaarten zie, als ik de gebieden aangewezen zie en wat daar moet gebeuren aan waterstanden, et cetera. Het gaat er nu om: hoe gaan wij als provincie die belangen, die belangrijk zijn, ook voor klimaatadaptatie, borgen, zodat we uitkomen daar waar we moeten zijn, namelijk wat u hier schrijft in de nota?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, de gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Vanuit de gebiedsgerichte benadering vindt nu de analyse plaats wat per gebied moet gebeuren. Ik stel voor, want het zijn een aantal vragen die ik herken, dat u graag meegenomen wilt worden- Laten wij u kort op de bal meenemen in het proces van waar en hoe we geld gaan uitgeven en welke stappen we in de uitvoering zetten. Ik zal dat graag doen via een aantal Statenmededelingen. Ik heb het beeld dat er enige traditie is dat dat niet te frequent is, maar u mag dan van mij verwachten dat ik u op de verzoeken die u doet met enige regelmaat zal informeren over de voortgang. Als u dan ook kijkt wat het eigenlijk fysiek betekent bij ons in de samenleving, hier in Brabant, dan kunt u ook daaraan zien welke maatregelen we gaan treffen, want die zijn natuurlijk erg zichtbaar, die we met elkaar willen gaan treffen. Daarnaast: de waterschappen zijn acties gestart. Het motorkapoverleg van De Dommel was een aanzet om te beginnen, om samen ook met een BrabantWater de Brabander mee te nemen op het thema. Eigenaarschap van het probleem dat we hebben met elkaar is een belangrijk punt. Het heeft ten aanzien van bodemkwaliteit betekenis, maar ook ten aanzien van de asset water, en dat willen we collectief gaan neerzetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Momentje, ik zie de heer Ludwig. Gaat dat over een interruptie hierop, of- Ja? Oké. Dan heeft u kort het woord.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, voorzitter. Ik probeer de gedeputeerde goed te begrijpen over de middelen die beschikbaar worden gesteld. De indruk wordt gewekt dat we beginnen met een carte blanche en

volgens mij is het voorstel niet zo. Dus ik verzoek u te verduidelijken wat u daarmee precies bedoelt, omdat ook al wel een aantal prioriteringen in de stukken is aangegeven, of dat we ook de Natuurparels en de budgetten daarvoor vaststellen. Dus misschien nog een verduidelijking daarop van de gedeputeerde. En als daarvan wordt afgeweken, zou ik daar wel als Staten over geïnformeerd willen worden waarom dan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): We hebben nu een bepaalde indeling en als we daarvan gaan afwijken, dan is dat omdat uit de analyse in de gebiedsgerichte aanpak blijkt dat dat noodzakelijk is. Dus dan zal u dat transparant worden duidelijk gemaakt. Daarin nemen we u dan ook mee. Als we kijken naar dat wat vandaag gevraagd wordt: er zijn in de afgelopen jaren, 2016-2021, behoorlijk middelen ingezet, waarvan nu de erkenning is dat nog niet alles is besteed. Maar vaak gaat het dan wel om projecten waarbij de middelen al gealloceerd zijn. Dat zijn met name projecten in de Natte Parels. De verbreding die we voorstaan is nou juist om in de nabijheid van, dus in de omgeving, ook te gaan ingrijpen. Daar worden aanvullende middelen voor gevraagd. Dat betekent ook dat we daarmee onze doelen wel kunnen gaan halen, door die verbreding, zoals we dat beschouwen, en ons niet daarom beperken tot alleen de Natte Parels.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Ik kijk nog eventjes naar de heer Van der Wel, die volgens mij geen behoefte heeft om nog een keer te reageren. Prima. Dan is nu mevrouw Van Dijk. Ga uw gang.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Door uw verhaal ben ik een beetje in verwarring geraakt, want wij gaan vandaag over de visie en allerlei aanpakken besluiten en u komt nu in één keer met een roadmap aanzetten. Ik ben benieuwd hoe die verhouding tot elkaar ligt. Mijn tweede vraag, ook door D66 gesteld, is: wanneer komt u dan met die roadmap? Want stel dat wij nu iets beslissen en u komt over twee weken met een ander besluit, waarom nemen we dan dit besluit nog?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): De relatie tussen de roadmap en het stuk dat hier voorligt is dat u een aanpak vraagt om concrete verdroging aan te pakken. De roadmap geeft aan hoe we dat ten uitvoer gaan brengen, dus is de vertaling naar acties, samen met onze partners, om dat te halen wat hier in de nota wordt voorgesteld.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel. En wanneer komt die roadmap? Ik ben heel blij met wat u allemaal vertelt, maar aan de andere kant hebben we ook behoefte aan concreetheid. Dus wanneer komt die en had dat niet samen gekund, zeg maar?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde. Ik weet niet of hij daar nog een antwoord op wil geven?

De heer **Smit** (GS, FvD): Nou, het is eigenlijk meer de concrete vraag 'wanneer?' Ik wil dat eigenlijk gaan communiceren naar u net na de zomer, om dan al die stap te zetten. Want we hebben 1 juli een belangrijk gesprek, waarin we dingen concreet proberen te maken en op papier te krijgen, dus als ik dan 'net na de zomer' zeg, dan is dat om ons het comfort te geven om daar een slag in de uitwerking bij te maken. Mocht

er een kink in de kabel zijn, om wat voor reden dan ook, die ik nu niet kan overzien, dan neem ik u daar ook gewoon in mee. Ik wil u graag deelgenoot maken en houden van het proces waar we nu vol in zitten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Afdoende mevrouw van Dijk? Prima. Dan is de heer Van Hattem. Ga uw gang.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zijn voorganger uitgebreid bedanken, maar ik vraag me toch af of het niet vooral een knieval is naar zijn voorganger, want als hij zelf dit stuk van voren af aan geschreven zou hebben, zou deze gedeputeerde er dan ook voor gekozen hebben om te kiezen voor die verbreding van de Natte Natuurparels, waarvoor boeren moeten worden uitgekocht, onteigend misschien zelfs wel, en waardoor overlast ontstaat in de omgeving door hogere waterpeilen? Die verbreding: is dat nou echt de intrinsieke keuze van dit college? Had u zelf die keuze ook gemaakt als u zelf een nieuw beleid had opgetuigd?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): We hebben een opdracht en dat wat gedaan moet worden, moet daarvoor komen. Wat ik zeer interessant vond, is de andere houding ten opzichte van elkaar, partners en de provincie, niet meer in die opdrachtgevende/opdrachtnemende rol, maar kijken hoe je in een andere verhouding sneller resultaat kunt halen. Dat spreekt aan, want dat geeft aan dat we dan meer rendement hebben, maatschappelijk, maar ook in geld. Dat mag u verwachten, omdat we dan precies doen dat wat gevraagd is. Door het te verzuilen en, zeg maar, te verschotten: het gaat er hier om dat we zoveel mogelijk ontschot de inzet doen op dat wat nodig is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ja, dat wat nodig is, is natuurlijk ook afhankelijk van hoe u het zelf invult, de manier waarop. Nu neemt u het beleid van de voorganger een op een over-

De heer **Smit** (GS, FvD): Sorry, voorzitter, mag ik? Hoe *wij* het inzetten, nee, het gaat erom: de kennis en expertise zit bij de waterschappen, bij BrabantWater, bij de ZLTO, en wij vragen inspanningen van ze, wij vragen van ze om in beweging te komen, dus denkende vanuit die opdrachtgevende rol halen we nooit het resultaat dat we vragen. Bovendien zijn we op zoek naar draagvlak en draagvlak krijgen we als we zo partijen benaderen. Je kunt dwingend proberen te zijn, maar dat dwingen kunnen wij ver voorkomen door deze aanpak te kiezen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Even twee dingen. Ten eerste, mijnheer Smit: op het moment dat u wilt spreken, dan spreekt u via de voorzitter. Ten tweede: op het moment dat de heer Van Hattem nog in zijn interruptie zit, is het niet gebruikelijk dat u dan vervolgens hém interrumpeert. Dus in het vervolg ga ik de heer Van Hattem zijn verhaal laten doen en vervolgens krijgt u via de voorzitter het woord en mag u reageren. Ik zie in de tussentijd dat ook mevrouw Van Dijk haar hand opsteekt. Gaat dat om een interruptie hier weer op? Oké, dan laat ik eerst Van Hattem even reageren en dan mag u daarna reageren.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter, en dank ook voor de toelichting van de gedeputeerde. Zijn enthousiasme is in ieder geval goed om te horen. Maar het punt is eigenlijk: hij heeft het over draagvlak, hij heeft het over de maatschappelijke partners erbij betrekken en dat de kennis bij andere organisaties zit, maar de provincie voert ook eigenstandig natuurbeleid. Daar is dit ook een onderdeel van, ook met die

Natte Natuurparels. En u heeft het over de partners erbij te betrekken en over draagvlak, maar hoe groot is het draagvlak bij de omwonenden en bij de boeren rond die Natte Natuurparels in die gebieden waar het beleid verbreed gaat worden? Worden die er ook bij betrokken en wordt daar ook expliciet geluisterd naar hun wensen en hun zorgen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Dan wil ik graag antwoorden. Ja, die zitten aan tafel, want de ZLTO zit aan tafel, de grote terreinbeheerders zitten aan tafel in de maatregelen die we samen nemen. Dus als u ervan uitgaat dat de ZLTO op dat moment de boeren in het gebied mee vertegenwoordigt, dan zitten zij aan tafel. In de slag naar uitvoering zitten ze individueel concreet aan tafel, want dan wordt gekeken wat gedaan moet worden. Dus als u vraagt: zijn ze vertegenwoordigd? Ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, omdat de heer Smit u onderbrak, gun ik u nu deze interruptie nog. Een beetje vreemde situatie, maar ga uw gang, kort alstublieft.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, kort. Het punt is: ze zitten aan tafel, maar als dat via belangenorganisaties is, waarbij ook lang niet iedereen aangesloten is, dan is het wel heel indirect. En ik dacht juist dat dit college naar de mensen zelf toe wilde en niet pas in de uitvoeringsfase, als het beleid er al ligt, als de plannen er al liggen, en dan pas aan de deur wordt geklopt van: kunnen we u nog eventjes uitkopen, of onteigenen? Nee, men moet aan de voorkant om de tafel zitten. Kijkt u ook naar dat draagvlak aan de voorkant bij het maken van beleid?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw punt is helder. De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Daar waar het fysiek mogelijk is, zullen we er gewoon zijn. We hebben afgesproken, zeker in deze tijd: veel in dit gebouw zijn heeft geen zin en het moet toch daar gebeuren, dus ja, ik ben al op werklocaties geweest, om gewoon te kijken wat er precies aan de hand was, en dan zullen we het ook doen in voorkomende gevallen. Die bereidheid is er.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Dijk, u wilde nog op dit punt interrumperen?

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde spreken over andere verhoudingen van alle partners, BrabantWater, de waterschappen en ook de provincie. Ik ben heel benieuwd of BrabantWater misschien mee gaat helpen in het verwerven van gronden, omdat ze, zeg maar, meer behoefte hebben aan water daarin. Kunt u mij daarin meenemen, hoe dat proces nu werkt, die andere verhoudingen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, het woord is aan de gedeputeerde, maar wel graag kort en bondig.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Er zijn van dit soort processen op dit moment in opstart, maar ik kan daar geen concrete uitspraak over doen, omdat dat vertrouwelijk is, en dan zou het langs deze route het proces kunnen verstoren, maar dat is concreet aan de orde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Wanneer kunt u daar dan wel uitspraken over doen, of op welke wijze? Want het is toch wel heel interessant wat u allemaal wilt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel. Als die onderhandelingen zijn afgerond, kan daar zeker melding van worden gemaakt. Over die successen zullen wij u zo snel mogelijk informeren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. We hadden nog een interruptie van de heer Panhuizen- Is niet meer nodig? Prima, dat is dan weer het voordeel van zo'n lang rijtje interrupties. Dan kan de heer Smit nu zijn betoog vervolgen.

De heer **Smit** (GS, FvD): Zoals aangekondigd, zou ik dan nu graag een kleine schorsing willen, om een aantal van de specifieke vragen even te ordenen en te kijken waar een bundeling in de beantwoording kan plaatsvinden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Het is sowieso alweer even geleden dat u de benen mocht strekken en even naar het toilet kon. Dus dit is sowieso een goed moment voor een schorsing. We schorsen de vergadering tot vijf uur.

Schorsing (16.47-17.02)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dames en heren. We doen het Brabants kwartiertje, zoals altijd, eer aan, maar ik wil toch graag weer beginnen. Dus ik verzoek u uw plaatsen in te nemen. Mijnheer Philippart, wilt u ook uw zetel innemen. We gaan aan de slag. Vooraf wederom een huishoudelijke mededeling. We gaan om half zeven schorsen voor de dinerpauze. Het is ons helaas niet gelukt om vóór de dinerpauze klaar te zijn, schatten wij zo in, dus we plannen hem vast in, dat is ook voor de catering wat makkelijker: half zeven gaan we dus schorsen voor de dinerpauze. Dan weet u dat vast. Tot die tijd hoop ik dat we snel door kunnen en het zal van het tempo afhangen of wij het volgende agendapunt ook nog kunnen behandelen voor die tijd, of niet. We gaan nu voorspoedig aan de slag en dan geef ik graag weer het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Zoals ik al aangaf, heb ik in mijn eerste uitleg van de aanpak best veel vragen al meegenomen, maar ik wil er toch nog een aantal specifiek benoemen, en daar graag op antwoorden.
De SP heeft een vraag neergelegd waarin uitdrukkelijk een relatie wordt gelegd tussen klimaatadaptatie en -mitigatie. Beide zijn belangrijk, maar dit voorstel gaat over klimaatadaptatie.
GroenLinks: teelt volgt peil, of andersom. Mee eens. Ten aanzien van de grondwatervergunningen en het beregeningsbeleid zijn we nadrukkelijk in overleg met het waterschap, de landbouw, de natuur en de drinkwatersector, en dit gaat uiteindelijk landen in het Regionaal waterprogramma-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft een interruptie van de heer Swinkels, SP. Ga uw gang.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter, want ik kan natuurlijk weinig met een antwoord dat zegt dat beide bestaan. Ik heb aangegeven het enorme belang van de relatie tussen zowel het aanpakken van de klimaatverandering op zichzelf, omdat, als we dat niet doen, terwijl we ondertussen proberen een bepaalde finish te bereiken, laat ik de finish voor onze ogen als het ware zien opschuiven. Dus ik zou toch graag daar

een wat specifiekere reactie op willen. En nota bene daarnaast dan ook erkent deze gedeputeerde dat het dus mensenwerk is waardoor het klimaat verandert.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Swinkels, ik snap uw vraag, maar tegelijk ben ik hier ook om de orde enigszins te bewaken en dit voorstel gaat echt over klimaatadaptatie. Dus een fundamentele discussie over of klimaatverandering bestaat, en of dat door menselijk toedoen is of niet, kan ik niet toestaan. De verhouding klimaatverandering tot klimaatadaptatie, waar u in het begin over begon, is net nog wel binnen de orde. Dus ja, ik geef de gedeputeerde de kans om te antwoorden en u kunt daarna in uw tweede interruptie wellicht uw vraag nog wat aanscherpen.

De heer **Swinkels** (SP): Met alle respect, voorzitter, maar ik heb duidelijk aangegeven wat de relatie is. Bovendien staat in de visie een aantal maatregelen die genomen zouden kunnen worden ten behoeve van die klimaatmitigatie en ik vraag of de gedeputeerde dat wil bevestigen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nogmaals, mijnheer Swinkels: ik snap 'm en u snapt ook waar voor mij eventjes de lijn ligt, die lastig is in dit geval. Ik wil geen brede discussie hier over klimaatverandering. U relateert hem nu specifiek aan wat er in het stuk staat, dus binnen dat kader vraag ik de gedeputeerde te reageren.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Als ik iets te kort was door te zeggen dat beide belangrijk zijn, ik wil ook wel aangeven dat er een relatie ligt tussen beide.
Dan wil ik eigenlijk mijn vragenbeantwoording vervolgen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Sorry, nog een reactie daarop van de heer Swinkels. Ga uw gang.

De heer **Swinkels** (SP): Ik blijk misschien dan wel drie keer te moeten reageren, maar kan de gedeputeerde – dan zal ik het maar heel specifiek maken – bevestigen dat, zoals in de visie staat, klimaatmitigatie opgelost kan worden onder andere via de energietransitie en de circulaire economie? Is dat honderd procent bevestiging door deze gedeputeerde?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ik kan mij voorstellen dat beide behulpzaam kunnen zijn om het probleem rondom mitigatie op te pakken. Daar kan ik me wel iets bij voorstellen, ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Afdoende voor de heer Swinkels. Ik laat de gedeputeerde vervolgen- Mevrouw Van Kessel heeft ook een interruptie hierover. Ga uw gang.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, ik had toch even een interruptie over dit onderwerp. Mijn vraag is aan de gedeputeerde: staat u honderd procent achter alle stellingen die in de klimaatvisie die voorligt staan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Wij hebben dit voorstel naar u toe gebracht niet vanuit het gegeven dat we het er niet mee eens zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Kunt u hier gewoon ja of nee op zeggen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Het antwoord is dan ja, als u dat niet hebt kunnen afleiden uit mijn antwoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan kan de gedeputeerde vervolgen met zijn verhaal.

De heer **Smit** (GS, FvD): Even kijken waar we nu zijn-
Ten aanzien van de verwachte beperking ten aanzien van onttrekkingen: in de jaarrekening 2019 geven wij daarop het antwoord, dus dat gaat nog komen.
Ten aanzien van de door GroenLinks gestelde vragen met betrekking tot het beregeningsbeleid in Peelvenen: er loopt een gebiedsproces met betrokken partners. Uiteraard willen wij u meenemen en informeren hoe het overleg daarmee gaat.
Een verduidelijking rondom de provinciale stresstest, dat is geen momentum, maar feitelijk een continue monitoring, en niet even één keer een test doen. Dus we willen daar een soort monitoring van maken, waardoor we meer gegevens krijgen en nadrukkelijker kunnen volgen wat er aan de hand is.
De Partij van de Arbeid heeft een vraag gesteld met betrekking tot de slurpende gewassen. We gaan rondom de kwetsbare natuurgebieden aan de slag met de verbrede aanpak, dus een combinatie van water-, natuur-, stikstof- en landbouwopgave. Daarmee gaan we op zoek naar mogelijkheden om de landbouw zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de overige opgaven. Feitelijk is dat in het uitgelegde overleg, waar ik u al nadrukkelijk op heb gewezen, onderdeel binnen de afwegingen die men maakt.
Het betrekken van inwoners in dorpen en steden bij de opgaven die we hebben gaat nadrukkelijk gebeuren, campagnematig, zoals daar al met de partners over is gesproken, en als provincie sluiten wij daarop aan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. U geeft aan dat u een afweging maakt bij de beantwoording van de vraag over de waterslurpende gewassen. Ik ben heel benieuwd hoe die afweging plaats gaat vinden en op welk kader dat gebeurt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde kon uw vraag niet verstaan. Kunt u hem wellicht nog ietsje harder herhalen, alstublieft?

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Ik zal even harder praten. U geeft aan dat u in het overleg de afweging van de water-slurpende gewassen, hoe u dat gaat aanpakken. Ik ben heel benieuwd hoe u die afweging maakt, welk kader, hoe u dat doet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Primair is dat natuurlijk een afweging die de landbouw zelf maakt, gezien de problemen waar ze tegen aanlopen. Wat ik waarneem, is meer directe herkenning wat de omgeving nu voor mensen betekent, voor iedereen betrokken, en dat men daarom ook bereid is om tot heroverwegingen te komen. Iedere ondernemer – een landbouwer is ook een ondernemer – gaat niet zijn

hoofd blijven stoten, maar gaat nadenken over oplossingen voor zijn continuïteit. Een van de oplossingen kan zijn een heroverweging te maken ten aanzien van de teelt. Dus primair ligt daar het proces.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): U heeft het over de landbouw-heroverweging, maar u heeft het ook over al die partijen in uw verhaal. Hoe komt u nu samen tot die heroverweging en hoe komt u op een gegeven moment tot een dwingend besluit daarin?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Op dit moment zitten partijen aan tafel om samen afwegingen te maken. Wij zitten daar ook bij. Dus binnen dat overleg zal dit wel aan de orde komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik stel voor dat de gedeputeerde zijn betoog vervolgt.

De heer **Smit** (GS, FvD): De Partij voor de Dieren heeft de bosstrategie benoemd en de vraag is: krijgt dat een plek in de klimaatadaptatie? Jazeker, want in de gebiedsgerichte aanpak worden de natuurgebieden benoemd en worden de overwegingen rondom de bosstrategie gemaakt.
Ik denk dat ik hiermee een selectie van de vragen heb beantwoord die ik specifiek wilde beantwoorden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: We hebben twee moties, motie 100, 'Inzet cultuurhistorische methodes bij verdrogingsaanpak', en motie 101, 'Voorkomen agrarische schade door hermeanderen', die deel uitmaken van de beraadslagingen. Graag daarop uw oordeel.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. De motie 'Voorkomen agrarische schade door hermeanderen' was de tweede die u noemde en daar wil ik even mee beginnen. Ik moet hem ontraden, om de volgende reden. Een gebiedsgerichte aanpak is maatwerk. Het kan zijn dat meanderen een van de oplossingen is, het kan ook zijn van niet, maar dat op voorhand uitsluiten zou de aanpak op zich al ontkrachten en de essentie van de aanpak is dat je dat op voorhand niet uitsluit. Je wilt namelijk het beste doen wat noodzakelijk is. Dus daarom moet ik hem ontraden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, u kunt misschien zeggen dat u het niet wilt uitsluiten, maar kunt u anderzijds wel uitsluiten dat, als zulk soort maatregelen genomen worden, er schade ontstaat aan agrarische percelen? Dat dat in ieder geval wordt voorkomen, want dat is nu namelijk het geval wanneer wordt ingezet op dergelijke hermeanderingsprojecten, dat bovenstrooms agrarische percelen vaak schade ondervinden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Wat u eigenlijk vraagt, is een garantie op voorhand: wat is het weer morgen? De analyse moet nog komen, dus om op voorhand daar een uitspraak over te doen, voordat je het gebied geanalyseerd hebt, is iets wat u vraagt waar ik natuurlijk geen antwoord op kan geven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Een garantie is weer het andere uiterste, maar het kan natuurlijk wel 'een streven naar' zijn. Je kunt bij een gebiedsgerichte aanpak natuurlijk wel kiezen voor een methode, het laten hermeanderen, en daarmee het opstuwen van water in een gebied, is een methode. Je kunt er ook voor kiezen om een waterberging aan te leggen, waardoor agrarische percelen in de omgeving niet te lijden hebben onder het opstuwen van water door hermeandering. Dat kan ook een optie zijn. Dus ik wil vooral vragen om te kijken naar die optie waarbij agrariërs geen last krijgen van zulk soort maatregelen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Swinkels: een interruptie op de heer Van Hattem, of is het op een nieuw onderwerp? Nee. Dan mag eerst de gedeputeerde reageren op de heer Van Hattem.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. De agrariër zit aan tafel in de analyse, om te komen tot de gebiedsgerichte aanpak. Dat is onderdeel van het proces, want we hebben hem nodig, ook in het kader van het draagvlak. De afwegingen die dan gemaakt worden kunnen ertoe leiden dat u gelijk krijgt, maar het kan ook zijn van niet. Maar nogmaals: om dat op voorhand nu te vragen doet tekort aan de aanpak die we verkiezen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, tot zover. De heer Swinkels had een interruptie. Ga uw gang.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter, omdat ik onder andere ook de vraag had gesteld waar precies de Brabant-klimaatproof in 2050 op gebaseerd is. Mijn vraag was vooral: is dat gebaseerd op het Akkoord van Parijs? Dus gaat dat over twee graden temperatuurstijging? Is dat waar we ons in 2050 op baseren om de grens te stellen wanneer Brabant klimaatproof is, of houdt dat ook rekening met andere temperatuurstijgingen wellicht?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ik kan u niet direct antwoord geven op de vraag. Ik vind het moeilijk om hem direct te beantwoorden, dus ik zal proberen u daarop in het verdere verloop nog een antwoord te geven, want ik moet er even over nadenken en er misschien ook wel wat hulp bij vragen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Ik zie nog twee interrupties. De heer Ludwig en volgens mij ook de heer Van der Wel. Klopt dat? Dan is eerst de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. Ik had nog twee aanvullende vragen, nou eigenlijk voorstellen gedaan. Die hoeven niet per se nu te worden beantwoord, misschien anders in tweede termijn, maar ik had zelf het voorstel gedaan om bij toekomstige grondwatervergunningen vanuit de provincie alleen tijdelijke af te geven. We hebben nu namelijk een situatie waarin we eigenlijk beperken van de groei, dat is ook de afspraak die we met industriële onttrekkers nu gaan doen, en ik wil die situatie voorkomen. Dus ik zou graag willen dat u nog reflecteert op dat voorstel.
Een ander voorstel dat ik heb gedaan, is: schrap of beperk de vrijstelling vergunningsverplichting grondwateronttrekkingen onder de 10 kuub per uur. Dat kan namelijk fors oplopen buiten de attentiezones. Dus ik ben wel heel benieuwd hoe de gedeputeerde daartegen aankijkt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde. Ik zie dat nog meer mensen een interruptie willen plegen, maar gezien de tijd wil ik eigenlijk na de heer Ludwig de heer Van der Wel en de heer Van den Broek nog toelaten en de anderen vragen om het in de tweede termijn op te nemen, indien dat geen

onoverkomelijk bezwaar is. Ik zie twee mensen die toch hun hand opsteken. We gaan eerst even door met de gedeputeerde, en dan kijken we daarna even hoe we daarmee omgaan.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. De tweede vraag die u stelt gaat om de, wat heet: kleine onttrekkingen. Op dit moment proberen we die onderdeel te maken van de afwegingen die we nu gaan maken, omdat daar – terecht dat u dat opmerkt – veel te winnen valt, omdat daar een behoorlijke wildgroei is ontstaan, die we graag een halt toe willen roepen. Maar dat doen we dan ook niet vanuit een dwingend regime, maar vanuit een overlegsituatie, dat het niet verstandig is om daarmee door te gaan. Dat werkt beter dan dat we dat proberen per decreet te verbieden.
Ik heb uw eerste vraag niet goed verstaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Een korte toelichting: op dit moment geven we geen nieuwe grondwatervergunningen af, maar als we dat in de toekomst gaan doen, dat we dat tijdelijk gaan doen, omdat we dan niet in dezelfde valkuil lopen als we nu hebben gedaan. Want nu zijn we eigenlijk aan het proberen de latente ruimte te beperken en na 'zoveel' aantal jaren kunnen er bijvoorbeeld best beschikbare technieken zijn waarmee je water kan reduceren, ook bijvoorbeeld bij industriële bedrijven. Dus ik zou niet voor onbepaalde tijd die vergunning willen afgeven. Bij mestverwerkingsfabrieken zijn we ook al met zo'n proces op gang, dus ik ben benieuwd of dat een idee is om mee te nemen in de uitwerking.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Het antwoord is ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Volgens mij is daarmee dat helder. Dan gaat het woord naar de heer Van der Wel. Nogmaals de oproep aan allen: probeer interrupties zo kort mogelijk te houden en kijk of het in de tweede termijn kan. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Als ik het stuk lees, zie ik de urgentie, en dat is fijn om te lezen. Maar vraagt dat niet van ons een meer sturend optreden als provincie, en ook meer resultaatverplichtingen naar onszelf en minder vrijblijvendheid, ook bij de partners, omdat die opgave zo groot is en zo belangrijk?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is helder. De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel. De aanpak die we nu voorstaan met elkaar lijkt – u gebruikt het woord 'vrijblijvend', dat lijkt het in zich te hebben, maar het tegendeel is waar, omdat we mensen die participeren in het overleg op hun verantwoordelijkheid laten meedoen. Historisch past het stellen van regels niet bij de Brabander, en die zal zich daaraan onttrekken. Ja, wij zijn ook een volkje van smokkelaars, dat is vandaag ook al een keertje genoemd, dus ja, de creativiteit is groot-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Stilte in de zaal!

De heer **Smit** (GS, FvD): Daarom kiezen wij ervoor om de mensen zoveel mogelijk op hun verantwoordelijkheid mee te nemen. Laat ik het daartoe beperken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Voldoende, mijnheer Van der Wel?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, toch wel een verrassende visie, maar dat is uw visie. Waar het ons om gaat, en ik denk dat u dat wel geproefd heeft in onze bijdrage, is dat we natuurlijk ook kijken naar een stukje verleden. Ik zei niet voor niets dat we kijken naar de waterschappen, waar vooral ook veel belangen worden gewogen. Maar nu is er een ander belang, en dat is het belang van klimaatadaptatie, dat we klaar zijn voor de toekomst. Daarmee vragen we de waterschappen over hun eigen politieke kleuren heen te stappen, om nu echt te kiezen voor dat water, en dat water vasthouden. Ik vraag me af of dat gaat lukken-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, graag interrupties kort en bondig. U heeft voor langere bijdragen uw tweede termijn dadelijk nog.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, ik kom tot mijn vraag. U heeft helemaal gelijk. Voorzitter. Het gaat ons erom: hoe gaan we die agrariërs, die 27.000 hectaren waarvan wordt gesproken, goed meekrijgen in dat proces? Wat kunnen we ondersteunen als het gaat om andere teelten en wat kan de provincie daarin betekenen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is helder. De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Wat belangrijk is voor de boeren, is om het beeld te krijgen dat ze niet alleen aan de lat staan. Het is dus zaak dat we heel breed het probleem dat we hebben gemeenschappelijk hier in Brabant neerzetten, en waar iedereen een bijdrage aan gaat leveren. Dat wil dus zeggen: het verspillen van water in steden en dorpen maakt ook onderdeel uit van de maatregelen, om dat tegen te gaan. Dus wij willen de opgave niet alleen bij de landbouw neerleggen, maar zo breed mogelijk, dat ook herkenbaar maken, en dan ook vragen dat zij hun deel leveren, maar anderen ook. Dat is uitgesproken naar elkaar. En ten aanzien van de waterschappen: de waterschappen hebben de handschoen opgepakt en willen hun inzet dan ook aanpassen, waarbij ik al heb waargenomen dat ze zelfs middelen die ze via derden gekregen hebben, fondsen die nog niet helemaal besteed waren, uitruilen, om toch snel resultaten te realiseren, zodat het niet verspild wordt omdat het onder een tijdsklem zat. Dus er zijn al hele mooie voorbeelden waarin we zichtbaar kunnen maken dat die beweging er al is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de gedeputeerde. Ook voor de gedeputeerde de vraag om te kijken of het wat korter kan. En mijnheer Van der Wel: ik verwijs u graag naar uw volgende termijn hiervoor. We moeten echt een beetje tempo maken.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, nog even voor de eerste termijn belangrijk. Ik heb volgens mij nog geen reactie gehoord op de andere motie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat klopt, en die ga ik dadelijk ook nog aan de gedeputeerde vragen, als hij het niet zelf zou doen. Maar eerst was de heer Van den Broek nog. Graag kort.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Niet zozeer een interruptie, maar wel, nog even terugkomend op de eerste termijn, een vraag die ik open had staan: of de gedeputeerde kan aangeven op welke wijze de uitvoering van de 'sponsmotie' die wij ingebracht hebben, hoe deze terug te zien is in deze uitgewerkte verdroging, en dan met name sponswerking die gericht is op-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Of uw microfoon werkt niet, of u zit er echt te ver vanaf. Dus wilt u wat duidelijker in de microfoon spreken?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Excuus. Kan de gedeputeerde aangeven op welke wijze uitvoering is gegeven aan de motie sponswerking? Dat is ook een gebiedsgerichte aanpak trouwens en ik zie dat niet zo terug. Of hij mij concreet kan aangeven hoe dit in deze uitwerking is teruggekomen, ja of nee.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is helder. Gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Dat komt tot uiting in de aanpak van het onderdeel vitale bodem, om daar de bodemgesteldheid flink te verbeteren, want daar moet die sponswerking plaatsvinden, en daar hebben we in het verleden heel veel ingeleverd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan vraag ik de gedeputeerde nog om te reageren op de andere motie van de PVV, dat is motie 100.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Dat is de motie 'Inzet cultuurhistorische methodes bij verdrogingsaanpak'. Ik heb een vraag aan u. Ik vind hem nu te rigide. Als we kijken naar een gebiedsgerichte aanpak, dan zijn er diverse mogelijkheden die tot succes kunnen leiden. Door hier te formuleren: "bij de verdrogingsaanpak *onder andere* in te zetten op het gebruik van", wordt hij wat minder rigide en past dan ook bij de gebiedsgerichte aanpak zoals je met dingen om wenst te gaan. Dus mijn vraag is terug aan u: bent u bereid om uw tekst aan te passen? Want dan zou ik hem wel passend kunnen vinden, omdat hij dan weer binnen het instrumentarium van de gebiedsgerichte aanpak komt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ja, inderdaad, het is betrekken bij het onderdeel van beleid, dus 'onder andere' erbij aanpassen is prima. Ik kan hem wijzigen, maar hij mag ook als zodanig gelezen worden. Het is net wat de voorkeur heeft.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heeft de gedeputeerde daar nog een reactie op?

De heer **Smit** (GS, FvD): Dan komt hij binnen het instrumentarium van de gebiedsgerichte aanpak, als een van de overwegingen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Ik zag dat mevrouw Van Dijk nog iets wilde zeggen in eerste termijn. Graag kort en bondig.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Toen ik de gedeputeerde interrumpeerde was hij aan het antwoorden over het betrekken van de Brabander, en dat heb ik even gemist. Zou hij dat nog even kunnen toelichten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde, over het betrekken van de Brabander: of u daar nog even op wilt terugkomen.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ja. BrabantWater, de waterschappen die adresseren, campagnematig en wijzelf in diverse uitingen zullen proberen de Brabander mee te nemen in het probleem dat we gezamenlijk hebben. Dus het cultiveren van eigenaarschap rondom het thema bodem en water, en dat is wel een proces dat we niet denken in een paar weken te kunnen doen, dus daar moet ook continuïteit op zitten, want je praat eigenlijk over een mentaliteitsverandering.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik neem aan dat dat voldoende is. Dan bent u volgens mij aan het einde van uw bijdrage. Correct?

De heer **Smit** (GS, FvD): Ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan gaan wij snel door naar de tweede termijn van uw Staten. Dan vraag ik als eerste of de fractie van de VVD, de heer Panhuizen, behoefte heeft aan een tweede termijn. Dat is zo te zien het geval. Dan heeft u het woord.

De heer **Panhuizen** (VVD): Ja, even heel kort. Ik vind het gewoon een erg goed verhaal. U gaat vol voor de realisatie van de doelen, dus daar ga ik u ook aan houden. Er stond nog één vraag open, en die mag u ook via een knikje beantwoorden: of u ook de innovatieve technieken mee gaat nemen in de gesprekken met de partners. Goed, dan is dat afgehandeld, en dat was het voor de tweede termijn.
Dank u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde knikte, voor degenen die dat niet konden zien. Dan nu het woord aan de heer Duijs voor de tweede termijn, indien hij daar behoefte aan heeft.

De heer **Duijs** (FvD): Voorzitter, geen behoefte aan een tweede termijn. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dank. Dan de fractie van het CDA. De heer Stoop behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Stoop** (CDA): Ja, nog even kort ingaan op de moties van de PVV. De motie over de inzet van de cultuurhistorische methodes klinkt heel sympathiek, maar de problematiek is dusdanig groot dat dit maar voor een klein deel bijdraagt aan de oplossing van het probleem. Het is een van de vele mogelijkheden om te zorgen voor een waterrobuuste inrichting van Brabant, en dan zou je heel veel moties aan moeten gaan nemen. Denk bijvoorbeeld ook aan het hergebruik van restwater van het bedrijfsleven door agrariërs. Het project Boer Bier Water van Bavaria is hier een heel mooi voorbeeld van.
Ten aanzien van de andere motie sluiten we ons aan bij het antwoord van de gedeputeerde over het terugdraaien van de meanderende beken. In een aantal gebieden zijn plannen al in uitvoering en is het al een gepasseerd station. Bovendien draagt meandering bij aan het tegengaan van verdroging, waarbij wel de voorwaarde is dat het water in de beken gestuwd wordt, om het water vast te kunnen houden. Uiteraard dient wel zorggedragen te worden voor een goede afwatering van het water. Ik heb van waterschappen begrepen dat ook verpomping naar bijvoorbeeld hogere zandgronden als een oplossing wordt gezien om dat water weg te krijgen.
Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank, mijnheer Stoop. Dan is nu het woord aan de heer Swinkels voor een tweede termijn, indien daar behoefte aan is. Dat is het geval. Ga uw gang.

De heer **Swinkels** (SP): Dank u wel, voorzitter. In april, dat is dus nádat dit visiedocument geschreven is, verscheen de Nationale analyse waterkwaliteit van het Planbureau voor de leefomgeving, en daaruit blijkt dat zelfs bij de maximale uitvoering van het nu voorziene pakket aan maatregelen, en dat is inclusief honderd procent deelname van de boeren aan het Deltaplan agrarisch waterbeheer, de KRW-normen niet overal gehaald zullen worden in 2027. In Brabant is dat eigenlijk het minst het geval; daar is het getal nu 30% van onze Brabantse regionale wateren in 2027 onder de KRW-waarden. De opgave is dus ontzettend groot. Niet voor niets bevat de visie dan ook extra maatregelen, waarbij zelfs het pad van niet altijd louter vrijwilligheid wordt betreden. Maar ook wordt gesteld dat de oplossingen die nu nodig zijn niet volledig door de provincie betaald kunnen worden en dat andere partners moeten instappen. Dat is nogal een zaak, als we bedenken dat we ondertussen garanderen dat we in 2027 aan die KRW-normen voldoen. Daarom is mijn vraag tot slot aan de gedeputeerde: gezien het feit dat het nu nog voorziene pakket aan maatregelen tekortschiet, en de ambitie niet verdubbeld, maar verdrievoudigd moet worden, kan hij dan met deze visie voldoende uit de voeten? Kan hij dus blijven garanderen dat de Brabantse regionale wateren inderdaad in 2027 aan die KRW-normen voldoen? Welke extra maatregelen zijn eventueel nog nodig? Is dan ook extra financiering daarvoor noodzakelijk en, als dat het geval is, wanneer moeten we daar de voorstellen toe verwachten?
Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank, mijnheer Swinkels. Dan is nu het woord aan de fractie van D66: mevrouw Van Kessel, indien u behoefte heeft aan een tweede termijn? Dat is het geval. Ga uw gang.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, dank, voorzitter. D66 vindt het belangrijk dat er voortvarend en adequaat aan de slag wordt gegaan met de klimaatvisie. Ik stelde in mijn eerste termijn dat wij als D66 een aantal randvoorwaardelijke vragen hadden aan de gedeputeerde over hoe hij de zaken verder wil gaan uitwerken of concretiseren. Ik heb hier helaas nog geen antwoorden op gehoord. Ik kan ze hier eventueel herhalen, indien nodig, of anders verwacht ik ze in uw tweede termijn. Verder vond ik het interessant de gedeputeerde VTH te horen zeggen dat regels geen zin hebben. Ik hoop dat hij inziet dat regels wel degelijk nodig zijn, zeker in dit dossier, en anders kan de heer Van Pinxteren daar wellicht als gedeputeerde veiligheid wel op inspringen.
Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mevrouw Van Kessel. Dan kijk ik nu naar de heer Ludwig. Ook behoefte aan een tweede termijn. Ga uw gang.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, voorzitter, en dank ook voor de beantwoording door de gedeputeerde. Het is een ontzettend grote opgave die we hebben te doen, vandaar ook, denk ik, dat deze visie geen dag te vroeg is gekomen. We moeten aan de gang. Deze visie maakt ook gewoon meer ruimte, ook voor het planologisch instrumentarium. We zullen met elkaar allemaal aan de bak moeten en ik ben ook blij dat een aantal uitgangspunten die ik heb benoemd wordt gedeeld door de gedeputeerde en ook blij dat wordt gekeken naar die tijdelijke grondwateronttrekkingsvergunningen en naar de kleine onttrekkingen, want die zijn mijns inziens een doorn in het oog en het kan ook heel veel opleveren. Dus ik wil de gedeputeerde succes wensen, en daar laat ik het bij, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Ludwig. Dan is nu de fractie van de PVV, de heer Van Hattem. Heeft u behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, zeker.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat is het geval. Dan heeft u het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Allereerst over de motie die zojuist besproken is over de cultuurhistorische oplossingen. Ik heb hem gewijzigd ingediend, door de woorden 'onder andere eraan toe te voegen. Ik hoop dat het dan betrokken kan worden bij het beleid als een van de mogelijkheden.
Dan zou ik nog een reactie willen geven op mijn andere motie over het hermeanderen. Belangrijk punt daarin – dat werd eigenlijk al door de heer Stoop van het CDA opgemerkt –: bij hermeanderen moet je het wel gaan stuwen. Nou, dat stuwen is net het punt dat erin zit, en daarna ook het afwateren ervan, het zoveel mogelijk vasthouden van water door middel van waterberging op percelen. Daar gaat het om, zonder dat er agrarische schade ontstaat. Dat is de inzet en ik denk dat we het daarover eens zijn, want ik zag de gedeputeerde ook knikken bij dat punt. Dus als dat de strekking is van het beleid, dan begrijpen we mekaar misschien beter.
Dan heb ik nog een vraag die ik in eerste termijn niet aan de orde heb kunnen stellen. Ik heb hier een punt uit het blad Waterspiegel van de Vewin van afgelopen december en daarin zegt een woordvoerder van LTO het volgende: "Een belangrijk knelpunt – en dat gaat over de kale richtlijn water – is de vervuiling die via rivieren naar ons land komt uit het buitenland, met name België en Duitsland. Het kan niet zo zijn dat Nederlandse boeren moeten opdraaien voor de rommel die men elders in het water brengt-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, uw tijd is om, dus wilt u uw zin afmaken alstublieft?

De heer **Van Hattem** (PVV): -, dan is het hier dweilen met de kraan open". Daarom is mijn vraag aan de gedeputeerde: wat wordt de aanpak in dit kader om iets te doen aan die vervuiling die vanuit het buitenland hier binnenkomt en waar onze boeren dus last hebben van die vervuiling vanuit met name België hier?

Motie M100A-2020: Inzet cultuurhistorische methodes bij verdrogingsaanpak
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020 ter bespreking van het Statenvoorstel 31/20 Visie klimaatadaptatie inclusief uitwerking bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant';
constaterende dat:

- in het Brabantse landschap veel overblijfselen van traditionele cultuurhistorische methodes voor waterbeheer aanwezig zijn, zoals oude warandes, vloeiweiden[1], kweekvijvers of weteringen;

overwegende dat:

- onze voorouders met relatief eenvoudige technieken waterbeheer konden toepassen rekening houdend met specifieke factoren in landschap en bodem;
- dankzij deze vorm van lokaal maatwerk het vasthouden van water in het landschap geoptimaliseerd kan worden;
- cultuurhistorische methodes van toegevoegde waarde zijn voor het behoud van erfgoed, natuur en landschappelijke kwaliteit;

- deze traditionele methodes als voorbeeld kunnen dienen voor hedendaagse toepassingen ter bestrijding van verdroging;

verzoeken het college:

- bij de verdrogingsaanpak onder andere in te zetten op het gebruik van traditionele cultuurhistorische methodes van waterbeheer;

en gaan over tot de orde van de dag."

[1] Bijvoorbeeld de 19e-eeuwse vloeiweiden bij de Plateaux:
http://natuurtijdschriften.nl/download?type=document;docid=579989

Alexander van Hattem, PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Van Hattem. Dan kijk ik nu naar de fractie van de PvdA, mevrouw Van Dijk. Behoefte aan een tweede termijn? Dat is het geval. Ga uw gang.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel; voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor de enkele antwoorden op onze vragen en de toelichting die hij heeft gegeven. Ik heb nog een heleboel vragen openstaan, en die gingen over de latente ruimte van de vergunningen en hoe u daarmee omgaat. Ik ga ze niet herhalen, maar ik hoop dat u ze in uw tweede termijn gaat beantwoorden. Dat geldt ook voor het onderdeel van de basisprijs. Wij zijn heel benieuwd hoe u dat gaat invullen. Kunt u daar nog een reactie op geven?
Tot slot. U had het over 'achter de ellebogen', daar schrok ik wel even van. Ik hoop niet dat dat uw methodiek is, of ik heb het verkeerd verstaan, dus ik hoor graag nog even een toelichting over de regels die u daarbij wilt hanteren.
Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mevrouw Van Dijk. Dan is nu de fractie van 50PLUS, de heer Spooren. Ga uw gang.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter. Allereerst zijn we blij dat de gedeputeerde heeft aangegeven dat de budgetten niet voor elk onderdeel in beton gegoten zijn. Dat doet ons goed. Ik wil nog even aansluiten bij de partijen die door de gedeputeerde genoemd worden. Ik hoor steeds 'bedrijven, boeren en natuur', maar hij vergeet één belangrijke, vooral bij de waterschappen, en dat zijn de ingezetenen, dus de Brabanders. De Brabanders brengen meer dan 80% van de inkomsten van de waterschappen op en ik zou aanbevelen om ook vertegenwoordigers van die groep te betrekken bij de uitvoering, vooral in het kader van de aanpak die gekozen wordt binnen deze visie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Spooren. Dan kijk ik nu naar de Partij voor de Dieren, de heer Van der Wel. Heeft u behoefte aan een tweede termijn? Dat is het geval. Ga uw gang.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording van verschillende vragen. Wij zijn positief over het feit dat de gedeputeerde ons meeneemt in de aanpak bij de gebiedsgerichte aanpak. We willen daar graag zo spoedig mogelijk in meegenomen worden, dat spreekt voor zich. En we vroegen ons af of daar ook meer concreet, zeg maar, die peilbesluiten bijvoorbeeld worden gewogen. Want daar gaat het uiteindelijk om: als we meer water willen vasthouden in bepaalde gebieden, zal het waterpeil omhoog moeten, of we nu willen of niet. Dat is voor ons wel een belangrijk kader, of we die doelstelling dan gaan halen.
Goed om te horen van de gedeputeerde dat de bosnota meegenomen wordt bij die gebiedsgerichte aanpak. Het gaat over een aanzienlijke opgave van 13.000 ha en we zijn benieuwd hoe die dan verdeeld

gaan worden over al die opgaven. Er zal een soort rekensommetje moeten komen en ergens zullen die bomen een plek moeten krijgen. Dus daar kijken we natuurlijk naar uit.
De opgave voor de agrariërs is groot. U gaf al aan: ieder moet zijn deel dragen, ook de steden. Ja, maar mijn vraag ging erover, van: hoe gaan we de agrariërs, die 27.000 ha waarvan sprake is in het voorstel, mee krijgen in het gebruik van andere teelten, die bijvoorbeeld ofwel beter tegen de droogte kunnen, ofwel gewoon bestand zijn tegen meer water? De vraag was concreet of het lectoraat dat hierbij betrokken is ons van dienst kan zijn, om bijvoorbeeld te kijken naar die verschillende gewassen.
Als laatste, voorzitter, wil ik meegeven dat we toch wel benieuwd zijn naar de Kaderrichtlijn Water. We lopen behoorlijk achter op onze planning en wij vroegen ons af wat Gedeputeerde Staten nu gaan doen om die inhaalslag te maken. Want 2027 is de einddatum, de tijd gaat snel en er moet nog veel gerealiseerd worden. Dus daar zijn we wel benieuwd naar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Dan kijk ik nu naar de fractie van Lokaal Brabant, de heer Van den Broek. Behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ja, heel kort.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat is het geval. Ga uw gang.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel. Wij zijn erg content met deze visie klimaatadaptatie zoals die hier voorligt, niet alleen een visie, maar ook duidelijk actie die hier nu ontstaat. Wij zijn blij om te horen dat de gedeputeerde ook actief daarmee aan de slag kan en wil, niet alleen hij, maar ook inderdaad alle partijen die hierbij aan tafel zitten. Dank voor de antwoorden en beantwoording die u heeft gegeven. Wat mij op dit moment alleen even onduidelijk is, is de motie 100 en 101: of de gedeputeerde daar voor was of niet. Dat is mij op dit moment even onduidelijk geworden. Graag nog even daarop terugkomen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Daar komt de gedeputeerde ongetwijfeld op terug. De heer Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP. Ga uw gang.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik zou toch nog een paar opmerkingen willen maken, want zo het hele debat aanhorend is, denk ik, bij iedereen wel duidelijk dat dit een van de grootste vraagstukken voor de komende periode is, waar we mee om moeten gaan, en misschien wel in de uitvoering veel groter dan bijvoorbeeld in het verleden, waar we de reconstructiewetgeving hadden. Dit gaat ook veel verder dan drie jaar, dus we zullen echt als Staten gezamenlijk op moeten trekken om een meerjarig programma te maken dat op een goede manier uitgevoerd kan worden.
Ik vind het toch jammer dat er verschillende fracties zijn die een heel aantal vragen stellen en vervolgens dan op een aantal strikvragen uiteindelijk het hele voorstel zouden willen afstemmen ja of nee. Volgens mij is dat precies niet wat we nodig hebben. Wat we wel nodig hebben, is om gezamenlijk te kijken hoe we die lijnen vast kunnen houden die we in de omgevingsvisie hebben vastgelegd en hoe we die meerjarig, langjarig, met elkaar invulling kunnen geven. Die oproep zou ik eigenlijk willen doen aan iedereen, om dát met elkaar invulling te geven, daar met elkaar in op te trekken en te kijken hoe we dan echt een heel groot vraagstuk voor de komende periode toch met elkaar vorm kunnen geven. In de woorden van de heer Ludwig wens ik dan ook het college daar heel veel succes in, maar ook onszelf heel veel succes in, om die verbinding met elkaar proberen te zoeken.
Daar zou ik het bij willen laten.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, mijnheer Van der Wel, ga uw gang.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Een punt van orde. Ik was in mijn enthousiasme vergeten om de motie aan te kondigen, maar daar verwijs ik voor naar mijn eerste termijn, waarin ik die al ter sprake heb gebracht en dat ging over de infraprojecten. Daarvoor willen we alsnog een motie indienen, om te kijken wat de gedeputeerde ervan vindt.

Motie M102-2020: Wegingsfactor water bij infraproject
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020,
behandelend het Statenvoorstel 31/20 Visie klimaatadaptatie;
overwegende dat

- er van de provincie Noord-Brabant en van vele andere partijen een inspanning wordt gevraagd voor het behalen van de doelstellingen voor klimaat en oppervlaktewater;

constaterende dat

- als gevolg van.de aanleg van nieuwe infrastructuur zoals wegen, het peil van het ondiepe grondwater soms aanzienlijk wordt verlaagd;

verzoeken Gedeputeerde Staten

- bij de aanleg van nieuwe infrastructuur zoals wegen, bedrijventerreinen etc., zowel bij locatie/tracékeuze als bij de uitvoering meer aandacht te geven aan de effecten op waterhuishouding en peil van het ondiepe grondwater;
- samen met de commissie MER te zoeken naar manieren om factoren voor water meer gewogen mee te nemen in de MER-procedure;
- nieuwe infrastructuurprojecten zo nodig aan te passen aan de Visie klimaatadaptatie en de bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant';

en gaan over tot de orde van de dag."
Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren
Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank, mijnheer Van der Wel. We waren inderdaad al even aan het puzzelen, maar goed. We hebben ze juist binnen. Zodra ik ze op mijn bureau heb, zal ik ze benoemen, zodat iedereen weet welke moties dit betreft. Dan deel ik in de tussentijd mede dat de PVV motie 100 heeft aangepast, dat is nu motie 100A, en die maakt dus ook als zodanig nu deel uit van de beraadslagingen. Dan kijk ik even naar de zijkant, of ik de moties van de Partij voor de Dieren inmiddels heb. Oké. De eerste betreft motie 102, 'Wegingsfactor water bij infraproject', die maakt dus deel uit van de beraadslagingen. Eén motie? Oké, één motie, begrijp ik. Dan geef ik nu het woord aan de gedeputeerde voor zijn tweede termijn.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ja, die laatste motie wil ik dan wel graag kunnen lezen.
Dank u wel, voorzitter. In tweede termijn wil ik een aantal reacties geven en dan nog wat langer stilstaan bij de vragen die nog openstaan bij D66, zoals aangegeven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Misschien vooraf voor u ook, mijnheer de gedeputeerde: u heeft vijf minuten voor de beantwoording, dus dit wellicht in het kader van verwachtingsmanagement.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dan gaat nu de tijd in. Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij met de woorden van de heer Vreugdenhil, want dat is de gezamenlijke opgave die we hebben. Ik ga graag – dat heeft u aan mijn woorden vandaag toch wel gehoord – met u interactief, u op de hoogte houdend, u een scherp beeld gevend, de komende tijd meenemen. Dan kunt u beter beoordelen welke besluiten u genomen heeft en wat de effecten daarvan zijn. Ik denk ook dat dat een behoorlijke uitstraling heeft op onze partners, maar ook eigenlijk iedereen in Brabant, als wij zo met het probleem omgaan.
Richting de vraag van de heer Van der Wel: het peilbesluit, ja, dat zit in de gebiedsgerichte aanpak, wordt meegenomen. Het electoraat gaan wij daarop bevragen, om te kijken of we dat kunnen meenemen, om die kennis op die manier verder te brengen.
De Kaderrichtlijn Water is geen absoluut gegeven voor ons. Waarom? Omdat we vanuit de gebiedsgerichte benadering een aantal doelen toevoegen. Dat betekent dat we het misschien iets later volledig voltooien, maar dat we dan veel breder de doestellingen hebben gehaald. Dus uit de benadering die we nu kiezen willen we een versnelling, maar ook nog meer doelen, want een gedeelte van de doelen binnen de Kaderrichtlijn Water zijn Europese doelen en wij hebben hier een aantal Brabantse doelen die we hier aan toevoegen. Dus het absolute van 2027 is niet wat we nastreven, omdat we de verbreding zoeken in de aanpak.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Swinkels, interruptie.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter, begrijp ik de gedeputeerde dan goed dat hij zegt: hoewel in deze visie nog wel staat dat we aan de KRW gaan voldoen per 2027, hij eigenlijk stelt dat dat niet voor alle doelen onder die KRW zomaar zal kunnen gelden, maar dat er wellicht op een aantal fronten een uitloop is?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Ja, en dat moet u zien in de volgende context. De waterschappen geven aan dat, als wij het doen zoals we nu neerzetten, zij dan beter kunnen bewegen en het hun ook helpt om uiteindelijk de doelen te halen. Dat brengt ons ook aan tafel, en dat is een van de eerste dingen die zelfs al in maart scherp werden: door die beweging te maken, we dichter op elkaar konden komen om vervolgens verbreed in de aanpak door te kunnen gaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter, dan zou ik graag aanvullend een verzoek willen doen aan de gedeputeerde, om ons op de hoogte te brengen, zodra dat kan, van de termijnen, wanneer welke doelen van die KRW bereikt gaan worden. Dat zal een gemiddelde worden, neem ik aan, omdat alle parels apart wellicht een heel complex overzicht geeft, maar wellicht kunt u ons wel op de hoogte houden van de gemiddelden die we in Brabant daarin gaan bereiken en op welke termijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Eerst de gedeputeerde, daarna de heer Van der Wel.

De heer **Smit** (GS, FvD): Uit gewoon het beheer en toezicht dat we zelf willen hebben op die situatie kan ik u dat toezeggen, omdat we dat zelf ook willen weten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Helder. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Ja, ik begrijp het verhaal van de gedeputeerde, dat we dat meenemen in deze visie. Aan de andere kant is 2027 wel een juridische einddatum. Dat is gewoon een afspraak die we met Europa gemaakt hebben en hoe gaan we dat dan uitleggen als u zegt "we gaan het anders doen, maar het is wel later klaar"? Dat vind ik wel een lastig verhaal.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Om u daar een goed antwoord op te geven, zal ik daar graag schriftelijk op antwoorden, omdat ik dat goed wil laten uitzoeken. Want de exacte juridische betekenis die u er nu aan koppelt kan ik niet overzien op dit moment. Daarom wil ik er op deze manier mee omgaan, als u het goed vindt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Akkoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan kan de gedeputeerde zijn betoog vervolgen.

De heer **Smit** (GS, FvD): De PVV heeft een vraag gesteld over vervuiling vanuit het buitenland, maar die zit nu eigenlijk niet als onderdeel van dit stuk. Er zit een hele wereld achter van verdragen en onderzoeken, maar die maken feitelijk geen onderdeel uit van de overwegingen die hier voorliggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, het heeft er indirect wel degelijk mee te maken, want er moet door deze maatregelen ook voldaan worden straks aan de Kaderrichtlijn Water en om aan die Kaderrichtlijn Water te kunnen voldoen, speelt die vervuiling vanuit België wel degelijk een rol. Je hebt het dan toch over nog steeds niet op orde zijnde overstorten en dergelijke aan Vlaamse zijde van de grens en er speelt natuurlijk ook nog mee dat de regels daar minder streng zijn dan hier. Dus ik zou daar, zeker gelet op het belang van onze agrariërs, wel rekening mee willen houden dat, als we aan die Kaderrichtlijn Water willen voldoen, dan onze boeren niet de dupe worden van vervuiling over de grens.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Reactie gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Het antwoord is ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. De gedeputeerde kan zijn betoog vervolgen.

De heer **Smit** (GS, FvD): Van D66 zijn er nog een paar openstaande vragen die ik heel graag wil beantwoorden. Kunt u ze nog een keer herhalen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, voorzitter, ik kan ze nog een keer herhalen. Mijn eerste vraag ging over de provinciale stresstest die wordt uitgevoerd. Wanneer zijn deze resultaten beschikbaar voor ons als Staten?

En hoe gaat de gedeputeerde de verwachte uitkomsten gebruiken in het kader van deze klimaatadaptatievisie?
De volgende vraag ging over de afspraak die in deze visie staat dat niet meer water onttrokken wordt dan er wordt aangevuld. De vraag was: hoe gaat de gedeputeerde dit inzichtelijk krijgen en hoe gaat hij ingrijpen wanneer niet aan deze voorwaarde wordt voldaan?
Verder had ik nog een vraag over het risico van het niet grootschalig genoeg inzetten van maatregelen rondom natuurgebieden, waarbij gebrek aan draagvlak of weinig mogelijkheden om bestaand gebruik aan te passen als mogelijke redenen worden genoemd. Mijn vraag was: hoe schat de gedeputeerde dit risico in en welke maatregelen gaat hij inzetten om dit te voorkomen?
En als laatste had ik een vraag over de rol als presterende overheid: hoe kijkt de gedeputeerde aan tegen uiteindelijk onteigening van gronden, indien dit noodzakelijk is om gestelde doelen te behalen bij achterblijvende voortgang?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. De gedeputeerde kan hierop reageren. Daarbij wil ik er wel op wijzen dat hij nog twee minuten heeft in totaal. Ik zie ook een interruptie van de heer Ludwig. Betreft dat dit onderwerp, of kan dat hierna? Dat kan hierna, oké. Dan nu aan de gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dan wil ik met de laatste vraag beginnen: hoe wij aankijken tegen onteigeningen. In het proces zoals tot nu toe geschilderd hebben wij aangegeven dat dat een laatste stap is die we willen zetten, omdat we andere wegen eerst willen bewandelen.
Ten aanzien van uw andere drie vragen wil ik voorstellen om daar schriftelijk op te antwoorden, omdat ik dan u een helder antwoord kan geven, dat verder gaat dan wat ik hier nu kan antwoorden, want ik wil ze graag serieus beantwoorden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, dat is een optie. Ik vind het alleen jammer dat we dan niet eerder antwoord op de vragen hebben gekregen, want ook richting de heer Vreugdenhil waren dit voor ons belangrijke vragen, omdat dit juist het moment is om het vertrouwen te krijgen in de uitvoering. Daarom had ik ze op deze manier gesteld.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mevrouw Van Kessel. Ik stel voor dat we dan nu naar de interruptie van de heer Ludwig gaan en daarna is er ook nog een interruptie van mevrouw Van Dijk. Mijnheer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, voorzitter, even nog over de KRW, want die discussie hebben we eerder in de Staten ook gehad en daar was al een toezegging op gedaan. Ik heb dat even opgezocht, vorig jaar bij de burap, want die kwam namelijk ook van mijn kant, waarbij toen is toegezegd om in het regionaal programma 'Water en bodem' te inventariseren hoe ver we staan en wanneer het dan komt. Dus even de bevestiging dat dat in het regionaal programma 'Water en bodem' aan de orde komt, in hoeverre we de KRW-doelen gaan halen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dat wil ik graag bevestigen, want u geeft precies aan hoe we daar invulling aan kunnen geven en daarmee tegemoetkomen aan uw eerdere vraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Prima, dan mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel voorzitter. Ik hoop dat u in de komende minuten nog antwoord kunt geven op mijn vragen, want u ging nog niet op mijn vragen in.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Kunt het nog eventjes herhalen? Want de gedeputeerde kon u slecht verstaan helaas.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dat is herkenbaar, daar heb ik zelf ook last van. Ik ga proberen het te herhalen. De vragen waren: wat is de latente ruimte in de vergunningen voor het oppompen van water, hoe groot is die in kubieke meters, wat gaat u met deze ruimte doen en hoe voorkomt u dat die ruimte door de toenemende vraag naar grondwater, veroorzaakt door droogte, gebruikt gaat worden? Er zat ook een component van vrijblijvendheid in en wij waren benieuwd of u niet wat striktere afspraken daarover kan maken, zeker nu de waterschappen verrast zijn door het hogere gebruik daarin. En als laatste hadden we ook nog een vraag over de basisprijs. Er is een voorstel gedaan over een lage basisprijs voor een bepaalde hoeveelheid gebruik en de rest is luxe. U wilde dit doortrekken naar alle watergebruikers. Wij zijn heel benieuwd waar die grens dan komt te liggen van die basis, wie die bepaalt en hoe u die bepaalt. Dat waren nog mijn vragen die ik open had staan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel. Niet bedoeld om mij hier makkelijk van af te maken, maar gegeven de veelheid van vragen, gecomprimeerd, die u nu stelt en het technisch gehalte daarin, zou ik u graag schriftelijk willen antwoorden, zodat ik recht kan doen aan de vragen die u stelt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Dijk eerst en daarna de heer Swinkels.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dat vind ik heel jammer. Ik snap dat u dat doet, maar het is niet technisch, want sommige dingen zijn echt politiek, ook de vragen hoe u dingen bepaalt en hoe u kaders maakt en zeker hoe u met vergunningen omgaat en de vrijblijvendheid daarin. Ik doe het er nu even mee, want we gaan nog met de road map met u aan de slag en dan wil ik er nog wel wat strikter op terugkomen.
Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank mevrouw Van Dijk. Dan is nu het woord aan de heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter. De gedeputeerde zou nog even nadenken over mijn vraag of 'Brabant klimaatproof' in 2050, of dat scenario gebaseerd is op het Akkoord van Parijs, twee graden temperatuurstijging, of wellicht een ander scenario.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ik ben aan het kijken of mij die vraag qua kennis al is meegegeven- Die heb ik nog niet, dus ik kan uw vraag nog niet beantwoorden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan wil ik u in de tussentijd nog helpen, want ik weet niet of u inmiddels al een waardering heeft gegeven over motie 102, anders dat graag doen.

De heer **Smit** (GS, FvD): Deze motie kunnen wij ontraden. De waterhuishouding is ook de extra opgave voor het realiseren van extra waterbergingscapaciteit en is onderdeel van onze infra-aanpak. Dat doen we bij de planstudies en in samenwerking met waterschappen, waarbij we vaak onze werkplannen bij elkaar leggen, onlangs bijvoorbeeld bij de N284, bij de Beersen, maar ook bij het extra verbreden van bruggen als die vervangen worden. De motie is om die reden overbodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. De heer Van der Wel wil daarop reageren, zie ik. Ga uw gang.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nee, voorzitter, dat is voldoende beantwoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan vraag ik de gedeputeerde of hij inmiddels antwoord heeft gekregen op de vraag van de heer Swinkels.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ja. Dank u wel voorzitter. In de omgevingsvisie staat bij de energietransitie: "Aanleiding vormen de klimaatafspraken in Parijs en nationaal de afspraken over terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en de omschakeling naar een energieneutrale samenleving. Als Brabant willen we evenredig bijdragen aan de doelstelling van minder dan twee graden opwarming." Dus als zodanig is dat een antwoord op uw vraag.
Dan had ik nog een vraag openstaan met betrekking tot motie 100A. Het is door mij al eerder aangegeven: op het moment dat de tekst zou worden aangepast – en ik zie dat die nu is aangepast –, kan die inhoudelijk een onderdeel zijn van de afwegingen binnen de gebiedsgerichte aanpak.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En bedoelt u daarmee 'geen bezwaar'?

De heer **Smit** (GS, FvD): Geen bezwaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dank. Dan kan ik volgens mij de beraadslagingen op dit onderwerp-Nee, de heer Van der Wel, nog één keer.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Voor nu nemen we genoegen met het antwoord van de gedeputeerde op onze motie. Dus we willen hem ook weer intrekken. Het betreft motie 102.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan maakt motie 102, 'Wegingsfactor water bij infraproject', geen deel meer uit van de beraadslagingen.
Dan sluit ik de beraadslagingen over dit voorstel en ga ik door met de bespreking van het Statenvoorstel 15/20, Procedure wensen en bedenkingen inzake deelname aan EGTS Rhine Alpine.

15/20 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelname aan EGTS Rhine Alpine

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is als eerste het woord aan de fractie van Forum voor Democratie, de heer Roeles.

De heer **Roeles** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ik kan het heel kort houden, want ik zie af van mijn spreektijd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat is inderdaad heel kort! Dank. Dan is nu de fractie van de SP, mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kan het ook heel kort houden. Ik wil de rest van mijn spreektijd graag doorgeven aan mijn fractiegenoot, meneer Altundal, die na mij komt-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat klinkt heel sympathiek, maar u mag geen spreektijd doorgeven!

Mevrouw **Arts** (SP): EGTS Rhine Alpine is gewoon een lobbyclub. Ik heb eigenlijk maar twee korte vragen. Wat is het feitelijke nut van deelname à raison van 7000 euro per jaar? Met andere woorden: wat missen we als provincie als we niét deelnemen? En de tweede vraag is: wat of wie wordt er van die 7000 euro per jaar betaald?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Ik dank mevrouw Arts. Dan is de volgende de PVV, de heer Van den Berg. Aan u het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Ons wordt gevraagd of we wensen of bedenkingen hebben bij alweer een praatclub, die in dit geval pogingen gaat doen om nog een heel klein sigaartje uit de enorme eigen doos te Brussel te halen, om de Brusselse ideeën over de invulling van een merkwaardige corridor van de Noordzee helemaal tot aan Genua in te vullen. Wij vragen ons ook af: waarom? Is het niet handiger, als we toch in Brabant bezig zijn met grensoverschrijdende wegen, om eerst eens te kijken naar onze snelwegen richting Zuid-Holland en Gelderland en bijvoorbeeld de wegen naar België, en dus ook dat geld te besteden aan gesprekken met Zuid-Holland, met Gelderland en met België? Maar wat voor ons echt de deur dichtdeed, was een congres dat EGTS Rhine Alpine vandaag georganiseerd had. Het ging helaas niet door in Straatsburg, maar de titel daarvan was 'Hoe kan de Rhine Alpine Corridor bijdragen aan de European Green Deal?" Dus klopt het, geachte gedeputeerde, dat het er eigenlijk om gaat hoe we zoveel mogelijk duurzaamheid in die prachtige corridor van Frans Timmermans en consorten kunnen krijgen? Is dat de bedoeling? Want wij zeggen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer van den Berg, uw tijd is om.

De heer **Van den Berg** (PVV): - nee, geen deal, en al helemaal geen Green Deal.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is nu de fractie van 50PLUS, de heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter, ik denk dat de voorgaande sprekers al heel veel hebben gezegd over dit onderwerp wat de spijker op z'n kop slaat- Jullie beginnen allemaal al te lachen, maar ik was nog niet uitgesproken! Misschien hadden ze beter een goede treinverbinding tussen Brussel en Straatsburg kunnen maken, of het helemaal afschaffen, het verhuiscircus, maar wij zien er ook niet echt het nut van in om hier 7000 euro aan te besteden. Laten we dat gewoon lekker écht in onze provincie besteden, want het plangebied van deze groep loopt eigenlijk nog niet eens door Brabant. Dus ik zou zeggen: niet doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dank voor uw bijdrage. Dan komen we nu al toe aan de reactie van het college. De heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank voor de vragen. De basics van dit voorstel zijn eigenlijk vrij simpel. Ten T-corridors zijn een gegeven, die zijn onder andere uitgelijnd van Rotterdam naar Genua. Daar mogen we blij mee zijn, dat die door een groot gedeelte van Brabant lopen. Langs de lijnen van Ten T-corridors die de komende jaren in ontwikkeling komen, onder andere door de grote investering die de Europese

Commissie gaat doen, zijn er kansen om projecten naar Brabant te trekken. Dan moet je bijvoorbeeld denken aan de belangrijke plek die Moerdijk heeft, de belangrijke plek die alle overslaghavens hebben, de belangrijke plek voor bijvoorbeeld spoorgoederenontwikkelingen die er zijn. En dat gaat om miljoenen, zo niet miljarden, die de komende jaren in beweging gaan komen. Dus op het moment dat wij voor 7000 euro onderdeel kunnen zijn van een club – dat kunt u een lobbyclub noemen, en daar een nare smaak aan overhouden, ik vind het juist heel positief –, en als al die miljarden in beweging komen, dat je je best gaat doen om de hazen zo te laten lopen dat de kans toe gaat nemen dat er geld naar Brabant komt, om ook op het gebied van verduurzaming, maar ook gewoon op het gebied van doorstroming en het verbeteren van de leefbaarheid grote projecten naar Brabant te trekken, dan is dit een uitstekend idee. Als we het niet doen, ja, dat zul je nooit weten, want je weet vooraf niet of je succesvol bent. Ik wil een poging wagen en ik zou er vooral ook voor willen waken dat we de 7000 euro lidmaatschap die we hier aan kwijt zijn nog gaan verdubbelen doordat we de vergadertijd over dit thema laten toenemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg, interruptie.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, vraagje. Die club bestaat al even. Kunt u wat resultaten geven die bijvoorbeeld Gelderland of een Limburg inmiddels binnengehaald hebben aan rendement op die fantastische initiatieven, of waar moeten we aan denken in de toekomst: wat voor miljoenen kunnen wij uit Brussel halen?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik ben in het verleden geen lid geweest, of 'ik': 'we', de provincie Noord-Brabant. De vraag is specifiek gekomen, onder andere omdat wij nu ook een MIRT-studie goederencorridor hebben. Dus dan moet je denken bijvoorbeeld aan een Europees project dat je zou kunnen bouwen als het bijvoorbeeld gaat om extra spoorverbindingen die je rondom Moerdijk wilt. Dat heeft én met verduurzaming te maken én met spoorveiligheid te maken én met eigenlijk het verbeteren van de trimodale mogelijkheden in Moerdijk. Nou, dat zijn typisch van die projecten waar een aantal miljoenen in gaan zitten, waarbij je zomaar, als je de palletjes op de juiste manier weet te ontwikkelen, nu bij de investeringsprogramma's die vanuit Europa komen, gekoppeld aan Ten T. Als je niet meedoet aan Ten T, hoef je dus ook niet voor de goederencorridor om geld te komen vragen bij Europa. Dat zijn typisch van die voorbeelden. En waarom we juist nu meedoen, is omdat dat allemaal in beweging komt en omdat we denken dat we daarmee goede stappen voorwaarts kunnen zetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Voldoende, mijnheer Van den Berg? Prima. Ja, mijnheer Philippart, u bent-

De heer **Philippart** (GL): Woordvoerder!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat klopt!

De heer **Philippart** (GL): Naar aanleiding van de vraag van de heer Van den Berg over de European Green Deal was ik wel benieuwd of de heer Van der Maat een appreciatie wil geven van de European Green Deal in relatie tot dit lidmaatschap en of hij ook daar wel zeker de spin off en de meerwaarde van ziet die meneer Van den Berg fundamenteel betwijfelt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, ik moet zeggen: ik ben enthousiast over alle kleuren deals die gemaakt worden, op het moment dat dat zou betekenen dat wij gewoon budget naar Brabant kunnen trekken wat we als Nederlandse belastingbetaler niet direct hoeven uit te geven. Dus of het nou green, purple, of misschien wel orange is, maakt mij niet uit, dus ook de Green Deal: ik ben daar helemaal niet vies van. Dus als ik word uitgenodigd om te reflecteren op al die bijvoeglijke naamwoorden, denk ik: waarvan akte. Het gaat mij erom dat we gewoon over een paar jaar kunnen zeggen dat we een paar stappen voorwaarts hebben gezet, bijvoorbeeld op een heel belangrijk thema als buisleidingen. Dat is nou typisch zo'n onderwerp waar Brabant enorm belang bij kan hebben. Het is ook typisch zo'n thema dat we zelf niet zomaar voor elkaar gaan krijgen en waarbij juist Europese cofinanciering een enorme stap voorwaarts zou zijn. Dus ja, ik ben echt razend enthousiast.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had ook de vraag gesteld: aan wat of wie wordt die 7000 euro besteed?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): De 7000 euro wordt besteed aan de Rhine Alpine-club, 'lobbyclub', zoals mijnheer Van den Berg zou zeggen. Dus dat is eigenlijk gewoon procesgeld, dat is organisatiegeld, dat is geld om capaciteit te betalen, om de lobby in Brussel te beïnvloeden, om mooie folders te maken, om mensen daarmee ook te overtuigen dat we via die samenwerking absoluut stappen voorwaarts kunnen zetten, dat soort dingen allemaal. Je kunt ook niet verwachten dat je voor 7000 euro projecten van de grond trekt, dus het is echt heel erg gericht op een heel licht vehikel, waarbij je dit soort dingen in beweging brengt om vervolgens grote resultaten te boeken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Dat was ook uw bijdrage, mijnheer de gedeputeerde, of had u nog meer? Mevrouw Arts wil toch nog reageren. Ja, ga uw gang. U hebt sowieso straks nog een tweede termijn, mijnheer Van den Berg.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, ik wil wel reageren op de opmerking van de gedeputeerde net dat het dan dus geen geld van de Nederlandse belastingbetaler is. Maar dat geld uit Europa komt ook ergens vandaan en daar betaalt Nederland aan mee. Ik vind dat een rare redenering.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): In ieder geval óók Europees, en dat is uiteindelijk inderdaad ook onderdeel van de Nederlandse belastingbetaler. Ja, absoluut, zeker. Maar ik ging er even vanuit dat u dat als evident beschouwde in mijn opmerking.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Voldoende mevrouw Arts? Dan zie ik mevrouw Vlasveld nog. Ga uw gang.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Toen ik het stuk las, was ik eigenlijk best wel positief erover, maar nu ik de toelichting van de gedeputeerde hoor over de projecten die we naar Brabant zouden willen halen met dit project, word ik eigenlijk steeds negatiever gestemd. Kan de gedeputeerde misschien toelichten wat hij aan duurzame vervoersprojecten naar Brabant wil halen met deze deelname?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nou, dat zou veronderstellen dat de voorbeelden die ik net noemde als het gaat over de goederencorridor niks met verduurzaming te maken zouden hebben en volgens mij is het tegendeel waar. Bijvoorbeeld als het gaat over vervoer over water en over rail: dat is echt zo enorm veel meer duurzaam ten opzichte van al het vervoer dat via vrachtwagentjes over de weg gaat. Dus op het moment dat er ergens een nieuwe goal, waarvoor we dus juist deze club mee willen gaan gebruiken om het type goals die dan worden uitgezet te beïnvloeden, een nieuwe goal zou komen op buisleidingen, of bijvoorbeeld, wat je nu veel ziet, walstroomfaciliteiten die langs de Brabantse kanalen moeten komen – gelukkig is onze minister al bezig om daar een subsidieprogramma voor op te zetten – ja, dat zijn allemaal in essentie verduurzamingsopgaven ook. Tegelijkertijd zijn ze enorm interessant voor de vervoerders, omdat je tegen lagere kosten meer kunt vervoeren. Het is vaak ook veiliger. Dat zijn allerlei facetten die daarin gewoon samenkomen. Ik hoop dat u nu weer enthousiast bent!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik zou willen dat ik dat kon zeggen. Ik begrijp wat u zegt, dat het inderdaad duurzamer is om zaken te vervoeren via het spoor ten opzichte van de weg, maar wat mij tegen de borst stuit, is dat er meer kan tegen een goedkoper tarief, en daar ben ik principieel tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Wil de gedeputeerde daar nog op reageren?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, nog een laatste poging. Misschien dat de voorbeelden op smart mobility u dan kunnen overtuigen. Als u denkt, van: nou misschien ben ik niet zozeer van de groei, maar als die er dan toch is, ook op het gebied van smart mobility, juist ook voorrang te geven bijvoorbeeld langs de Ten T-corridors, om daar samen Europese investeringsprogramma's op op te zetten, en vooral ook de standaarden snel te ontwikkelen, ja, dat dat nog iets zou zijn, waarvan u zegt van "nou, dat is toch wel heel erg goed als dat gebeurt, ook in Europees verband".

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld, laatste keer.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Een héél, héél klein beetje!

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde was verder klaar met zijn verhaal, of wilt u afronden?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik vind een heel klein beetje al meer dan niks, dus daar ben ik tevreden mee. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de gedeputeerde. Dan gaan we snel door naar de tweede termijn van de kant van uw Staten. Forum had geen spreektijd in de eerste termijn, dus ook niet in de tweede. Mevrouw Arts, heeft u nog behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw **Arts** (SP): Nee, dank u wel, voorzitter. Alles is gewisseld.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dan de PVV, de heer Van den Berg, behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Het is eigenlijk zo: meneer Van der Maat geeft mij honderd euro, gaat vervolgens naar mevrouw Van der Kammen en geeft haar één euro, om te proberen bij mij twintig euro terug te halen om mijn ideeën gecofinancierd uit te voeren. Daar komt ongeveer deze constructie op neer. Dus wij betalen ons blauw aan die Europese Unie, we krijgen een hele kleine sigaar uit eigen doos, maar alleen als we ook nog gaan betalen voor een lobby om die hele kleine sigaar uit eigen doos te krijgen. Hou dat Nederlandse geld toch gewoon in Nederland en we kunnen alle wegen en vangrails met goud beleggen, werkelijk. Dus wat ons betreft: nee, en al helemaal geen Green Deal.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank mijnheer Van den Berg. Dan 50PLUS, de heer Spooren behoefte aan een tweede termijn? Ga uw gang.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter, we zullen de dinerpauze gebruiken om het enthousiasme van de heer Van der Maat te laten bezinken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan kijk ik naar de heer Van der Maat, of hij nog behoefte heeft aan een tweede termijn.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter. Ik heb geen vragen meer gehoord, maar ik begrijp wel dat iedereen zich verheugt op de dinerpauze. Dus tot hierbij mijn tweede termijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan sluit ik op dit onderwerp de beraadslagingen, maar het is nog geen tijd voor de dinerpauze, mijnheer van der Maat! Zoals u wellicht al heeft gezien, heeft links van mij niet de heer Van Gruijthuijsen plaatsgenomen, maar de heer Ronnes. Dat komt omdat ik graag een ordevoorstel wil doen. De heer Van Gruijthuijsen zit namelijk in een vergadering en dus is mijn voorstel om Statenvoorstel 43/20, Wijzigen besluiten Provinciale coördinatieregeling voor project windenergie A16, nu te gaan behandelen, zodat we dat wellicht nog voor de dinerpauze af kunnen werken, en anders gaan we rond half zeven tijdens dat voorstel schorsen voor de dinerpauze. Dat wil ik graag in stemming brengen, dus in stemming breng ik of u akkoord bent met voorstel 43/20. Ja? Ik kijk zo eventjes rond. Volgens mij hoef ik het niet in stemming te brengen. Iedereen is akkoord. Prima, heel fijn. Dan dank ik u voor de flexibiliteit daarin.

43/20 Wijzigen besluiten Provinciale coördinatieregeling voor project windenergie A16

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik geef graag het woord aan de eerste spreker, dat is de heer Rutjens, Forum voor Democratie. Aan u het woord.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik zie af van mijn spreektijd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan dank ik de heer Rutjens. Dan ga ik naar de volgende spreker, de heer Van den Berg, PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, ik denk dat Forum afziet van zijn mening zo langzamerhand over dit onderwerp, maar goed.
De windenergie A16. U kunt er vandaag voor kiezen om de vergunningen voor de aanleg van bouwwegen en dergelijke voor die windturbines aan de gemeenten over te laten, en dat is wat ons betreft prima, zoals in het stuk staat: het is waar het hoort. De Ruit Eindhoven is een voorbeeld van een uiterst belangrijk

project met bovenregionaal nut. Daar mag wat de PVV betreft de provincie de boel een beetje aandrukken. Maar het plaatsen van een windturbine heeft geen bovenregionaal nut, sterker nog: het heeft geen enkel nut. De lantaarnpaal bij mevrouw Jansen voor de deur in de Dorpsstraat van Zevenbergschen Hoek heeft meer nut dan die misdadige, knipperende, zoevende, zwaaiende en zwiepende vogel- en vleermuisvermoordende subsidiecrematoria net buiten dat dorp. Die lokale waanzin moet je inderdaad aan de lokale overheid overlaten.
U, Staten van Brabant, heeft in de afgelopen jaren al besloten dat omwonenden tienduizenden euro's waardevermindering op hun huizen krijgen, slapeloze nachten door infrasoon en hoorbaar geluid, een verpest uitzicht, en dat vogels en vleermuizen massaal een urenlange voorbij gruwelijke doodstrijd krijgen voor uw volstrekt nutteloze, dwaze duurzame doelen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van den Berg. Ik heb u een beetje de ruimte gegeven, maar dit voorstel gaat nadrukkelijk niet over de wenselijkheid van een project windenergie aan de A16 en ook niet over windenergie in z'n algemeenheid. Dus ik wil u echt vragen om het bij dit onderwerp te houden: het wijzigen van de provinciale coördinatieregeling.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter, ik onderbouw onze mening over dit voorstel, en dat is de overdracht van de bevoegdheid richting de gemeente. Nu mag de gemeente aan haar inwoners uitleggen wat ze allemaal daarmee doen. De PVV wil graag van het college weten of zij het zullen respecteren wanneer een gemeenteraad de vergunning voor de aanleg van een bouwweg weigert, of, indien van toepassing, alsnog weigert. Want daarmee wordt het bouwen van diezelfde turbine onmogelijk gemaakt. Want de ogen van steeds meer mensen en zelfs milieubewegingen gaan open. Windenergie heeft namelijk niets met klimaat te maken, maar slechts met poen, poen en nog eens poen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van den Berg, ik snap dat u het wilt relateren, maar ik ben net duidelijk geweest.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik onderbouw alles, voorzitter. Ik wens niet dat u mij onderbreekt. Het kan dus zijn dat er gemeenteraden zijn die gaan draaien wat betreft die windenergie, net zo draaien als een doorsnee FvD-fractie hier in dit huis. Ik wil de belofte van dit college dat u geen verdere actie gaat ondernemen indien zoiets gebeurt en indien een gemeente fysiek de aanleg van zo'n windturbine onmogelijk maakt, en als dat zo is, roep ik ook vooral de omwonenden op om daar werk van te gaan maken bij hun lokale democratie.

Motie M103-2020: Afzien van bestuurlijke actie gemeentelijke besluitvorming windturbines A16
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 43/20 Wijzigen besluiten Provinciale coördinatieregeling voor project windenergie A16;
constaterende dat:
– gemeentebesturen na het vervallen van de PCR kunnen besluiten om infrastructuur, zoals aanleggen van bouwwegen die noodzakelijk zijn voor het plaatsen van windturbines, niet toe te staan;
overwegende dat:
– het niet toestaan van bouwwegen er toe leidt dat windturbines niet geplaatst kunnen worden op de voorziene plaatsen;
verzoeken het college:

– af te zien van welke bestuurlijke actie dan ook, indien een gemeentebestuur het plaatsen van windturbines op bovengenoemde of andere op lokale democratische besluitvorming gebaseerde wijze onmogelijk maakt;

en gaat over tot de orde van de dag."
Harry van den Berg, PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg. Dan de heer Brouwers, 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik moet nog even wennen aan al die bijvoeglijke naamwoorden, zelfstandige naamwoorden en overtreffende trappen. Ik zal u helpen en even uitleggen hoe je het ook kunt vragen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Van den Berg. Ga uw gang.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Als een vleermuis voorbij een wiek vliegt, dan daalt de luchtdruk dusdanig dat z'n oren ontploffen, dat z'n organen imploderen. Ik kan er wel hele mooie, zalvende woorden als 'een lieve, mooi draaiende windturbine' van maken, maar dit is werkelijk een zo gruwelijke dierenmishandeling, zo'n weerzinwekkend gruwelijke dierenmishandeling, dat ik nog heel voorzichtig ben geweest in mijn bijvoeglijke naamwoorden en het liefst een aantal mensen voor de rechter zou slepen vanwege deze schandalige mishandeling!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van den Berg, interrupties graag kort en op het onderwerp. Ik geef het woord terug aan de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voorzitter. 50PLUS snapt helemaal dat de provincie de coördinatieregeling weer loslaat en de besluiten ter uitvoering van het project windenergie A16 weer teruglegt bij de lokale autoriteiten en organisaties. Voorzitter. 50PLUS heeft maar één vraag. Zit hier – en dan laat ik u weten hoe je de vraag ook kunt stellen die daarnet gesteld werd – nou een risico aan dat het project toch niet doorgaat? Liggen er bij infrastructuurleidingen, bouwwerken, enzovoort, beren op de weg? Kunnen gemeenten dwars gaan liggen? Graag hoor ik het antwoord van de gedeputeerde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Brouwers. In de tussentijd heb ik motie 103 van de PVV gekregen, 'Afzien van bestuurlijke actie gemeentelijke besluitvorming windturbines A16'. Deze maakt dus deel uit van de beraadslagingen. Dan heeft de Partij voor de Dieren een wijziging in spreektijden gedaan en dus geen spreektijd meer op dit onderwerp, wat betekent dat we toe zijn aan de reactie van het college van Gedeputeerde Staten. U heeft daarvoor ruim een minuut.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dat moet zeker lukken. Dank u wel in ieder geval dat ik hier voor de eerste keer aanwezig kan zijn in uw midden. Eigenlijk zijn er niet heel veel vragen gesteld op dit voorstel. Dat is ook niet logisch, want dit voorstel behelst eigenlijk alleen de formaliteit om de bevoegdheden terug te leggen bij de gemeentes. Dat heeft ook alleszins een praktische reden, omdat de stappen die nog genomen moeten worden, zoals bijvoorbeeld aanvraag vergunning voor een bomenkap, of het aanleggen van een weg, beter passen bij de bevoegdheid van de gemeente.
Een belangrijke vraag die gesteld is, luidde: respecteren wij besluiten van gemeenteraden? Dat is in de orde dat wij dat in beginsel zullen doen, zeker, maar het is wel zo dat wij altijd goed in gesprek zijn met gemeentes en samen optrekken met gemeentes, en ik denk niet dat het wijs is om aan de voorkant heel hard al te zeggen wat ons bestuurlijk standpunt zal zijn, omdat wij altijd de situatie bekijken zoals die is en inschatten op de argumenten die wel of niet bij zo'n mogelijk besluit aan de orde kunnen zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, dus ik begrijp dat u de gemeente niet vrijlaat om deze weg te gebruiken om alsnog een windproject te weigeren? U gaat dan toch drukmiddelen toepassen om alsnog die energieopgave door te zetten in de desbetreffende gemeente, of de desbetreffende plek. Heb ik het dan goed samengevat?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Het is niet zo dat de gemeente gaat over de vergunningen voor de bouw. Dat is ook niet aan de orde. Het gaat echt om de praktische zaken die geregeld moeten worden en die te maken hebben met de omgeving. Wij zien niet in dat dat een blokkade zal zijn voor het verdere proces in dit geval. Voorzitter, ik zie een hand-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, de heer Van den Berg. Ik wilde u uw zin laten afmaken. Ga uw gang, mijnheer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. De hele simpele vraag is: stel een gemeente draait, onder, weet-ik-veel, de publieke opinie, dat zou heel goed kunnen, en maakt het fysiek onmogelijk om die turbines te plaatsen. Het enige antwoord dat ik wil weten, is: gaat u dan actie ondernemen? Kunt u toezeggen dat u dan geen actie onderneemt en de democratie zijn werk laat doen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. Het gaat eigenlijk alleen om bijvoorbeeld de kapvergunningen en het gaat niet om de omgevingsvergunningen en de Wnb-vergunningen voor de bouw van de molens, want die zijn al verstrekt. Het gaat echt om praktische zaken die niet een blokkade zullen zijn voor de ontwikkeling. Dus eigenlijk, is het antwoord, is het niet aan de orde, maar wij zullen altijd goed kijken op het moment dat de situatie ontstaat.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg, derde interruptie.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nogmaals, ik vraag: gaat u dan actie ondernemen, ja of nee? Punt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dat ligt volstrekt aan de situatie die dan aan de orde is en welke omstandigheden daarvoor aan de orde worden gelegd.
Dan kom ik nog op de vraag van 50PLUS, een heldere vraag: wat is nou het risico op dit proces? Er loopt nog een Raad van State-procedure en het kan zijn dat in die zin daar nog een vervolg op komt en dat wij terug in onze rol worden geroepen. Vooralsnog gaan wij uit van een positief resultaat. Is dat niet, dan zullen wij daarop moeten reageren op het moment dat het niet aan de orde zou zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Dan dank ik de gedeputeerde en gaan we direct door naar de tweede termijn. O, excuses, mijnheer Brouwers, een interruptie.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, ik doe het tegenwoordig maar met twee handen, mijnheer de voorzitter, dat helpt. Bedankt gedeputeerde, maar toch nog even. Als er uiteindelijk geen draagvlak is, wat dan? De gemeente gaat dus als het ware dwars liggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. Als u mij toestaat: het is toch echt dat we hier het Provinciaal Inpassingsplan al achter de rug hebben en dat we eigenlijk de cruciale achter ons hebben waarin die blokkade zou kunnen ontstaan. Dus ik zie niet in dat wij die zorg moeten hebben die u nu eigenlijk uit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan ga ik naar de tweede termijn van de Staten. De heer Rutjes heeft in de eerste periode afgezien van de spreektijd. Dan ga ik naar de fractie van de PVV, de heer Van den Berg. Aan u het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, wat is het dan nog voor een wassen neus dat je die bevoegdheden overdraagt. Ik vind het heel belangrijk. In een coalitieakkoord, waarin gesproken wordt over draagvlak, in een draaiende samenleving, we zien dat ook bij biomassa heel erg gebeuren, we zien het ook bij zonneweides gebeuren op het moment, we zien het bij een Forum voor Democratie gebeuren, dat draaien, maar dan de verkeerde kant op, is het belangrijk dat op het moment dat de lokale democratie de bouw van die turbines onmogelijk maakt door geen toestemming te geven om die bomen te kappen, of wegen aan te leggen, of wat dan ook, dat het dan een zaak wordt tussen de exploitant en de gemeente en dat de provincie zich daarvan terugtrekt, eigenlijk wat hier gezegd wordt. De enige vraag die ik gesteld heb en waarop ik nog steeds geen antwoord heb, is: gaat u dan ook geen actie ondernemen en laat u dat aan de rechter over in een zaak tussen gemeente en exploitant? Want dan mag de gemeente, of de exploitant, het met die bewoners klaar stellen, en daar wens ik ze heel veel succes mee, maar niet heus.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Ik dank de heer Van den Berg. Dan kijk ik naar de heer Brouwers, 50PLUS. Behoefte aan een tweede termijn? Nee, dat is niet het geval. Dan is het woord aan de gedeputeerde voor zijn tweede termijn.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter, dank u wel. Ja, dan val ik toch voor een deel in herhalingen. Het proces zoals dat tot nu toe gelopen is, is in een hele goede harmonie gelopen met de gemeentes. Het is eigenlijk ook wel een voorbeeldproject, waarbij je ziet dat betrokkenen erg goed betrokken zijn in de weg hiernaartoe. Wij hebben dan ook helemaal geen reden om aan te nemen dat op dit moment er zoveel weerstand zou zijn, dat er mogelijkheden gezocht worden om de ontwikkeling te blokkeren. Ik wil nogmaals de aandacht vestigen op het feit dat het terugleggen van die rol echt te maken heeft met een aantal praktische invullingen van de realisatie en dat het niet het vraagstuk is, opnieuw, of het project gestand kan worden gedaan en of het door kan gaan. Dus het gaat echt om de praktische zaken die geregeld moeten worden, die veel beter passen bij een gemeente en die men ook volgens mij heel graag ter hand neemt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg, interruptie.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, geachte gedeputeerde, u was de vorige periode niet hier, u heeft de werkelijk vreselijke verhalen van de omwonenden niet gehoord, van ondernemers die onderuit gaan, van de vleermuismensen, enzovoort; ze hebben gisteren nog voor de rechter gestaan daarmee. Ik wil gewoon antwoord op mijn vraag, en ik vraag ook de voorzitter om de geachte gedeputeerde te dwingen op een

antwoord op mijn vraag, gewoon. Het kan zijn dat ik me ermee ga bemoeien, afhankelijk van de situatie, of u zegt van: nee, het is voor ons al besloten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van den Berg, u weet heel goed dat ik als voorzitter niet over de antwoorden van de gedeputeerde ga, dus ik geef graag het woord aan de gedeputeerde voor zijn eigen antwoord.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter, dan zal ik herhalen wat ik in eerste termijn gezegd heb: mocht een dergelijke situatie ontstaan, dan zullen wij dat beoordelen op inhoudelijke, argumentele gronden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Volgens mij is daarmee dat antwoord gegeven. Geen verdere discussie lijkt mij. De heer Brouwers, interruptie.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Niet om gemeen te zijn, mijnheer de voorzitter, maar toch nog even een vraag, gewoon praktisch. Een gemeente heeft een gemeenteraad, die hebben er allemaal voor gekozen, er komt tussentijds een nieuwe gemeenteraad, voortschrijdend inzicht, en die gaan dwarsliggen. Kan dat?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik moet u toch melden dat het Provinciaal Inpassingsplan ertoe heeft geleid dat dit toch wel een situatie is die is zoals die is en dat het niet met terugwerkende kracht zal worden teruggedraaid.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Heeft u op de motie gereageerd?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik heb de motie gezien en u wilt waarschijnlijk een appreciatie van mij horen? De motie spreekt van 'af te zien van welke bestuurlijke actie dan ook, indien een gemeentebestuur het plaatsen van windturbines op bovengenoemde of andere op lokale democratische besluitvorming gebaseerde wijze onmogelijk maakt'. Ik denk dat het niet verstandig is dat je op dit moment vooruitloopt, om zo hard uit te spreken dat je als provinciaal bestuur afziet van welke actie dan ook. Het lijkt mij goed om inhoudelijk op dat moment de beoordeling te doen die dan aan de orde is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En is de motie daarmee ontraden?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ontraden, ja, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dus motie 103 is daarmee ontraden.
Dan sluit ik de beraadslagingen over dit voorstel. We zitten net voor half zeven. We hebben even gecheckt: de catering is zover, dus ik stel voor dat wij nu voor de dinerpauze gaan. Nu is het zo dat we nog even moeten bepalen hoe lang die dinerpauze is. Ik stel voor dat we iets meer dan een halfuur pakken en dat we elkaar om zeven hier weer zien. Ik wens u smakelijk eten. De vergadering is geschorst.

Schorsing (18.26-19.05)

Het voorzitterschap wordt waargenomen door mevrouw mr. S.M. Otters-Bruijnen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Zijn we er weer klaar voor? Een kleine changé vanuit deze kant. Ik ga straks tussendoor wel even een foto maken, want het ziet er zo leuk uit, met jullie allemaal deze kant op!
Wij hervatten de vergadering en gaan naar het Statenvoorstel 59/20, het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen'. Degenen die woordvoerder zijn wil ik vragen: als u een motie wilt indienen, meld dat dan ook duidelijk, dan is het voor de griffie wat overzichtelijker.

59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen'

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan geef ik het woord aan de VVD, de heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. De VVD is blij met dit Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen', zeker in deze economisch moeilijke en onzekere tijden. Hoe de toekomst er voor Brabant uitziet na deze coronacrisis is helaas in een glazen bol kijken. Des te beter dat Gedeputeerde Staten hebben besloten dit actieplan naar voren te trekken en eerder te behandelen dan de Economische visie 2030. Wat er voor ons uitspringt is, net als in de titel van het bestuursakkoord 'Samen, Slagvaardig en Slim: Ons Brabant', dat we het samen moeten doen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Janssen, er is een interruptie. Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Sorry dat ik de heer Janssen moet onderbreken, maar het zou heel fijn zijn als hij echt in de microfoon praat. Overigens geldt dat ook voor u, voorzitter. U bent heel slecht te verstaan voor mensen die slechthorend zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, het heeft er misschien ook mee te maken dat er nog wat stoelen op en neer gingen. Maar ik zal proberen harder te praten in de microfoon en ik vraag dat ook aan de heer Janssen. Dank u wel.

De heer **Janssen** (VVD): Ik doe mijn best, voorzitter.
Wat er voor ons uitspringt is, net als de titel van het bestuursakkoord 'Samen, Slagvaardig en Slim: Ons Brabant', dat we het samen moeten doen, samen met onze partners, samen met de arbeidsmarktregio's, samen met het bedrijfsleven, samen met de werkgevers en werknemers, samen met het onderwijs en overige overheden en samen met Provinciale Staten, zoals we hier nu bij elkaar zitten. De provincie heeft de rol van verbinder, ik durf het bijna niet meer te zeggen: het oliemannetje.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat vraagt om een interruptie! De heer Logister van D66.

De heer **Logister** (D66): Ja, dank u wel voorzitter. Dat klinkt heel erg mooi, 'samen'. Betekent dat ook samen met bijvoorbeeld instituties zoals bibliotheken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Inderdaad, dat betekent met iedereen, samen. De ambitie is groot en duurzaam. Dit plan straalt de ambitie uit die Brabant verdient, maar ook nodig heeft om de positie die we hebben te behouden en te versterken. Kennis en innovatie zijn daarin sleutelwoorden; daar zijn we sterk in. De kennispositie die we hebben moeten we verder opbouwen, behouden en uitbouwen. We moeten de krachtige roep vanuit het bedrijfsleven om goed opgeleid personeel beantwoorden en daar ligt een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De arbeidsmarkt digitaliseert en dat vraagt op elk niveau aanpassingen

en ontwikkeling. Willen we een duurzame en toekomstbestendige arbeidsmarkt hebben, dan zullen we onze innovatiekracht, bijvoorbeeld op het gebied van fotonica en kunstmatige intelligentie, iets waar we in Brabant sterk in zijn, verder moeten versterken samen met onze partners. Vol inzetten voor de 'battle for challenge', zorgen dat talent zich vestigt in Brabant en niet elders en zorgen dat we ons talent en kennis behouden voor Brabant. Een stevige en ambitieuze opgave die we alleen door elkaar te versterken, samen moeten vormgeven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Dank u wel, voorzitter. Uiteraard is het woord 'samen' erg mooi. Alleen, ik hoor tot nu toe in het betoog van mijnheer Janssen over kennistop en talenten en als hij het over 'verbinden' heeft, bent u het dan met ons eens dat bij verbinden geen onderscheid moet worden gemaakt onder de Brabanders als het gaat om werkenden en werklozen, dus dat niet voor een bepaald deel daarvan, maar voor iedereen in Brabant de arbeidsmarkt toegankelijk moet zijn?

De heer **Janssen** (VVD): Ja, dat ben ik met u eens, want het zijn Brabanders en het is voor ons allen samen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat vraagt om een tweede interruptie. De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Dank u wel, voorzitter. Maar als 'samen' om alle Brabanders gaat in uw betoog als het gaat over kennisintensieve industrie en het opdoen van kennis en talent, hoe wilt u de werknemers en de werklozen die juist niet op dat segmentniveau zijn dan meenemen? Ik ben benieuwd naar uw opvatting.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Janssen. Is de vraag duidelijk?

De heer **Janssen** (VVD): Niet helemaal.

De heer **Altundal** (SP): Ik wil het best herhalen, voorzitter. U hebt het over talenten, over kenniseconomie, maar er zijn ook laagopgeleiden en niet-opgeleiden, wat een groot deel van ons werklozenbestand, maar ook werknemers zijn. Hoe wilt u die groep meenemen als u het over het woord 'samen' hebt?

De heer **Janssen** (VVD): Oké, voorzitter. Ik denk: als je het over scholing hebt en mensen betrekken, dat is niet alleen voor hoogopgeleiden. Dat heeft u mij, denk ik, ook niet horen zeggen. Dat is voor iedereen. Op ieder niveau zijn er trainingen, scholingen, op het gebied van automatisering, op het gebied van digitalisering, dus dat is voor iedereen toegankelijk, op ieder niveau. En of ze werken of niet werken, ja, dat maakt dan volgens mij niet zo heel veel uit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Janssen** (VVD): Op het gebied van onderwijs hebben we ook een ambitieuze opgave: investeren in een leven lang leren en ontwikkelen. Leren moet niet alleen een 'leven lang', maar ook aantrekkelijk zijn: aantrekkelijk om te leren, aantrekkelijk om les te geven en aantrekkelijk om samen te werken en te groeien. Beroepen van de toekomst helpen te vertalen naar toekomstbestendig onderwijsaanbod. De ontwikkeling van innovatieve werk- en leerlocaties en proeftuinen stimuleren en versnellen. Brabant branden als 'the place to be'. Ook daar zijn de sleutelwoorden innovatie, kunstmatige intelligentie en digitalisering, dit op elk niveau, dus voor de 'slimme koppen' en de 'gouden handjes'.

Met de komst van de JADS (Jheronimus Academy of Data Science) heeft Brabant de troef in handen om met 's-Hertogenbosch als Big Data-hoofdstad, Brainport met al zijn innovaties en alle andere kennisintensieve steden en regio's de provincie van Nederland te zijn waar we een leidende rol spelen als het gaat om digitalisering, innovaties en kunstmatige intelligentie. De actielijnen aantrekken, ontwikkelen, benutten en behouden van talent onderschrijft de VVD volledig.
Voorzitter. We zijn erg blij met dit evenwichtig, kaderstellend en richtinggevend plan voor de wijze waarop we voor Brabant de komende jaren omgaan met het arbeidsmarktbeleid-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie, de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, ik heb even een vraagje. Ik lees dat actieplan, een heel mooi, evenwichtig plan inderdaad, maar dan lezen we het Statenvoorstel, en dat gaat echt helemaal-, eigenlijk versmalt zich, en dat vind ik jammer genoeg, richting de top. Hoe heeft u dat gelezen? Daar ben ik nou heel benieuwd naar, want ik hoor u ook over het JADS, enzovoort, terwijl ik denk: als wij Brabanders in Brabant willen houden, laten we Brabant dan vooral Brabant laten blijven. Vindt u dat niet?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Helemaal met u eens, maar als ik het stuk lees, en als u mijn woorden goed gehoord hebt, heb ik het ook gehad over 'op elk niveau': ook onderwijs op elk niveau, training op elk niveau, banen op elk niveau. Dus dank voor uw aanvulling en uw vraag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dan is er een interruptie van de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, dan hebben we blijkbaar verschillende stukken gelezen, of de VVD geeft een eigen interpretatie. Er wordt in de stukken nergens over laagopgeleiden of niet-opgeleiden gesproken, de match tussen hen en de arbeidsmarkt. Komt de VVD soms met een motie of een amendement om dit te benadrukken? Ik hoor dat meneer Janssen ook deze mening deelt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Ik krijg de vraag of dit stuk ook bedoeld is voor iedereen in Brabant en daar antwoord ik 'ja' op. Ik weet dat u met een motie komt. Laten we even het antwoord van de gedeputeerde afwachten.
Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dank u wel. Forum voor Democratie heeft geen spreektijd aangevraagd-

De heer **Janssen** (VVD): Ik was nog niet-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U was nog niet klaar?

De heer **Janssen** (VVD): Nee.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U zei 'dank u wel', dat is voor mij al voldoende!

De heer **Janssen** (VVD): Op de antwoorden, ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Janssen** (VVD): Nog een paar regels. We zullen slagvaardig en slim moeten aanpakken en vragen de gedeputeerde, gezien het zeer grote belang van dit actieplan voor de Brabantse economie, om op regelmatige basis, één/twee keer per jaar, terugkoppeling te geven op de voortgang. Dit plan is een van de radertjes van het geheel dat dadelijk samen komt in de Economische visie 2030 en bijdraagt aan de agenda 'Brede welvaart in Noord -Brabant', zoals naar voren kwam onder andere in de themabijeenkomst. De VVD zal naast dit plan tevens instemmen met de begrotingswijziging.
Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Daar hebben we 'm. Dank u wel. Dan gaan we door naar het CDA, de heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik hoop dat ik goed te verstaan ben.
Voor ons ligt het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen'. Dit Statenvoorstel wordt besproken onder een vreemd gesternte. De coronapandemie raakt onze economie, ook de Brabantse economie, in alle hevigheid. In het Statenvoorstel wordt gesteld dat we in een digitale transitie zitten van economie en arbeidsmarkt. Zoiets vraagt grote veranderingen en vraagt om andere competenties en vaardigheden van werkgevers en werknemers. Er is bovendien, wordt terecht gezegd, nu al sprake van een kwantitatieve en kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt, en die dreigt in de nabije toekomst alleen maar groter te worden. Competenties sluiten niet aan op de vraag. Deze conclusies onderstrepen het belang van een leven lang leren voor werknemers, zeg maar: het ontwikkelen van je talenten.
Volkomen terecht, volgens het CDA ook, spant de provincie zich in om een toekomstige mismatch zoveel mogelijk te corrigeren of te beïnvloeden, niet alleen om de welvaart van haar burgers te waarborgen – zeg maar de economische motieven, want die komen in het rapport ruimschoots aan bod –, maar meer nog ook omdat het verrichten van arbeid bijdraagt aan de zingeving van burgers, los van economische waarde. Arbeidsmarktbeleid is meer dan een economische optelsom, of, zoals mevrouw Vlasveld het vanmorgen zei: meedraaien in de maatschappij geeft zin en zingeving leidt weer tot meedraaien in de maatschappij. Beter had ik het zelf niet kunnen zeggen. Burgers die niet kunnen werken voelen zich langs de kant staan en vragen zich af of ze er nog wel toe doen. Een tweedeling ligt op de loer, als die al niet realiteit is. Het CDA wil dat iedereen telt en dat we samen werken aan een land dat we kunnen doorgeven. Graag een reactie van de gedeputeerde op de relatie economie en zingeving.
Ook landelijk zijn er zorgen over het evenwicht binnen onze arbeidsmarkt. De commissie-Borstlap is dit jaar gekomen met een indringend rapport over het (dis)functioneren van de arbeidsmarkt. Veel van dit lezenswaardige rapport zal niet besproken worden op deze provinciale gesprekstafels, maar ik noem twee punten die wel relevant zijn voor ons als Provinciale Staten. Zo pleit de commissie voor een cultuuromslag in onze opvattingen over duurzame inzetbaarheid. Een leven lang leren moet gewoonte worden. We kunnen het ons in Nederland, en ook in Brabant, niet permitteren om vrijblijvend met scholing om te gaan, alsof het iets leuks is. Werknemers en werkgevers kunnen dat niet omdat dan uitval op de loer ligt, de overheid kan dat niet omdat er dan een mismatch ontstaat op de arbeidsmarkt. Scholing is een noodzakelijk instrument om bij te blijven op de arbeidsmarkt. Ik vond het dan ook heel zorgwekkend dat vorige week in de presentatie van de heer Raspe van de Rabobank gezegd werd dat in de regio Zuidoost-Brabant gemiddeld minder opleidingen worden gevolgd door mensen dan in Nederland, terwijl dus eigenlijk al door Borstlap is geconcludeerd dat het in Nederland al vrij mager is. In het verlengde hiervan

pleit de commissie-Borstlap voor het organiseren van een grote maatschappelijke alliantie, om de door haar voorgestelde beleidsrichting verder uit te werken. In die zin is dat rapport-Borstlap geen eindpunt, maar een startpunt voor alle betrokkenen, ook voor de provincie.
Voorzitter, terug naar het voorliggende Statenvoorstel. De CDA-fractie stemt in met het voorgestelde actieplan en we onderstrepen de urgentie helemaal. Wij hebben wel twee punten die we willen meegeven aan de gedeputeerde. Allereerst is dat: bewaak de aansluiting met de landelijke ontwikkelingen en de landelijke rapporten die hiermee samenhangen. In het rapport-Borstlap worden voorstellen gedaan voor een regionale aanpak en maatwerk. Ook in het Statenvoorstel is daar sprake van. Dat lijkt ons een prima aanleiding om de handen ineen te slaan met de landelijke overheid en wellicht ook nog extra financiële middelen en impulsen te verwerven om in Brabant een nog beter actieplan neer te zetten. Wij willen dit punt ondersteunen door middel van een motie die, als het goed is, inmiddels al bij de griffie is ingediend.
Het tweede punt is dat we als CDA-fractie toch iets te weinig aandacht zien voor de kortetermijngevolgen van de coronacrises. Deze crisis gaat specifieke groepen hard raken. Wij willen hier graag extra aandacht voor op de kortst mogelijke termijn. Hiertoe dienen wij ook een motie in, om onder anderen jongeren te ondersteunen op de arbeidsmarkt op de meest korte termijn en zo lang de crisis duurt. Ook deze motie is, als het goed is, al bij de griffie ingeleverd.
Ten slotte nog twee punten. We hebben een vraag over de laaggeletterden. De laaggeletterden zijn als het ware van portefeuille veranderd en vallen nu onder het punt arbeidsmarktbeleid. Dat hoeft op zich niet tot een probleem te leiden, maar wat wij ons wel afvragen is: hoe zit het nu met de laaggeletterden die verder geen relatie hebben met de arbeidsmarkt en in de toekomst ook niet zullen hebben, maar die natuurlijk wel aandacht van de provincie behoeven? Is het zo dat een groep laaggeletterden buiten de boot zou kunnen vallen door deze portefeuillewisseling? Graag een reactie van het college hierop.
Tot slot. Het CDA roept het college op om snel met concrete acties aan de slag te gaan-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van de heer Van den Berg, en u heeft nog maar een halve minuut.

De heer **Janssen** (VVD): Ja, dat klopt, ik heb nog maar drie regels.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat komt dan helemaal goed uit, maar ondertussen – ik zet de tijd even stil – de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, als we het toch over de, wat heet: onderkant van de arbeidsmarkt hebben, een vraagje aan het CDA, en misschien ook wel aan de gedeputeerde. Als die coronacrisis echt heel erg de verkeerde kant uitgaat en er dus echt een massawerkloosheid komt, wat moeten we dan doen volgens het CDA? Gaan we dan toch kijken of onze Poolse mensen, Roemeense mensen, enzovoort, min of meer terug kunnen naar hun eigen land zoveel mogelijk, en dat onze Brabantse mensen zoveel mogelijk geplaatst worden? Of zegt u, van: nou, één Europa, dat lossen we zo wel op? Ik ben heel benieuwd welke richting zowel het college als het CDA hierin op wil.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): We hebben het hier over een kaderstellend rapport waaraan nog een aantal acties moeten worden toegevoegd, dus dat wordt nog een keer besproken, neem ik aan. Ik ga me hier niet uitlaten over concrete punten die nu wel of niet moeten gebeuren. Dat vind ik nu niet de juiste plaats om dat te bediscussiëren. Maar u kunt de vraag straks nog een keer stellen aan de heer Van Gruijthuijsen, misschien dat hij wel wil antwoorden, maar ik ga dat niet doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, met die crisis in aantocht zou ik het CDA toch mee willen geven om er maar eens heel snel over na te gaan denken wat u daarmee wilt doen, want daar zal ook het beleid van deze coalitie deels op bepaald moeten worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Suggesties zijn altijd welkom, dank u wel.
Ik rond af. Tot slot. Het CDA roept het college op om snel met concrete acties aan de slag te gaan, ook om de vragen van de heer Van den Berg te kunnen beantwoorden. De analyse van de arbeidsmarkt is zeer to the-point. Daarvoor onze grote waardering. Echter, de gekozen actielijnen zijn minder uitgewerkt. Bovendien ademt het voorstel erg de geest van kenniswerkers en hoogopgeleiden. Maar zoals u uit mijn voorgaande betoog kunt afleiden – arbeidsmarktbeleid is meer dan een economische optelsom –, wil de CDA-fractie dat iedereen telt. Graag horen wij op de korte termijn hoe de acties worden geformuleerd en uitgevoerd in de volle breedte van de arbeidsmarkt.
Dank u wel.

Motie M104-2020: Arbeidsmarkt in crisistijd
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
constaterende:

- dat de coronacrisis grote gevolgen heeft voor de Brabantse arbeidsmarkt, voor zowel de vraag naar werk als het aanbod van werk;
- dat uit recent gepubliceerde groeiprognoses blijkt dat de economische impact van de coronacrisis o.a. in de regio Zuidoost-Brabant groot kan zijn;
- dat flexwerkers, zzp'ers, oudere en jongere werknemers tot de kwetsbare groepen behoren, getuige bijv. de stijging van het aantal WW-uitkeringen onder jongeren in de periode maart-heden;

overwegende:

- het belang van baanbehoud en het voorkomen van langdurige werkloosheid;
- het belang van voldoende stages en leerbanen voor jongeren als toegang tot de arbeidsmarkt;
- het belang van het behouden, opleiden en aantrekken van voldoende technische vakkrachten voor bedrijven in o.m. de Brabantse maakindustrie;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

- bij de uitwerking van het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 nadere afspraken te maken over (om)scholing en het ondersteunen van mensen van werk naar werk, richting sectoren met voldoende baankansen, over extra aandacht voor kwetsbare groepen zoals flexwerkers, zzp'ers en ouderen, over de noodzaak van voldoende stages en leerbanen voor jongeren, en over het investeren in en behoud van vakmensen;
- de inzet op het bovenstaande te monitoren en Provinciale Staten hierover te blijven informeren;

en gaan over tot de orde van de dag."
Kees de Heer, CDA
Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP."

Motie M105-2020: Meewegen recente arbeidsmarktstudies

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
constaterende:

- dat de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) op 15 januari 2020 het rapport 'Het betere werk. De nieuwe maatschappelijke opdracht' heeft uitgebracht, met aanbevelingen voor meer grip op geld, werk en leven voor iedereen die werkt of wil werken;
- dat de Commissie Regulering van Werk op 23 januari 2020 het rapport 'In wat voor land willen wij werken?' heeft uitgebracht, met een analyse van de huidige arbeidsmarkt en bouwstenen voor nieuwe regels rondom werk;

overwegende:

- dat de kabinetsreactie op de rapporten van de WRR en de Commissie Regulering van Werk na de zomer wordt verwacht;
- dat de vraagstukken in beide rapporten ook voor Brabant relevant zijn en door de coronacrisis bijzonder actueel en urgent;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

- bij de uitwerking van het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 de inhoud van voornoemde rapporten mee te wegen;

en gaan over tot de orde van de dag."
Kees de Heer, CDA
Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Mevrouw Vlasveld heeft een interruptie.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja. Ten eerste wil ik even de heer De Heer bedanken dat mijn woorden u voor in de zaal bereikt hebben met betrekking tot zingeving. Heel fijn dat dat tot inspiratie heeft mogen leiden. Ik heb ook nog een concrete vraag aan het CDA. In het actieplan wordt verwezen naar de motie digitalisering die in april 2018 door het CDA is ingediend en aangenomen. In de oorspronkelijke motie wordt gevraagd om inzet op geletterdheid en digitalisering voor de hele Brabantse bevolking. In het actieplan is dat beperkt tot de arbeidsmarkt. Nu is mijn vraag: beschouwt de CDA-fractie deze motie nu als uitgevoerd, ondanks de beperking die opgenomen is in het stuk?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): De vraag of hij in de volle breedte is uitgevoerd, daar laat ik me nog niet over uit. Grote stukken zijn ervan uitgevoerd. En over de laaggeletterdheid heb ik zojuist een vraag gesteld aan de heer Van Gruijthuijsen, dus dan kan ik u daar ook antwoord op geven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart, interruptie.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel, voorzitter. Vraag aan de heer De Heer. Ik ben zeer blij met zijn woorden over de laaggeletterdheid. Daar maken wij ons bij GroenLinks ook zorgen over. Hoe kijkt het CDA naar de hoeveelheid middelen voor laaggeletterdheid en voor de ambities die onze beide partijen hebben op dit terrein?

De heer **De Heer** (CDA): Het gaat bij ons om het doel, dat we zorgen dat laaggeletterdheid bestreden wordt, aangepakt wordt, benoemd wordt. Dat is eigenlijk wat voor ons leidend is. Dat kan via de route die

nu voor is gesteld, alleen, nogmaals: ik heb er wel een vraag over gesteld, of we alle laaggeletterden op deze manier bereiken, en dat hoor ik graag straks terug in de beantwoording.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel voorzitter. Uiteraard gaat het over wat er met het geld wordt gedaan, maar vorig jaar heeft de provincie 1,9 miljoen euro voor taal en media beschikbaar gesteld en is op 16 juli besloten om de subsidie aan Cubiss rondom taalvaardigheid niet voort te zetten en in december 2019 is besloten om de subsidie rondom Mediawijsheid in 2020 te beëindigen. Dus dan vraag ik me af: acht het CDA de doelstellingen haalbaar met het huidige budget, waar ook 50-plussers mee geholpen moeten worden in deze arbeidsmarkt?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Sorry, ik verstond de laatste zin niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Herhaal de laatste zin even.

De heer **Philippart** (GL): Dat is ook voor dat miljoen, dat al fors minder is dan in het verleden, nu ook de 50-plussers er nog eens bij worden gehaald, waardoor er dus mogelijk automatisch minder geld voor de laaggeletterden is, terwijl er voorheen ruim 1,9 miljoen euro alleen al voor taal en media beschikbaar was gesteld.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Heer, verstaan?

De heer **De Heer** (CDA): Ja, er heeft een duidelijke reductie plaatsgevonden. Ook in het vorige bestuursakkoord is dat trouwens al afgesproken. En wij denken nog steeds dat we goede resultaten kunnen behalen, ondanks dat de budgetten gekrompen zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u nog een derde interruptie?

De heer **Philippart** (GL): Ik ben natuurlijk normaal geen cultuurwoordvoerder, maar wat was er dan voor bezuiniging afgesproken in het vorige bestuursakkoord rondom Cubiss, of rondom leesvaardigheid?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hebt u de vraag verstaan?

De heer **De Heer** (CDA): Dat heeft u me net zelf voorgerekend, dus…

De heer **Philippart** (GL): … *(onverstaanbaar)*

De heer **De Heer** (CDA): Ja, dan moet ik het antwoord even schuldig blijven, dan kan ik daar misschien in tweede termijn nog op terugkomen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Hartelijk dank. Er zijn twee moties ingediend door het CDA: motie 104, 'Arbeidsmarkt in crisistijd', en motie 105, 'Meewegen recente arbeidsmarktstudies'. Ze staan waarschijnlijk op iBabs inmiddels. Dan gaan we door naar de SP, de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Dank je wel, voorzitter. De provincie heeft op het terrein van de arbeidsmarkt geen wettelijke taken. Toen de SP voor het eerst deelnam in de provinciale coalitie is het belang van een actieplan arbeidsmarkt onderstreept en we zijn verheugd dat ook dit college buiten de wettelijke taken om het actieplan arbeidsmarkt bevordert. De focus en koers van dit actieplan is echter voornamelijk kennisindustrie, kenniseconomie en hoogopgeleid talent. Tussen de regels door lezen we dat het actieplan ook gericht is op 50-plus en laaggeletterden, maar de doelen en ambities van dit college laten geen twijfel bestaan waar de middelen en inspanningen hoofdzakelijk naartoe zullen gaan. Laat ik nu direct maar zeggen: de SP is niet tegen kennisindustrie, kenniseconomie en talenten, maar we zijn voor een rechtvaardige en eerlijke verdeling van provinciale middelen, inspanningen en kansen in de arbeidsmarkt voor alle Brabanders en alle ondernemingen.
Voorzitter. De wereld om ons heen is fors aan het veranderen en het lijkt dat dit college zich hiervan of niet bewust is, of zich er niets van aantrekt en doordendert met het blijven focussen op top, top en nogmaals top. Toch weten we inmiddels dat het VVD-stokpaardje, 'door het bedienen van de top zal de rest vanzelf volgen', niet automatisch meer opgaat en dat wij juist nu in deze coronaperiode ervaren welke waardevolle bijdrage werd en nog steeds wordt geleverd door werknemers in de vitale sectoren. We prijzen ze als onze helden hier op het provinciehuis. We applaudisseren voor hen. Zij zijn het die onze samenleving draaiende houden en onder hen zijn ook heel veel laagopgeleide beroepen.
In Brabant is 10,6% van de beroepsbevolking laaggeletterd. Dit komt neer op bijna 170.000 personen. In het actieplan worden voor deze aandachtsgroep geen concrete doelen en ambities gesteld. Daarbij zijn wij gisteren ook verrast met de mededeling dat de subsidie aan Cubiss voor taalvaardigheid niet voortgezet wordt na 2020. Een forse bezuiniging. Graag willen we de reden hiervan weten. We maken ons zorgen dat dit ten koste gaat van laaggeletterden. We zullen dan ook een motie indienen met de concrete doelstelling het terugdringen van laaggeletterden in Brabant.
Voorzitter. Of je in de top zit, een specialist bent in de zorg, openbaar vervoer, of je solliciteert naar een baan, wilt stagelopen, het maakt niet uit: er is in de arbeidsmarkt ook discriminatie, al wil ik hier uiteraard niet de hele arbeidsmarkt over één kam scheren. Om een voorbeeld te geven uit landelijke cijfers: de bbl- en bol-studenten met een niet-westerse migratieachtergrond moeten drie, vier keer, en zelfs vaker, solliciteren dan hun autochtone studiegenoten. Een baan vinden kan al lastig zijn, maar is soms nog moeilijker als je bijvoorbeeld een Turkse, Marokkaanse of Antilliaanse achtergrond hebt. Zij hebben 40 procent minder kans om een reactie te krijgen. Er is sprake van discriminatie op de werkvloer vanwege herkomst of afkomst, geslacht, godsdienst, handicap of leeftijd. Zelfs de premier, Mark Rutte, moest erkennen dat ook Nederland institutioneel racisme kent.
Dit zijn landelijke cijfers, maar in Brabant is het niet veel anders. Je hoeft de rapportage van Radar maar te bekijken in Zeeland, West-Brabant en Oost-Brabant.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, ik ben wel benieuwd wat de heer Altundal vindt van discriminatie op de arbeidsmarkt van mensen met bepaalde politieke overtuigingen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter. De Grondwet zegt heel duidelijk dat discriminatie op geen enkele grond mag, dus in die zin: ook dát mag niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een tweede interruptie de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, het punt is dat veel PVV'ers niet op hun cv kunnen zetten dat ze bij de PVV zitten, omdat ze daar op uitgesloten worden. Wat vindt u daar nou van? Dat zou toch niet mogen kunnen, of wel?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ik ga niet beoordelen wat een PVV'er wel of niet op z'n cv moet zetten, dat is aan hen. Wat ik zeg, is dat er niet gediscrimineerd mag worden op basis van meningen en opvattingen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vervolg uw betoog.

De heer **Altundal** (SP): Dank u wel.
Wij zijn van mening dat discriminatie op de arbeidsmarkt tegengegaan moet worden. Werk is een van de wezenlijkste voorwaarden dat iedereen mee kan doen in onze maatschappij, kan participeren en het gevoel heeft erbij te horen in onze samenleving. Vanuit dit belang dienen wij samen met mede-indieners D66 en Partij voor de Dieren een motie in waarin wij het college vragen om met een plan van aanpak te komen om de discriminatie op de arbeidsmarkt in Brabant zoveel mogelijk te voorkomen en tegen te gaan.
Voorzitter. Tot slot wil ik nog een belangrijk onderwerp noemen: de arbeidsmigranten die door werkgevers naar Brabant worden gehaald, via tussenpersonen worden geworven in het land van herkomst, of zelf hierheen komen om te werken. Zij hebben jaren te kampen met huisvestingsproblemen, slechte arbeidsvoorwaarden, en dergelijke. Arbeidsmigranten zijn een feit en realiteit. In de bestaande liberale kapitalistische denkwereld maken strategieën als goedkope arbeid, concurrentie op arbeidsvoorwaarden en concurrentie van werknemers onderling onderdeel van het economisch verdienmodel uit. Een deel van onze arbeidsmarkt zal vanwege dit verdienmodel daarom beschikbaar blijven voor de arbeidsmigranten. We snappen de gevoeligheid van dit onderwerp voor sommige partijen, maar dit laat onverlet dat wij van mening zijn dat in het actieplan ook aandacht en inspanning vermeld dient te worden aan bijna 92.000 – een cijfer uit 2018 – arbeidsmigranten in Brabant die een bijdrage leveren aan de Brabantse economie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik wil wel vragen of u gaat afronden.

De heer **Altundal** (SP): Ik ben eraan toe, voorzitter. Wij willen graag weten wat uw college wil doen aan verbetering van de positie van de arbeidsmigranten in Brabant als het gaat om huisvesting, scholing, et cetera. In het kader van arbeidsmigranten dienen wij ook een motie in samen met andere partijen. Alle moties en een amendement liggen inmiddels bij de griffie.
Dank u wel.

Amendement A25-2020: Evenwichtige aandacht, inspanning en toedeling middelen
"Provinciale Staten van Noord Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 59/20 A: Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
voegen aan het ontwerpbesluit 59/20 B het volgende beslispunt toe:
dat in het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen' een evenwichtige aandacht, inspanning en toedeling van middelen zal zijn voor alle werkenden en werkzoekenden in Brabant."
Nurettin Altundal, SP

Motie M106-22020: Aanpak laaggeletterdheid

“Provinciale Staten van Noord Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 59/20 A: Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 ‘Talent voor de kenniseconomie van morgen’;
constaterende dat:

- in Brabant 10,6% van de beroepsbevolking laaggeletterd is en de maatschappelijke kosten in Brabant ruim 165 miljoen euro per jaar[1] bedragen. Dit komt neer op bijna 170.000 laaggeletterden in de leeftijd van 16 tot 65 jaar[2];
- er uit onderzoek blijkt dat laaggeletterdheid een hardnekkig probleem is, dat vaak van generatie naar generatie overgaat[3];
- wie niet goed kan lezen of schrijven vaak ook digitale achterstand ondervindt;
- laaggeletterdheid en beperkte digitale vaardigheid de kans op de arbeidsmarkt zeer verkleint;
- investeren in vermindering van laaggeletterdheid leidt tot een betere economische situatie, waaronder een betere arbeidsmarktpositie;
- in het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 de impact van de coronacrisis voor laaggeletterden erkend word, en er aandacht is voor het verbeteren van de taal-, reken- en digitale vaardigheden van laaggeletterden en de doorstroom naar de arbeidsmarkt, maar een concrete doelstelling ontbreekt;
- het college van Gedeputeerde Staten desalniettemin op 16 juni jl. besloten heeft de subsidie aan Cubiss voor taalvaardigheid niet voort te zetten na 2020;

verzoeken Gedeputeerde Staten:
in de uitvoering van het actieplan Arbeidsmarkt, samen met de gemeenten en andere bij deze problematiek betrokken maatschappelijke organisaties zoals Cubiss, binnen zes maanden een provinciaal plan van aanpak te maken met als doelstelling om de komende vier jaar de laaggeletterdheid in Brabant 50% af te laten nemen en de digitale vaardigheid van deze doelgroep meetbaar te vergroten;
en gaan over tot de orde van de dag.”

[1] Mail van dhr. dr. Henk Snier Directeur Cubiss d.d. 4 juni 2020

[2] https://www.cubiss.nl/sites/default/files/bestanden/kennisbank/Hoe-taalvaardig-is-Brabant.pdf

[3] https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2019/samenwerken-aan-taal.pdf

Nurettin Altundal, SP.

Motie M107-2020: Aanpak discriminatie arbeidsmarkt
“Provinciale Staten van Noord Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 59/20 A: Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 ‘Talent voor de kenniseconomie van morgen’;
constaterende dat:

- in het Actieplan Arbeidsmarkt niets staat over het aanpakken van discriminatie op de arbeidsmarkt;
- discriminatie op de arbeidsmarkt een breed voorkomend hardnekkig probleem is, wat ook gevolgen heeft voor het vinden van stage- en werkervaringsplaatsen. Studenten met een migratieachtergrond moeten vaker solliciteren naar een stageplek dan autochtone studenten. De bbl- studenten met een niet-westerse migratieachtergrond moeten zelfs vier keer of vaker solliciteren en bol-studenten drie keer of vaker voor het vinden van een leerwerkplek (landelijk onderzoek 2018)[1];
- een baan vinden normaal gesproken al lastig kan zijn, maar soms nog moeilijker is afhankelijk van je etnische achtergrond. Vooral mensen met een Turkse, Marokkaanse of Antilliaanse achtergrond worden gediscrimineerd, zij hebben 40 procent minder kans om een reactie te krijgen blijkt uit een eerder onderzoek[2];

[1]https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2018/08/28/kamerbrief-over-gelijke-kansen-en-stagediscriminatiein-het-mbo

[2] https://www.ad.nl/ad-werkt/discriminatie-op-de-arbeidsmarkt-dit-zijn-de-cijfers~a31e53d0/

- er sprake is van discriminatie op de werkvloer vanwege herkomst of afkomst, geslacht, godsdienst, handicap of leeftijd[3];
- onder andere door de inwoners van de politie-eenheid Oost-Brabant gedane meldingen van discriminatie in 2019 3096 betrekking heeft op de arbeidsmarkt[4]. In Zeeland en West Brabant gaat het om 25%[5];
- er inmiddels tal van onderzoeken zijn over racisme waarbij gekeken wordt naar discriminatie op basis van migratieachtergrond[6];
- zelfs premier Mark Rutte moest erkennen dat ook Nederland institutioneel racisme kent[7];

verzoeken Gedeputeerde Staten:
in de uitvoering van het actieplan Arbeidsmarkt ook aandacht te geven aan discriminatie op de arbeidsmarkt door samen met de gemeenten, werkgevers en andere bij deze problematiek betrokken maatschappelijke organisaties, binnen zes maanden een provinciaal plan van aanpak te maken met als doelstelling om de komende vier jaar de discriminatie op de arbeidsmarkt in Brabant zoveel mogelijk te voorkomen en tegen te gaan.
en gaan over tot de orde van de dag."

3 https://discriminatie.nl/files/2020-04/monitor-arbeidsdiscriminatie-2015-2019.pdf
4 https://radar.nl/stijgend-aantal-meldingen-discriminatie-oost-brabant/
5 https://radar.nl/stijgend-aantal-meldingen-discriminatie-in-zeeland-west-brabant/
6 https://www.nu.nl/binnenland/6058304/dit-vertelt-onderzoek-over-institutioneel-racisme-in-nederland.html
7 https://www.nu.nl/weekend/6056130/nederland-kent-institutioneel-racisme-en-nu.html

Nurettin Altundal, SP
Eric Logister, D66
Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

Motie M108-2020:
"Provinciale Staten van Noord Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 59/20 A: Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
constaterende dat:

- het fenomeen arbeidsmigranten een onderdeel vormt van het economische verdienmodel en nu eenmaal een feit en realiteit is in onze Brabantse economie;
- bijna 92.000 (2018) arbeidsmigranten door een deel van de ondernemingen naar Brabant worden gehaald, via tussenpersonen worden geworven in het land van herkomst of zelf hierheen komen om te werken;
- zowel in het verleden alsook in de toekomst een deel van onze arbeidsmarkt de arbeidsmigranten zullen zijn;
- de uitkomst van het onderzoek van CoMensha samen met Tilburg University (december 2019) de basis heeft gelegd voor een aanvalsplan om de weerbaarheid en zelfstandigheid van arbeidsmigranten te vergroten zodat uitbuiting van deze groep door RIEC met het aanvalsplan wordt bestreden;
- arbeidsmigranten al jaren te kampen hebben met huisvestigingsproblemen, slechte arbeidsvoorwaarden, e.d.;

verzoeken Gedeputeerde Staten:
in de uitvoering van de actieplan Arbeidsmarkt, samen met de gemeenten, vakbonden en ondernemingen/sectoren waar veel arbeidsmigranten werkzaam zijn te komen met een plan van aanpak waarin:

- de uitbuiting van de arbeidsmigranten tegengegaan kan worden

- de positie van de arbeidsmigranten zoals huisvestiging, arbeidsvoorwaarden, scholing te verbeteren zodat hun participatie in onze samenleving bevorderd wordt;

en gaan over tot de orde van de dag."
Nurettin Altundal, SP
Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP
Eric Logister, D66
Michiel Philippart, Groen Links.

Motie M109-2020:
"Provinciale Staten van Noord Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 59/20 A: Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
constaterende dat:

- in deze coronaperiode duidelijk is geworden welke waardevolle bijdrage werd geleverd door de werknemers in de essentiële sectoren om onze samenleving draaiend te houden, waaronder ook heel veel laaggeschoolde beroepen zoals schoonmaak, huisvuilophalers, vakkenvullers, caissières, transportmedewerkers;
- sinds coronamaatregelen in Brabant 41% minder nieuwe vacatures zijn;[1]
- de coronacrisis diepere sporen zal trekken dan de kredietcrisis. Nederland moet dit jaar rekening houden met 36% meer faillissementen wat gepaard zal gaan met toenemende werkloosheid[2];
- in 2019 in Brabant de werkloosheid hoogst was onder lager opgeleiden (5,2%) Bij middelbaar was dit (3.0) en hoger opgeleiden (2.2)[3];
- in het arbeidsmarktbeleid de focus voornamelijk ligt op kennisintensieve maakindustrie en de kenniseconomie en met name hiervoor de talenten te benutten, ontwikkelen, aantrekken en te behouden. Deze aandacht is onevenredig ten opzichte van een groot deel van de werklozen in Brabant;
- mede doel van arbeidsmarktbeleid is om de mismatch tussen vraag en aanbod aan te pakken, en weinig focus ligt op de grootste doelgroep onder de werklozen namelijk de laag opgeleiden en niet-opgeleiden.

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- het behoud en stimuleren van de werkgelegenheid in de vitale beroepen als zorgsector, levensmiddelensector (supermarkten), het openbaar vervoer (chauffeurs), e.a.;
- in het Actieplan Arbeidsmarkt qua inspanning en middelen evenredig focus en aandacht te besteden die recht doet aan de populatie van werklozen in Brabant waardoor in het bijzonder de mismatch tussen de doelgroepen lager opgeleiden en niet-opgeleiden en de arbeidsmarkt ook aangepakt wordt.
- dat GS binnen zes maanden komt met een plan van aanpak om bovenstaand verzoek te realiseren;

en gaan over tot de orde van de dag."

[1] https://arbeidsmarktinzicht.nl/gemiddeld-41-minder-nieuwe-vacatures-in-noord-brabant-sinds-maatregelen-corona

[2] https://fd.nl/ondernemen/1348149/ruim-derde-meer-nederlandse-faillissementen-in-2020

[3] https://arbeidsmarktinzicht.nl/brabantse-werkloosheidspercentage-daalt-naar-3-l

Nurettin Altundal, SP.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank voor uw bijdrage. De moties komen straks ook op iBabs te staan. Dan gaan we naar D66, de heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Ja, voorzitter, dank u wel voor het woord. Een actieplan arbeidsmarkt is in deze tijd meer nodig dan ooit. De crisis lijkt de kansenongelijkheid in onze maatschappij te vergroten, maar de kansenongelijkheid op de arbeidsmarkt ten gevolge van opleiding weten we te keren in dit actieplan, want ik zie ook, gelukkig, het mbo-niveau doorklinken in het plan, en ook een leven lang ontwikkelen – belangrijk voor D66. Goed dat nogmaals gemarkeerd wordt dat de arbeidsmarktregio's een belangrijke basis zijn voor het arbeidsmarktbeleid. Zij hebben zicht en met genoegen heeft D66 kennisgenomen van de website brabantleert.nl.
Andere kansenongelijkheid tekent zich echter de laatste maanden nog scherper af. Laat ik er maar een tweetal noemen: leeftijdsgebonden en vaardigheidsgebonden kansenongelijkheid. Voorzitter. Gisteren, op Nieuwsuur, werden weer nieuwe cijfers bekendgemaakt over de werkloosheid. Wat blijkt: in de categorie 15 tot 25 jaar een stijging dit kwartaal van 188%, en bij 25 tot 35 jaar een stijging van 45%. En 55+? 3%! Voorzitter. Jongeren worden op de arbeidsmarkt veruit het hardst getroffen door de coronacrisis. Hoe komt dat nou? En wat gaan wij daaraan doen in het actieplan arbeidsmarkt? Kan de gedeputeerde hier eens op reflecteren? Wat ziet hij? Is hier het verschil te zien tussen flexcontracten en contracten onbepaalde tijd? Hoe ziet hij de arbeidsmarkt, zodat jongeren ook kans hebben op een huisje, boompje of beestje? Graag een reactie.
Voorzitter. Een andere factor is de leesvaardigheid en digitale vaardigheid. We hebben er al veel over gesproken in deze eerste termijn. We zijn het volgens mij allemaal eens: aanpak van laaggeletterdheid en digitale vaardigheden is van groot belang, niet alleen voor de toegang tot de arbeidsmarkt, maar ook voor de duurzame inzetbaarheid van werknemers. Goed dat er een impuls op dit gebied wordt voorgesteld. Maar hoe zit het nu eigenlijk? Wat is dat besluit van 16 juni? Hoe stelt het college zich dat nou voor? Wij begrijpen dat aan Cubiss is medegedeeld dat de subsidie voor taalvaardigheid wordt beëindigd. Hoe zit het college dan de impuls op die taalvaardigheid en digitale vaardigheden in het arbeidsmarktbeleid? Wie gaat dat doen? Hoe ziet het college dan de rol van Cubiss in het geheel? Of gaan we opeens iets nieuws ontwikkelen? Of gaan we met Cubiss doorontwikkelen? Zien we de bibliotheken niet meer als een waardevolle plek, of kunnen we juist daar onze doelgroep ontmoeten? Ik heb dat ook al gevraagd aan de VVD. Fijn dat ook de VVD de bibliotheken schaart onder het woord 'samen'. En werpen de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt ten gevolge van de huidige coronacrisis niet nieuw licht op de kansgelijkheid, als het bijvoorbeeld gaat over digitale vaardigheden? Graag een reflectie van de gedeputeerde, want brabantleert.nl is erg mooi, maar zonder digitale vaardigheden niet te benaderen.
Voorzitter. Ik rond af, maar niet zonder de veelkoppige draak, discriminatie genaamd, te benoemen. In het arbeidsmarktbeleid moet daar aandacht voor zijn. Uitsluiten hoort niet. Het getuigt trouwens ook niet van economisch inzicht om waardevol arbeidspotentieel uit te sluiten. Discriminatie op basis van Mo of markt, hetero of homo, 30 of 50, of salarisverschillen tussen man of vrouw, ik begrijp dat niet. Dus D66 onderstreept hier nogmaals dat discriminatie en uitbuiting niet kan en aangepakt moet worden. Daarom dienen wij de motie 'Discriminatie op de arbeidsmarkt' en de motie 'Arbeidsmigranten' van de SP graag mee in.
Voorzitter, dank u wel voor het woord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Keurig binnen de tijd. Dank u wel, mijnheer Logister. Dan gaan we naar GroenLinks, de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Betaald werken in onze samenleving is cruciaal voor ons welbevinden, sociaal, fysiek, psychisch en ook financieel, aldus de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Bij actielijn 1 van het voorstel staat: "Ons uitgangspunt blijft dat iedereen moet meedoen, meer mensen moeten werken." Aldus GS. Niet voorwaardelijk, maar 'moeten'. Als we vinden dat iedere burger recht heeft op een volwaardige deelname aan de samenleving, en als betaald werk daarin een

beslissende factor is, is het beleid voor groepen met een afstand tot die arbeidsmarkt dan niet veel te beperkt? Het college noemt terecht 50-plussers en laaggeletterden, maar welke potentiële talenten met een afstand tot die arbeidsmarkt ziet de gedeputeerde nog meer in ons Brabant? En daarover: hoe wordt het miljoen verdeeld en ingezet tussen de 50-plussers en de laaggeletterden? Want daar staat niks over geschreven.
Trends als globalisering, automatisering, robotisering, digitalisering, flexibilisering en een duurzame transitie veranderen onze arbeidsmarkt nu al fundamenteel en hoewel de angst voor massale werkloosheid als gevolg hiervan voorlopig onterecht is – vooral de duurzame transitie creëert tot nu toe veel werkgelegenheid –, zijn de precieze gevolgen nog onduidelijk. Wel veranderen vorm en inhoud van ons werk. De gemiddelde leeftijd van de opleiding daalt verder, mensen hebben vaker om- of bijscholing nodig en zullen vaker wisselen van beroep. En nu komt de coronacrisis hier op korte termijn nog overheen, waarvan de gevolgen zich nog laten raden. Kan de gedeputeerde aangeven hoeveel van die 16 miljoen euro naar het talent van morgen gaat voor de kenniseconomie en hoeveel naar de kortetermijngevolgen van deze coronacrisis voor de arbeidsmarkt? En hoe wordt dat geld over die actielijnen verdeeld? Want dat is me ook niet duidelijk.
Mijn fractie vreest dat door het huidige actieplan op de arbeidsmarkt de maatschappelijke scheidslijnen nog verder worden vergroot tussen de gouden handjes en knappe koppen van GS en de ruwe handjes en eenvoudige koppen van veel andere Brabanders. Als we ons als provincie dan toch op een terrein als de arbeidsmarkt gaan bewegen, waar we geen wettelijke taak hebben, moeten we dan niet meer oog hebben voor de kwetsbaarsten? In haar rapport 'Weten is nog geen doen' signaleert de WRR dat de overheid te veel nadruk legt op die zelfredzaamheid van burgers, 'iedereen moet werken'. Hoe rijmt het college die doelstelling van dit actieplan met het besluit van afgelopen dinsdag om de subsidie aan Cubiss te beëindigen voor het tegengaan van laaggeletterdheid en daarmee de kennis, netwerk, opleiding en alles wat is opgebouwd feitelijk af te breken, terwijl nog zo kort geleden onze Staten per amendement GS opdracht gaven om juist de brede basisvaardigheden onder alle Brabanders te versterken? Graag een reactie.
De WRR zegt ook dat mensen zonder werk worden aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid, maar daarbij nauwelijks ondersteuning krijgen om die ook te pakken, en de cultuur van disciplineren van werkzoekenden is inmiddels gemeengoed. Hoe voorkomen we dat provinciaal geld hier indirect aan bijdraagt? Of vinden we dat eigenlijk wel prima? En hoe zit het met onbetaald of gesubsidieerd, maar waardevol werk? Meedoen en zo van waarde zijn voor jezelf en je omgeving draagt immers bij aan een gezond werk- en leefklimaat, in lijn met actielijn 4. Mantelzorg, vrijwilligerswerk, sociale werkplaatsen – die we helaas niet meer hebben, maar dat terzijde –, misschien toekomstige basisbanen/Melkertbanen zijn van onschatbare waarde voor onze samenleving, voor het ontlasten van gezinnen, het ontlasten van onze gezondheidszorg, het ontlasten van de druk op onze justitiële keten – kijk maar wat er met de bezuiniging op de psychiatrische verzorging is gebeurd –, het verenigingsleven en, niet te vergeten, de sociale cohesie. Talent uit zich in vele vormen. En dat is in de optiek van mijn fractie een fundamenteel manco in dit actieplan.
Kansen van kwetsbare groepen, zoals arbeidsmigranten, bepaalde zzp'ers, herintreders naar zorg of opvoedingstaken en mensen met een migratieachtergrond of arbeidsbeperking, althans die kansen niet willen zien, is schadelijk voor de effectiviteit van ons eigen arbeidsmarktbeleid. De noodzaak voor ander beleid wordt onderkend door de eerder al genoemde organisaties, maar ook door de OESO en de Europese Unie. Zij moedigen lidstaten aan over te stappen op het nieuwe verzorgingsstaatmodel van de sociale investeringsstaat. Hoe ziet de gedeputeerde dat in het licht van dit plan? Het centrale idee hierachter is namelijk dat werkloze burgers niet alleen worden opgevangen met een uitkering, maar dat zij gedurende hun hele loopbaan actief worden ondersteund om te leren werken en zich te ontwikkelen. Voor de één is dat een loopbaanadvies, voor de ander-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U hebt nog een halve minuut.

De heer **Philippart** (GL): Hoe zien GS de rol van de provincie hierin en kunt u mij vertellen hoe het zit met de New Deal van Ton Wilthagen op de arbeidsmarkt, die vorig jaar is ingegaan en de relatie met dit plan hiertoe?
En dan rond ik af. Artikel 1 van onze Grondwet zegt: "Allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld." Omdat de gevallen niet gelijk zijn, is het aan ons allemaal, aan onze overheden, wij als politici, om te zorgen dat iedereen gelijke kansen heeft, en dat wil niet zeggen een gelijke behandeling. In de provincie Gelderland zijn acht traineeshipplaatsen speciaal voor hoogopgeleide statushouders, om hun een kans te geven hun talent maximaal in te zetten. Meer dan 100 aanmeldingen waren er-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft geluk: u krijgt een interruptie, maar dan moet het echt daarna de laatste zin zijn.

De heer **Philippart** (GL): Ja, nog twee zinnen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Eén zin. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, u heeft het nu over die traineeplaatsen speciaal voor statushouders. Het doet me denken aan, als je het over institutioneel racisme hebt, een jaar of dertig geleden, toen mijn toenmalige vriendin solliciteerde bij een woningbouwvereniging en letterlijk tegen haar gezegd werd: "Mevrouw Liesbeth, u bent weliswaar de geschikte kandidaat, maar we krijgen subsidie voor deze gekleurde mevrouw." Dat. En u zegt: er mag niet gediscrimineerd worden. En nu juicht u exact discriminatie toe. Waarom?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): A. Ik heb niet gezegd dat er niet gediscrimineerd mag worden, maar dat vind ik overigens wel. Ten tweede: ik weet niet of u dat plaatje kent, meneer Van den Berg, van die drie poppetjes die voor een hek staan, waarbij ze op een gegeven moment alle drie, allebei een kratje onder zich hebben, waarvan er eentje wel boven het hek uitkomt, vér, die had dat kratje helemaal niet nodig, en die andere niet. En daarnaast is er een plaatje van één kratje, twee kratjes, drie kratjes, waardoor iedereen over het hek kon kijken. Soms moet je iemand een extra kratje geven om hem diezelfde kansen te geven. Dat is gelijke kansen en geen gelijke behandeling. En dat er dan af en toe positief gediscrimineerd wordt, ja, dat stimuleren wij en dat vinden wij goed. En ja, dat er af en toe iemand dan benadeeld wordt, dat kan. Ik als witte, hoogopgeleide, heteroseksuele man is bij GroenLinks ook niet bovenaan, maar toch sta ik daar achter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dus GroenLinks selecteert op een kleurtje, iets wat de PVV nooit zal doen. Wij zoeken de mensen die het meest geschikt zijn voor de functie. Het zal ons werkelijk ook maar iéts uitmaken wat voor kleur diegene heeft. En dat is wel een kenmerkend verschil tussen een PVV en kennelijk GroenLinks en andere linkse partijen. Positieve discriminatie, zoals u dat noemt, bestaat niet, is nooit positief.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En u hebt ook een vraag, denk ik? Heeft u een vraag, of was het een reactie?

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou ja, goed, nogmaals: of GroenLinks in het algemeen het discrimineren van wat u noemt 'witte Nederlanders' acceptabel vindt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, 'nogmaals' gaan we niet doen. Daar heb ik geen zin in, want dan vervallen we in herhaling. Ik wil eigenlijk door.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor deze keer.

De heer **Philippart** (GL): Ja, misschien toch een korte reactie-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart- U mag ook mij aankijken en in de microfoon praten, dan kan iedereen het horen, want anders gaan we misschien tussendoor kletsen.

De heer **Philippart** (GL): Ja, nogmaals: wij zijn voor gelijkheid, maar dat wil niet altijd zeggen een gelijke behandeling. Volgens mij is dat het antwoord. En ik heb overigens het woord 'kleur' niet gebruikt. Een statushouder hoeft niet per se uit Afrika te komen, die kan overal vandaan komen, meneer Van den Berg. Het zijn úw woorden, van het kleurtje.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, misschien een andere vraag dan. Bij het samenstellen van de kieslijst voor de volgende provinciale verkiezingen, gaat u dan kijken naar de kwaliteit van mensen, de geschiktheid om het volk te vertegenwoordigen, of gaat u afwegen van 'zoveel mannetjes, zoveel vrouwtjes, zoveel kleurtjes, zoveel homo's, zoveel transgenders' – wat moeilijk met twee zetels, maar hoe gaan we dat zien?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik vind dit wel bijzonder, want we hebben het hier over de arbeidsmarkt en ik vraag mij af wat de kieslijst daarmee te maken heeft. Het is hard werken, dat geef ik toe, dat doen wij hier vanavond ook, op de vrijdagavond, maar ik laat hem gaan bij dezen. Mijnheer Altundal, u stak uw vinger omhoog. Wilt u ook een interruptie?

De heer **Altundal** (SP): Ja, ik wil interrumperen op meneer Van den Berg. Ik ben blij dat hij zegt "voor ons maakt het echt niet uit, als er een functie is, wie of wat die persoon is", alleen, ik verbaas me elke keer over de uitlatingen van de PVV als het gaat over de islam en minderheden en migranten. Even een heel concrete vraag aan meneer Van den Berg: als er een vacature zou zijn en u zou daarover gaan en er komt een vrouw met een hoofddoek, of iemand met een baard die vijf keer bidt, of een imam, en hij heeft de juiste kwaliteiten, zou u hem aannemen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik vind hem heel leuk, maar het is de termijn van de heer Philippart. Probeert u dit een-tweetje te doen straks in de tweede termijn, zou ik zeggen. De heer Philippart krijgt van mij-

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter, dit is een openbare vergadering-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heb u het woord niet gegeven!

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik wil erop reageren-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart: u mag nog één zin.

De heer **Van den Berg** (PVV): Morgen gaat mijn auto naar Ibrahim, mijn huis is geschilderd door een Marokkaans bedrijf-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik hoop wit.

De heer **Van den Berg** (PVV): Waarom? Omdat die er heel goed uit kwamen op Facebook. Punt. Het interesseert me niet waar ze vandaan komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Prima. Mijnheer Philippart, u krijgt van mij nog één zin om uw tekst af te maken.

De heer **Philippart** (GL): Veel dank, voorzitter. Voorzitter. De gedeputeerde en ik hebben eerder in de themabijeenkomst over deze mogelijkheid van traineeships gepraat. Ik zou graag willen weten hoe hij daartegen aankijkt en of hij eventueel wil kijken om dat in Brabant ook vorm te geven.
Dank u wel.

Motie M112-2020: Aandacht voor groepen met afstand tot de arbeidsmarkt
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
constaterende dat
– het Actieplan Arbeidsmarkt spreekt over dat iedereen moet meedoen, meer mensen moeten werken, ofwel participatie moet omhoog van alle groepen: van laaggeletterd tot hoogopgeleid;
– er specifiek aandacht is voor enkele groepen met een afstand tot de arbeidsmarkt zoals 50-plussers en laaggeletterden;
– andere groepen met een afstand van een arbeidsmarkt niet worden genoemd in het Actieplan Arbeidsmarkt;
verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:
– het specifieke beleid met betrekking tot 50-plussers en laaggeletterden uit te breiden tot herintreders na zorg- of opvoedingstaken en mensen met een migratieachtergrond en arbeidsbeperking, zonder dat dit ten koste gaat van de huidige financiering van laaggeletterden en 50-plussers;
en gaan over tot de orde van de dag."
Michiel Philippart, GroenLinks.

Motie M1133-2020: Traineeships hoogopgeleide statushouders
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, behandelend het Staten voorstel 59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
constaterende dat:

– het Actieplan Arbeidsmarkt spreekt over dat iedereen moet meedoen, meer mensen moeten werken, ofwel participatie moet omhoog van alle groepen: van laaggeletterd tot hoogopgeleid;
– er specifiek aandacht is voor groepen met een afstand tot de arbeidsmarkt;

overwegende dat

– - de provincie een voorbeeldfunctie heeft om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans te geven;
– de provincie Gelderland een succesvol traineeshipprogramma voor acht hoogopgeleide statushouders heeft uitgerold;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

– verzoekt GS om een soortgelijk traineeshipprogramma voor statushouders te ontwikkelen en hierbij de ervaringen van de provincie Gelderland te betrekken;

en gaan over tot de orde van de dag."
Michiel Philippart, GroenLinks
Eric Logister, D66.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Fijn, dank u wel. Inmiddels zijn ook de moties van de SP op iBabs geplaatst, de moties 106, 107, 108 en 109.

De heer **Philippart** (GL): En wij hebben drie moties.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft ook drie moties? Prima. De SP heeft ook een amendement ingediend maar dat is technisch afgekeurd door de griffie. Ik wil een oproep doen aan de SP-fractie om even contact op te nemen met de griffie, om te kijken hoe u ervoor kunt zorgen dat die correct is, zodat die deel kan uitmaken van de beraadslagingen. Dan gaan we nu door naar de heer Van den Berg. O-, de heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Ja, ik heb in mijn gedrevenheid gezegd dat het CDA twee moties indient, maar dat is het CDA samen met ChristenUnie-SGP. Dat wilde ik even bij dezen corrigeren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat is ook zichtbaar op de moties. Dank u wel. De heer Van den Berg. Het woord is nu aan u, en misschien komt er nog een interruptie zoals die net bezig was.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, goed, de PVV zag de afgelopen jaren vooral oprukkende blokkendozen en massa-immigratie in Brabant en wat ons betreft is het in ieder geval daarmee wel klaar. Wij zeggen: zorg liever voor een prachtig Brabant, met de kenmerkende gezelligheid, gastvrijheid en gemoedelijkheid, met meer welvaart, meer welzijn en minder lelijkheid, waar Brabanders willen blijven en Brabanders willen blijven werken. Probeer asjeblieft niet, want die toon zie ik links en rechts wel een beetje, de Randstad na te doen. Laat die Randstedelijke problemen asjeblieft aan de Randstad over. Brabant moet Brabant blijven: recreatie, maakindustrie, boerenbedrijf, hightech. Laat het thorium-instituut maar komen, maar vergeet ook de loodgieter niet en laat het dataspecialisme uitblinken, maar respecteer een verpleegkundige evenzeer. Wij vinden dat in dit voorstel niet helemaal evenwichtig en daarom hebben wij een amendement ingediend om dat een beetje te veranderen. Maak het dus mogelijk met een echt Brabants Noord-Brabant, dat goed bereikbaar is, inclusief een Ruit om Eindhoven, veilig en mooi. Ga uit van de eigen Brabantse kracht, Pak uw rol, pak uw netwerk. De Brabanders blijven, het werk blijft en Brabant kan bloeien. Hoe mooi is dat!

Amendement A24-2020
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 19 juni 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
besluiten:
bij beslispunt 1 de woorden 'Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 Talent voor de kenniseconomie van morgen' te schrappen
en te vervangen door 'Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de economie van morgen';
en gaan over tot de orde van de dag."
Harry van den Berg, PVV.

Motie M110-2020: 'Brabants Noord-Brabant'
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020 ter bespreking van het Statenvoorstel 59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
constaterende dat:
– Brabant heel veel economische potentie heeft als het gaat om daartoe passend personeel in vele sectoren, zoals de hightech, het toerisme en de maak-industrie;
overwegende dat:
– Brabant niet de Randstad na moet doen, maar juist zichzelf moet blijven om mensen te werven en bovenal de Brabanders te behouden;
– de Brabantse gemoedelijkheid, gastvrijheid en gezelligheid van wezenlijk belang is bij het behouden van onze talenten op elk niveau;
– als men deze Brabantse mentaliteit niet prettig vindt, men vooral elders zijn of haar heil moet zoeken!;
verzoeken het college:
– in te zetten op een veilig, gezellig, welvarend, landschappelijk prachtig en gastvrij en dus écht Brabants Noord-Brabant;
– daartoe in te zetten op minder immigratie, minder islam, minder lelijke blokkendozen, minder files, geen windturbines en zonne-subsidiesahara's en meer toerisme, meer cultuur inclusief Zwarte Piet, meer techniek, meer maakindustrie, betere infrastructuur, eenvoudige vergunningverlening en er bovenal als provinciale organisatie te zijn als hulp, als netwerker, als dienstverlener voor de Brabanders en het Brabantse bedrijfsleven;
en gaat over tot de orde van de dag."
Harry van den Berg, PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van den Berg. Dan gaan we naar de heer De Kort van de PvdA. Het woord is aan u.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, mevrouw de voorzitter. Vandaag behandelen we het actieplan arbeidsmarkt en daar zijn we als PvdA erg blij mee. Voor diegenen die vorig jaar aan de onderhandelingstafel zaten zal dat geen verrassing zijn. Dit was voor ons een van de absolute speerpunten. Wij zijn dan ook oprecht blij dat de nieuwe coalitie dit doorzet en arbeidsmarktbeleid ook deel uitmaakt van het nieuwe bestuursakkoord. Wat we dan wel weer jammer vinden, is dat de focus wat anders lijkt geworden. Nu is het vooral zo dat de arbeidsmarkt in dienst staat van de economie, jammer. De vorige twee coalities hebben op dit vlak echter met de VVD altijd goed samengewerkt: zij vanuit de economie als perspectief, wij vanuit banen voor Brabanders. Wij zouden het wederom wel graag omdraaien: de economie ten dienste van de Brabanders, van onze banen en onze maatschappelijke opgave, zoals het zo mooi in het vorige bestuursakkoord opgeschreven stond. Ik ben benieuwd hoe de gedeputeerde hiertegen aankijkt.

Dan de inhoud van het plan. Daar zien we veel zaken in waar we tevreden mee zijn, en ik noem er een aantal. Talent is breed gedefinieerd. Ook de gouden handjes zijn duidelijk benoemd. Uitgangspunt is dat iedereen moet meedoen. Dat is ons als PvdA uiteraard uit het hart gegrepen. Duidelijk wordt gesteld dat leefomgeving, cultuur en sport een belangrijk onderdeel is om de strijd om talent te winnen. In het Statenvoorstel, onder punt 1.4, staat heel duidelijk dat internationale medewerkers op alle niveaus hard nodig zijn de komende jaren en dat dat onze blijvende aandacht verdient. Onze rol op de arbeidsmarkt zien we breed, als die van actieve verbinding, van richting geven – dat lees ik dan als 'regisseur'; is dat correct, mijnheer de gedeputeerde? –, beweging stimuleren en zaken mogelijk maken, eventueel ook met financieringsmiddelen. En we willen naar een effectievere en robuustere structuur, die vooral bezig is met uitvoering, en willen daarom onder andere in gremia als Pact Brabant van praten naar een doe-agenda.
Ik kan nog een aantal zaken benoemen die ik goed vind, want er zijn er best wel wat, maar laat ik nu ingaan op de punten waar ik nog wel wat vragen of opmerkingen op heb.
Punt 1. Talent is breed gedefinieerd, maar in de strijd om internationaal talent wordt eigenlijk enkel gesproken over de hoogopgeleiden, terwijl – de SER heeft hier enkele jaren geleden al een heel mooi rapport aan gewijd – bijvoorbeeld voor de energietransitie ook erg veel monteurs et cetera nodig zijn, die we toch deels echt uit het buitenland zullen moeten halen. Hoe ziet de gedeputeerde dat?
Punt 2. De leefomgeving is een belangrijk onderdeel. Ik zou zeggen: voeg de daad bij het woord op dit punt en geef de heer Van Pinxteren budget in plaats van een bezuinigingsopdracht. Als we bij het Rijk al jarenlang pleiten voor een evenwichtigere verdeling van de culturele infrastructuur in Nederland, en mensen als burgemeester Jorritsma van Eindhoven en Peter Wennink van ASML hiervoor samen met ons knokken in Den Haag, is het een bijzonder slecht signaal als wij hier vervolgens zelf het mes in zetten. Wat je zelf ook van cultuur vindt, het draagt bij aan een goede economie. Ook hier graag een reactie van de gedeputeerde.
Punt 3. Arbeidsmigranten. In het Statenvoorstel staat het onder punt 1.4 genoemd en zoals ik zojuist heb aangegeven, zijn ze ook heel hard nodig. In het actieplan zelf echter mist dit punt volledig. Daar maak ik mij oprecht ernstig zorgen over, omdat we nu de middelen gaan verdelen voor de komende jaren. Het PON heeft in 2018 hier een goed rapport over geschreven, met concrete aanbevelingen. Roemer heeft, zoals de gedeputeerde vorige week nog benoemde, hier onlangs ook zinnige zaken over gerapporteerd. En de noodzaak is hoog, zullen ook ondernemers van logistiek tot land- en tuinbouw en industrie benadrukken. Voor de PvdA begint dit met een goede informatievoorziening op regionaal niveau voor werkgevers en werknemers, naar voorbeeld van bijvoorbeeld het Expat Center Eindhoven. De heer Roemer pleit hier ook voor, evenals het PON. En verder graag een brede blik op dit onderwerp, zoals we die onder de vorige coalities ook hadden, onder andere op huisvesting van arbeidsmigranten. Daarom de vraag aan de gedeputeerde of en, zo ja, hoe dit meegenomen gaat worden.
Punt 4. We vinden het een goede zaak dat er een miljoen extra wordt uitgegeven als impuls voor onder andere de aanpak van laaggeletterdheid. We zijn echter wel zeer benieuwd wat u met dat geld gaat doen. Immers, als het direct richting de doelgroep gaat, praat je over enkele euro's per persoon, dat zet weinig zoden aan de dijk. We zouden graag zien dat dit bedrag gebruikt wordt om de structuur op orde te brengen. Nu is dit speelveld versnipperd en vinden gemeenten vaak zelf het wiel uit. Het lijkt ons heel zinvol om bijvoorbeeld Cubiss met deze middelen in positie te brengen, om dit te realiseren. Hoe ziet de gedeputeerde dit?
Punt 5. Het gevolg van de focus op economie is dat je gaat zoeken naar de juiste mensen voor ons bedrijfsleven. Zo werken we vanuit de BOM actief aan het acquireren van bedrijven. Nu val ik in herhaling van de afgelopen jaren, maar wij zouden graag zien dat die acquisitie afgestemd wordt op onze arbeidsmarkt. Dus geen bedrijven naar hier halen die arbeidskrachten nodig hebben waar ons huidig MKB al een tekort aan heeft, zoals MBO 4 techniek, maar juist naar aanleiding van ons onbenutte

arbeidspotentieel proberen bedrijven te acquireren die werkgelegenheid kunnen bieden aan die Brabanders die nu weer aan de kant staan. Ook hier graag een reactie van de gedeputeerde.
Punt 6. Wat betreft het aanpakken van discriminatie zal ik me aansluiten bij de SP en D66.
Punt 7. We zijn tot slot benieuwd naar hoe de gedeputeerde naar de effectieve en robuuste structuur wil komen die van praten naar doen gaat in bijvoorbeeld Pact Brabant. Ook daarover dus graag wat nadere uitleg.
Voorzitter. Ik sluit af. Als PvdA zijn we blij dat dit plan er nu ligt. Zoals u hoorde, hebben we naast lof ook nog een aantal vragen en ik zie uit naar de beantwoording daarvan.
Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank, mijnheer De Kort. Dan gaan we naar 50PLUS, de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik weet niet of u allen het liedje kent "Ik ben zo vrolijk, zo vrolijk", maar ik heb zelden zo vaak als vandaag 50PLUS gehoord, dus complimenten aan iedereen, want daar word ik vrolijk van!
Voorzitter, terug naar de inhoud. Talenten zijn belangrijk om te behouden en aan te trekken; dat kan zijn uit andere provincies, dat kan zijn-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U krijgt een reactie van de heer Logister. Ik ben wel benieuwd en nieuwsgierig!

De heer **Logister** (D66): Ja, nou, wij weten onderling al dat ik ook 50-plusser ben, daar hebben we het al over gehad, maar toch zou ik aan u willen vragen, vanuit het gezichtspunt van 50PLUS: wat vindt u nou van de situatie van uw kleinkinderen en van uw kinderen op de arbeidsmarkt, die niet 50-plus zijn en die het op dit moment in de coronacrisis toch wel zwaar voor de kiezen krijgen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Nou, daar heb ik een heel simpel antwoord op, want mijn kleinkinderen zijn zes en vier jaar, dus daar heb ik nog helemaal geen last van!

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Logister wil daar nog op reageren.

De heer **Logister** (D66): Dank u wel. En uw kinderen dan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heb het niet verstaan.

De heer **Logister** (D66): En uw kinderen dan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Mijn kinderen hebben fantastische banen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: We gaan door. Mijnheer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): We hadden over talenten. Het is goed om die te behouden en aan te trekken uit andere provincies en ook uit het buitenland, om zo de positie van een kennisintensieve maakindustrie te behouden. Goed is het te lezen dat er ook gekeken wordt naar mbo'ers en, wat ik net ook al zei, naar 50-plussers. Er is zelfs geld vrijgemaakt voor omscholing, voor laaggeletterdheid. Toch zijn er wat onduidelijkheden en ik hoop dat de gedeputeerde ons daarin kan helpen.
Op 16 juni jl. hebben GS besloten de subsidie aan Cubiss voor taalvaardigheid niet voort te zetten na 2020 en in december 2019 was al besloten de subsidie voor Mediawijsheid eind 2020 te beëindigen. De aanpak van laaggeletterdheid krijgt voortaan een plek in het arbeidsmarktbeleid. Is dit een verschuiving met gesloten portemonnee, of komt hier een bezuiniging uit? En is er nog plaats over voor Cubiss, of heeft u andere plannen?
Voorzitter. Samen met gedeputeerde Van Gruijthuijsen hebben we deelgenomen aan een webinar over de economische visie, afgelopen week. Hoe past dit actieplan nu in de nog te vormen economische visie? Daarbij denk ik aan de presentatie van de heer Van Nunen van Brainport Development, die praat over "er is geen groei meer" en de maatschappelijke transities te koppelen aan innovatie. Hoe past dit actieplan arbeidsmarkt daar nu in? Misschien hebben we wel veel meer mbo'ers en 50-plussers nodig en minder talenten. Hoe kijkt de gedeputeerde hiertegen aan?
Verder praat de gedeputeerde alleen maar over financiële middelen voor de werkenden, de beroepsbevolking. Dat snap ik vanuit zijn gezichtspunt-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U hebt nog een halve minuut.

De heer **Brouwers** (50PLUS): - maar wat gaan we doen met alle niét-werkenden op het gebied van taalvaardigheid en digitale vaardigheden? Is daar nog geld voor over, of is dit een truc om door verschuiving van middelen een bezuiniging te forceren die voor ons een beetje onduidelijk is geworden? Voorzitter. Misschien kunnen twee gedeputeerden 50PLUS helpen om hier een antwoord op te geven, en dan praat ik natuurlijk over de gedeputeerde cultuur, maar ik zie hem hier even niet zitten-

De **plaatsvervangend voorzitter**: 'Vrijetijd' denk ik, maar ik wil wel even zeggen dat uw tijd voorbij is. U mag nog één zin.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Mijn laatste zin, mevrouw de voorzitter, is dat wij ook graag een motie willen indienen met als titel 'Aanpak laaggeletterdheid', en dat doen we samen met GroenLinks.

Motie M111-2020: Aanpak laaggeletterdheid
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020, behandelend het Staten voorstel 59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
constaterende dat:

- laaggeletterdheid in het huidige bestuursakkoord een plek krijgt in het arbeidsmarktbeleid van de provincie Noord-Brabant;
- Gedeputeerde Staten 16 juni 2020 heeft besloten om de subsidie voor taalvaardigheid niet voort te zetten na 2020;
- Gedeputeerde Staten in december 2019 de subsidie van Mediaonderwijs eind 2020 te beëindigen;

overwegende dat:

- het aantal laaggeletterden in Brabant is de afgelopen jaren nauwelijks gedaald onder meer omdat laaggeletterdheid in het voortgezet onderwijs toeneemt;

- grote groepen Brabanders, en niet alleen werkenden, hebben moeite met de Nederlandse taal en de toenemende digitalisering;
- de coronacrisis zorgt voor een verdere tweedeling in onze samenleving, daarin spelen taalbegrip en kennis van digitale middelen een belangrijke rol;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- zorg te dragen dat Cubiss haar taken op het gebied van Taal en Media kan voortzetten met minimaal dezelfde hoeveelheid middelen om de door Cubiss opgebouwde kennis, netwerken, infrastructuur en scholingsmogelijkheden rond Taal en Media in stand te houden.

en gaan over tot de orde van de dag."
Jan Frans Brouwers, 50PLUS
Michiel Philippart, D66.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een flinke motieregen vandaag. Nou, dan kan ik u vertellen dat er inmiddels een motie 106A en een motie 107A zijn ingediend. Daarmee komen 106 en 107 te vervallen. Voorts een motie 110 door de PVV. De PVV heeft ook een amendement ingediend en ook dat is helaas technisch onjuist. Daarom meld ik alvast dat we, voordat we beginnen met de spreektijd van Gedeputeerde Staten, even een kleine schorsing doen, zodat er overleg kan zijn met de griffie hoe we deze amendementen eventueel kunnen aanpassen.

Motie M106A-22020: Aanpak laaggeletterdheid
"Provinciale Staten van Noord Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 59/20 A: Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
constaterende dat:

- in Brabant 10,6% van de beroepsbevolking laaggeletterd is en de maatschappelijke kosten in Brabant ruim 165 miljoen euro per jaar[1] bedragen. Dit komt neer op bijna 170.000 laaggeletterden in de leeftijd van 16 tot 65 jaar[2];
- er uit onderzoek blijkt dat laaggeletterdheid een hardnekkig probleem is, dat vaak van generatie naar generatie overgaat[3];
- wie niet goed kan lezen of schrijven vaak ook digitale achterstand ondervindt;
- laaggeletterdheid en beperkte digitale vaardigheid de kans op de arbeidsmarkt zeer verkleint;
- investeren in vermindering van laaggeletterdheid leidt tot een betere economische situatie, waaronder een betere arbeidsmarktpositie;
- in het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 de impact van de coronacrisis voor laaggeletterden erkend wordt, en er aandacht is voor het verbeteren van de taal-, reken- en digitale vaardigheden van laaggeletterden en de doorstroom naar de arbeidsmarkt, maar een concrete doelstelling ontbreekt;
- het college van Gedeputeerde Staten desalniettemin op 16 juni jl. besloten heeft de subsidie aan Cubiss voor taalvaardigheid niet voort te zetten na 2020;

verzoeken Gedeputeerde Staten:
in de uitvoering van het actieplan Arbeidsmarkt, samen met de gemeenten en andere bij deze problematiek betrokken maatschappelijke organisaties zoals Cubiss, binnen zes maanden een provinciaal plan van aanpak te maken met als doelstelling om de komende vier jaar de laaggeletterdheid in Brabant 50% af te laten nemen en de digitale vaardigheid van deze doelgroep meetbaar te vergroten;
en gaan over tot de orde van de dag."

[1] Mail van dhr. dr. Henk Snier Directeur Cubiss d.d. 4 juni 2020

[2] https://www.cubiss.nl/sites/default/files/bestanden/kennisbank/Hoe-taalvaardig-is-Brabant.pdf

[3] https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2019/samenwerken-aan-taal.pdf

Nurettin Altundal, SP
Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren
Michiel Philippart, GroenLinks.

Motie M107A-2020: Aanpak discriminatie arbeidsmarkt
"Provinciale Staten van Noord Brabant,
in vergadering bijeen op 19 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 59/20 A: Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen';
constaterende dat:

- in het Actieplan Arbeidsmarkt niets staat over het aanpakken van discriminatie op de arbeidsmarkt;
- discriminatie op de arbeidsmarkt een breed voorkomend hardnekkig probleem is, wat ook gevolgen heeft voor het vinden van stage- en werkervaringsplaatsen. Studenten met een migratieachtergrond moeten vaker solliciteren naar een stageplek dan autochtone studenten. De bbl- studenten met een niet-westerse migratieachtergrond moeten zelfs vier keer of vaker solliciteren en bol-studenten drie keer of vaker voor het vinden van een leerwerkplek (landelijk onderzoek 2018)[1];
- een baan vinden normaal gesproken al lastig kan zijn, maar soms nog moeilijker is afhankelijk van je etnische achtergrond. Vooral mensen met een Turkse, Marokkaanse of Antilliaanse achtergrond worden gediscrimineerd, zij hebben 40 procent minder kans om een reactie te krijgen blijkt uit een eerder onderzoek[2];

[1]https://www.rjiksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2018/08/28/kamerbrief-over-gelijke-kansen-en-stagediscriminatiein-het-mbo
[2] https://www.ad.nl/ad-werkt/discriminatie-op-de-arbeidsmarkt-dit-zijn-de-cijfers~a31e53d0/

- er sprake is van discriminatie op de werkvloer vanwege herkomst of afkomst, geslacht, godsdienst, handicap of leeftijd[3];
- onder andere door de inwoners van de politie-eenheid Oost-Brabant gedane meldingen van discriminatie in 2019 3096 betrekking heeft op de arbeidsmarkt[4]. In Zeeland en West Brabant gaat het om 25%[5];
- er inmiddels tal van onderzoeken zijn over racisme waarbij gekeken wordt naar discriminatie op basis van migratieachtergrond[6];
- zelfs premier Mark Rutte moest erkennen dat ook Nederland institutioneel racisme kent[7];

verzoeken Gedeputeerde Staten:
in de uitvoering van het actieplan Arbeidsmarkt ook aandacht te geven aan discriminatie op de arbeidsmarkt door samen met de gemeenten, werkgevers en andere bij deze problematiek betrokken maatschappelijke organisaties, binnen zes maanden een provinciaal plan van aanpak te maken met als doelstelling om de komende vier jaar de discriminatie op de arbeidsmarkt in Brabant zoveel mogelijk te voorkomen en tegen te gaan;
en gaan over tot de orde van de dag."

3 https://discriminatie.nl/files/2020-04/monitor-arbeidsdiscriminatie-2015-2019.pdf
4 https://radar.nl/stijgend-aantal-meldingen-discriminatie-oost-brabant/
5 https://radar.nl/stijgend-aantal-meldingen-discriminatie-in-zeeland-west-brabant/
6 https://www.nu.nl/binnenland/6058304/dit-vertelt-onderzoek-over-institutioneel-racisme-in-nederland.html
7 https://www.nu.nl/weekend/6056130/nederland-kent-institutioneel-racisme-en-nu.html

Nurettin Altundal, SP
Eric Logister, D66
Michiel Philippart, GroenLinks
Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we door naar de Partij voor de Dieren, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Na de Tweede Wereldoorlog was economische groei een heel goed middel om het kapotgeschoten Nederland vooruit te helpen. Ondertussen is economische groei een doel op zich geworden, waar de portemonnees van enkelen van profiteren ten koste van een grote groep burgers. Dit actieplan onderschrijft dat. De ongebreidelde groei van het bedrijfsleven is het arbeidsaanbod voorbijgeschoten. Er is een mismatch. We vinden het dan ook onbegrijpelijk dat nu niet wordt voorgesteld om de groei eens te beperken, maar om juist meer internationale arbeidskrachten aan te trekken. De gevolgen zijn bekend. Het aantrekken van internationale talenten zorgt voor een braindrain in het land van herkomst. Het aantrekken van onder anderen Oost-Europeanen zorgt voor het in stand houden van bedrijfstakken die alleen winst kunnen maken door arbeiders uit te buiten. Vroeger noemden we dat 'ikke, ikke, ikke en de rest kan stikken'. Met dit actieplan houden we dat in stand. Blijkbaar is de burger alleen goed genoeg als hij bij kan dragen aan de Brabantse economie. Over zingeving gesproken.
Voorzitter. Het onderdeel laaggeletterdheid verdient extra aandacht. Dat is vandaag al een aantal keren ter sprake gekomen. Covid-19 vergroot de tweedeling in de samenleving. Het is dan ook een sociale crisis. Veel mensen weten de digitale mogelijkheden niet in te zetten om de huidige beperkingen te compenseren. De eenzaamheid is nu groter dan ooit. Zie onder andere het zorgwekkende artikel hierover in Trouw afgelopen week. Digitale vaardigheden maken nu des te meer verschil voor mensen. We hadden de afgelopen jaren het programma Taal en Media, waarmee werd ingezet op de geletterdheid en digitale vaardigheden. Dit programma komt nu ten einde, maar de problematiek is allerminst afgelopen. Eerder vandaag gaf ik al aan hoe belangrijk het is om burgers deel uit te laten maken van de maatschappij. Voor geletterdheid wordt een miljoen euro extra ingezet, aanvullend op de zeven miljoen euro van Rijk en gemeenten. Vraag aan GS: betekent dit dat er de komende drie jaar in totaal acht miljoen euro beschikbaar is om laaggeletterdheid in de arbeidsmarkt te bestrijden? En ten tweede: wordt hiervoor een opdracht in de markt gezet? Maar, voorzitter, wij zien laaggeletterdheid en digitale vaardigheden als iets wat de hele maatschappij aangaat, niet alleen de economie. Het heeft te maken met zingeving, waar ik het al eerder over had. Het is een tekortkoming om dit nu enkel op de arbeidsmarkt te betrekken. Wij horen graag van GS waarom ervoor gekozen is om de inzet op laaggeletterdheid nu te beperken tot de arbeidsmarkt, door het in het actieplan onder te brengen.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank, mevrouw Vlasveld. We gaan door naar Lokaal Brabant, de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ik kan het kort houden, ook omdat we de tijd hard nodig hebben vandaag. De gedeputeerde heeft veel vragen gekregen, er liggen veel moties, ik ga er geen vragen aan toevoegen, want mijn vragen zijn inmiddels al drie keer gesteld en dus overbodig geworden. Ik wil graag in de tweede termijn reageren, als ik de reactie heb van de gedeputeerde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Prima. Dan gaan we naar ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Wat hier door heel veel fracties op dit moment aangegeven is, is de vraag: is er eigenlijk wel evenwicht in de arbeidsmarkt? De heer Logister heeft dat met een aantal cijfers vanuit met name de jongeren ook nog heel scherp aangegeven, want de coronapandemie treft vooral de kwetsbaarste groep op de arbeidsmarkt. Dat zien we nu scherp en

duidelijk terug. En dan vragen wij ons af of kennis en innovatie dan wel de sleutelrol is die nu in het arbeidsmarktbeleid opgepakt moet worden. Of hebben we, voorzitter, een meer evenwichtige aanpak nodig? We hebben daarom ook de twee moties samen met het CDA ingediend, om daarvoor te pleiten, om meer aandacht te hebben ook voor de gouden handjes, voor de mbo'ers, voor de mensen die zonder werk zitten.
Het tweede punt dat we nog een keer extra onder de aandacht willen brengen is de laaggeletterdheid. We hebben daar ook in het debat over het bestuursakkoord met elkaar over gesproken. Een belangrijk punt, dat door veel fracties hier ook aangehaald wordt. Ik denk dat juist op dit punt, net als de digitale vaardigheden, dit arbeidsmarktplan dat hier ligt onvoldoende uit de voeten komt. En ik vraag het college om daar extra aandacht aan te geven en ook aan te geven hoe ze dat in de komende periode op willen gaan pakken. Daar zal het wat ons betreft ook van afhangen of we dit ook kunnen steunen.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Zoals aangekondigd, doen we nu even een kleine schorsing. Hoe lang denkt u nodig te hebben: tien minuten, vijf minuten? Vijf minuten graag.

Schorsing (20.06-20.17)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wat mij betreft gaan we beginnen, maar helaas zit nog niet iedereen en ik zou het wel waarderen als dat gebeurt, want ondertussen is het alweer kwart over acht.
Ik geef het woord aan de heer Van Gruijthuijsen voor de eerste termijn van Gedeputeerde Staten.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter, en dank aan alle woordvoerders voor de inbreng vandaag op het Actieplan Arbeidsmarkt 'Talent voor de kenniseconomie van morgen'. Want het gaat uiteindelijk om die stip op de horizon, de arbeidsmarkt in 2030 en Brabant wil een arbeidsmarkt met talenten die passen bij het verdienvermogen van Brabant op dat moment. Wij zien daarbij kennis als de groeimotor van Brabant en we zetten daarbij in op een arbeidsmarkt die wendbaar is en voldoende perspectief biedt op werk, ongeacht de situatie van de economie. Wij willen daarom een arbeidsmarkt waar werknemers de kansen pakken en krijgen om voortdurend te werken aan hun eigen ontwikkeling en hun kennis en vaardigheden up to date houden en waar werkgevers samen met kennis- en onderwijsinstellingen nieuwe arbeidsmodules aanbieden en zo kennis en vaardigheden op elk niveau ontwikkelen en die brandstof zijn van de economie van morgen. Want in die kenniseconomie van morgen maken mensen het verschil: de knappe koppen die aan de innovatieve ideeën voor onze maatschappelijke opgaven werken en de gouden handjes die deze in de praktijk brengen. Beide zijn volgens dit college keihard nodig. Vorig jaar praatten wij u al bij over dat aantrekken en behouden van talent. Op dat moment floreerde en groeide de economie al jaren in Brabant harder dan in de rest van Nederland. En toen kwam de coronacrisis en werd deze ontwikkeling wreed verstoord. Het is daarom misschien zelfs van nog groter belang dan een paar maanden geleden dat we aan de slag gaan met het actieplan. Actie in de tent. Daarom ben ik ook blij dat wij dit actieplan nu aan u voorleggen en dat wij kunnen inzetten om te anticiperen op de gevolgen van deze crisis, doordat we nu al in hebben gezet, meteen bij het begin van de coronacrisis, op het ontwikkelen van vaardigheden en daarmee uiteindelijk op een duurzame inzet van alle medewerkers in onze provincie.
Het arbeidsmarktplan, het actieplan, is opgebouwd uit een basis en uit een plus. Daarin wil ik u meenemen, want die basis vindt plaats in de arbeidsmarktregio's, vijf in getal, zoals u hebt kunnen lezen. Want wij willen dingen niet dubbel doen die het Rijk of de gemeenten al doen, maar wij willen met focus, massa en slimme interventies een toegevoegde waarde leveren. Dat doen we door te investeren in die arbeidsmarktinfrastructuur, om zo een duurzame en adaptieve arbeidsmarkt te creëren en dit borgen we

met dit actieplan, zodat we iedereen aan het werk hebben. We hebben iedereen namelijk nodig. En dat doen we dus met die basis op orde brengen in die arbeidsmarktregio's, met bijscholingstrajecten, met omscholingstrajecten, met opscholingstrajecten, met digitalisering en digitale vaardigheden, van werk naar werk en het helpen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Wij helpen mensen die laaggeletterd zijn. Dat doen we samen met die arbeidsmarktregio's. Met de werkgevers zorgen we er ook voor dat Brabant dé plek wordt waar leven lang ontwikkelen, die cultuur, hoog in het vaandel komt te staan. Daarbij concentreren wij als provincie ons op de digitale vaardigheden, focus en massa. Dat was en is de inzet in de basis. Ik wil dus ook met klem tegenspreken dat wij met dit actieplan ons richten op alleen de top. Wij richten ons erop zodat iedereen aan het werk komt, laagopgeleid talent, praktisch opgeleid talent en theoretisch of hoogopgeleid talent. Iedereen moet wat ons betreft aan het werk, omdat – het werd al gezegd – het niet alleen voor de portemonnee goed is, maar ook voor de zelfontwikkeling van mensen, voor de Brabander goed is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie mijnheer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter, dank u wel. De gedeputeerde spreekt het woord 'alle': alle, alle, alle. Maar de schijn werkt tegen. Als we het voorstel lezen, komen we niet één keer de term 'laagopgeleid' tegen. Het is mbo/hbo. We lezen nergens dat het ook gaat om maakindustrie, om het werven van bedrijven, werkgelegenheid, vacatures waar ook doelgroepen laagopgeleiden werk kunnen vinden. Dus het is continu top. Verder, als we kijken naar de vitale beroepen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Kunt u het kort houden? Wat is uw vraag?

De heer **Altundal** (SP): Waar in het voorstel staat dat wat de gedeputeerde ons nu vertelt? Waar staat dat?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heldere vraag. De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dan wil ik hem zo beantwoorden, dat het misschien zo voor de hand liggend is dat we dat in die arbeidsmarktregio's doen, dat we dat niet extra benoemd hebben, maar dat we datgene wat extra aandacht verdient – en ik kom dadelijk op die plus – voor die arbeidsmarkt in 2030 graag en met ambitie willen realiseren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, nu hebben we de kern: het gaat om de plus. Dat is een keuze. Ook in de arbeidsmarktregio's kun je naar die plus kijken, maar de provincie kiest er blijkbaar toch voor om die plus voor z'n eigen rol te vinden. Daarover verschillen wij van mening, omdat die plus zelf in staat is, dat zijn die kennisbedrijven, universiteiten, hogescholen, via hun eigen projecten-

De **plaatsvervangend voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Altundal** (SP): - een match te krijgen tussen werknemers en werkgevers. Daar is al voldoende inspanning voor vanuit het bedrijfsleven. Maar wat is de inspanning tussen laagopgeleiden of middelbaar opgeleiden en de werkgevers, die mismatch is al heel lang gegroeid in Brabant. 60% van onze werklozen is zo opgeleid-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Altundal, kunt u de vraag stellen?

De heer **Altundal** (SP): Uw inspanning daarin, daar ben ik benieuwd naar: concreet welke inspanning u voor die groep doet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dat zijn de inspanningen die we samen met de arbeidsmarktregio's doen op de plekken waar het dicht op de huid zit, in het DNA, van werk naar werk, van omscholing, van bijscholing, van wanneer mensen van onderwijsinstellingen naar een baan solliciteren, dat zijn de plekken waar het gebeurt en daar zullen de arbeidsmarktregio's, de werkgeversservicepunten, de leerwerkloketten, die zijn aan zet.
En, mijnheer Altundal, dan ga ik nu over naar de plus. Het is tot op heden niet gebleken dat het toptalent zomaar naar Brabant komt. Willen wij die top- kennis- en innovatieregio zijn in 2030, dan is die basis waar we op inzetten, waar we de vorige periode op inzetten en waar we ook mee doorgaan, niet voldoende. Daarom hebben wij een robuuste top nodig, want we willen een provincie zijn waar innovatie leidend is, waar we die knappe koppen hebben met innovatieve ideeën, om uiteindelijk aan die topregio te komen. Dat is een extra opgave. Hoogopgeleide talenten zijn mobieler en die hebben dus extra inspanning nodig om naar ons toe te trekken, dan wel te behouden.
En dan corona. Ja, het is een actieplan voor uiteindelijk de arbeidsmarkt in 2030. Maar het begint met de eerste stap. In de eerste weken van corona, in maart, heeft het toen zittende college een impuls kunnen geven aan die arbeidsmarktregio, aan die werkgeverservicepunten en aan het digitaal platform waar scholing wordt aangeboden voor de Brabanders die door corona plots thuis zijn komen te zitten, en daar gaan we, wanneer u akkoord gaat met het actieplan, ook mee door. We hebben twee en een half miljoen euro uit dit actieplan en twee en een half miljoen uit de programmabegroting van economie al geïnvesteerd in deze coronacrisis.
Dus de basis op orde, want het gaat ons om de duurzame inzetbaarheid op alle niveaus, digitale ontwikkeling, of dat je nou net van school komt, of dat je 50-plusser bent, als je deel wilt nemen aan die arbeidsmarkt, want het gaat inderdaad – het is een actieplan arbeidsmarkt –, dat is de opdracht die we als college hebben in de aanloop naar die arbeidsmarkt, of als je al op die arbeidsmarkt actief bent, daar zet dit college met dit actieplan op in.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie van de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde over de coronacrisis, en daar verbindt u eigenlijk aan dat we juist een groot probleem krijgen om de schaarse mensen aan de top te krijgen. Maar verwacht u niet een veel groter probleem op de arbeidsmarkt juist aan de onderkant, de massawerkloosheid in de bouw die misschien komt, dat soort zaken? Ik mis een beetje de focus daarop, want ik ben bang dat bij een toekomstige recessie daar de problemen gaan liggen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nou, wij zijn juist, wat ik net zeg, daarmee al aan de slag. We zijn aan de slag, samen met onze partners in die arbeidsmarktregio's, om de mensen op elk niveau, wanneer zij langs de kant komen te staan, van werk naar werk te helpen, ondertussen bij te scholen of om te scholen, of zich te ontwikkelen met digitale vaardigheden. Daar zijn we al meteen mee begonnen. De signalen die u aangeeft zijn terecht: er wordt verwacht dat na de zomer inderdaad de tweede-/derde-orde-effecten van de coronacrisis Brabant binnenkomen. U heeft de heer Raspe al gehoord, er zijn ook andere onderzoeksbureaus die wat genuanceerder, of net wat andere analyses hebben, maar er wordt verwacht, ondanks de geluiden die zelf uit een aantal regio's komen dat het allemaal wel mee gaat vallen, we moeten

ons voorbereiden op een terugval van de werkgelegenheid, op een toename van de werkloosheid, en daar zijn we nu, samen met die arbeidsmarktregio's, al mee begonnen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Ja, voorzitter, ik hoor de gedeputeerde zeggen "de basis op orde". Je kunt ook de huidige crisis zien als een stresstest van het economisch systeem tot 2030. U heeft plannen. Reflecteert u dan eens op de werkloosheidscijfers en waar de klappen vallen nu, op dit moment, op de arbeidsmarkt. Wat bent u dan al aan het doen op dit moment om met uw partners in Brabant ook dat soort problemen te tackelen in ons economisch systeem?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Die vraag had u inderdaad in de eerste termijn gesteld. Op dit moment zijn we bezig met de onderwijsinstellingen, met de werkgevers bijvoorbeeld, om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk studenten/scholieren hun laatste jaar, hun stage, af kunnen ronden, zodat ze kunnen afstuderen, of dat ze hun diploma kunnen halen. Daar zijn we de afgelopen maanden druk mee bezig geweest. Niet dat we daar leidend in zijn, maar we hebben wel die verbinding gerealiseerd, met die partners. De toename in de werkloosheid, wat u aangeeft, ja, het is juni, en dan weet u ook: op het moment dat de studenten/scholieren klaar zijn, dan is dat een jaarlijks terugkerende, tijdelijke hoop ik, groei en daar hebben we aandacht voor, zodat wij ze direct na het halen van dat diploma, of bij het afstuderen, in de mogelijkheid stellen om zo snel als mogelijk een baan te vinden. Dus het is een toename, daar heeft u helemaal gelijk in, maar het past enigszins wel bij de tijd van dit jaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Logister, vervolgvraag?

De heer **Logister** (D66): Ja, toch een vervolgvraag. Dus de stijging van de werkloosheid in de afgelopen drie maanden van 188% benoemt u als een stijging die past in een trend van de afgelopen jaren vanwege schoolverlaten? Dat is wat u tegen mij zegt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Korte reactie van de heer van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Een toename van de jeugdwerkloosheid, en in welke orde van grootte u dat aangeeft, maar een toename in de jeugdwerkloosheid zit vaker aan het einde van een schooljaar. Dat is wat ik hier zeg.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dank u wel. Gaat u verder met uw inbreng- Nee, dat gaat niet lukken. De heer Altundal heeft een vraag.

De heer **Altundal** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. De coronacrisis lijkt een diepere crisis te zijn dan de kredietcrisis die we hebben meegemaakt. Er zijn zelfs prognoses dat we in het najaar grote faillissementsgolven over ons heen krijgen. Door deskundigen wordt dit al maanden besproken. In het actieplan wordt daarover niks gezegd. U focust zich op de top. Daar is blijkbaar een tekort aan goede talenten. Denkt u dat u door het aantrekken van die toptalenten ook voor die 60%-70% andere werklozen een baan kunt creëren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): De heer Altundal stelt het als of/of, maar wat dit college met dit actieplan beoogt is en/en te doen. Kijk, als u zegt van "ik lees alleen over top", ja, dan ontkent u de eerste helft. Dat ontkent u bijvoorbeeld dat in het actieplan staat "iedereen aan het werk", en 'iedereen' betekent ook de mensen op basisniveau, meneer Altundal. Maar als u zegt "ik focus mij bij het lezen op de top", ja, dan is dat een keuze, maar niet mijn keuze.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal. Nog een korte vraag.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, dan ben ik benieuwd naar het oordeel van de gedeputeerde inzake onze moties en amendement.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, daar ben ik ook benieuwd naar.

De heer **Altundal** (SP): Ik ga ervan uit dat die dan ook een positief oordeel zal geven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Als hij daar de ruimte voor krijgt, dan kan hij straks oordelen over de moties. Gaat u verder.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik kijk even wat de partijen in hebben gebracht en dan ga ik daar kort op in.
Ik heb al gereageerd op het punt van de heer De Heer, waarbij hij zegt: arbeid draagt bij aan zingeving. Helemaal mee eens. Maar we zitten hier nu eenmaal bij het actieplan arbeidsmarkt en vanuit dat perspectief alvast een reactie ook op de heer De Kort. Werk en economie, en zingeving, zijn twee kanten van dezelfde medaille, vanuit het perspectief van de arbeidsmarkt. Hoe meer mensen aan het werk, des te beter het kan zijn voor onze economie.
U refereert aan de commissie-Borstlap. Ja, er is een cultuuromslag nodig, een cultuuromslag van leven lang ontwikkelen. Daarom zetten wij ook in op leven lang ontwikkelen, met focus op de digitale vaardigheden, digitale vaardigheden van mensen die die vaardigheden nu nog niet hebben en mensen die al wel die digitale vaardigheden hebben, maar die digitale vaardigheden verder willen ontwikkelen. Wij focussen ons op digitale vaardigheden bij het leven lang ontwikkelen. Wij denken dat dat de beste inzet is in deze tijd, waarin digitalisering dankzij misschien de coronacrisis een hoge vlucht neemt en men juist die digitale vaardigheden nodig heeft.
De laaggeletterdheid komt ontzettend veel terug in alle woordmeldingen van uw woordvoerders. U heeft ook kunnen lezen dat het Rijk samen met de gemeenten extra heeft ingezet om die laaggeletterdheid tegen te gaan. Dit college heeft gemeend, in aansluiting op wat in het bestuursakkoord staat, om daar middelen voor vrij te maken en die middelen willen wij inzetten om de structuurversterking in die arbeidsmarktregio's, waar die opgaven liggen en waar de afspraken met het Rijk zijn gemaakt, te borgen en daar de relatie tussen de mensen die laaggeletterd zijn en die ontwikkeling mogelijk te maken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie van de heer Van den Berg. We waren aan het wachten op een punt hè, mijnheer Van den Berg?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, dat soort volzinnen krijgt de doorsnee laaggeletterde er niet uit, zolang als dat duurde! Even een vraagje wat betreft de gemeenten. Veel laaggeletterdheid komt ook door taalachterstanden. Ik heb er zelf ook mee te maken gehad als werkgever, dat ik eigenlijk een hele leuke Turkse jongen had die heel goed zijn werk deed, alleen de taal niet beheerste. Ja, en dan heb je gewoon

een groot probleem om zo iemand aan het werk te helpen. Nou hebben we de Wet Taaleis. Ik vind het heel goed dat de overheid faciliteert dat mensen de taal kunnen leren, maar aan de andere kant mag je ook wel eisen dat men zelf daar ook in investeert. De Wet Taaleis zegt eigenlijk dat mensen gekort kunnen worden op de uitkering op het moment dat ze niet aan die taaleis voldoen. Zegt u ook van: oké, het komt van twee kanten? En bent u bereid om er bij de gemeenten op aan te dringen om die taaleis ook op te leggen, dus dat ze daar ook echt wat mee doen, handhaven?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, dat is primair een taak van de gemeente. Zoals ik al aan het begin van mijn betoog zei: we gaan dingen niet dubbel doen. Als dat een taak is van de gemeente, en ter beoordeling van de gemeente, dan heeft dit college niet de ambitie om wat dat betreft een gemeente daarin te corrigeren eventueel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Maar, voorzitter, is de gedeputeerde het met mij eens dat taal echt de absolute basis is, taalbeheersing, de Nederlandse taalbeheersing, een absolute voorwaarde is, zeker bij de wat eenvoudiger banen, zorg en- Nou ja, dat is helemaal niet eenvoudig, maar goed, in ieder geval dat-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De vraag is eigenlijk wel duidelijk.

De heer **Van den Berg** (PVV): - taal echt de basis is-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De taal is de basis, dat is de vraag.

De heer **Van den Berg** (PVV): - en dat hij er in het bestuurlijk overleg toch op aan kan dringen dat niet alles van één kant hoeft te komen, maar dat mensen met taal een heel stuk verder kunnen komen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dat laatste ben ik helemaal met u eens, ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er nog een interruptie van de heer Philippart, en dan zou ik heel graag willen dat de gedeputeerde een oordeel gaat vellen over de moties. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik zou de gedeputeerde willen vragen of hij al iets meer weet hoe hij dat miljoen wil gaan inzetten voor de laaggeletterden en de 50-plussers en hoe die verdeling zit. En tegen de heer Van den Berg wil ik toch nog zeggen: ondanks dat iemand niet kan lezen en schrijven, wil niet zeggen dat iemand niet eloquent uit zijn woorden kan komen, en ook: voor veel simpel werk heb je niet eens taal nodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Was dit een vraag aan de heer Van Gruijthuijsen, of gewoon een losse opmerking?

De heer **Philippart** (GL): Een vraag aan de heer Van Gruijthuijsen over hoe het miljoen wordt verdeeld-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hoe wordt het miljoen verdeeld? Dat is dan de vraag.

De heer **Philippart** (GL): En ik wilde de heer Van den Berg even corrigeren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Het miljoen wordt geplust bij de bijdrage die we als provincie leveren aan de arbeidsmarktregio's. Dat maakt onderdeel uit van het totaalpakket. In het eerdere voorstel dat voorlag heeft u kunnen zien dat het een voorstel was met acht miljoen euro naar de arbeidsmarktregio's en wij hebben in overleg met de arbeidsmarktregio's gemeend dat voor die twee opdrachten, de laaggeletterdheid en de bijdrage voor 50-plussers, een miljoen euro nodig is. We willen graag als totaalpakket die negen miljoen euro aan die vijf arbeidsmarktregio's positioneren. Het is niet het enige wat dan in bijvoorbeeld laaggeletterdheid wordt gestoken. U heeft ook kunnen lezen dat we van andere deelnemers, zoals gemeenten, verwachten dat ze ook een bijdrage leveren. Het is dus een impuls. Dat miljoen is dus niet het enige wat naar die 50-plussers dan wel de laaggeletterdheid gaat. Het is onderdeel van het totaalpakket.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. De heer Van den Berg, nog één interruptie dan.

De heer **Van den Berg** (PVV): Een korte reactie op de opmerking van de heer Philippart. Kijk, ik ken ook ondernemers die nauwelijks kunnen lezen en schrijven en toch multimiljonair zijn geworden. Geen enkel probleem. Ik heb het nu alleen over mensen die niét aan de bak komen op de arbeidsmarkt, niet de taal beheersen en kennelijk niet de handelsgeest hebben om zover te komen. Bent u het met mij eens dat het heel goed zou zijn om die mensen, desnoods met een lichtelijke dwang, toch te leren de Nederlandse taal te beheersen, om de kansen te vergroten op de arbeidsmarkt? Als ze zichzelf redden, dan hoef je van mij ook helemaal niks te doen, maar als je afhankelijk bent van een uitkering, die wij allemaal op moeten brengen, dan mag je daar toch ook wel wat eisen aan stellen, dat ze zelf hun kansen vergroten, naar hun mogelijkheden uiteraard.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit is nou een hele leuke voor een eventuele tweede termijn. We zijn nu in de termijn van Gedeputeerde Staten, dus ik geef het woord weer aan de heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp dat mijn spreektijd al aardig aan het oplopen is, dus ik zal proberen er wat korter doorheen te gaan.
Het puntje arbeidsmigranten werd als eerste door de SP benoemd. Het vorige college is gestart met het Bestuurlijk platform arbeidsmigranten. Dat is een voorbeeld geweest, zeg ik misschien wat eufemistisch, voor de manier van werken in een aantal andere provincies. We zijn dan ook heel erg blij dat de heer Roemer onze provincie heeft bezocht in zijn tour door Nederland vanuit zijn aanjaagteam. U heeft ook kunnen zien dat zijn aanbevelingen enorm doordesemd zijn met de plannen die wij hier in Brabant al uitvoeren, of dat nou gaat om huisvestingscertificering, samenwerking met uitzendbureaus of de positie die gemeenten hebben. Wij hebben absoluut de ambitie om daarmee door te gaan en wij zetten dat werk vanuit de verantwoordelijkheid van het vorige college in het Bestuurlijk platform arbeidsmigranten door.
Het internationaal talent: of dat alleen hoger opgeleid talent zou zijn. Nee. Het gaat om internationale medewerkers die nodig zijn voor onze arbeidsmarkt. Aan de andere kant geeft u ook aan: werf alleen bedrijven die passen bij onze arbeidskrachten. Daar zit toch een beetje een discrepantie, denk ik, dat u zegt: we hebben gewoon internationale mbo-vakkrachten nodig. Ik denk dat het belangrijk is dat wij vanuit onze ontwikkeling onze mensen klaarstomen voor die arbeidsmarkt, ongeacht waar een bedrijf vandaan komt. Maar er is aandacht voor. Wij zijn in gesprek met BOM over hun meerjarenplan en daar speelt de specifieke

werving van bedrijven ook een rol bij. Daar zijn ze zich al van bewust, maar we zullen dat wellicht nog wat meer benadrukken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, voorzitter. De heer Van Gruijthuijsen dacht een discrepantie te zien in mijn verschillende vragen. Ik durf dat te betwisten. Het één staat echt los van het ander. Het acquireren van bedrijven, aansluitend bij wat we nodig hebben, gaat bijvoorbeeld specifiek over West-Brabant, waar we met vliegtuigonderhoud een rapport onder hadden liggen van PWC, dat we te weinig mbo-4 hadden en dat het daarnaartoe halen zou leiden tot het weghalen van mbo 4-krachten bij het bestaande bedrijfsleven. U kunt het probleem verminderen als u ook inzet op het binnenhalen van mbo 4-mensen uit andere landen. Dus er zit geen discrepantie in. Het kan elkaar juist versterken. Vandaar mijn oproep om vooral juist beide te doen: zoveel mogelijk bij acquisitie rekening te houden "hebben we die mensen?" en los daarvan op de vlakken waar we te weinig mensen hebben zorgen dat we daar arbeidsmigranten voor weten aan te trekken. Dan denk ik dat u een combinatie heeft in plaats van een discrepantie. Ik ben benieuwd hoe u dat ziet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een korte reactie van de heer Van Gruijthuijsen, want ik wil echt naar de moties.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nou ja, we hadden als provincie Brabant niet hoeven in te zetten om inderdaad een plek als Aviolanda te realiseren. Daar zien we heel veel tractie bij dat type werknemer die in West-Brabant aanwezig is en daar zouden we nu, volgens uw redenering, om daar geen competitie op te zetten, internationale mbo'ers voor naar Brabant willen halen. Als we niet hadden ingezet op het realiseren en ontwikkelen van Aviolanda, had dat wellicht een andere wending gehad. Dat was het punt dat ik wilde maken, meneer De Kort.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Korte interruptie.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, het is voor mij dus juist allebei. Als u niet het Aviolanda had gehaald, had u wellicht ook geen internationale arbeidsmigranten hoeven te halen, maar nu u het wel heeft gehaald moet u zorgen dat de rest van het mkb ook arbeidskrachten heeft, moet u ook daar extra op inzetten en daarom mijn vraag, omdat u vooral inzet op hoogopgeleiden bij de strijd om internationaal talent, om dat vooral ook te doen op die door uzelf genoemde 'gouden handjes'.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Het gaat wat ons betreft om het ontwikkelen van die sterke ecosystemen. Dat is uiteindelijk goed voor onze innovatie, voor onze toekomst en ook voor onze toekomstige arbeidsmarkt en als daar werkgelegenheid is voor internationale medewerkers, ongeacht het niveau, zijn ze wat dit college betreft van harte welkom.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal. Een korte vraag graag.

De heer **Altundal** (SP): Ja, ik wil even vragen wat de gedeputeerde vindt van de gedachte, als hij aan de ene kant zegt dat in Brabant hoogopgeleiden vertrekken, zelfs in Nederland, naar de Randstad, zo kort, dat we dat heel erg vinden en we er alles aan moeten doen om die talenten hier te houden, dat we vervolgens

hetzelfde uit het buitenland willen halen, terwijl daar die talenten ook hard nodig zijn. Hoe vindt u dit in het internationale solidariteitskader?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik ben gedeputeerde in Noord-Brabant en ik wil graag een arbeidsmarkt die onze provincie verder helpt. Ik vind het eerlijk gezegd een vraagstuk waarvan ik u zou willen verzoeken dat aan een andere tafel te stellen. Dit college heeft echt de ambitie om in de provincie Noord-Brabant de juiste talenten naar onze provincie te krijgen. Dat is de opdracht die wij hier voor ons hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, in feite zegt de gedeputeerde dat hij de arbeidsmarktmigranten, maar dan de top-migranten, de werving daarvan wil stimuleren en realiseren. De helft van de buitenlandse studenten op de TU Eindhoven blijft in Brabant werken. Hoe zorgt u dat die studenten in Brabant zich ook goed voelen als het gaat om omgang met discriminatie en migranten? Wat doet u daaraan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Duidelijk. De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Wij hebben de ambitie om ervoor te zorgen dat, ongeacht het opleidingsniveau, de internationale medewerker zich hier goed voelt, zich hier goed gehuisvest voelt, dat de arbeidsmigrant hier mee kan doen, dat de internationale medewerker geen slachtoffer wordt van discriminatie et cetera, et cetera. We hebben bijvoorbeeld het Expat Center in Eindhoven, maar op meerdere plekken in Brabant hebben we informatiepunten om ervoor te zorgen dat die internationale medewerkers de informatie kunnen vinden. Wat mij betreft zit daar geen tegenstelling in. Laagopgeleiden, hoogopgeleiden, internationale medewerkers zijn medewerkers die wat ons betreft een bijdrage leveren aan die arbeidsmarkt.
Ik ga door, mevrouw de voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg. Heeft u echt een hele prangende vraag? Want ik zie hier heel veel en er wordt al geseind dat mensen zich afvragen of dit al de tweede termijn is en ik zie mensen op hun horloge kijken. We kunnen ook elkaar even aankijken wat we willen met dit plan.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik was eigenlijk benieuwd naar de hoeveelheid klachten die de SP zoal binnen krijgt over hoogopgeleide mensen die zich gediscrimineerd voelen in Eindhoven, want ik kan me voorstellen dat dat heel erg meevalt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat was dus eigenlijk geen vraag aan de heer Van Gruijthuijsen. We gaan gewoon door. Mijnheer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, dan het laatste punt van de PvdA. Goede bereikbaarheid, mobiliteit, goede woningbouw en een evenwichtig cultureel en sportaanbod: het is voor ons allemaal even belangrijk om de juiste leefomgeving voor de talenten die hier op dit moment zijn te behouden. Wat dat betreft staan wij daarvoor. Met de mogelijkheden die ons ter beschikking staan willen wij daar ook in de toekomst voor blijven zorgen.
De moties. Motie 104 van CDA en ChristenUnie-SGP gaat over recente arbeidsmarktstudies-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Motie 104 is 'Arbeidsmarkt in crisistijd'.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik heb hier een motie 104, 'Meewegen recente arbeidsmarktstudies'.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, ik heb een andere, maar ik hoor dat de voorzitter gelijk heeft. Dat hoor ik graag! 105 is 'Meewegen recente arbeidsmarktstudies'.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Oké, ik zal hem motie 'Meewegen recente arbeidsmarktstudies' noemen. Wij gaan aan de slag met ons actieplan, maar wij zijn ook flexibel en veerkrachtig wanneer er nieuwe inzichten komen. Ik ben met name nieuwsgierig wat de reacties zijn op deze rapporten vanuit het kabinet. Op het moment dat het kabinet middelen op basis van die rapporten ter beschikking stelt, dan zullen we daar vast en zeker wel op anticiperen en zullen we dat ook in ons actieplan mee gaan nemen. Dit college beschouwt dit als een ondersteuning en het college heeft daarom ook geen bezwaar.
Dan de motie 'Arbeidsmarkt in crisistijd'. Wat ik net al zei: dit is eigenlijk in de kern de basis van de samenwerking met de arbeidsmarktregio's. Wat ons betreft is deze dus ook echt overbodig, vandaar dat ik deze motie ontraad.
Dan de motie 'Aanpak laaggeletterdheid'. Ik heb daar al het een en ander over verteld. Dit college wil geen zes maanden besteden aan een provinciaal plan van aanpak. Als u dit actieplan goedkeurt, gaan wij de komende weken de afspraken maken met de arbeidsmarktregio's. Wij zijn daarover al in gesprek en wij hopen dat de komende weken af te ronden, omdat er actie moet komen langs actielijnen. Dat betekent ook dat wij inzetten op die laaggeletterdheid. Dus deze motie zouden we willen ontraden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Vraag aan de gedeputeerde. Als u in gesprek gaat, gaat u dan alleen met de arbeidsmarktregio's in gesprek, of ook met uitvoeringsorganisaties die uitvoering geven aan het oplossen van de laaggeletterdheid? Want in de mails zie ik toch veel verrassing, bijvoorbeeld bij Cubiss. Dus gaat u ook met die organisaties in gesprek?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Wij gaan met uitvoeringsorganisaties, zoals bijvoorbeeld het UWV, in gesprek. Die zitten in Pact Brabant op dit moment bijvoorbeeld. Maar wat we doen rondom de laaggeletterdheid: daar gaan we in gesprek over wat zij dienen te realiseren, de laaggeletterdheid, of werk naar werk, of omscholing/bijscholing en, op uitdrukkelijk verzoek van de arbeidsmarktregio's, ook hoé men dat gaat realiseren. Dat willen de arbeidsmarktregio's zelf bepalen en dat respecteren we. Wij zullen in die gesprekken met de arbeidsmarktregio's vertellen wat onze ervaringen zijn met een aantal uitvoeringsorganisaties, maar het is verder aan de arbeidsmarktregio's om te bepalen met wie zij de resultaten rondom laaggeletterdheid – want daar doelt u op – willen realiseren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Luisterend naar het antwoord van de gedeputeerde vraag ik mij af of de infrastructuur rondom dit onderwerp, zoals die de afgelopen paar jaren is opgesteld, behouden blijft. Want ik krijg nu de indruk dat er andere partijen worden aangetrokken en dat andere partijen zelf mogen bepalen hoe de infrastructuur wordt uitgezet, terwijl we in de afgelopen periode door de provincie al een bepaalde lijn hebben uitgezet. Blijft die behouden, of niet?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Vanuit het Rijk is een extra impuls gegeven aan de gemeenten via de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's. Wij hebben de ambitie om aan te sluiten bij die bestaande structuur, om de infrastructuur zoals die afgesproken is tussen de gemeenten en het Rijk, te versterken. Dat is de infrastructuur waarbij wij willen aansluiten. Wij willen er geen andere structuren voor inzetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dat zou dus, afhankelijk van wat er uitkomt, kunnen betekenen dat de infrastructuur zoals die de afgelopen paar jaar door de provincie is opgetuigd, daardoor losgelaten kan worden?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dat kan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U wilt een derde interruptie, mevrouw Vlasveld?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, als dat kan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Is dat dan niet ontzettend zonde van al dat geld dat we erin gestoken hebben, om dat nu ineens allemaal te gaan veranderen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik wil daarbij aansluiten bij wat de heer De Heer zei: het gaat om het doel, niet om het overeind houden van organisaties, maar om het doel om de laaggeletterdheid tegen te gaan. We sluiten daarbij aan bij de infrastructuur van gemeenten, hoe zij dat vorm willen geven, en dat versterken we met die additionele middelen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Normaliter hoor ik de VVD altijd zeggen: wat we investeren moeten we niet zomaar weggooien, we hebben daar jaren in geïnvesteerd. Nu doen we dat ook in de infrastructuur en nu zegt u: dat vergeten we maar, we gaan het met nieuwe partijen en nieuwe ervaringen proberen. Bent u niet bang dat het jarenlang kan duren voordat u een nieuwe infrastructuur hebt om die laaggeletterden te helpen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dit is een vraag voor de heer Janssen die hier namens de VVD het woord voert. Ik zit hier namens het college en dit college is ervan overtuigd dat aansluiten bij de infrastructuur zoals net benoemd de toekomstgerichte investering zal zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Korte vraag nog, mijnheer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): De laaggeletterden in Brabant zijn al heel lang een aandachtsgroep, laat ik het zo formuleren. De arbeidsmarktregio's zijn daarmee al jaren bekend, ook gemeenten en dergelijke, maar tot nu toe hebben ze nauwelijks aandacht besteed aan deze doelgroep. Welke garantie kan de gedeputeerde geven dat deze doelgroep de huidige aandacht die ze ook hebben volgens de huidige infrastructuur blijft krijgen en dat daar ook succes mee gehaald wordt?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen, kort, want er zijn nog drie anderen die het woord willen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Het college kan daar helemaal geen garantie voor geven en ik ga geen dingen beloven om een garantie te geven. Wat ik wel kan beloven, is dat wij aansluiten bij de opgave die de arbeidsmarktregio's hebben. Daarvoor zetten wij een extra impuls neer, om die infrastructuur nog beter te borgen. Wij zullen de ervaringen die wij hebben gehad de afgelopen jaren met de uitvoeringsorganisatie Cubiss met de arbeidsmarktregio's bespreken. Het is verder aan de arbeidsmarktregio's, omdat zij in hun infrastructuur daar al mee bezig zijn. Het is niet zo dat ze in één keer dit wiel moeten uitvinden. Wij sluiten daarbij aan aan die infrastructuur, meneer Altundal.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Laatste vraag van de heer Altundal, én kort.

De heer **Altundal** (SP): Ik ben blij dat de gedeputeerde de naam Cubiss noemt. Gaat u ervoor zorgen dat de ervaring en expertise van Cubiss van de afgelopen jaren ingezet wordt in die arbeidsmarktregio's, dat ze daarin participeren en een plaats krijgen met hun expertise?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik denk dat ik daar net antwoord op heb gegeven. Wij zullen onze ervaringen met die uitvoeringsorganisatie Cubiss delen met de arbeidsmarktregio's. Het is aan de arbeidsmarktregio's zelfstandig of zij willen samenwerken met die specifieke uitvoeringsorganisatie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik hoor net het antwoord; dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heel fijn, dan kunnen we door naar de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Wat ik toch aan de gedeputeerde wil vragen is het volgende. Momenteel krijgen gemeenten extra geld van het Rijk, er liggen bij de gemeenten nog geen structuren om die laaggeletterdheid aan te pakken, u zegt dat die structuren er in de arbeidsmarktregio's wel liggen, maar die zien met name toe op mensen die naar de arbeidsmarkt toe moeten. Er is natuurlijk ook een hele groep mensen die niet kan lezen of schrijven en wel degelijk zeer gediend zijn bij bijvoorbeeld een organisatie als Cubiss, die zich misschien niet zo richt op het arbeidspotentieel van mensen, maar wel gewoon op de ontwikkeling van die mensen. Waar blijven die in dit hele verhaal?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dit is een actieplan arbeidsmarkt, waarmee uitvoering wordt gegeven aan het coalitieakkoord. Het college is verantwoordelijk voor het zo goed mogelijk uitvoeren van het coalitieakkoord en dat is gericht op de arbeidsmarkt en de aanpassing en het aanpakken van de laaggeletterdheid in de aanloop naar, of in de arbeidsmarkt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er nog een vraag van de heer Logister. O, de heer Philippart. Kan het kort?

De heer **Philippart** (GL): Ik was volgens mij net vrij kort toch, zeker voor mijn doen? De eerste vraag die ik in mijn spreektekst stelde is of, als wij dus vinden dat iedere burger recht heeft op een volwaardige deelname aan die samenleving, ons beleid op groepen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt dan niet te eng is. Als u zegt, van "ja, wij kiezen in dit bestuursprogramma hiervoor", is dat niet te eng om uiteindelijk de arbeidsmarkt in den brede-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, uw vraag was duidelijk. De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik zou er graag met u over in gesprek gaan, maar dat staat hier niet op de agenda. Hier staat het actieplan arbeidsmarkt op de agenda en of dat de enge of de ruime definitie is: de definitie die wij hieraan geven staat in het actieplan. Verder kan ik u daar niet bij helpen. Als u daar een bredere opvatting in wilt, dat wij ook puur aan zelfontplooiing zouden moeten werken als provincie, dan wil ik het daar na de vergadering wel met u over hebben, maar dat staat hier niet op de agenda.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u voorzitter. Maar hoor ik dan de gedeputeerde zeggen dat naast dit voorstel, waarin we ons specifiek focussen op laaggeletterden, dit bestuur zich ook nog gaat focussen op de laaggeletterdheid van mensen die misschien niet meteen moeten werken, maar wel degelijk een sociale uplift kunnen maken?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nee, dat hebt u mij niet horen zeggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we naar de heer Logister, of heeft u het antwoord ondertussen al gehoord?

De heer **Logister** (D66): Nee, helaas niet, dus ik moet mijn vraag toch nog stellen. Ik dank ook mijn mede-Statenleden voor het doorvragen, want dan valt opeens de naam Cubiss, en dan wil ik toch nog even doorvragen aan u. U vraagt de Statenleden een miljoen euro te doteren en als wij dan vragen wat u met dat miljoen gaat doen, zegt u: dat moet u niet aan ons college vragen, maar aan de vijf arbeidsmarktregio's. Hoe past dit nou in het budgetrecht van deze Staten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heel goed, dat is de vraag. Mijnheer Philippart, kunt u uw microfoon dichtdoen? Dan geef ik het woord aan de heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nou ja, het is een onderdeel, zoals ik net zei, van het totaalpakket in de afspraken met de arbeidsmarktregio's. Daarvoor staan een aantal actielijnen in dit actieplan en we zijn bezig daarover met de arbeidsmarktregio's afspraken te maken. Zij gaan uiteindelijk over die uitvoering.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Volgens mij is dit nu al een paar keer gezegd.

De heer **Logister** (D66): Nou, ik heb het echt over een ander punt, voorzitter. Ik heb het over het budgetrecht, en dat is echt een ander punt. Daar zou ik op door willen vragen, want Provinciale Staten hebben ook recht op controle. Kunt u mij toezeggen dat, als u met de arbeidsmarktregio's afspraken heeft gemaakt over dat miljoen, u ons onmiddellijk informeert, zodat wij ons op de hoogte kunnen stellen van hoe u die een miljoen euro aanwendt?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Volgens mij heb ik net aan een collega van u verteld dat wij daarvoor in de vorige versie van het actieplan, dat eerder naar u toegekomen is, een bepaald bedrag gevoteerd hadden in die samenwerking met de arbeidsmarktregio's. Daar is nu een miljoen euro extra aan toegevoegd als onderdeel van het totaalpakket. Dat is in overleg met de arbeidsmarktregio's gedaan en dat totaalpakket heeft een totale opgave, waaronder de aanpak van de laaggeletterdheid en de werkloosheid van 50-plus, maar ook voor heel veel andere doelen, zoals ik aan het begin van mijn betoog heb aangegeven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Heer. U had ook een interruptie?

De heer **Logister** (D66): Maar ik heb nog geen antwoord, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag gebruikmaken van de mogelijkheid om een derde keer te interrumperen.

De heer **Logister** (D66): Informeert u de Staten, ja of nee?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Van harte bereid om de afspraken die we met de arbeidsmarktregio's maken met u te delen op het moment dat de afspraken er zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan wil ik nu de heer Van Gruijthuijsen vragen een oordeel te vellen over motie 107A.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Geen bezwaar wat ons betreft, voorzitter.

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, even over de toedeling van de middelen. De gedeputeerde sprak volgens mij heel duidelijk over laaggeletterden én andere doelen. Die een miljoen euro is ook voor andere doelen, en welke zijn dat dan buiten de laaggeletterden?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Een collega van u suggereerde dat het ook naar 50-plussers zou gaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Dat suggereerde hij niet, het staat er.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dan heeft u daar ook het antwoord op. Maar het is onderdeel van de totale samenwerking met die arbeidsmarktregio's. Ik wil dat nu voor de derde keer van harte uitspreken, maar ik kijk ook met een schuin oog naar de voorzitter, die het debat hierover misschien wil afronden. Ik herhaal het graag nog een vierde keer, als u dat wilt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Maar dat wil ik niet. Ik wil door naar motie 108.

De heer **De Heer** (CDA): Nu ben ik het even kwijt, voorzitter. Wat is er nu gezegd over motie 107A?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Geen bezwaar. Nu motie 108 graag, het oordeel van Gedeputeerde Staten.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Geen bezwaar inderdaad, als ik hem zo mag lezen dat ook dit college hier geen zes maanden voor nodig zal hebben. We nemen het echt mee om het veel sneller op te pakken. Dus dit college gaat er geen zes maanden op wachten, mijnheer Altundal.
Motie 108, 'Arbeidsmigranten'. Aan het begin van mijn betoog heb ik al gezegd: ontraden, omdat wij dat al doen.
Motie 109. Dit is, denk ik, onderdeel van de afspraken die we maken met de arbeidsmarktregio's. Dat doen we dus al. Overbodig, dus ontraden.
Motie 110. Voor zover ze betrekking hebben op het actieplan arbeidsmarkt, want er staan ook een aantal andere elementen in het verzoek van de Partij voor de Vrijheid; sommige zijn onderdeel en soms delen wij uw opinie ook absoluut niet.
Motie 111. Daar heb ik, denk ik ook al antwoord op gegeven. Die zouden we willen ontraden.
Motie 112 kreeg ik net nog onder ogen en moet ik nog even lezen, mevrouw de voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat klopt. De moties 112 en 113 van GroenLinks zijn later ingediend en staan inmiddels op iBabs. De twee amendementen A24 van de PVV en A25 van de SP staan ook iBabs.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Motie 112 is sympathiek. Als iedereen mee moet doen, zou je suggereren dat de motie eigenlijk overbodig is, dus ik laat het aan- Nou, ik zou zeggen dat hij overbodig is, mevrouw de voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Had ik nou het idee dat de heer Van Gruijthuijsen bijna had gezegd "maar ik laat toch het oordeel over aan de Staten"?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, dat zei hij niet.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nee, dat heeft u mij niet horen zeggen, mijnheer Philippart.
Motie 113. Heel sympathiek. Een van de acties is dat we een mkb-traineeship zouden willen realiseren in Brabant, ongeacht de achtergrond. Wat dit college betreft, zouden ook statushouders in aanmerking moeten komen voor dat Brabant mkb-traineeship. Ik denk dat het goed is om ook statushouders toegang te geven tot dat traineeship. Volgens mij kan ik toezeggen dat deze specifieke doelgroep daar heel goed onderdeel van kan uitmaken. We nemen daarbij de ervaringen in de provincie Gelderland graag mee.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dus?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Hij is overbodig, als ik hem zo kan lezen dat het traineeship voor statushouders onderdeel kan zijn van onze plannen om een mkb-traineeship op te zetten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dus ontraden. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Zegt u daarmee dat u speciaal plaatsen voor statushouders gaat inrichten als college?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik zeg dat statushouders welkom moeten zijn bij dat Brabant mkb-traineeship.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dit keer heb ik de heer Van Gruijthuijsen niet 'ontraden' horen zeggen, zoals u zei voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hij zei 'overbodig' en dan is het ontraden.

De heer **Philippart** (GL): Het andere wat ik heel vreemd vind hierin is: waarom zouden statushouders überhaupt niet in aanmerking kunnen komen voor die mkb-challenge? De motie voorziet daar niet op. Ik heb het woord 'mkb-challenge' daarin niet genoemd en zoals wij in de themabijeenkomst hebben besproken over die traineeship in Gelderland, gaat het over de provinciale organisatie, waar meer dan honderd aanmeldingen van hoogopgeleide statushouders waren, waarvan er nu acht zijn beëdigd als ambtenaar. Daar gaat het over.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Als u het heeft over traineeships voor statushouders, zijn er traineeships voor in het actieplan arbeidsmarkt, traineeships voor mkb-trainees, en daar zijn statushouders wat dit college betreft van harte welkom. Als u zegt "ik wil graag een traineeship voor statushouders voor de publieke sector", dan zou ik u graag willen verwijzen naar het succesvolle traineeship dat we in Brabant hebben: 'De toekomst van Brabant', waarmee de provincie met ik dacht dertien andere Brabantse publieke organisaties een geweldig traineeship heeft. Ik zou de statushouders van harte willen uitnodigen om daarop aan te sluiten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Of u wilt het niet begrijpen, of u doet alsof u het niet begrijpt, maar volgens mogen die nu al-, en volgens mij had ik het er net met de heer Van den Berg over dat sommige mensen, om gelijke kansen te hebben, een niet-gelijke behandeling krijgen. Volgens mij is het dan anders dan bijvoorbeeld de heer Ludwig, die dat traineeship heeft gevolgd, die vloeiend en eloquent Nederlands spreekt, in tegenstelling tot een statushouder die een universitair diploma heeft, maar niet goed de taal spreekt. Daar gaat het over. Dus het gaat over een apart traject-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, en de vraag is?

De heer **Philippart** (GL): - om die mensen dezelfde kansen te bieden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Was dat een vraag?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): In uw motie lees ik dat u een traineeshipprogramma wilt voor statushouders. Ik wil hem in die zin overnemen, dat wij een aantal hele mooie traineeships hebben, of een actie ontwikkelen voor traineeships, en ik zou zo graag willen dat ook statushouders daar dan bij aansluiten, ongeacht of er nog onderdelen zijn waarin ze zich moeten ontwikkelen. Ik zou dat graag zien en ik zou daar geen aparte, specifieke traineeships voor ontwikkelen, los van andere traineeships, voor statushouders. Ik zou ze daar graag-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat is duidelijk. U bent echt duidelijk. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter, kan ik concluderen dat de gedeputeerde zegt dat de afspraak die hier ooit in dit huis gemaakt is dat we geen doelgroepenbeleid in die zin voeren, dat u zich daaraan houdt? Iedereen gelijke kansen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Korte vraag, goeie vraag.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dat zijn uw woorden, mijnheer Van den Berg. Ik heb net gezegd dat ik hoop dat statushouders een plek krijgen in reguliere traineeships zoals wij die van plan zijn te organiseren, maar wel de traineeships die al bestaan, en wij zullen daar inderdaad de ervaringen vanuit Gelderland graag, als daar nog acties op te ontwikkelen zijn, meenemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Maar gedeputeerde, kunt u dan wel borgen dat ze niet een plek krijgen omdát ze statushouder zijn, maar gewoon, dat iedereen, elke Brabander, even veel kans heeft? Dat wil ik van u verzekerd hebben.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Als er toekomstige trainees zijn die nog een aantal modules willen ontwikkelen, of het nou een wiskundige formule is of een taalformule, om goed aan te haken bij dat traineeship, dan maakt het mij niet uit waar ze vandaan komen. Het gaat erom dat wij de mensen bij die traineeships hebben en die trainees hebben allemaal nog een ontwikkeling voor de boeg, en als dat bij de één taalontwikkeling is en bij de ander een wiskundige ontwikkeling, is het wat ons college betreft prima.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dan liggen er nog twee amendementen. Wilt u daar ook even op reageren?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Amendement 24 ontraden wij, voorzitter. Voor amendement 25 wil ik graag nog een half minuutje leestijd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een half minuutje. Dan kunnen de woordvoerders nadenken of ze behoefte hebben aan een tweede termijn en wat ze daarin willen zeggen, áls ze iets willen zeggen in tweede termijn.

De heer **Logister** (D66): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Logister.

De heer **Logister** (D66): In het half minuutje leestijd wil ik alvast aankondigen dat ik mede namens ChristenUnie-SGP een schorsing wil aanvragen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel voor deze mededeling.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dit amendement wil ik ontraden, voorzitter. Hiermee maken we iedereen gelijk, ongeacht of ze niet gelijk zijn. Een evenwichtige aandacht, inspanning en toedeling, het is bijna een voorstel tot het implementeren van een fritessnijder, mevrouw de voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Dan schors ik de vergadering. Hoeveel tijd hebt u nodig, mijnheer Logister?

De heer **Logister** (D66): Vijf minuten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vijf minuten schorsing.

Schorsing (21.14-21.22)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Ik zou het fijn vinden als iedereen stil is. Dan gaan we door naar de tweede termijn en geef ik graag het woord aan de heer Janssen van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Ik wil daar geen gebruik van maken, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U maakt geen gebruik van uw tweede termijn. Forum ook niet. Het CDA, de heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij hebben een drietal punten. Allereerst onze oorspronkelijke vraag: wat gebeurt er in het kader van laaggeletterdheid met de groep mensen die niet via de arbeidsmarkt wordt bereikt en die oorspronkelijk wel in de plannen werd bereikt? Dat was een vraag die gesteld werd, en die kwam wel een keer terug in de discussie, maar ik wil hem nog een keer herhalen. Als de heer Van Gruijthuijsen zegt "daar gaat het hier niet over", dan vraag ik toch aan het college waar we die vraag dan wel kunnen stellen. Want we vinden het wel belangrijk dat die groep niet uit beeld raakt als CDA-fractie. Daarbij willen we wel opmerken dat in 2017 de laaggeletterdheid volgens het CBS 10,3% was en dat het nu 10,6% is. Als CDA-fractie vinden wij dat het gaat om het doel, namelijk het omlaag brengen van de laaggeletterdheid en dat dat best wel via een andere infrastructuur zou mogen verlopen als we daarmee onze doelen bereiken.
Het tweede is dank voor uw focus op digitalisering, dat u dat nog eens onderstreepte, want een actieplan wordt alleen maar sterker als er inderdaad ook focus in is. Dus daar hebben wij geen vragen over, maar we zijn blij met het antwoord.
Het derde punt is het amendement A25, dat u ontraadde, waarin eigenlijk gepleit wordt voor een brede benadering van de arbeidsmarkt. Daar zit ik toch wel mee, omdat er een breed gevoel is in de Staten van "ja, het moet niet alleen om de top gaan, maar om de volle breedte". Dus daar hebben wij nog wel onze twijfels waarom u dat eigenlijk ontraadt en of u daar toch niet nog eens een keer naar zou willen kijken.

Tot zover onze bijdrage.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Fijn, dank u wel, mijnheer De Heer. Dan gaan we naar de SP, de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Dank je wel, voorzitter. Als het gaat om de laaggeletterdheid: het CDA heeft daarover vragen gesteld en ik deel de opvatting van het CDA. Wij handhaven onze motie, omdat we in het actieplan arbeidsmarkt nauwelijks een doelstelling zien. De gedeputeerde verwijst elke keer naar arbeidsmarktregio's en wij hebben juist gezegd dat de provincie een doelstelling dient te hebben om dat met 50% terug te dringen in de komende vier jaar. Of dat nu door arbeidsmarktregio's wordt gedaan, of door Cubiss, of door andere partijen, het gaat erom dat die doelstelling door de provincie genoemd wordt en behaald wordt. Wij handhaven derhalve onze motie om de doelstelling als provincie helder te stellen.
Wij zijn verheugd dat de motie over discriminatie onderstreept wordt door de gedeputeerde en dat hij geen bezwaar heeft.
Als het gaat om de arbeidsmigranten: wij zouden graag willen weten wat op dit moment op dit punt gedaan wordt. Onze motie is wat breder, geeft meer handvatten. Recent hebben we het nog op tv gezien als het gaat om een vleesverwerkingsbedrijf dat dicht moet, maar een paar dagen terug ook in het Brabants Dagblad over een aspergekwekerij in Brabant. Dus er zijn nog heel veel uitdagingen en onze motie biedt eigenlijk in het kader van het actieplan arbeidsmarkt handreikingen om als GS wat concreter op dit punt in te gaan met de stakeholders. Dus ik wil graag weten wat er op dit moment allemaal gedaan wordt, buiten de huisvesting, als het gaat om de arbeidsmigranten.
Als het gaat om ons amendement: de beweegredenen zijn ons onduidelijk. In het actieplan arbeidsmarkt zit een zin-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft nog een halve minuut.

De heer **Altundal** (SP): - dat het voor alle bewoners zou zijn, maar de doelstelling-ambities zijn beperkt tot bepaalde doelgroepen. De gedeputeerde zei dat het voor alle medewerkenden en werklozen zou zijn, maar als we dan een amendement indienen om dat te bekrachtigen, dan zegt hij: ik ontraad het. Dus voor ons is het een hele rare situatie. Ik zou graag willen weten waarom de gedeputeerde ontraadt wat hij zelf van mening is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we naar D66. De heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. In tweede termijn wil ik nog twee punten aanstippen. In de eerste plaats natuurlijk de laaggeletterdheid. Ik dank de gedeputeerde voor zijn toezegging om de Staten te informeren over de afspraken die worden gemaakt over het thema laaggeletterdheid met de arbeidsmarktregio's. Ik denk dat wij het met elkaar eens zijn dat het daar ook moet gebeuren, op die arbeidsmarktregio. Dat heb ik ook in eerste termijn gezegd. Ik ben zeer benieuwd wat de afspraken worden op het gebied van laaggeletterdheid. Dat geeft ons ook die informatie, en die hebben we echt nodig, want we hebben ook nog andere gesprekken te voeren met elkaar, bijvoorbeeld bij de begroting, waar we ook nog komen te spreken, misschien ook wel met het CDA, als het gaat over andere vormen van laaggeletterdheid buiten het arbeidsmarktdossier om.
Ten tweede wil ik even ingaan op motie 105 van het CDA over recente arbeidsmarktstudies. In eerste termijn dacht ik nog: dat is een overbodige motie, maar als ik bijvoorbeeld kijk naar de commissie-Borstlap, die letterlijk zegt dat op de arbeidsmarkt het doorgeschoten flexwerk moet worden teruggedrongen, en als ik zie wat op dit moment in de coronacrisis, in de stresstest zoals ik het noemde, het flexwerk teweegbrengt

in juist die leeftijdscategorieën waarin vooral flexarbeidscontracten de boventoon voeren, dan denk ik dat we het echt moeten blijven volgen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U hebt nog een halve minuut.

De heer **Logister** (D66): Dank u wel. Ik heb ook de gedeputeerde gehoord, dat hij dat ook wil. Daarom zullen wij voor de motie stemmen, om echt te kijken: wat doen we op nationaal niveau, wat op provinciaal niveau en wat op gemeentelijk niveau als het gaat over de doorgeschoten flexarbeidsmarkt.
Dat was het voor D66.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. GroenLinks, de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ondanks dat ik misschien een klein beetje met honger ben blijven zitten, heb ik toch besloten om de motie onder stuknummer 113 in te trekken na de uitleg van de gedeputeerde. Ik hoopte eigenlijk dat er een afbeelding op het scherm zou komen met iets over de fundamentelere kijk eigenlijk op dit stuk. Ik weet niet of die nog kan verschijnen, maar dan ga ik wel even door met eerst mijn andere punt.
Even een terugblik uit de stad waar ik vandaan kom. Ik weet niet of veel mensen het weten, maar Karl Marx en Anton Philips waren neven van elkaar. Ze hebben elkaar geïnspireerd hoe Philips zijn rol moest pakken in Eindhoven, om naast winst te maken uit te groeien tot een geweldig bedrijf en eveneens ASML tot wasdom te laten komen, die nu het meest gecompliceerde en meest gewilde product ter wereld maken, maar niet aan hun talenten kunnen komen. Dan vraag ik me fundamenteel af of wij als provincie aan dat soort problematiek veel kunnen bijdragen. Volgens mij is het veel fundamenteler dat wij als overheid kijken naar die onderkant van de arbeidsmarkt en naar de mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en dat we daar plannen op maken. Dat voel ik toch nog echt te weinig in het stuk, dus ik wil de gedeputeerde vragen om toch nog in te gaan op mijn vraag van de sociale investeringsstaat, waar de Europese Unie en de OESO ook over spreken. Eigenlijk een schoolvoorbeeld daarin is Philips, dat ik net noemde, die eigenlijk hebben laten zien hoe je wegen, huizen, sportverenigingen, levensmiddelenwinkels van toen al biologische afkomst aan je laagstbetaalde werknemers beschikbaar kunt stellen.
Kijk, en dit is speciaal een beetje voor de heer Van den Berg, en dit is ook waarom ik een beetje met honger blijf zitten bij dit plaatje. Want volgens mij is de trainee- Dus de statushouder heeft net dat ene kratje meer nodig, en dat is eigenlijk mijn punt, voorzitter. Zou dan de gedeputeerde willen toezeggen of hij binnen dat mkb, of binnen de-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een halve minuut.

De heer **Philippart** (GL): - of binnen de toekomst van Brabant toch misschien iets meer aandacht wil besteden, om net dat ene kratje, of net dat ene zetje te geven, zodat die net zoveel kansen hebben als bijvoorbeeld collega Ludwig een aantal jaren geleden?
En daarnaast, als laatste vraag, voorzitter, wil ik vragen of hij nog even op mijn vorige vraag wil reflecteren, ook in het licht van die sociale investeringsstaat, over de New Deal op de arbeidsmarkt die we het vorig jaar hebben gesloten met de heer Ton Wilthagen, die toezag op regionale scholing en investeringsfondsen voor publieke en private partnerships, wederom Philips, intersectorale mobiliteit en het sociale contract.
Dank u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Ik begrijp dat u motie 113 intrekt en dat die geen deel meer uitmaakt van deze vergadering. Fijn, dank u vriendelijk. Gaan we door naar de PVV, en dan kan ik al meteen bij voorbaat zeggen: u heeft nog een halve minuut.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, heel kort. Het is ongeveer de bedenktijd die de gedeputeerde nodig had om na het afwijzen van mijn amendement te vertellen waarom hij het afwees, wat toch zo'n positief iets is eigenlijk. Wij willen het woord 'kennis' van die kenniseconomie af hebben en gewoon talent voor de hele economie. U merkt het hier ook in de zaal, dat heel veel dat willen: een algemeen arbeidsplan, eigenlijk zoals het achterliggende stuk is, waar wij helemaal niet verkeerd over denken. Toch de vraag om daar nog één keer goed over na te denken.
Nog even kort wat betreft de arbeidsmigranten. Wat zouden we geholpen zijn als voor een werkgever de bruto werkgeverslast, dus de totale kosten voor een arbeidsmigrant minstens net zo hoog zouden zijn als voor een Nederlander.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dan zouden we heel wat problemen minder hebben en ik wil graag de reflectie van de gedeputeerde daarop hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dank u wel. Dan gaan we door naar de PvdA, de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, voorzitter. Ik heb mijn bijdrage bewaard tot de tweede termijn, wat handig was, want daardoor hebben we de interrupties en debatjes gehad en dat maakt sommige dingen wat korter.
Punt 1. Het breed gedefinieerde verhaal rondom talent, maar niet zozeer in de strijd om internationaal talent, daarvan gaf de heer Van Gruijthuijsen aan: ja, iedereen is welkom. Dus ook de niet-hoogopgeleide internationale talenten zijn welkom. Da's mooi, maar ik zou toch willen vragen om in ieder geval het rapport van de SER rondom werkgelegenheid en de energietransitie uit 2018 nog een keer te lezen. Want als u dan kijkt naar waar de tekorten nu al zijn in de Brabantse arbeidsmarkt, zult u zien dat ongeacht wat we allemaal doen om mensen op te leiden, om te scholen, et cetera, we ook mensen uit het buitenland nodig gaan hebben om aan onze doelstellingen te voldoen, en dat betreft dan mensen op alle opleidingsniveaus en niet alleen hoogopgeleiden. Dus nogmaals graag daar uw aandacht voor.
Dan het punt arbeidsmigranten. Ik was bijzonder blij dat u ook aangaf: we zetten daar de dingen voort die we in gang hebben gezet in het vorige college. Nou, uw collega Van Merrienboer zal daar ook blij mee zijn geweest om dat nu nog steeds te horen. Ik ben er ook blij mee, maar waar mijn zorg zat, is dat het niet in het actieplan staat. Dat betekent dus ook dat er geen concrete acties in het actieplan staan, waar u dat op andere onderwerpen wel heeft. Nu gaat het mij te ver om het hele actieplan te amenderen met een hele reeks dingen, want het actieplan is niet wat wij amenderen, maar het Statenvoorstel, en daar staat het wél keurig in. Maar mijn vraag is dus echt aan u: bijvoorbeeld die goede informatievoorziening op regionaal niveau, dat is een hele concrete vraag, de heer Roemer stelt het voor, het PON stelt het voor, zou u daar in ieder geval op in kunnen gaan? En verder eigenlijk de punten die de heer Altundal in zijn motie heeft, ja dat zijn wel de punten waar u eigenlijk ook mee bezig bent, maar die dus missen in het plan. Dus nogmaals graag een reflectie en echt een wat duidelijker toezegging wat we gaan doen, zodat ik niet bang hoef te zijn dat het geld straks vergeven is in die punten, dat het wel de bedoeling is om er iets mee te doen, maar er geen centen meer voor zijn.
Dan het punt rondom laaggeletterdheid. Het is uitvoerig bediscussieerd en ik zal die discussie niet herhalen. Als ik u goed versta, geeft u aan: we vinden dat heel belangrijk, we gaan daar doelstellingen aan

hangen, maar die doelstellingen gaan we afspreken met de arbeidsmarktregio's, omdat dat in lijn is met hoe de geldstromen nu ook lopen, zodat we juist kunnen zorgen voor een structurele aanpak, in plaats van dat we als provincie incidenteel geld hierin steken. Ik hoor graag of dat correct is en indien dat correct is-

De **plaatsvervangend voorzitter**: U hebt nog een halve minuut.

De heer **De Kort** (PvdA): Indien dat correct is dan ook graag de opmerking: u heeft veel geld geïnvesteerd de afgelopen jaren in Cubiss, het is in ieder geval mooi als u die warm onder de aandacht brengt bij die partners, waarbij ik begrijp dat u met hen wilt overleggen.
En dan tot slot die effectieve en robuuste structuur van praten naar doen in onder andere Pact Brabant. Volgens mij heb ik u daar nog niet over gehoord en ik ben daar bijzonder benieuwd naar.
Tot zover, voorzitter

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Brouwers, 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Bedankt, voorzitter. Er staat nog een vraag open. De aanpak van laaggeletterdheid krijgt voortaan een plek in het arbeidsmarktbeleid. De vraag was: is het een verschuiving met gesloten portemonnee, of is dit een bezuiniging, als ik ervan uitga dat het van de kant van cultuur is gekomen? Misschien hebt u het beantwoord, maar het staat mij even niet bij.
Verder wil ik nog eens benadrukken dat 50PLUS het jammer zou vinden als een instituut als Cubiss, met alle ervaring, aan de kant wordt gezet voor misschien een nieuwe partij die helemaal vanaf het nulpunt moet beginnen.
Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Mevrouw Vlasveld, Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Er is veel gezegd over arbeidsmigranten. Ik wil hierover nog het volgende zeggen. Het werk dat door hen wordt uitgevoerd is onderbetaald. De producten die voortkomen uit hun werk zijn te goedkoop, of het nou vanuit de slachterijen is, of bij de grote distributiecentra die Nederland rijk is. Mijn fractie wil dan ook zien dat de salarissen die nu uitgekeerd worden in de sectoren waar de migranten aan het werk zijn, stijgen en daarmee de arbeidsvoorwaarden verbeteren. Daarmee worden de banen aantrekkelijker voor een grotere groep mensen. Ja, de prijs van producten zal stijgen, maar het is goed te beseffen dat we de waarde van spullen uit het oog zijn verloren. Wij zetten dan ook in op een eerlijke prijs voor een eerlijk product.
Nog kort over de infrastructuur met betrekking tot laaggeletterdheid. Ik begrijp de opmerking van de gedeputeerde over doelmatig werken. Echter, wij kunnen ons niet inbeelden dat je in iets meer dan een jaar ten opzichte van de motie digitalisering de problematiek van laaggeletterdheid kunt oplossen. De laaggeletterden zijn een groep die kansen verdienen in de maatschappij, om mee te kunnen doen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een halve minuut.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): -, en niet om te eindigen als speelbal van de economie.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Lokaal Brabant, de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Nee, ik heb hier geen aanvullingen op.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. De heer Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Wij hebben in onze bijdrage twee kernpunten benoemd. Het eerste kernpunt was de laaggeletterdheid en daar heeft de heer Van Gruijthuijsen duidelijk over aangegeven dat we dat via de arbeidsmarktregio's gaan regelen. Ik zou nog heel expliciet de toezegging van hem willen hebben dat hij actief de Staten informeert zodra de afspraken gemaakt zijn, zodat we op dat moment ook onze controlerende rol in kunnen vullen, hoe die afspraken zijn gemaakt, financieel, maar ook in de doelstellingen die gerealiseerd moeten worden. Dat is mijn eerste punt.
Het tweede punt was een evenwichtige verdeling van de aanpak. Niet voor niets hebben we daar samen met de CDA-fractie een motie voor ingediend: de motie 'Arbeidsmarkt in crisistijd', die eigenlijk die evenwichtigheid daarin aangeeft. De heer De Heer heeft ook al aangegeven, van: wilt u daar nog een keer naar kijken, of u daar toch niet met een positieve blik op kan adviseren? En ik wil u dat ook nog een keer extra vragen-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een halve minuut.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): - motie 104, bij u 105 – volgens mij zat daar het verschil tussen, omdat het voor ons wel een heel belangrijk punt is, dat we ook de huidige situatie, waarin we zien dat met name specifieke groepen getroffen worden, en ook de mbo's een plek moeten krijgen, dat we die ook echt een plek willen geven in het arbeidsmarktbeleid, en daar wil ik graag uw reactie nog in tweede termijn op horen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Nu het woord aan gedeputeerde Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel. Het CDA – ik loop even alle fracties langs, ik heb acht minuten en ik word vast een halve minuut vooraf gewaarschuwd dat ik nog een halve minuut heb –: laaggeletterdheid. Ja, wat ik ook in eerste termijn zei: dit college voert het coalitieakkoord uit en daarin staat dat de aanpak van laaggeletterdheid via die arbeidsmarktregio's zal gaan, om de laaggeletterdheid in en in aanloop naar de arbeidsmarkt tegen te gaan. Met het overige is dit college op dit moment niet bezig, mijnheer De Heer.
Op amendement 25 van de SP zou u nog even een korte toelichting willen hebben. Wat ik in eerste termijn heb gezegd, is dat er een evenwicht is in dat iedereen aan het werk moet en dat we aan de ene kant in de basis met die arbeidsmarktregio's alles op alles zetten om mensen bij te scholen, om te scholen en van werk naar werk te helpen, ook in deze crisistijd. Daarmee heb ik hopelijk ook die motie kort toegelicht. Op dit moment, in de aanloop ernaartoe, maken we daar afspraken over, om alles op alles te zetten om in deze coronatijd de mensen zo kort mogelijk naast die arbeidsmarkt te krijgen. Als ik dan het amendement lees, geeft dat aan de ene kant het beeld dat daar niet voldoende aandacht en niet voldoende inspanning en niet voldoende toedeling van middelen is, en daar ben ik het niet mee eens. Dus daarom heb ik het amendement ontraden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter. Als ik kijk naar het beslispunt dat we voorstellen: daar staat niks in wat de gedeputeerde net zei. Er staat gewoon een beslispunt dat de gedeputeerde telkens naar ons bevestigt, namelijk dat er evenwichtige aandacht, inspanning en toedeling van middelen zal zijn voor alle werkenden en werkzoekenden in Brabant. Punt. U hebt over crisistijd. Kijk, de kredietcrisis heeft vier jaar geduurd, de

coronacrisis is dieper dan de kredietcrisis, dus het gaat niet om een tijdelijkheid. Dit is gewoon een periode van de komende vier jaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nou ja, eigenlijk zegt de heer Altundal, van: het is wat de heer Van Gruijthuijsen zegt. En ik zeg dat een en ander al in dit actieplan staat, en dan is helemaal dit amendement overbodig, en daarmee zou ik het willen ontraden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, dit is een kip-en-ei-discussie die we hebben. Als je kijkt – en dat heb ik ook in mijn betoog gezegd – naar de ambities en doelen waar het actieplan de focus legt, dan is het niet alle werkenden en werklozen. En als de gedeputeerde zegt "de arbeidsmarktregio's krijgen dadelijk een heel belangrijke rol en wij gaan als provincie alleen maar op de topgroep focussen", dan bevestigt dat alleen maar hoe belangrijk het is dat wat de gedeputeerde hier mondeling zegt ook schriftelijk in een amendement bekrachtigd wordt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dat nemen we dan voor kennisgeving aan. Het was geen vraag. Er is wel een vraag van de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, voorzitter, in eerste instantie aan de heer Altundal. Ik sta zeer sympathiek tegenover uw moties en amendementen, maar déze vind ik zelf een beetje verwarrend, want als ik hem goed lees, geeft u aan: een evenwichtige aandacht, inspanning en toedeling van middelen voor alle werkenden en werkzoekenden. Dat betekent dus ook voor die hoogopgeleide, blanke, heteroseksuele man die prima arbeidsmarktkansen heeft. Daar wilt u net zoveel aandacht voor hebben als voor die laaggeletterde arbeidsmigrant, en daar kan ik eigenlijk met mijn verstand niet zo goed bij. Dus ik wil vragen of dat nou is wat u bedoelt met dit amendement.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een korte reactie de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, dit is de omgekeerde wereld. Het gaat erom dat we geen onderscheid maken tussen alle Brabanders. Als die witte, blanke, hoogopgeleide werkzoekende of werkende behoefte heeft aan ondersteuning vanuit de arbeidsmarktregio, of vanuit de provincie, en zijn werkgever geeft die ondersteuning en die hulp niet, waarom zouden wij het dan niet moeten doen? Het is alleen de omgekeerde wereld als je de top, alleen die talenten, betrekt als provincie en zegt dat de rest maar door de andere regio's en andere instellingen moet worden opgepakt. Ik hoop dat ook de Partij van de Arbeid erkent dat alle werkenden en werkzoekenden onderdeel dienen te zijn van de arbeidsmarkt van de provincie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heel kort de heer De Kort, want dit is eigenlijk de termijn van de heer Van Gruijthuijsen.

De heer **De Kort** (PvdA): Zeker. Vanzelfsprekend erkennen wij dat iedereen deel uitmaakt van de arbeidsmarkt, maar wij vinden het juist mooi dat er bijvoorbeeld extra aandacht komt voor laaggeletterden, dat we daar als provincie extra op inzetten. Er staat wel letterlijk: "een evenwichtige aandacht, inspanning en toedeling van middelen voor alle werkenden". Daarmee zegt u dus volgens mij iets wat u absoluut niet

bedoelt, maar dat is wel wat er letterlijk staat en om die reden wilde ik dat aan u vragen. Maar goed, volgens mij is dit voldoende. Wellicht kan de heer Van Gruijthuijsen daar ook nog even op reageren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen vervolgt ook zijn betoog.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, ik vervolg mijn betoog. Als je alles gelijk maakt, dan wordt het echt een fritessnijder, wat ik net in mijn eerste betoog ook zei, en dat willen we in de kenniseconomie absoluut niet.
De SP herhaalde in tweede termijn de motie over arbeidsmigranten. Ongetwijfeld kunt u zich nog herinneren wat de uitwerking van de motie was die in de vorige periode is ingediend. De Statenmededeling naar aanleiding van de motie van ChristenUnie-SGP over mensenhandel en andere onderwerpen, daar hebben we in de Statenmededeling in februari al kort aan gerefereerd. In het Bestuurlijk platform arbeidsmigranten is de RIEC Taskforce integraal deelnemer aan, aan dat bestuurlijk platform, net zoals de uitzendbureaus, net zoals de werkgevers en de werknemers en de gemeenten. En daar staat ook op de agenda hoe we kunnen komen tot bijvoorbeeld één SNF-certificaat, dat ervoor zorgt dat bijvoorbeeld de huisvesting aan arbeidsmigranten beter geregeld wordt dan het nu op sommige plekken is. Daar overleggen we, en mijn collega Ronnes is daar bij, hoe we sneller tot de desbetreffende huisvesting kunnen komen, om de misstanden die er op dit moment zijn te verbeteren, of te voorkomen, moet ik eigenlijk zeggen. Dat zijn de acties die we doen. Dat pakken we op met alle stakeholders die ik zojuist genoemd heb.
D66, de begroting: vanzelfsprekend is daar alle ruimte toe om op dat moment alle ideeën die u hebt in te brengen, met daarbij de verzoeken die u ongetwijfeld gaat doen, en als daar een meerderheid voor is, dan zal dit college naar alle waarschijnlijkheid dan ook die moties of amendementen gaan uitvoeren, mijnheer Logister, en daar kijken we dan ook naar uit.
Plaatjes zeggen soms meer dan duizend woorden, mijnheer Philippart. Ik denk dat dat aansluit bij wat ik zei en bedoelde in mijn betoog rondom uw motie en het debatje dat u met de heer Van den Berg had: dat elke kandidaat het specifieke kistje nodig heeft om mee te doen. Dat is wat ik beoogde te zeggen, en u maakt dat heel beeldend, dus ik denk dat we in andere bewoordingen alle twee hetzelfde bedoelen.
De New Deal is echt onderdeel van de gereedschapskist die we nu met die arbeidsmarktregio's hebben rondom jeugdwerkloosheid, talenten die daarbij horen, om ze weer aan het werk te krijgen. Dus wat dat betreft: die New Deal zit in het pakket. Het gaat misschien wat ver om het gevoel van de sociale investeringsstaat, zoals u dat noemde, hier te behandelen, mijnheer Philippart.
Het amendement van de PVV over de kenniseconomie: ja, dat is daadwerkelijk de ambitie van dit actieplan, de kenniseconomie in 2030. Daar heb ik in eerste termijn al een reactie op gegeven.
De PvdA, talent. Ik ga dat rapport van de SER lezen, mijnheer De Kort. Ik denk dat u heel goed bloot legt dat de schaarste van talent op dit moment aanwezig is. Is het in de zorg, en als we daar extra op in gaan zetten, waar halen we die mensen die naar die zorg gaan dan vandaan, is dat vanuit het onderwijs? Nou, dan krijgen we weer een tekort op het onderwijs. En als we die mensen in het onderwijs zetten, halen we die dan uit, nou ja, de energietransitie-faciliterende beroepen? Dus we hebben te maken met een tekort. Ook dat is een reden waarom we die slimme koppen graag willen hebben, om uiteindelijk te zorgen dat wij onze arbeidsproductiviteit gaan verhogen, zodat we uiteindelijk de mensen die we hebben kunnen bereiken, dat we bijvoorbeeld op het onderwijs, via digitaal onderwijs, dezelfde docent met diezelfde toegevoegde waarde, meer mensen, meer studenten, meer scholieren, meer mensen die zich een leven lang willen ontwikkelen, kunnen bereiken. Dus op die manier zouden we dat willen benaderen.
Arbeidsmigranten niet in het actieplan. Ze staan niet genoemd omdat alle acties ook voor arbeidsmigranten gelden. Zo zou ik hem willen lezen. Zo is het in ieder geval wel bedoeld. We hebben daar in de voorbereiding van het schrijven van het actieplan expliciet bij stilgestaan: maken we daar een apart blokje van, maken we daar extra aandacht voor? Nee, hebben we gezegd, en daar sta ik dus ook achter: die

maken expliciet onderdeel uit van alle acties zoals we die benoemd hebben. Dat betekent ook, en dat maakt ook onderdeel uit van het Bestuurlijk platform arbeidsmigranten…

De **plaatsvervangend voorzitter**: Daar komt 'ie: nog een halve minuut!

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): - dat wij die informatievoorziening bijvoorbeeld ontsluiten op de diverse elementen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De tijd staat stil. Er is een interruptie. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank, mijnheer Van Gruijthuijsen, dat u aangeeft dat het op alle elementen ook geldt voor arbeidsmigranten. Maar ik had één specifieke vraag, naar aanleiding van zowel het PON als de heer Roemer, die beide pleiten voor een goede informatievoorziening op regionaal niveau, en juist omdat het op regionaal niveau is, vind ik het wel een mooi provinciaal punt. Dus ik wil graag vragen of u voornemens bent daar iets omheen te doen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik was net naar de overgang naar dat punt. Het Expat Center is bijvoorbeeld zo'n informatiepunt en we zijn nu – volgens mij staat dat zelfs op de agenda voor het volgende bestuurlijk platform – aan het bezien hoe we die informatiepunten ook op andere plekken in Brabant, in die subregio's, kunnen neerzetten, ontwikkelen, en dat we dat samen ook met de gemeenten doen, en niet alleen voor die arbeidsmigranten, maar voor iedereen die vragen heeft over, nou ja, arbeidsmigranten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, het eerste wordt top, mooi. De tweede vraag, daaraan hangend: omdat het niet in het actieplan staat betekent dat wel dat de middelen die daarvoor nodig zijn, als u dat wilt realiseren, samen met die partners, dat dat wel uit dit verhaal komt, dat die wel beschikbaar zijn daarbinnen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): De middelen zijn beschikbaar.
De ontwikkeling van een praat-tafel naar een doe-tafel, mijnheer De Kort, daar zijn we nu naar onderweg en alle partners aan de praat-tafel hebben de ambitie om naar die doe-tafel te gaan. Dus ik ben er ook van overtuigd dat we dat op korte termijn gaan realiseren. Hoe dat er precies uitziet, daar kom ik graag op terug, maar dat is een proces dat niet al te lang moet en elke partner wil ook dat het niet al te lang gaat duren. Maar dat heb ik nog niet helemaal uitgeschreven, zal ik u aangeven.
Dan-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Heel eerlijk: de tijd is om.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nou, dan is de tijd om, mevrouw de voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er liggen nog twee punten van de heer Vreugdenhil, maar die heeft vast een interruptie.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dan heb ik wel een interruptie. Ik weet niet of u mijn vragen goed heeft begrepen in mijn termijn, maar anders geef ik u toch graag de gelegenheid om op die twee

punten alsnog in te gaan. Dat ging om het specifiek toezeggen om ook actief te informeren wanneer de afspraken gemaakt zijn, zowel financieel als in de doelstellingen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Zeker.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): En ook de motie die samen ingediend is met de heer De Heer.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Volgens mij heb ik aangegeven dat die afspraken, inclusief financiën en doelstellingen, naar u toekomen. Dat heb ik ook bedoeld zo richting de heer Logister, die daar ook op doelde. Dus ik dacht: ik pak hem daarin mee, mijnheer Vreugdenhil.
En over de arbeidsmarkt in crisistijd heb ik volgens mij ook in tweede termijn, ook richting de heer De Heer, aangegeven hoe ik daar in zit. Het maakt echt integraal onderdeel uit nu, op dit moment, as we speak. Afgelopen week hebben we daar keihard aan gewerkt, om aandacht te hebben, om acties daarvoor te ontwikkelen, over alle onderwerpen die u in die specifieke motie bedoelt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dan is er een laatste interruptie van de heer Brouwers, 50LUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik zou graag antwoord willen hebben van de gedeputeerde op mijn vraag.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Uiteindelijk gaat het wat ons betreft om de laaggeletterdheid. Het oude programma laaggeletterdheid stopt per 2020. Het afgelopen jaar al zijn er afspraken over gemaakt dat dat dit jaar stopt. Dat gaat dus niet verder. Dit college heeft gemeend om te zeggen: wij willen graag een duit in het zakje blijven doen, en daarvan heb ik net aangegeven hoé we dat doen en welke middelen daarvoor ter beschikking staan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Toch nog een verduidelijkende vraag. U hebt als het ware budget verschoven; mag ik het zo zeggen? Betekent dat dat het met een gesloten portemonnee is gebeurd, oftewel: dat het geen verkapte bezuiniging is?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik zal proberen het in jip- en janneketaal uit te leggen. Het programma laaggeletterdheid stopte na 2020, voor 2021 was er geen budget afgesproken en dit college zegt: wij willen graag 1 miljoen euro de komende periode investeren in de bestrijding van de laaggeletterdheid.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik wil het hierbij laten, want de termijn van de gedeputeerde zit erop. Ik sluit bij dezen de beraadslagingen over dit voorstel. Dan gaan we nu door met de bespreking van het Statenvoorstel 35/20 over de onteigening ten behoeve van realisatie van het provinciaal inpassingsplan 'Natuurgebied Westelijke Langstraat'. Eerst een hele kleine schorsing, want we gaan een changé doen: de heer De Kort wordt weer uw voorzitter.

Schorsing (21.56-21.58)

Het voorzitterschap is overgedragen aan de heer M.V. de Kort MSc.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dames en heren. Ik wil u allen verzoeken uw plaatsen weer in te nemen. We gaan weer beginnen. Statenvoorstel 35/20 Onteigening ten behoeve van realisatie van het provinciaal inpassingsplan 'Natuurgebied Westelijke Langstraat'.

35/20 Onteigening tbv realisatie van het provinciaal inpassingsplan 'Natuurgebied Westelijke Langstraat'

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het woord is allereerst aan de fractie van Forum voor Democratie, de heer Duijs-Ja, dat is sneu, maar op het moment dat iemand niet in de zaal is, gaat zijn spreektijd helaas voorbij. Dus tenzij hij nu in de komende seconden binnen komt wandelen, rest mij niks anders dan de volgende fractie het woord te geven.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik wil een ordevoorstel doen: dat eerst een andere spreker aan het woord komt, zodat, als de heer Duijs later binnenkomt, hij alsnog het woord kan voeren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw ordevoorstel is gehoord en- Ah!, kijk eens, nou, mijnheer Van Hattem, u heeft net tijd genoeg tijd gerekt voor de heer Duijs. Hij is u ongetwijfeld zeer dankbaar daarvoor. Mijnheer Duijs, u heeft geluk gehad. Uw collega's hebben wat tijd voor u gerekt, waardoor u alsnog het woord krijgt. In het vervolg, even voor uw beeld: op het moment dat u woordvoerder bent en u bent niet in de zaal, vervalt anders uw spreekmoment. U bent nu aan het woord. We hebben het over het Statenvoorstel 'Onteigening ten behoeve van realisatie van het provinciaal inpassingsplan 'Natuurgebied Westelijke Langstraat'. Aan u het woord.

De heer **Duijs** (FvD): Voorzitter, dank. Op 6 maart jl. hebben we hier in de Staten gesproken over het PIP, het Provinciaal Inpassingsplan Westelijke Langstraat. Voorafgaand aan deze vergadering hebben we in een themavergadering stilgestaan bij de plannen, waarbij ook mocht worden ingesproken. Vandaag komen we specifiek te spreken over de onteigeningen die hier mogelijk uit voortvloeien. Onteigeningen zijn wat ons betreft een uiterste middel van overheden om gronden in bezit te krijgen. Het recht op eigendom is immers een groot goed. Dit middel dient dan ook enkel te worden ingezet als blijkt dat in eerdere fases overheid en burger niet tot minnelijke overeenstemming konden komen. Maar is dat ook zo? Heeft het vorige bestuur, en het huidige bestuur, voldoende gedaan om onteigeningen te voorkomen? Verzoek aan de gedeputeerde om hier nogmaals uitsluitsel over te geven.
Inmiddels is duidelijk dat het mogelijk om drie onteigeningen zal gaan van de ruim 60 percelen in totaal. Voor het overgrote deel bestaat inmiddels minnelijke overeenstemming tussen de provinciale overheid en de rechthebbenden, of zijn de gesprekken inmiddels in een afrondende fase beland. In de aanloop naar het vaststellen van het Provinciaal Inpassingsplan werd duidelijk dat een hoge mate van draagvlak bestaat voor de te nemen maatregelen in dit gebied. Zo gaf de betreffende inspreker aan dat weliswaar de communicatie in het beginstadium slecht verliep, maar dat omwonenden zich in grote lijnen konden vinden in het voorliggende plan. Dit verklaart wellicht ook de hoge mate van minnelijke overeenstemming. Vanmiddag kwam we al te spreken over de maatregelen die zullen worden ingezet ten behoeve van klimaatadaptatie. Daarbij stond ook de urgentie om bijvoorbeeld droogte aan te pakken centraal. Er komen extra middelen beschikbaar om water beter te managen in zowel droge perioden als in tijden van een wateroverschot. Ook in dit Provinciaal Inpassingsplan wordt ingezet om verdroging middels het verhogen van het waterpeil tegen te gaan.
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Duijs. Dan is nu het woord aan de heer Stoop, CDA.

De heer **Stoop** (CDA): Voorzitter. De onteigeningsprocedure is een stok achter de deur om uiterlijk 1 juli 2021 de benodigde hydrologische en natuurherstelmaatregelen uit te kunnen voeren. We hopen uiteraard dat met alle belanghebbenden op tijd overeenstemming wordt bereikt. We begrijpen dat het voor hen lastig is om afstand te doen van hun grond. Soms gaat echter het maatschappelijk belang voor het individuele belang.
Voorzitter. De CDA-fractie kan instemmen met het verzoek om de nog niet verworven gronden voor onteigening aan te wijzen.
Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Stoop. Dan geef ik nu het woord aan de fractie van 50PLUS, de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Voorzitter. 50PLUS vindt 'onteigening' – en dat zal u niet verbazen – een vervelend woord, zeker gezien de psychologische zaken die daaromheen kunnen draaien. Ik denk maar aan de brief die we gelezen hebben van de familie Vink, waarbij uiteindelijk de zoon de kar moest trekken. Ik ben toch wel heel erg benieuwd wat er in dit geval aan de hand is. Misschien kan de gedeputeerde ons iets meer vertellen.
50PLUS heeft de volgende vragen. Er is beroep ingesteld tegen het inpassingsplan. Hebben wij enig gevoel of dat een kans van slagen heeft? Over hoeveel onteigeningen praten wij? Nog steeds over drie? En misschien een verduidelijkende vraag: over hoeveel hectares praten we dan? Ik vraag dat omdat we tijdens de themavergadering ook spraken over 'nog drie onteigeningen'. Ik herinner me een mevrouw die insprak en er eigenlijk best positief in zat. Dus als er nog drie zijn, dan zou ik graag willen weten van de gedeputeerde: wat is er aan de hand met deze drie mogelijke onteigeningen?
Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Brouwers. De Partij voor de Dieren heeft in verband met de verandering in spreektijden geen spreektijd op dit onderwerp. Dan is nu het woord aan de fractie van ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter. Onze fractie is altijd heel kritisch op onteigeningsprocedures. De moeten zorgvuldig zijn, maar voor de laatste percelen is het nodig dat er een onteigening kan plaatsvinden, wel op een zorgvuldige manier. De signalen die ons bereiken vanuit het gebied zijn dat er wel heel veel tempo gemaakt wordt om uiteindelijk tot die onteigening over te gaan. Van een aantal mensen hebben we begrepen dat ze op 8 mei een brief hebben gekregen waarin hun een voorstel is gedaan en waarin ze vier weken de tijd kregen om uiteindelijk ook in te stemmen met het voorstel, en dat diezelfde mensen op 10 juni een brief hebben gekregen, waaruit ik citeer: "Wij zijn dan ook voornemens en genoodzaakt om op korte termijn een onteigeningsverzoek in te dienen bij de Kroon en daarmee de onteigeningsprocedure formeel op te starten." Voorzitter. Maar we bespreken nu pas het voorstel om tot onteigening over te gaan, en deze brief is al op 10 juni uitgegaan, en voor zover wij kunnen nagaan is die bij een aantal mensen in het gebied bezorgd. Dus mijn vraag aan de gedeputeerde is: hoeveel mensen hebben een brief gekregen als deze, nog voorafgaande aan dat wij het besluit genomen hebben, dat er tot onteigening overgegaan zou worden? Want in de stukken wordt gesproken over 25, op andere plekken horen we drie, maar naar mijn weten zijn er wel meer dan drie van deze brieven verstuurd. Ik wil dus graag klip-en-klaar horen van het college hoeveel brieven er uitgegaan zijn en waarom deze brief gestuurd is voordat het besluit daarover in deze Staten genomen is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Ronnes om te reageren namens het college van GS.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, ben ik verstaanbaar? Want hij klinkt niet zo hard als die andere microfoons, maar goed.
De Westelijke Langstraat. Op 6 maart jl. hebben uw Staten het Provinciaal Inpassingsplan vastgesteld. De herstelmaatregelen komen voort uit een natuurbeheerplan dat in 2018 door de Staten is vastgesteld. Als we kijken naar datgene wat moet gebeuren, dan is dat vooral peilverhoging, en daarvoor moeten alle gronden in het bezit komen. Dat is het directe gevolg van het besluit dat eerder in deze Staten is behandeld. En dat niet alleen. Er staat ook een doelstelling bij dat het voor 1 juli 2021 zeker gesteld dient te worden. Dus het is erg belangrijk dat we voortvarend tewerk gaan met het besluit dat uw Staten genomen hebben, en daarmee een opdracht aan het college om voortgang te betrachten in de verwerving van de gronden om dit mogelijk te maken.
Ik kan u vertellen dat het complete college echt heel kritisch staat ten opzichte van het inzetten van het instrument onteigening. Het is iets wat onder in het laatje ligt als het gaat om instrumenten die wij willen inzetten tot het bereiken van de doelen die we met elkaar bespreken, vaststellen en ook uit moeten voeren. Dus alleen indien noodzakelijk.
Er is gevraagd hoeveel gevallen nog in aanmerking komen voor onteigening. Wij vinden het niet netjes om al over aantallen te spreken, terwijl er nog geen eindconclusie is gekomen over de gesprekken die we voeren. Wat wij willen, is tot het laatst toe- En die gesprekken lopen nog steeds en gaan voorlopig nog door met die mensen, om te komen tot een minnelijke oplossing. Die minnelijke oplossing is tweeledig. Het kan zijn dat we overgaan tot het aankopen van die gronden. Maar een andere mogelijkheid is dat mensen gebruik kunnen maken van het zelfontwikkelingsrecht: dat ze zelf voldoen aan het bestemmingsplan dat we daar vastgesteld hebben, zodat ze meedelen in het plan. Die twee mogelijkheden zijn er en op het moment dat we daar niet uitkomen, dan pas komt het instrument eigenlijk uit de la tevoorschijn.
Gevraagd is naar de communicatie ten opzichte van de brieven. Ik heb dit niet op dit moment paraat. Ik wil wel even goed uitzoeken hoe het precies zit, want ik kan er geen directe aantallen en voorbeelden van noemen. Ik zal kijken of ik op een andere manier, of op een ander moment, u daarover kan informeren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Volgens mij hebben we nog twee interrupties. De tijd van de gedeputeerde is om, maar volgens mij was de bijdrage ook klaar, dus dan gaan we naar de interrupties. Ik zie de heer Vreugdenhil en ik zie de heer Van Hattem. Het is mij niet duidelijk wie het eerst was, maar als u het goed vindt, begin ik met de heer Vreugdenhil, en daarna komt u aan de beurt, mijnheer Van Hattem. Mijnheer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Toch heb ik er moeite mee als er al brieven uitgedaan worden voordat wij als Staten een besluit hebben genomen. Ik heb hier de brief van 10 juni voor me en nogmaals, daarin staat letterlijk: "Wij zijn dan ook voornemens en genoodzaakt om op korte termijn een onteigeningsverzoek in te dienen bij de Kroon en daarmee de onteigeningsprocedure formeel op te starten." Ik kan het niet anders lezen dan dat net gedaan wordt alsof wij als Staten het besluit al genomen hebben. Dit vind ik echt heel onzorgvuldig in het hele proces, omdat we juist in dit soort precaire dingen heel zorgvuldig moeten zijn. Daar wil toch wel duidelijkheid over, want als hier geen duidelijkheid over gegeven kan worden, en de brieven zijn echt uitgegaan voordat het besluit genomen is, dan wil ik toch vragen of wij het besluit hier op kunnen schorten en niet een besluit gaan nemen als ondertussen al de brieven uitgedaan zijn. Ik zou dan toch willen weten, en misschien kan dat nagevraagd worden, ik hoef niet te weten hoeveel er onteigend wordt, maar ik zou wel willen weten hoeveel mensen op 10 juni deze brief gekregen hebben. Want ik weet in ieder geval dat ik van vijf, zes mensen die signalen heb

gekregen en ik ben ze niet allemaal nagegaan. Ik vind het toch voor een zorgvuldige besluitvorming, maar zeker voor het draagvlak in het verdere proces, ontzettend belangrijk dat hier wel een op een goede, zorgvuldige manier, zoals u zelf aangeeft, tewerk gegaan is. Dus eigenlijk toch concreet antwoord op de vragen die we hebben, zodat we straks ook een goed besluit kunnen nemen, of we hier wel voor willen stemmen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vragen zijn helder. Antwoord van de gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. De aantallen heb ik op dit moment niet paraat. Als u mij toestaat om nog even te schorsen na deze eerste termijn, dan ben ik best bereid om te kijken of ik daar snel achter kan komen. Ik heb ze op dit moment niet paraat, dus daar kan ik nu geen antwoord op geven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. We zullen eerst de interrupties nog doen. De heer Van Hattem had nog een interruptie, de heer Brouwers had nog een interruptie en dan stel ik inderdaad voor daarna even een korte schorsing te hebben, zodat u dit kunt uitzoeken. Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Mijn opmerking zit op hetzelfde vlak als die van de heer Vreugdenhil. Ik heb de inspreekbrief van de familie Vink ook gelezen en het verbaast mij dat een paar maanden geleden hier nog een presentatie werd gehouden waarbij dit project werd voorgesteld als een voorbeeldproject over hoe moet worden omgegaan met zulk soort natuurontwikkelingen, peilverhogingen, en belanghebbenden erbij betrekken, en dan verbaast het mij ten zeerste dat er nu deze brief ligt, waarbij een familie zich totaal overvallen voelt door de provincie en dat er zulke slechte afspraken worden gemaakt. Er wordt gezegd van, "ja, het moet nu eenmaal". Herkent de gedeputeerde zich in die brief? Is hij hier ook mee bekend? En is er ook contact met deze familie bijvoorbeeld, om hier toch op een goede manier uit te komen? Want dit vind ik verbazingwekkend voor iets dat als een voorbeeldproject wordt gepresenteerd. Graag een reflectie hierop van de gedeputeerde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter, dat is een andere vraag. De heer Vreugdenhil vroeg naar de aantallen en inmiddels weet ik die: dat zijn er 37. De brief is een bevestiging dat er een zorgvuldige onderhandelingsprocedure is geweest. Wij zijn als GS verplicht om dit te doen alvorens het besluit aan Provinciale Staten voor te leggen. Dus dit proces vloeit voort uit de regelgeving die wij ook moeten volgen. Een tweede punt is dat die brief ook noodzakelijk is om gewoon te laten zien dat je een zorgvuldig proces hebt doorlopen. Ik hoop dat dit een antwoord is op zowel de PVV als op de vragen van de ChristenUnie-SGP

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft inderdaad nu twee punten tegelijk gepakt. Dan geef ik eerst even het woord aan de heer Van Hattem, want het was eigenlijk in reactie op zijn vraag, en direct daarna mag de heer Vreugdenhil. Mijnheer Brouwers, ik weet niet of uw interruptie hierbij aansluit, of dat het oké is om die daarna te laten plaatsvinden?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Als ik toch even mag: ik heb die themavergadering meegemaakt op 6 maart en daar werd echt – u was er niet bij – gesproken over drie onteigeningen; de rest was geregeld. Er zat één mevrouw op de tribune, die heeft ingesproken en als je die hoorde, dacht je "nou, dat komt wel rond". Nou heb je de familie Vink, en als je dat leest, willen die eigenlijk ook wel. Dus hou je nog één geval over. Ik hoor nu ineens een getal van 37 onteigeningsbrieven, dus ik zou graag de juiste informatie willen hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Ik geef eerst even het woord aan de heer Van Hattem, daarna de heer Vreugdenhil, en dan kan de gedeputeerde daarna op het geheel reageren, anders wordt het een erg onoverzichtelijk debat. Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen "het gaat erom dat de brief wordt gestuurd, dat is juist zorgvuldigheid", maar het verhaal dat bij de presentatie werd neergelegd was juist dat er aan de voorkant een voorbeeldig proces was neergelegd, waarbij juist goede afspraken waren gemaakt in het gebied, bij alle betrokkenen. Als ik zo'n brief lees, herken ik daar geen goede afspraken in met betrokkenen, maar mensen die zich totaal overvallen voelen. Dus mijn vraag is gewoon: hoe kan het dat mensen in het gebied zo overvallen worden met zo'n boodschap voor onteigening en ontwikkelingen die plaatsvinden, als eerder is geschetst dat het een voorbeeldig proces is geweest?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan geef ik eerst nog het woord aan de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter het gaat inderdaad om een zorgvuldig proces. Het is als volgt gelopen: op 8 mei heeft het college een voorstel gestuurd aan alle mensen, waarbij ze vier weken de tijd kregen om te reageren, en als je niet binnen die vier weken had gereageerd – er zit een voorstel bij, je mag kiezen voor zelfrealisatie –, hebben ze op 10 juni, dus precies een maand later, meteen een brief gekregen van "wij zullen het voordragen voor onteigening". U zegt van "ja, dat heb ik nodig voordat we het Statenbesluit nemen". Dan komt het besluit dat hier voorligt komt gewoon veel en veel te vroeg en had ook prima na de zomer genomen kunnen worden, zodat het proces zorgvuldig doorlopen had kunnen worden. Als je vier weken de tijd krijgt om uiteindelijk een beslissing te kunnen nemen op een verzoek dat je krijgt, in zo'n groot vraagstuk, waarin het echt gaat om forse percelen, maar ook om waterstandverhoging, dus het gaat ook in de zelfrealisatie echt om zaken die je goed moet kunnen bestuderen, en dat dan 36 mensen een brief krijgen omdat ze niet binnen die vier weken kunnen reageren, dan vind ik dat niet zorgvuldig. Wij willen ook dat project gerealiseerd krijgen, maar we hebben ook in een eerdere bijdrage, toen de vaststelling van het PIP kwam, gezegd "dit moet echt heel zorgvuldig gaan, want hier hangt heel veel van af, ook naar de toekomst". En ik kan niet anders dan concluderen dat dit gewoon niet zorgvuldig is en dat dit heel veel wrevel gaat opleveren in het gebied, maar dat we ook in de toekomst van het proces hier echt fouten in gaan maken. Dus ik wil ook de Statenleden, de collega's, vragen van: schort deze besluitvorming op en denk eerst eens goed na hoe we dit proces gaan inrichten voordat we dit op deze manier gaan doorzetten. Want wij kunnen hier in ieder geval niet voorstemmen en wij willen niet de verantwoordelijkheid nemen om deze druk op de inwoners van het gebied te leggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Vreugdenhil, uw punt is helder, maar ik stel voor dat we toch eerst even het antwoord van de gedeputeerde afwachten.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Blij dat u mij daarvoor de gelegenheid geeft. Het is toch echt zo dat met alle mensen aan de voorkant is gesproken, dus het is niet zo dat die brief een eerste kennisgeving was. Er is nadrukkelijk contact geweest en wij zijn nog steeds in contact met die mensen. Wat dat betreft, als het om zorgvuldigheid gaat, is op diverse punten het proces gevolgd om die mensen op de hoogte te brengen. Het is wel zo dat, als het om onteigening gaat, je wel een formele procedure moet volgen en in dat proces is die brief noodzakelijk. Daar ontkomen we niet aan. Ik wil u ook wijzen op het feit dat volgens het besluit dat u eerder genomen heeft, het natuurbeheerplan vóór 1 juli 2021 gerealiseerd moet zijn. Dus wij hebben daar met z'n allen een grote uitdaging. Wat ik wil toezeggen, is dat we die zorgvuldigheid nog eens extra tegen het licht zullen houden. Ik ben daar best wel gevoelig voor. Als u die

signalen afgeeft, wil ik daar best nog eens een keer naar kijken. Maar de indicaties die ik heb gehad, de gesprekken die aan de voorkant gevoerd zijn, de brief die een formele lading dekt, die ook in het proces hoort, het aanbod dat we moeten doen voordat we in PS dit besluit nemen, hebben ertoe geleid dat het gelopen is zoals het gelopen is. Dus ik doe een dringend beroep op u. Als u het besluit dat u in een eerdere fase hebt genomen om in dit gebied dit te realiseren, waarbij heel veel gecommuniceerd is, veel draagvlak is, maar waar ook nog een aantal open eindjes aan zitten waar nog aandacht naar uit moet gaan, hoop ik dat u het college kunt steunen om verder die voortgang in dit dossier te betrachten, want het is voor iedereen daar ook heel goed dat er snel helderheid komt wanneer, hoe en wat.
En dan heb ik nog twee vragen, voorzitter, als dat mag. De heer Van Hattem heb ik hiermee eigenlijk impliciet antwoord gegeven. En de drie gevallen: onze indicatie is dat bij drie eigenaren verder in de procedure het onteigenen aan de orde zou kunnen komen. U moet zich voorstellen: die brieven zijn verstuurd, maar in de tussentijd hebben wij niet stil gezeten en is er veel gebeurd. Het ziet er naar uit dat we een heel eind komen om eigenlijk bijna iedereen, maar ons doel is iedereen, op een minnelijke manier mee te laten werken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Ik kijk even naar de drie mensen die hierop geïnterrumpeerd hadden, en dan in volgorde. Mijnheer Vreugdenhil, heeft u behoefte om hierop te reageren? Op dit moment niet, zie ik. U krijgt nog een tweede termijn inderdaad. Dan kijk ik naar de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, ik heb de gedeputeerde goed gehoord. Ik ben in ieder geval blij dat hij er zorgvuldig naar wil kijken, want zoals ik de brief lees is er gewoon in de communicatie een hoop misgegaan, en daar zit echt de zorg in, dat mensen zich overvallen voelen, dat er gesprekken worden gevoerd en dat afspraken niet worden nagekomen over het aanleveren van verslagen en dergelijke, en dat er nu in één keer hele snelle stappen worden gezet. Dat vind ik een zorgpunt, dus wat mij betreft wordt daar heel goed naar gekeken. Ik hoor graag op een later moment nog terug wat daar mee gedaan wordt. Ik steun verder ook het betoog van de heer Vreugdenhil, om het eventueel op te schorten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, het is natuurlijk best moeilijk, want de gedeputeerde zit er natuurlijk pas net, maar ik wil u toch even meegeven: op 6 maart krijgen we te horen "het zijn er drie", we zitten nu een 'x' aantal maanden later en het is nog steeds drie en ik hoor alleen maar mensen die inspreken en zeggen "ja, wij willen graag, maar op een of andere manier komen we er niet uit". Dus ik begin me echt een beetje ongelukkig te voelen namens die mensen, van "wat zijn we met z'n alleen aan het doen?" Dus ik heb een onbevredigd gevoel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. Ik proef toch dat we voor een stuk in herhaling vallen. Ik moet toch, ook op de laatste opmerking, echt dezelfde reactie geven, dat we echt op een zorgvuldige manier met die mensen in gesprek zijn en dat het uiteindelijk zou kunnen leiden tot een onteigening, maar nog steeds is onze inzet om eruit te komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Dan dank ik de gedeputeerde. Het is inderdaad een beetje oppassen dat we hier niet te veel in herhalingen vervallen. We gaan beginnen aan de tweede termijn van de zijde van uw Staten. Dan geef ik als eerste het woord aan de heer Duijs van Forum voor Democratie, indien hij daar behoefte aan heeft. Dat is het geval. Dank u.

De heer **Duijs** (FvD): Voorzitter, wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: O, oké. Dan is het woord aan de heer Stoop van het CDA, indien daar behoefte aan is.

De heer **Stoop** (CDA): Nee, dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we naar de heer Brouwers, 50PLUS, behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Het is maar even een idee: kunnen we dit besluit een week uitstellen en er volgende week over praten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Volgende week hebben we geen PS, de volgende vergadering is op 3 juli, dus ik neem aan dat u dat dan bedoelt. Dit is uw tweede termijn en de gedeputeerde zal daarop reageren in zijn tweede termijn. Was dat uw termijn, mijnheer Brouwers? Goed, dan dank ik u en geef ik het woord aan de heer Vreugdenhil, indien hij behoefte heeft aan een tweede termijn. Dat is het geval. Ga uw gang.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. U brengt me wel in een lastig parket, want ik weet ook van situaties waarin pas na maart het eerste voorstel, of de eerste gesprekken concreet zijn geworden. Tegelijkertijd wil ik me heel erg van de inhoud weg houden, want ik moet gaan over procedures en u gaat over de uitwerking, en dat willen we ook zo houden. Alleen, de signalen die ik heb gekregen, en ook echt op hoofdlijnen heb gehouden vanuit mezelf, daardoor gaan wel een aantal alarmbellen bij mij rinkelen, waarvan ik denk: is dat zorgvuldig, en zeker dan met vier weken tijd die dan geboden wordt? Ik wil staan voor heel zorgvuldige procedures, we hebben net over verdroging gesproken, ook daar zullen we naar onteigening moeten gaan, er komen andere Provinciale Inpassingsplannen aan en ik wil dit punt echt goed, zorgvuldig kunnen bewaken. Ik heb niet de vrijmoedigheid nu, op dit moment, om hier voor te stemmen, terwijl ik wel het signaal af wil geven dat wij voor de laatste percelen die in bezit moeten komen het onteigeningsinstrument in moeten zetten, mits we dat zorgvuldig daarin gedaan hebben. Die vrijmoedigheid heb ik nu niet en dat is het lastige parket waarin ik nu gebracht word en waarin ik graag op uw uitnodiging in zou willen gaan, dat we die zorgvuldigheid daarin bekijken de komende periode, alleen, u kunt nog niet van mij vragen op dit moment om nu al in te stemmen met de onteigeningsprocedure zoals die er nu ligt. In dat dilemma zit ik en zal ik dus op dit moment ook tegen moeten stemmen, en dat vind ik jammer. Dus ik zou u dan ook de suggestie die gedaan wordt door de heer Brouwers, van: als we die stemming over twee weken kunnen doen, dan hebben we die zorgvuldigheid en kunnen we ook de zorgvuldigheid van het proces blijven bewaken, en geven we u ook de ruimte om dat op een goede manier ook in het gebied daarin af te hechten, en dat er geen open eindjes meer blijven bestaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft nog een interruptie op de valreep van de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, ik heb goed geluisterd naar de heer Vreugdenhil, maar geeft hij nu aan dat hij geen vertrouwen heeft in de gedeputeerde, in het college, om dit fatsoenlijk en goed af te handelen? Want dat is wat u zegt: ik kan niet instemmen want ik heb geen

vertrouwen in de toezegging van de gedeputeerde dat hij in dit geval, en in de gevallen waar u signalen krijgt – dat kunnen er nooit meer dan drie zijn, neem ik aan –, dat dat niet in orde komt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Het lastige is: het zijn er dus wel veel meer dan drie; er zijn ook 37 brieven gestuurd. En wat de gedeputeerde zegt, van "nee, het voorstel is al eerder gedaan aan de mensen", ik krijg ook signalen dat het eerste voorstel pas in een veel later stadium is gedaan, waarin de vier weken tijd die je dan krijgt om uiteindelijk te beslissen op een voorstel dat je krijgt, gewoon niet reëel daarin is. En dat snap ik heel goed, als mensen dat gevoel hebben en dat zo zien. Dat wil ik voorkomen daarin en dat is het dilemma waarin ik zit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Volgens mij is dat antwoord helder, mijnheer Van der Wel, dus tenzij u iets nieuws te vragen heeft-

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nou, voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een vervolgvraag?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, een vervolgvraag, want hoe moet ik dat nu beoordelen? U zegt "37 brieven", terwijl de gedeputeerde aangeeft dat er in drie gevallen nog niet uit wordt gekomen. En u hebt het over 37 brieven. Hoe moet ik dat nu met elkaar rijmen? Wat weet de gedeputeerde niet wat u wel weet?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik kijk ook even naar de heer Ronnes, want daar komt het getal 37 vandaan. Ik had het over de brieven van 10 juni die daarin verstuurd zijn. Er zijn situaties waarin nog niet tot overeenstemming is gekomen, waarbij die wel wordt verwacht en wel alvast die brief gestuurd wordt. Daar zal het verschil tussen 3 en het getal van 37 vandaan komen. Alleen, er zitten gewoon diverse situaties in het gebied waarvan ik zeg, van: daar moet eigenlijk zorgvuldiger, en dat kan soms met net wat meer tijd bieden, persoonlijke aandacht, op een andere wijze daarin aanpakken, waarin we gewoon ontzettend veel winnen in de rest van het proces en waarin een vier-wekentermijn om te reageren, en dan meteen, nog voordat de Staten dat hebben uitgelegd, vier weken later die brief komt, nou, dat wordt in ieder geval als niet zorgvuldig en geen reële termijn ervaren, en dat kan ik heel goed invoelen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Oké, ik zie dat de heer Brouwers een interruptie heeft, maar ik wil toch voorstellen dat eerst de gedeputeerde even in de gelegenheid komt om te antwoorden, mede op uw vraag over het mogelijke uitstel van twee weken, indien u daarmee akkoord bent. Ja? Dan is nu het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Kijk, ik wil toch echt een beroep op uw Staten doen om voortgang te betrachten in hetgeen u zelf in werking heeft gesteld. U heeft als Staten uitgesproken dat u op een bepaalde datum aan een bepaald doel wilt voldoen. Daar is dit voor nodig.
Dan wil ik reageren op de heer Vreugdenhil, die het punt van zorgvuldigheid ter discussie stelt. Ik kan u zeggen: de brief is zoals hij is. Er staat een periode van vier weken in, omdat het aan formele termijnen gebonden is dat we ook duidelijkheid moeten hebben. Maar het is niet echt eerlijk om te zeggen dat dit

nou het moment is dat er maar vier weken over nagedacht is kunnen worden. Er is in een eerdere fase al gesproken met de mensen in het gebied. Het is niet zo dat dit, ja, uit de lucht komt vallen – hoe moet ik het zeggen? -: de mensen waren op de hoogte dat er beweging in zat en dat er iets aan zat te komen. En als u naar de brief kijkt: er staat meer in dan alleen die vier weken. Er staat nadrukkelijk iets over het proces geschetst, er staat nadrukkelijk in wat men kan verwachten, er wordt een bod gedaan in de brief, dus het is niet zo dat het nu een verrassing is waarvan je zegt, van "nou, hier kunnen we niet mee vooruit". Ik zou echt willen verzoeken om, ook gezien wat de Staten eerder hebben vastgesteld, toch ook wel te zorgen dat we dit op een zorgvuldige manier kunnen doen. En wat ik u toe wil zeggen, is dat wij de resterende zaken die nog in onderhandeling zijn, en wij denken dat het ongeveer op drie zal eindigen waar het heel spannend zal worden, er zitten er nog een aantal die zitten in overleg – hoe moet ik het zeggen? –: daar zijn we nog mee in onderhandeling, of eigenlijk het contract is al zo goed als gesloten. En wat ik ook nog wil zeggen: die 37 brieven was een momentopname, dat is alweer lang geleden, de aantallen die ik u nu heb gegeven, dát zijn de realistische aantallen waar u rekening mee moet houden. Die brieven dateren uit een eerdere periode.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan het woord aan de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, zo blijven we een beetje ronddraaien. Ik heb gewoon een ordevoorstel: Kunnen we dit agendapunt twee weken doorschuiven?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, de gedeputeerde heeft zijn antwoord gegeven. Misschien even een verduidelijkende vraag aan de gedeputeerde. U heeft duidelijk gemaakt dat u graag heeft dat het nu behandeld wordt. De vraag vanuit de Staten is: is het mogelijk om het twee weken door te schuiven? Kunt u daar misschien nog iets specifieker op ingaan, voordat we het ordevoorstel in stemming brengen?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Uw Staten hebben een opdracht gegeven om iets te realiseren op zo kort mogelijke termijn en ik kan u zeggen dat het al heel spannend gaat worden allemaal, want een onteigeningsprocedure, als dat al aan de orde mocht zijn, dan kan dat nog wel twee jaar duren. Dus ik doe een sterk beroep op u: als u de doelen die u met elkaar heeft vastgesteld ook nadrukkelijk serieus voor ogen heeft, dan is het gewoon ook noodzaak om hier snelheid te betrachten, maar wel zorgvuldig. En wij denken dat we met die brief, met de contacten, de gesprekken die in het gebied gevoerd zijn, dat goede stappen zijn gezet en we zullen ook nog niet nalaten in de komende tijd zorgvuldige stappen te blijven zetten. Dat is ook eigenlijk wat ik in eerste termijn heb gezegd, maar hiermee misschien nog eens een keer beter benadrukt.
Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, en dan vind ik het vervelend om het u toch nog een keer te moeten vragen. De vraag is eigenlijk concreet: is het een probleem als het over twee weken besloten wordt? Zou u daar gewoon wellicht kort op kunnen antwoorden, zodat de Staten dat mee kunnen nemen in hun oordeel over het ordevoorstel?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter, het zal geen ander beeld schetsen, want we zijn nog steeds in gesprek met die mensen. 'Kunnen' is een ander woord. Ik bedoel: als uw Staten dat besluiten, dan heeft dat wel consequenties, maar ik zou het sterk ontraden en ik zou sterk ervoor pleiten om doorgang te laten vinden wat hier is ingezet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, interruptie de heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Ja, voorzitter, ik ben eigenlijk wel benieuwd, want de gedeputeerde is best wel helder in zijn beantwoording, en wij kunnen dat als VVD ook ondersteunen, maar ik ben eigenlijk wel benieuwd wat de reden is van de fractie van 50PLUS om dit besluit twee weken uit te willen stellen. Welke informatie denkt de heer Brouwers over twee weken wel te hebben die hij nu niet heeft?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dat is precies zoals ik daarstraks verteld heb. De informatie die wij krijgen is verschillend: 37-3. Ik wil graag weten wat de stand van zaken is, als het er drie zijn, met die drie, zodat we op een juiste basis, juiste gegevens, die beslissing kunnen nemen. Het gevoel dat ik heb is onbevredigend. De gedeputeerde kan rustig doorgaan met alles waar hij mee bezig is, daar hoeft hij niet mee te wachten, maar misschien dat dan die informatie wel komt en ik kan me voorstellen – de gedeputeerde is net nieuw – dat hij die informatie misschien even moet zoeken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Volgens mij is daarmee nu echt alles wel gezegd n dan wil ik dit ordevoorstel in stemming brengen. Het is een ordevoorstel van u, mijnheer Brouwers, en het ordevoorstel betreft het twee weken later, dus op vrijdag 3 juli, behandelen van dit voorstel. Dat breng ik nu in stemming. Wederom geen stemmingsbel. Dingdong! Volgens mij is iedereen aanwezig, als ik even zo snel rondkijk. Ja. Dan gaan we direct naar de stemming. De fractie van de VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Tegen met stemverklaring. De uitleg van de gedeputeerde en de toezeggingen die hij heeft gedaan op de zorgvuldigheid van het proces zijn helder voor de VVD en daarom is uitstel van het besluit niet nodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik kijk even naar de heer Duijs. Ook tegen, zelfde stemverklaring als de heer Gremmen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank, maar in het vervolg graag beginnen met voor of tegen en dan uw stemverklaring. De fractie van het CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA):Tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: de fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: de fractie van Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En de fractie van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit voorstel verworpen.
Dan hebben we volgens mij de tweede termijn van dit onderwerp aan beide zijden gehad, wat betekent dat we klaar zijn met dit onderwerp. Dan sluit ik dus ook de beraadslagingen over dit voorstel en dan gaan we door naar de bespreking van het Staten voorstel 39/20 Oprichting 'Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies'.

39/20 Oprichting 'Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies'

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het woord is allereerst aan de heer Manders namens de fractie van de VVD.

De heer **Manders** (VVD): Dank u wel, voorzitter. In januari 2019 is een aanvrage ingediend bij Unesco om de Hollandse Waterlinies te nomineren als Werelderfgoed. Dit betekent dat in dit jaar, 2020, het Werelderfgoedcomité zal gaan beslissen of de Hollandse Waterlinies de status van Werelderfgoed gaan krijgen. Dit toekomstige Werelderfgoed loopt door vier provincies: Noord-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant. Het is dan ook het grootste Rijksmonument dat we in Nederland kennen. Omdat het door vier provincies loopt, is een goede gezamenlijke regie van groot belang. Dit voorstel maakt het mogelijk dat GS over kunnen gaan tot het oprichten van het Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies, om op deze manier in goed overleg, gezamenlijk met de vier provincies, de regie te nemen om het erfgoed goed te beschermen. Toekenning van de Unesco Werelderfgoedstatus zal een impuls geven aan de bekendheid, wat weer zal resulteren in meer nationaal en internationaal toerisme. Als we dit voorstel aannemen, dan sorteren we voor om na het verkrijgen van de Werelderfgoedstatus direct aan de slag te kunnen. Alles staat

dan klaar. Er is dan een organisatie die direct aan de slag kan. Op deze manier kunnen wij ervoor zorgen dat ook toekomstige generaties kunnen blijven genieten van de Hollandse Waterlinies.
Het zal u duidelijk zijn dat de VVD zo meteen voor gaat stemmen. Dank u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank de heer Manders. Dan is nu het woord aan de heer Deryckere van het CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik had een korte bijdrage geschreven, maar ik vind de woorden van de heer Manders zo mooi, dat ik me daarbij aansluit en verder afzie van spreektijd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank aan de heer Deryckere. Dan is nu het woord aan mevrouw Meeuwis van de fractie van D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ook D66 geeft met genoegen toestemming aan GS voor het oprichten van Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies, samen met de colleges van Noord-Holland, Utrecht en Gelderland. Het vormen van een gezamenlijk siteholderschap – vreselijk woord – is een belangrijke stap op weg naar Werelderfgoed. Wij achten dit van algemeen publiek belang. Provincies kunnen zo gezamenlijk de regie voeren over het hele Werelderfgoed Hollandse Waterlinies. D66 vindt dat cultureel erfgoed zorgvuldig moet worden overgedragen van generatie op generatie en de zorg voor de Hollandse Waterlinies bestrijkt een groot deel van Nederland, van Amsterdam via Utrecht en Gelderland tot aan de Biesbosch. Dat betreft dus algemeen publiek belang. We willen benadrukken dat de Hollandse Waterlinies onderdeel zijn van het verhaal 'Bevochten Brabant', een van de vier verhaallijnen uit het Brabantse beleidskader erfgoed. Met de Waterlinies, Zuiderwaterlinie en Hollandse Waterlinie, kan het hele verhaal verteld worden, en dat is zeer belangrijk; dat hoeven we in deze tijd, met risico's op een Beeldenstorm, niet nader toe te lichten, denk ik.
Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan dank ik mevrouw Meeuwis. Dan is nu het woord aan de fractie van de PVV, de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Zeker in een tijd dat ons erfgoed wordt stukgeslagen door linkse barbaren, is het op zich goed om aandacht te hebben voor het historisch belangrijke erfgoed van de Hollandse Waterlinies, maar niet middels deze onnodig bureaucratische constructie. Het is belachelijk om een gemeenschappelijke regeling op te tuigen voor het verkrijgen van de Unesco Werelderfgoedstatus en daarmee dus een overbodige overheidslaag te creëren. Unesco bemoeit zich bovendien met de inhoud van ons erfgoed. Als VN-orgaan zetten ze bijvoorbeeld vol in op de vernietiging van Zwarte Piet. En ook bij de Waterlinies zal Unesco vooral het demagogische verhaal willen uitdragen rond bewustwording van klimaatverandering. Dit zien we bijvoorbeeld bij het mede door de provincie gefinancierde nieuwe Watermuseum in Den Bosch, wat onder auspiciën van Unesco komt te staan. Bij dit Watermuseum blijkt het politiek activisme van Unesco: het moet gaan over water en duurzaamheid, klimaatverandering en de duurzaamheidsdoelstellingen van Unesco worden centraal gesteld. Een vacature op de provinciale website voor dit Unesco-klimaatindoctrinatiecentrum spreekt zelfs over de 'opkomst van een nieuwe waterbeschaving' en 'een oproep aan mensen en instellingen om dringende acties te implementeren' in het kader van de Unesco Duurzaamheidsagenda. Overigens verbindt Unesco ook andere verplichtingen aan de Werelderfgoedstatus: geen ruimtelijke ontwikkelingen die het Werelderfgoed aantasten. Betekent dit dus ook dat landschapsvervuilende wind- en zonneparken rond de Hollandse Waterlinies niet mogelijk zijn? Graag een reactie van het college. Wij dienen in ieder geval een motie in om deze landschapsvervuiling te

voorkomen, daar hebben we Unesco niet voor nodig. Ook dienen we een motie in om de Hollandse Waterlinies te vrijwaren van de Unesco-klimaatpropaganda.
De PVV-fractie zal tegen dit voorstel stemmen, we hebben geen extra bestuurlijke drukte nodig.
Tot zover in eerste termijn.

Motie M114-2020: Voorkomen aantasting erfgoed Waterlinies door wind- en zonneparken
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020 ter bespreking van het Statenvoorstel 39/20 Oprichting Gemeenschappelijke Orgaan Hollandse Waterlinies;
constaterende dat:
– aan de Werelderfgoedstatus door Unesco de voorwaarde is verbonden om geen ruimtelijke ontwikkelingen te laten plaatsvinden die het Werelderfgoed aantasten;
overwegende dat:
– de Waterlinies mede vanwege hun ruimtelijke positie in het landschap een uniek karakter hebben;
– middels de Regionale Energie Strategieën er veel ontwikkelingen worden gepland van wind- en zonneparken, ook in gebieden rond de Waterlinies;
– wind- en zonneparken ruimtelijke ontwikkelingen zijn die het erfgoed van de Waterlinies kunnen aantasten;
– het ongeacht een Unesco Werelderfgoedstatus onwenselijk is dat het erfgoed van de Waterlinies door ontwikkeling van wind- en zonneparken kan worden aangetast;
roepen het college op:
te voorkomen dat het erfgoed van de Waterlinies door ruimtelijke ontwikkeling van wind- en zonneparken kan worden aangetast;
en gaan over tot de orde van de dag."
Alexander van Hattem, PVV.

Motie M115-2020: Géén Unesco klimaat- en duurzaamheidsagenda bij de Waterlinies
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op vrijdag 19 juni 2020 ter bespreking van het Statenvoorstel 39/20 Oprichting Gemeenschappelijke Orgaan Hollandse Waterlinies;
constaterende dat:
– Unesco in het nieuwe Watermuseum in Den Bosch haar klimaat- en duurzaamheidsagenda uitdraagt;
overwegende dat:
– het uitdragen van een klimaat- en duurzaamheidsagenda niets te maken heeft met het beschermen van erfgoed;
roepen het college op;
het project de Waterlinies niet te laten gebruiken voor de Unesco klimaat- en duurzaamheidsagenda;
en gaan over tot de orde van de dag."
PW Noord-Brabant
Alexander van Hattem.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan dank ik de heer Van Hattem. De moties M114, Voorkomen aantasting erfgoed Waterlinies door wind- en zonneparken', en M115, 'Géén Unesco klimaat- en duurzaamheidsagenda bij de Waterlinies' maken daarmee deel uit van de beraadslagingen. Dan geef ik nu het woord aan de fractie van 50PLUS, de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Bedankt, mijnheer de voorzitter. Voorzitter. 50PLUS houdt van erfgoed en het zou dus mooi zijn als Unesco positief beslist. Toch hebben we nog een vraag. Het totale budget is 1 miljoen euro en daar betaalt Noord-Brabant 10% van. Ik ben toch nieuwsgierig, en misschien kan de gedeputeerde ons helpen: waar gaat dat geld nou naartoe en wat wordt ervan betaald? Ik hoop niet alleen het bestuur van het gemeenschappelijk orgaan. Graag een antwoord van u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan dank ik de heer Brouwers en dan is het woord aan de gedeputeerde, de heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. De Nieuwe Hollandse Waterlinie staat op het punt te worden benoemd tot Werelderfgoed, dat althans is de stellige verwachting, want het is nog niet zover. De uitbreiding van de Waterlinie van Amsterdam combineert oude forten met sluizen en waterwerken, die op typisch Nederlandse wijze een verdediging moesten vormen, echt iets waar wij als Nederland trots op kunnen zijn. Het is uniek vanwege de reikwijdte. Het veelomvattende terrein strekt zich uit over vier provincies, zoals gezegd, en in dat kader dient ook de oprichting van de GR te worden gezien. Rangschikking als Werelderfgoed doet recht aan dit historisch belang, wat ook internationaal is. Deze GR is voor het beheer van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Daar hoort niet zozeer een bestuur bij, maar daar hoort natuurlijk wel beheer bij. Het is van een gemeenschappelijke regeling een wat lichtere variant, eentje zonder rechtspersoonlijkheid, dus daarmee worden de kosten – om antwoord te geven op de heer Brouwers – ook verminderd, of in toom gehouden en zal het echt vooral naar beheer, educatie en communicatie gaan, want daar is deze GR uiteindelijk voor bedoeld. Wij denken dat het wenselijk is om deze GR op te richten. Er is immers sprake van een publiek belang, de conservering van de historische waarde. Eén gebied, weliswaar over vier provincies, maar toch één gebied, noodzaakt ook tot één beheerportaal, één aanspreekpunt voor overheid en Unesco en er wordt overigens ook voldaan aan de eisen die de provincie stelt aan samenwerkingsrelaties en verbonden partijen. Daarmee is wat ons betreft de wenselijkheid van de oprichting van deze GR meer dan voldoende getoond.
Dan kijk ik nog even naar een vraag van mijnheer Van Hattem: geen windturbines. Ja, die vraag was eigenlijk wel te verwachten. Het was een beetje het thema van deze avond ook, geloof ik. Nou ja, het is niet zo dat hier een verzwaard regime van toepassing wordt verklaard door de rangschikking als Werelderfgoed, maar het is wel zo dat bestaande beschermende maatregelen mogelijk wat stringenter worden beoordeeld, en dat gaat dus ook om windturbines. Dus het zal, nou niet onmogelijk zijn, maar wel zeer onwaarschijnlijk dat nabij de Hollandse Waterlinie windturbines geplaatst zullen worden, temeer – en dat kan ik een beetje toelichten – daar het aan de vijandige zijde van de Waterlinie de bedoeling is dat er zoveel mogelijk een vrij schootsveld blijft gehandhaafd, om recht te doen aan het karakter eigenlijk van de kazerne, of van het betreffende fort.
Tot zover. Ik zou eigenlijk eerst de moties willen lezen voordat ik daarop reageer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw tijd zit er eigenlijk ook op. Ik wil u nog zeer kort de gelegenheid geven om de moties te lezen en daar vervolgens nog een reactie op te geven, maar wel echt kort.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja. Allereerst reageer ik op motie 114, te voorkomen dat het erfgoed van de Waterlinies door ruimtelijke ontwikkeling van wind- en zonneparken kan worden aangetast. Ik heb al gezegd dat dit zeer onwaarschijnlijk is. In de RES is er ook niks geprognosticeerd. Dus om die reden zou ik deze motie willen ontraden.
Dan hebben we 115, ervoor te zorgen dat de Waterlinies niet worden gebruikt voor Unesco klimaat- en duurzaamheidsagenda. Kijk ik naar de aard van het monument, dan denk ik dat het eigenlijk zo'n beetje

onmogelijk is en dat het onnodig een politieke lading legt op een monument dat van ons allemaal is en waar we als Nederlander eigenlijk gewoon trots op moeten zijn. Om die reden wil ik deze ook ontraden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zie een interruptie van de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter, op het laatste punt. U zegt "de aard van het monument". Als we het dan hebben over het nieuwe Watermuseum hier in Den Bosch, dat zit ook in het voormalige Kruithuis, dat ook een 17de-eeuws monument is, dat nu gebruikt gaat worden om de Unesco-duurzaamheidsagenda te promoten. Ik hoor u ook zeggen dat de gemeenschappelijke regeling zich bezig gaat houden met beheer, educatie en communicatie. Die educatie en communicatie: kan de gedeputeerde daarvan uitsluiten dat dat educatie en communicatie zal zijn op het gebied van de Unesco-duurzaamheidsagenda?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Uitsluiten kan ik niks, maar ik acht het zeer onwaarschijnlijk. Ik wil u er even op wijzen dat de Hollandse Waterlinie voor het Brabantse gedeelte slechts een heel klein stukje van 15 kilometer betreft. Dus ik denk dat uw zorgen wat dat betreft onnodig zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan gaan we nu naar de tweede termijn van uw Staten. En dan kijk ik of de heer Manders van de VVD behoefte heeft aan een tweede termijn. Dat is niet het geval. De heer Deryckere had eigenlijk al geen eerste termijn, dus ik neem aan wederom niet. Mevrouw Meeuwis, D66, behoefte aan een tweede termijn? Ook niet het geval. Mijnheer Van Hattem, PVV, behoefte aan een tweede termijn? Dat is het geval. Dan heeft u het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Heel kort. We zien die risico's op windturbines en zonneparken rond de Hollandse Waterlinie nog steeds aanwezig, want die hebben een effect op een grootschalig gebied eromheen. Een windturbine kun je vaak al op twintig kilometer afstand zien staan. Dus het unieke landschap waar zo'n Waterlinie in ligt wordt zeker aangetast door het plaatsen van windturbines. Dus we vinden de motie echt wel noodzakelijk.
Het tweede punt is: uitsluiten kunt u niet, maar als de gemeenschappelijke regeling er is, dan hebben we er als provincie gewoon een stem in en dan moeten we gewoon uit zien te sluiten dat die klimaatindoctrinatie van deze globalistische VN-organisatie vat gaat krijgen op ons Hollandse Waterlinie-project. Ik hoop dat de gedeputeerde van Forum het daar wel mee eens zal zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Ik dank de heer Van Hattem. Dan is nu het woord aan de heer Brouwers, indien hij een tweede termijn wenst. Mijnheer Brouwers, wenst u een tweede termijn? Nee, dan geef ik het woord aan gedeputeerde De Bie voor de tweede termijn van het college.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Mijnheer Van Hattem blijft spreken over de windturbines en het gedachtegoed, om het maar zo te zeggen, van Unesco. Voor ons ligt het besluit om de GR op te richten en ik denk dat het buiten deze vergadering gaat om al deze zaken nog verder te bespreken. Ik heb voor zover dat past binnen deze vergadering voldoende antwoord gegeven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, dan kijk ik even rond. Nee, dan sluit ik hierbij de beraadslagingen over dit voorstel.

Dan gaan we ons voorbereiden op de stemmingen. Het lijkt me goed om daarvoor nog een korte schorsing te doen. Ik wil tien minuten schorsen. Is er iemand die daar nog verder het woord over wil? Nee. Dan is hierbij de vergadering geschorst tot elf uur.

Schorsing (22.48-23.04)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dames en heren. Ik verzoek u uw plek in te nemen. Volgens mij is iedereen aanwezig en op z'n plek. Dan geef ik eerst het woord aan mevrouw Van der Kammen. Ga uw gang.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, zekerheidshalve. Op grond van artikel 28 van de provinciewet heb ik niet deelgenomen aan de beraadslagingen en onthoud ik mij van stemming over Statenvoorstel 59/20, Actieplan arbeidsmarkt, en alle bij dat voorstel ingediende moties en amendementen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen. Het staat genoteerd. Dan gaan wij nu beginnen met de stemmingen.

Stemming

37/20 Procedure wensen en bedenkingen en instemming Aandeelhouderslening Enexis

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik wil u verzoeken om tijdens de stemmingen te blijven zitten en stilte in de zaal te betrachten.
Het eerste waar we over gaan stemmen is amendement A21. De fractie van de VVD.

De heer **Karaaslan** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Opslag van energie is een mooi en groot goed, maar dit is niet het juiste moment om het erover te hebben. We hebben ook ons eigen amendement, over gas bijvoorbeeld, teruggetrokken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van het CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor, voorzitter, met stemverklaring: dat wij het eens zijn met de genoemde besluiten, maar niet per definitie met de stelling dat het netwerk moet worden verzwaard.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En de fractie van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit amendement verworpen. Dan gaan we verder met amendement A22. De fractie van de VVD.

De heer **Karaaslan** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van het CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen met stemverklaring. Dit is niet het moment. Bij de behandeling van de energiestrategieën komen wij hier graag op terug.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen, met dezelfde stemverklaring als de fractie van D66.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor, met dezelfde stemverklaring als bij amendement 21.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit amendement verworpen. Dan gaan we door naar amendement A23. De fractie van de VVD.

De heer **Karaaslan** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Wij zijn zeker voor referenda, maar de RES staat nu niet ter discussie en de Enexis-infrastructuur maakt keuzes in de toekomst mogelijk.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Verworpen. Dan gaan we door naar het ontwerpbesluit 37/20. De fractie van de VVD.

De heer **Karaaslan** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het CDA.

De heer **Thijssen** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen met stemverklaring. Met dit voorstel wordt vooruitgelopen op de uitvoering van RES'en, waar op nog geen enkele manier draagvlak voor is vastgesteld. Gevolgen van onzinnig klimaatbeleid zijn belachelijke kostenstijgingen die op de burger worden afgewenteld. Dat is niet acceptabel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit ontwerpbesluit aangenomen. Dan gaan we door naar de stemming over ontwerpbesluit 14/20.

14/20 Vaststelling bestuursopdracht 'Veilig en weerbaar Brabant': Vaststelling begrotingswijziging bestuursakkoordmiddelen 'Bestuur en Veiligheid'

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van het CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor, voorzitter, met stemverklaring. Wij verwachten dat het slappe oliemannetje straks een stevige crimefighter gaat worden

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit voorstel aangenomen, ontwerpbesluit 14/20 is aangenomen. Dan gaan we door met motie M88. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. De uitbreiding van bevoegdheden van de commissaris heeft voor ons geen meerwaarde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor met stemverklaring. Een onderzoek kan nooit kwaad.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De motie is verworpen. Dan gaan we verder naar motie 89A. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor met stemverklaring. Wij stemmen voor deze motie, maar zijn tegen het gebruik van honden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie aangenomen. Dan gaan we verder met motie M90. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor met stemverklaring. De Brabanders moeten ook beschermd worden. Onze levens doen er ook toe.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Dan gaan we verder met motie M92. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, voor welke motie stemmen we nu? Ik meende 92 te horen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, motie M92.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): En waar is 91 dan gebleven?

De **plaatsvervangend voorzitter**: 91 is ingetrokken. We stemmen over motie 92.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Daar zijn wij tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Deze motie is verworpen. Dan gaan we nu naar motie M93. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen met stemverklaring. Vorig jaar hadden we mogelijk ook nog gezegd "er is geen institutioneel racisme binnen de Belastingdienst". In de afgelopen periode hebben we heel pijnlijk kunnen zien dat het tegendeel waar is. Ook binnen de politie kunnen we niet uitsluiten dat er bijvoorbeeld etnisch geprofileerd wordt. Daarom stemmen wij tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met stemverklaring. Niet iedere ambtenaar, politieagent of Sinterklaasliefhebber is een racist, maar ook in Nederland moeten we onder ogen zien dat er sprake is van systemisch racisme. Je hoeft dat niet zelf te ervaren om het te snappen. Onderzoeken laten het keer op keer zien. En we moeten eerlijk zijn: institutioneel racisme verdwijnt niet met een druk op de knop, of door een

motie of wetgeving. Racisme verdwijnt zeker niet zonder dat mensen zich uitspreken en zonder politieke actie. En daarom bekent ook D66 kleur en stemmen wij tegen deze motie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Heel erg voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Graag voor of tegen en dan mag u een stemverklaring doen.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met stemverklaring. Dit soort discussies mogen lekker in de Tweede Kamer worden uitgevochten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor met stemverklaring. Racisme komt overal voor, maar waar het voor komt moeten we dat bestrijden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Dan gaan we verder met motie M94. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen met stemverklaring. Samenwerking in grensgebieden lijkt voor de hand te liggen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Dan gaan we naar motie M95. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor met stemverklaring. Je kunt niet tegen deze motie zijn, maar het is allemaal al lang geregeld, maar dat terzijde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie aangenomen. Dan gaan we naar motie M96. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor met stemverklaring. Als er bij partijen of Statenleden onduidelijkheden zijn over het takenpakket van de gedeputeerden, en die vragen we via een motie, kun je eigenlijk niet voorstemmen. Dus dit verbaast me ten sterkste.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Motie M97 breng ik dan in stemming. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen met stemverklaring. Iedere vorm van radicaal activisme moet worden bestreden, ongeacht de hoek waaruit deze komt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Dan gaan we naar motie M98. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. We zijn zeker voor meer geld voor veiligheid. Dat betekent meer geld voor politie, justitie en defensie, en dat moet landelijk gebeuren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met dezelfde stemverklaring als Forum voor Democratie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Dan gaan we naar motie M99. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen met stemverklaring. Samenwerking in grensgebieden lijkt voor de hand liggend.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is ook deze motie verworpen.
Dan gaan we verder naar de stemming over ontwerpbesluit 31/20.

31/20 Visie klimaatadaptatie, inclusief uitwerking bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de VVD.

De heer **Panhuizen** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Stoop** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Swinkels** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Voor met stemverklaring. D66 betreurt het dat de gedeputeerde door het niet beantwoorden van onze vragen ons geen enkel inzicht heeft gegeven in de uitvoering van deze belangrijke opgave. Voor D66 was dit van groot belang om vertrouwen te verwerven. De gedeputeerde heeft nog een hoop te doen, maar dat belemmert ons niet om de ambtelijke organisatie, waar wij veel vertrouwen in hebben, de middelen te geven om aan de slag te gaan. En nu: vooruit!

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit voorstel aangenomen. M100 is ingetrokken, dus we gaan naar M100A. De fractie van de VVD.

De heer **Panhuizen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Stoop** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Swinkels** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Voor met stemverklaring. Goed om te constateren dat de PVV in deze motie pleit voor wind- en watermolens.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen met stemverklaring. De beantwoording van de gedeputeerde was afdoende.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor met stemverklaring. Er zijn natuurlijk altijd cultuurhistorische wind- en watermolens.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De stemmen staken, en dat betekent dat dit bij de volgende Statenvergadering wederom in stemming zal worden gebracht. Dan gaan we verder naar motie 101. De fractie van de VVD.

De heer **Panhuizen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Stoop** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Swinkels** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen met een stemverklaring. In overleg met boeren en natuurorganisaties het toepassen van de techniek meanderen en waar het goed is toepassen, levert het schade op, dan op z'n minst heroverwegen. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Motie 102 was ingetrokken… Ik zie een aantal mensen vragend kijken, van: wat is er? Er werd gemeld dat er bij de motie onder iBabs een ander iets staat, in ieder geval bij een deel van de mensen. Dat is gemeld en de griffie heeft het genoteerd.
Ik stel voor dat wij verder gaan met de stemmingen. Dan gaan wij naar ontwerpbesluit 15/20.

15/20 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelname aan EGTS Rhine Alpine

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Stoop** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen met stemverklaring. Europese subsidies moeten gaan naar die projecten en regio's die op inhoudelijke gronden het beste passen bij de ambities die ermee vervuld moeten worden en niet naar bepaalde projecten en regio's omdat die zich via intensieve lobby's het meest in the picture weten te spelen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal. Dan gaan we naar de fractie van D66.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen met stemverklaring. Wij hebben zoveel bedenkingen dat je bijna kan spreken over één grote bedenking.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Spooren** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor met stemverklaring. Tijdens de dinerpauze raakten wij toch geïnspireerd door de woorden van de gedeputeerde, wel zullen wij wat betreft de duurzaamheidsaspecten van deze deelname de vinger aan de pols houden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit ontwerpbesluit aangenomen. Dan vervolgen we met ontwerpbesluit 43/20.

43/20 Wijzigen besluiten Provinciale coördinatieregeling voor project windenergie A16

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Stoop** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV. Mag ik stilte in de zaal! PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, ben ik abuis, of waren er amendementen bij het voorstel?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan bent inderdaad abuis, want bij dit voorstel waren er geen amendementen. We stemmen nu over ontwerpbesluit 43/20. Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit voorstel unaniem aangenomen. Dan gaan we naar motie M103. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. De woorden "afzien van welke bestuurlijke actie dan ook" is naar onze mening te stellig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Stoop** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Ik wil nogmaals oproepen tot stilte in de zaal. Als u nog even volhoudt, kunt u daarna gezellig met elkaar kletsen, maar niet nu tijdens de stemmingen alstublieft.

59/20 Het Actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023 'Talent voor de kenniseconomie van morgen'

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we door naar amendement A24. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dames en heren, nogmaals: stilte in de zaal a.u.b. D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit amendement verworpen. Dan gaan we verder met amendement 25. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen met stemverklaring. De evenwichtige verdeling van middelen komt niet ten goede aan sommige mensen met minder kansen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit amendement verworpen. Dan komen we nu toe aan de stemming over ontwerpbesluit 59/20. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Tegen met een stemverklaring. Wij hadden gehoopt dat dit actieplan voor evenwichtig alle doelgroepen, werkenden en werklozen, zou zijn. Ons amendement is verworpen, waardoor alleen maar bevestigd is dat het actieplan voor de top van de arbeidsmarkt is. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor met stemverklaring. Ondanks dat het een zeer mager voorstel is, dat met de hakken over de sloot gaat en veel te weinig aandacht heeft voor kwetsbare groepen en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zien we dit wel als een verbetering.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor met stemverklaring. Jammer dat ons amendement niet is aangenomen, waardoor het toch wat onnodig versmald wordt onzes inziens richting de top.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit ontwerpbesluit aangenomen. Dan vervolgen we met motie M104. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Voor met stemverklaring: dat de aandacht voor flex en zzp'ers niet dient in te houden dat ze doorgaan met hun bestaande constructie, maar dat de aanbevelingen in het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid gevolgd worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie aangenomen. Dan gaan we naar motie M105. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen met stemverklaring. De rapporten maken geen onderdeel uit van de stukken, waardoor wij niet kunnen beoordelen wat aan GS wordt opgedragen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie aangenomen. Dan gaan we nu door naar motie M106A. M106 is ingetrokken, dit betreft dus motie M106A. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen met stemverklaring. Sympathieke motie, maar geen provinciale taak.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Motie M107 is ingetrokken, dus ik breng nu motie M107A in stemming. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Ook wij zijn natuurlijk tegen discriminatie op grond van huidskleur, geslacht, seksuele voorkeur et cetera, maar wij zijn niet overtuigd van het institutioneel racisme zoals dat in de motie staat.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen met dezelfde stemverklaring als Forum voor Democratie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie aangenomen. Dan vervolgen we met motie M108. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen met stemverklaring. Op het moment dat de bruto werkgeverslast voor een arbeidsmigrant net zo hoog is als de Nederlander, zal dit probleem als sneeuw voor de zon verdwijnen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor met stemverklaring. Wij hechten waarde aan het goed behandelen van arbeidsmigranten en aan goede arbeidsvoorwaarden. Desondanks zijn wij wel van mening dat deze motie het inzetten van goedkope arbeidskrachten in stand houdt, waar wij niet achter staan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie aangenomen. Dan gaan we naar motie M109. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen met stemverklaring. Omdat er nog steeds wordt gesproken over lager opgeleiden, stemmen wij niet voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Dan gaan we nu naar motie M110. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Er wordt een aantal zaken-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Graag voor of tegen en daarna een stemverklaring.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Er wordt een aantal zaken stellig genoemd, veel zaken worden op een hoop gegooid en er zijn ook een aantal zaken bij die niet provinciaal geregeld worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. We vervolgen met motie M111. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Dan gaan we naar motie M112. De fractie van de VVD.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Tegen met stemverklaring. Wij staan sympathiek tegenover de onderwerpen die genoemd worden, maar er is onduidelijkheid over hoe de financiering nou precies moet plaatsvinden. Er staat alleen dat het niet mag gaan ten koste van, en dat is te weinig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank. Even een duidelijk oproep. We zitten in stemmingen en dan is het niet toegestaan dat u de zaal verlaat. Goed. Stilte in de zaal! Dan gaan we nu naar de SP.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen met stemverklaring. Wij begrijpen de strekking van de motie en kunnen ons daarin vinden. Echter, wij hebben moeite met de opsomming in het dictum. Een dergelijke opsomming geeft het risico om een andere groep die inclusie behoeft te vergeten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen. Motie 113 was ingetrokken. Dus dan vervolgen we met ontwerpbesluit 35/20.

35/20 Onteigening tbv realisatie van het provinciaal inpassingsplan 'Natuurgebied Westelijke Langstraat'

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. We vinden op dit moment dat er nog een proces aan de gang is dat nog zorgvuldigheid behoeft richting de bewoners en daarnaast zijn wij sowieso tegen onteigening voor natuurontwikkeling.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met stemverklaring voorzitter. Het gelopen proces geeft ons nog niet de vrijmoedigheid om nu voor te stemmen. Dat betekent niet dat wij tegen onteigening zijn van de laatste percelen, mits dat op een zorgvuldige manier gebeurt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dit ontwerpbesluit aangenomen. Dan gaan we naar ontwerpbesluit 39/20.

39/20 Oprichting 'Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies'

De **plaatsvervangend voorzitter**: De fractie van de VVD.

De heer **Manders** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. We zijn voor behoud van ons erfgoed, maar niet voor globalistische VN-organisaties waarvoor een onnodige publieke drukte moet worden opgetuigd,

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is het ontwerpbesluit aangenomen. Dan gaan we naar motie M114. De fractie van de VVD.

De heer **Manders** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor met stemverklaring. Als er windturbines worden gebouwd aan de vijandelijke zijde van de Waterlinie, dan hoop ik dat het geschut er snel korte metten mee maakt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is deze motie verworpen en dan gaan we tot slot naar motie M115. Ik vraag nogmaals om stilte in de zaal. We zijn er bijna, dus nog heel even volhouden, tassen inpakken kan ook hierna. De fractie van de VVD. Motie M115.

De heer **Manders** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Rutjens** (FvD): Tegen met stemverklaring. Hierdoor krijgt het een onnodig politieke lading.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor met stemverklaring. UNESCO heeft een onnodig politieke lading.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is ook deze motie verworpen.

Daarmee komen we aan het einde van deze vergadering en van deze stemming. Ik wil aan het eind van deze vergadering nog twee personen in het bijzonder graag bedanken. Dat is allereerst Dominique Verwiel, onze accountmanager bestuur, die de afgelopen weken samen met zijn collega's keihard heeft gewerkt om deze tijdelijke Statenzaal mogelijk te maken. De tweede persoon is onze onvolprezen technicus Judha Dennis en zijn team. Ook zij hebben de afgelopen weken veel werk verricht.

Applaus

Sluiting

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank eenieder voor zijn of haar inbreng. De eerstvolgende Statendag vindt plaats op 26 juni a.s. en dan wens ik u hierbij een fijn weekend en sluit ik de vergadering.

De plaatsvervangend voorzitter sluit om 23.46 uur de vergadering.